DÖNEM : 22 CİLT : 55YASAMA YILI : 2

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

113 üncü Birleşim

9 Temmuz 2004 Cuma

İ Ç İ N D E K İ L E R

I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ
II. - GELEN KÂĞITLAR
III. - YOKLAMA
IV. - BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI
A) GündemdIşI Konuşmalar
1. - Iğdır Milletvekili Dursun Akdemir'in, işsizlik ve istihdam sorunlarına ve alınması gereken önlemlere ilişkin gündemdışı konuşması ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun cevabı
2. - Konya Milletvekili Harun Tüfekci'nin, Uluslararası Nasreddin Hoca Şenlikleri ve anma törenleri ile bu kapsamda yapılan çalışmalara ilişkin gündemdışı konuşması
3. - Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün'ün, Ankara-İstanbul arasında seferlere başlayan hızlı trenin Bilecik İlinde de durmasına ve ilin sorunlarına ilişkin gündemdışı konuşması
B) Tezkereler ve Önergeler
1. - Manisa Milletvekili Ufuk Özkan'ın (6/1167) esas numaralı sözlü sorusunu geri aldığına ilişkin önergesi (4/208)
2. - Antalya Milletvekili Feridun Fikret Baloğlu'nun (6/1152 ve 6/1153) esas numaralı sözlü sorularını geri aldığına ilişkin önergesi (4/209)
3. - Dilekçe Komisyonu Başkanlığının, TBMM'nin tatilde olduğu süre içerisinde Komisyonun çalışmalarına devam etmesine ilişkin tezkeresi (3/620)
V. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER
1. - Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/521) (S. Sayısı: 146)
2. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/523) (S. Sayısı: 152)

3. - Çanakkale Milletvekilleri Mehmet Daniş ve İbrahim Köşdere'nin, Gelibolu Yarımadası Tarihî Millî Parkı Kanununa Geçici Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi (Kamu İhale Kanununa Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/212) (S. Sayısı: 305)

4. - Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı ile İçişleri, Plan ve Bütçe ve Anayasa Komisyonları Raporları (1/731) (S. Sayısı: 349)

5. - Özel Gelir ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/827)(S.Sayısı:618)

6. - Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Avrupa Birliği Uyum ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/768) (S. Sayısı: 619)

I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.00'te açılarak yedi oturum yaptı.

Ankara Milletvekili Zekeriya Akıncı'nın, amatör spor klüplerinin sorunları ile alınması gereken tedbirlere ilişkin gündemdışı konuşmasına Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Mehmet Ali Şahin cevap verdi.

Aksaray Milletvekili Ahmet Yaşar, Türkiye-Almanya Parlamentolararası Dostluk Grubunun Almanya'daki temaslarına ilişkin,

Kastamonu Milletvekili Mehmet Yıldırım, şair ve yazar Rıfat Ilgaz'ın ölümünün 11 inci yıldönümü münasebetiyle,

Gündemdışı birer konuşma yaptılar.

Denizli Milletvekili Ümmet Kandoğan'ın (6/1107) esas numaralı sözlü sorusunu geri aldığına dair önergesi okundu; sorunun geri verildiği bildirildi.

Trabzon Milletvekili M. Akif Hamzaçebi ve 22 milletvekilinin, don olayının yarattığı zararın ekonomik boyutlarının araştırılarak fındık üreticilerinin sorunlarının çözümlenmesi (10/206),

Ankara Milletvekili Yakup Kepenek ve 19 milletvekilinin, kadınların işgücüne katılımının önündeki engellerin ve olumsuzlukların saptanarak katılımın ve üretkenliğin artırılması (10/207),

İçin alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergeleri Genel Kurulun bilgisine sonuldu; önergelerin gündemdeki yerini alacağı ve öngörüşmelerinin, sırası geldiğinde yapılacağı açıklandı.

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 11 inci sırasında yer alan 619 sıra sayılı kanun tasarısının bu kısmın 7 nci sırasına alınmasına ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine ve bugünkü birleşimde çalışma süresinin 616 sıra sayılı kanun tasarısının görüşmelerinin bitimine kadar uzatılmasına; Genel Kurulun 9.7.2004 Cuma günü de saat 14.00'te toplanması ve bu birleşimde kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine, çalışma süresinin ise 619 sıra sayılı kanun tasarısının görüşmelerinin bitimine kadar uzatılmasına ilişkin AK Parti Grubu önerisi, kabul edildi.

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının:

1 inci sırasında bulunan, Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun Tasarısının (1/521) (S. Sayısı: 146),

2 nci sırasında bulunan, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısının (1/523) (S. Sayısı: 152),

3 üncü sırasında bulunan, Kamu İhale Kanununa Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifinin (2/212) (S. Sayısı: 305),

Görüşmeleri, daha önce geri alınan maddelere ilişkin komisyon raporları henüz gelmediğinden;

4 üncü sırasında bulunan, Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması (1/731) (S. Sayısı: 349),

5 inci sırasında bulunan, Özel Gelir ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması (1/827) (S. Sayısı: 618),

Hakkında Kanun Tasarılarının görüşmeleri, ilgili komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından;

Ertelendi.

6 ncı sırasında bulunan, Belediye Kanunu Tasarısının (1/766) (S. Sayısı: 616) görüşmeleri tamamlandı; eletronik cihazla yapılan açıkoylamadan sonra, kabul edilip, kanunlaştığı açıklandı.

Alınan karar gereğince, 9 Temmuz 2004 Cuma günü saat 14.00'te toplanmak üzere, birleşime 00.28'de son verildi.

Sadık Yakut
Başkanvekili

Enver Yılmaz	Yaşar Tüzün
Ordu	Bilecik
Kâtip Üye	Kâtip Üye

Mevlüt Akgün
Karaman
Kâtip Üye

No. : 166

II. - GELEN KÂĞITLAR

9 Temmuz 2004 Cuma

Raporlar

1. - Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu (1/837) (S. Sayısı: 639) (Dağıtma tarihi: 9.7.2004) (GÜNDEME)

2. - Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu (1/849) (S. Sayısı: 640) (Dağıtma tarihi: 9.7.2004) (GÜNDEME)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.00

9 Temmuz 2004 Cuma

BAŞKAN : Başkanvekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Suat KILIÇ (Samsun), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 113 üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır; görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce, üç sayın milletvekiline gündemdışı söz vereceğim. Konuşma süreleri 5'er dakikadır. Hükümet bu konuşmalara cevap verebilir; hükümetin cevap süresi 20 dakikadır.

Gündemdışı ilk söz, işsizlik ve istihdam sorunuyla ilgili söz isteyen Iğdır Milletvekili Dursun Akdemir'e aittir.

Sayın Akdemir, buyurun.

IV. - BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GündemdIşI Konuşmalar

1. - Iğdır Milletvekili Dursun Akdemir'in, işsizlik ve istihdam sorunlarına ve alınması gereken önlemlere ilişkin gündemdışı konuşması ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun cevabı

DURSUN AKDEMİR (Iğdır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde işsizlik ve istihdam sorunlarına ilişkin görüşlerimi açıklamak üzere huzurlarınızdayım; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Başkanın da duyurduğu gibi, bu program önceden biliniyordu ve konu işsizlikti, dolayısıyla istihdam sorunuydu, hükümetin buna cevap verme hakkı vardır diye beyan ettiler; ama şu anda ne yazık ki, böyle önemli bir konuda Türkiye Büyük Millet Meclisinde hükümetten bir bakanımız yoktur.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Geliyorlar.

DURSUN AKDEMİR (Devamla) - Değerli milletvekili arkadaşlarım, bu güzel Türkiyemizde istihdam sorunu ve işsizlik, ekonomik ve sosyal problemler içerisinde her zaman için en önemli yeri işgal etmiştir. AKP İktidarları döneminde ise, günümüzün en önemli sorunlarından birinin istihdam ve işsizlik olduğu, artık açıkça görülmektedir, ki, Hükümet Başkanı tarafında da, bu, basında, açık olarak kabul edilmiştir.

Bu nedenle, ülkemizde derinleşerek süren ekonomik krizin istihdam üzerindeki olumsuz etkileri, toplumun bütün kesimlerince hissedilmekte, işsizlerin sayısı gün geçtikçe artmakta ve dolayısıyla, toplum giderek fakirleşmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü kayıtlarına göre, ülkemizde, bugün 2 396 000 kişi işsiz görünüyor; ama, gerçek anlamda işsiz sayısı bu değildir. Değerli arkadaşlarım, bu rakam, aslında, yaklaşık olarak 8 000 000'a kadar ulaşmaktadır. Bu, çok acı bir tablodur.

Türkiye'de, 2003 yılı aralık sonu itibariyle Devlet İstatistik Enstitüsünün rakamlarında, hane halkı işgücü anketine göre, işsizlik oranı yüzde 10,3; eksik istihdam oranı yüzde 5, atıl işgücü oranı ise yüzde 15,3'tür; Türkiye genelinde kadınların işsizlik oranı yüzde 9, erkeklerin ise yüzde 10,7'dir; atıl işgücü oranı, kentlerde yaşayanlar için yüzde 17,6'ya ulaşmakta ve vahim bir sonuca doğru gitmektedir.

Türkiye genelinde istihdam edilenlerin yüzde 47,9'u, yani yaklaşık olarak yarısı ilkokul mezunu, yüzde 19 küsuru lise ve dengi okul mezunu, yüzde 11'i ilköğretim -ortaokul ve dengi meslek okulları- mezunlarıdır. Ülkemiz genelinde üniversite bitirenlerin, maalesef, yüzde 27'si işsizdir değerli arkadaşlar. Bu, ülkemiz için acınacak bir durumdur; yetişmiş beyinler yurtdışına göçüyorlar. Özellikle son yıllarda, bu, büyük bir hız kazanmıştır. Beynimizi kaybediyoruz değerli arkadaşlarım, bunu korumaya çalışalım.

Değerli bir öğretim üyesi, bir dergide yazdığı yazıda aynen şöyle diyor: "Üç dört yıl önce kıymetli bir fakülteye değerli işadamları geliyorlar, öğrencilere,

mezun olmadan iş teklif ediyorlar ve iş veriyorlardı; ama, maalesef, bugün, mezun olduktan, doktorasını ve yükseklisansını tamamladıktan sonra bile iş bulamayan bu güzide okul mezunları ortada işsiz kalmaktadır. Ülkenin çok acı bir gerçeğidir bu"

Değerli arkadaşlarım, bugün Türkiye, işsizlikte, OECD ülkeleri içerisinde en kötü durumda olan bir ülkedir. Bu konuda yayımlanan bir raporda, Türkiye'de, çalışabilen nüfusun ancak yarısı istihdam edilmektedir. Halbuki, OECD üyesi diğer ülkelerde bu oran yüzde 70 civarındadır.

Değerli arkadaşlarım, ülkemizde, özellikle son yıllarda, gelir dağılımı adaletsizliği her geçen gün büyümekte, işsizlik akıl almaz boyutlara ulaşmakta, sistem ekonomik ve sosyal olarak tıkanmaktadır. Bunun sonucunda, işsizlik ve istihdam sorunu, ülkemizin sosyal bir yarası olarak kanamaya devam etmektedir. Bu duruma çare bulmadan ülkeyi kurtaramayız; çünkü, işsizliğin neticesi, yoksulluktur, yolsuzluktur, açlıktır. Aç ve sefil olan insanın ne yapacağını bilemezsiniz. İşte, son günlerde meydana gelen yeni kapkaç olayları, intiharlar, tecavüzler... Bütün bunlar, işsizliğin, yoksulluğun ve açlığın bir sonucudur. Bugünkü Hürriyet Gazetesi, sanki bu konunun konuşulacağını biliyormuş gibi bir başlık atmış değerli arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURSUN AKDEMİR (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Akdemir, buyurun.

DURSUN AKDEMİR (Devamla) - Bu başlıkta aynen şöyle deniliyor: "Yolsuzluk savaşı acımasız olmalı."

"Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ, temel sorun olarak tanımladığı yolsuzlukla 'kesin, tereddütsüz, acımasız mücadele edilmelidir' dedi." Ama, maalesef, bugün, yolsuzlukla mücadele ediliyor denildiği halde, yolsuzlukla mücadele edilemiyor, sadece şovdan ibaret kalmış durumdadır.

RECEP GARİP (Adana) - Bunu yapma; çok acımasız eleştiri yapıyorsunuz.

DURSUN AKDEMİR (Devamla) - Değerli milletvekili arkadaşlarım, ülkemizde yeni bir istihdam sahası yok, yatırım yok, her şey tamamen durmuş vaziyette. Çalışanlar ise, her gün işsiz kalma korkusuyla yaşarken, işsiz olanlar da sigortasız çalışmaya razı olmaktadırlar. Hükümetin IMF'yle yaptığı her görüşmenin sonrasında binlerce işçinin işine son verilmekte; diğer yandan ise, iktidar kendisine göre kadrolaşmakta ve yeni kadrolar ihdas etmektedir. Artık, işsizlik oranları endişe veren boyutlara ulaşmış, bıçak kemiğe dayanmış ve sosyal barışı tehdit eder hale gelmiştir değerli arkadaşlarım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURSUN AKDEMİR (Devamla) - Sayın Başkan, müsamaha ederseniz 1 dakikada toparlayacağım.

BAŞKAN - Sayın Akdemir, istihdam sorunu çok geniş bir sorundur; bu, gündemdışı bir konuşmayla halledilecek bir sorun değil de, tekrar son 1 dakikanızı vereyim; lütfen, konuşmanızı tamamlayın.

Buyurun efendim.

DURSUN AKDEMİR (Devamla) - Evet, işsizlik konusunda verdiğim bu bilgilerin dışında bir bilgi vererek tamamlamak istiyorum; çünkü, Sayın Bakanımızın bizim yazılı sorumuza vermiş olduğu cevapta 6 737 tane limitet şirketin kapandığı beyan ediliyor, 392 tane kolektif şirket kapanmış, 20 tane komandit şirket kapanmıştır; 139 500 esnaf kepenk kapatmış, 21 300 işçiyse işinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu rakamlar, size, Sayın Bakanımızın bizzat verdiği bilgilerden aktarılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, yatırımı kim yapar; devlet yapar, özel sektör yapar, yabancı sermaye yapar; ama, maalesef, bunların hepsini yatırım yapmaz hale getirdiniz. Bu enkazın altında kalmaktan korkuyorum; dolayısıyla, ülkemizin geleceği için buna bir çıkış yolunu ortak bir şekilde bulmak durumundayız. Ülkenin gerçeklerini yaldızlı sözlerle tanımlamak yerine...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURSUN AKDEMİR (Devamla) - Devekuşu gibi başınızı kuma sokmayınız.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (Bağımsızlar ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Akdemir.

Buyurun Sayın Bakanım. (AK Parti sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; DYP Iğdır Milletvekili Sayın Dursun Akdemir'in gündemdışı konuşmasına yönelik olarak huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum; sözlerime başlamadan önce Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye İş Kurumunca, istihdamı geliştirme, istihdamı koruma ve işsizlikle mücadele amacıyla, meslek eğitimi alanında aktif işgücü programları uygulanmakta olup, kurumca, bu kapsamda, Haziran 1988-Haziran 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilen çalışmalarda, 7 264 işgücü yetiştirme kursu düzenlenmiş ve 130 341 kişinin katılımı sağlanmıştır.

Ülkemizde, iktidarımızdan önce yaşanan ekonomik kriz işgücü piyasasını olumsuz yönde etkilemiş, işgücü piyasasına yeni iş arayanların da ilave edilmesiyle birlikte, işsiz sayısında katlanarak artışlar meydana gelmiştir.

İşsizliğin engellenmesi, yatırımların desteklenerek istihdama dönüştürülmesi amacıyla çalışmalar yapılmakta, bu kapsamda yürütülen acil eylem planı çerçevesinde, bir taraftan, kayıtdışı istihdamı önlemeye yönelik tedbirlerden birisi olan, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, 6.3.2003 tarih ve 25040 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş, yine, 10.6.2003 tarih ve 25134 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 4857 sayılı İş Kanunuyla esnek çalışma süreleri getirilmiştir.

Yine, Mart 2002-Haziran 2003 tarihleri arasında, işsizlik sigortası hizmetlerinden yararlanmak için 176 730 kişi başvurmuş olup, bunlardan 155 835 kişi işsizlik ödeneğine hak kazanmıştır.

İşsizlik ödeneğinin başladığı Mart 2002 tarihinden itibaren, onaltı aylık sürede, 107 trilyon 507 milyar Türk Lirası ödeme yapılmıştır. İşsizlik sigortasından yararlanma ve ödeme koşullarında değişiklik yapılmasıyla ilgili çalışmalar da devam etmektedir.

İşsizlik Sigortası Fonundan, kanun gereği doğrudan istihdam yaratacak alanlara yatırım yapılması söz konusu değildir. Fonun giderleri kanunla belirlenmiştir. Ayrıca, fon, serbest piyasa koşulları çerçevesinde, Türk malî piyasasında değerlendirilmektedir. Fonun, kurumsal bir fon olarak malî piyasalarda tasarruf arzını artırması, genel olarak ekonomiye katkı sağlamaktadır.

Ayrıca, işsizlik ödeneği alanlara yönelik olarak, 2002 yılında, 17 meslek geliştirme, değiştirme ve edindirme kursu açılmış ve kurslara 367 kişi katılmıştır. 2003 yılında ise, 9 kurs açılmış olup, 167 kişi katılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, biz, Hükümet olarak, hem yoksullukla hem de yolsuzlukla ciddî bir şekilde mücadele yapmaktayız. Son çıkardığımız teşvik yasalarıyla, fert başına düşen millî gelirin 1 500 doların altında olduğu illerimizin birçoğunda, şu anda, organize sanayi bölgelerinde fabrika alanları açma çalışmaları bitirilmiş durumdadır. Yine önümüzdeki ay, nasip olursa, Sayın Başbakanımız Kayseri İlini teşrif edecekler ve aynı anda birçok fabrikayı da üretime açacaklardır.

Biz, Hükümet olarak, istihdamın artırılması için, özel teşebbüsün önündeki engellerin kaldırılmasına, yatırımların hızlandırılmasına ve bu bakımdan, bu getirdiğimiz teşviklere de büyük önem atfetmekteyiz.

Tekrar ediyorum, hem yoksullukla hem yolsuzlukla ciddî ve gereken mücadele en iyi şekilde yapılmaktadır.

Bu duygularla, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Gündemdışı ikinci söz, uluslararası Nasrettin Hoca şenlikleri ve anma törenlerinin düzenlenmesiyle ilgili olarak söz isteyen, Konya Milletvekili Sayın Harun Tüfekçi'ye aittir.

Buyurun Sayın Tüfekçi. (AK Parti sıralarından alkışlar)

2. - Konya Milletvekili Harun Tüfekçi'nin, Uluslararası Nasreddin Hoca Şenlikleri ve anma törenleri ile bu kapsamda yapılan çalışmalara ilişkin gündemdışı konuşması

HARUN TÜFEKÇİ (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; her yıl 5-10 Temmuz günlerinde icra edilmekte olan ve bu yıl da 45 incisi yapılacak olan Uluslararası Nasrettin Hoca Şenlikleriyle alakalı olarak söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sevgili arkadaşlar, Nasrettin Hoca deyince, hemen hemen hepimizin aklına birsürü fıkra, iğneli söz ve hayata dair, gülerek düşündüren bir külliyat gelir; yüzümüzde bir tebessüm oluşuverir; çünkü, Türk mizahının ve kıvrak zekâsının en canlı örneğini onda buluruz.

Bir Türk halk bilgesi olan Nasrettin Hoca, halk dilinde, duygu ve inceliği içeren gülmece türünün öncüsü olmuştur. Bizleri güldüren, güldürürken düşündüren ve bizlere fıkralarıyla ders veren Nasrettin Hocayı, günlük hayatımızın her yerinde görebiliriz.

Hepinizin, büyük düşünürümüz, bilge insan Nasrettin Hocayı bildiğinizi tahmin ediyoruz ve mutlaka, bu anlamda, her türlü düşünceleri ve bu güzel anlayışı benimsediğinizi biliyoruz.

Kısaca, Nasrettin Hocayı şöyle bir tanıyalım: 1206 yılında dünyaya gelmiş, öğrenimini yapmak üzere Konya'ya yerleşmiş ve orada Seyit Mahmut Hayranî ve Seyit Hacı İbrahim'den ders almıştır. İslam Diniyle ilgili çalışmalarını sürdürmüştür ve bir söylentiye göre de, yine, Konya'da, aynı medresede öğretim görevi yaptığı ve öğrencilerine ders verdiği de bilinmektedir. Bu görevi icra ederken, kendisine "Nasuriddin Hacı" ismi verilmiştir; daha sonra, Nasrettin Hoca biçiminde isminin şekillendiğini duymaktayız.

Onun yaşamıyla ilgili bilgiler, halkın kendisine olan aşırı sevgisi yüzünden söylentilerle karışmış, yer yer olağanüstü nitelikler kazanmıştır. Bu söylentiler arasında, onun Selçuklu sultanlarıyla tanıştığı, Mevlana Celalettin Rumî'yle yakınlık kurduğu, kendisinden en az yetmiş yıl sonra yaşayan Timur'la konuştuğu, birkaç yerde birden görüldüğü gibi rivayetler ortaya çıkmıştır.

Nasreddin Hocanın değeri, yaşadığı olaylarla değil, gerek kendisinin gerek halkın onun ağzından söylediği gülmecelerdeki anlam, yergi ve alay öğelerinin inceliğiyle ölçülür. Onun olduğu ileri sürülen fıkraların incelenmesinden, bunlarda geçen sözcüklerin açıklanmasından anlaşıldığına göre, Nasreddin Hoca, belli bir dönemi değil, Anadolu halkının yaşama biçimini, güldürü öğesini, alay ve eğlenme türünü, övgü ve yergi becerisini dile getirmiştir.

Onunla ilgili fıkraları oluşturan öğelerin odağı, sevgi, yergi, övgü, alaya almadır. Nasreddin Hoca bunları söylerken, bazen bilgin, bazen açıkgöz, bazen uysal, bazen vurdumduymaz, bazen utangaç, bazen atak, bazen şaşkın, bazen kurnaz, bazen korkak, bazen de atılganlık gibi birbirinden farklı niteliklere bürünür. Özellikle karşısındakinin durumuyla çelişki içinde bulunma hali, fıkraların egemen öğesidir.

Bir gün, bir adam elinde bir mektupla Hocaya çıkar gelir. "Hocam, şu mektubu bir okusana" der. Hoca bakar; Arapça bir mektuptur, kendisi de Arapça bilmemektedir, mektubu geri verir ve "ben bunu bilmiyorum, Türkçe değil, okuyamam" der. Vatandaş hemen çıkışır "yahu Hocam, başındaki kavuktan da mı utanmıyorsun" diye, bu şekilde bir söz atar. Hoca da hemen kavuğu çıkardığıyla adamın kafasına yerleştiriverir "eğer keramet kavuktaysa, buyur da sen oku" deyiverir.

Yine, bir gün, pazarda 10 akçeye aldığı odunu 9 akçeye satarken etraftan "Hocam, bu ne iştir, böyle ticaret olur mu" diye sormuşlar. Hoca da "olsun, önemli olan bizim nasıl iş yaptığımız değil, insanların seni iş yaparken görmesidir" deyiverir.

Evet, Hocanın, gerçekten, bu anlamdaki değerlendirmeleri uluslararası değerlendirmelere de girmiş ve 1996 yılı, UNESCO tarafından Nasreddin Hoca Yılı olarak değerlendirilmiştir.

Değerli arkadaşlar, güzel ülkemizin muhtelif yerlerinde güzel şeyler olmasına rağmen, Konyamızda da, Akşehir, Nasreddin Hocasıyla; Beyşehir, Eşrefoğlu Beyiyle; Seydişehir, Seyit Harun Velisiyle ve yine Konya merkezimiz de Mevlânâ Celaleddin Rûmîsiyle, gerçekten, turizm ve inanç turizminde çok ciddî bir yer edinmektedir.

Antalya'ya yüzbinlerce turistin indiğini biliyoruz. Acaba, biz, bu turizmi, iç turizme çekemez miyiz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Tüfekci.

HARUN TÜFEKCİ (Devamla) - Biz, bunu, Konya'da -işte, az önce bahsini geçtiğimiz- dünyanın ilk kurulu yeri olan Çatalhöyüküyle, yine Seydişehir'de Tınaztepe Mağarasıyla, birçok turizm merkeziyle, düzenleyeceğimiz bu turlarla, mutlaka, Mevlânâmızı, Nasreddin Hocamızı turizme kazandırmayı ve bu turizmi hatta Kapadokya'ya kadar, hatta Karadenize kadar uzatarak, bir ölçüde, ciddî anlamda ülkemizin tanıtımında faydalı bir vazife yapmayı arzu ediyoruz ve buna yönelik katkısı olan herkese de müteşekkir olduğumuzu ifade ediyoruz.

Bu zenginlikleri hep beraber değerlendirme arzusuyla, konuşmamı dinlediğinizden dolayı hepinize şükranlarımı ifade eder, saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Tüfekci.

Gündemdışı üçüncü söz, hızlı trenin Bilecik İlinde durması ve Bilecik İlinin sorunlarıyla ilgili olarak söz isteyen Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün'e aittir.

Sayın Tüzün, buyurun.

3. - Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün'ün, Ankara-İstanbul arasında seferlere başlayan hızlı trenin Bilecik İlinde de durmasına ve ilin sorunlarına ilişkin gündemdışı konuşması

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Sayın Başkan, Yüce Meclisimizin değerli üyeleri; Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğünün yeni sefere koymuş olduğu hızlı trenin ilimizde durması ve Bilecik İlinin sorunlarıyla ilgili gündemdışı söz almış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü, demiryollarına yeni bir ivme kazandırmış, hızlı tren seferini koyarak Ankara-İstanbul arasını beş saat gibi bir süreye indirmeyi başarmıştır; ancak, şunu söylemeden geçemeyeceğim; Bilecikli hemşerilerim şunu söylüyor, diyorlar ki:

"Hızlı treni neyleyim,

Bilecik'te durmayınca,

Tren geçer, hoş geçer,

Bilecik'ten boş geçer."

Değerli arkadaşlarım, bu anlamda, ilimiz topraklarında yaklaşık olarak 150 kilometre seyreden ve ilimiz tarım alanlarını ikiye bölerek ilimiz çiftçisini zaman zaman zor durumlarda bırakan bu hızlı trenden, 200 000'lik il nüfusuna sahip bölge halkımız maalesef yararlanamamaktadır.

59 uncu hükümetin Ulaştırma Bakanı Sayın Binali Yıldırım Beye buradan seslenmek istiyorum. Hızlı tren, Bilecik İlimizde duracak mı? 200 000 hemşerim bu trenden faydalanacak mı? Yoksa, bu tren, sadece ve sadece İstanbul ve Ankara'da yaşayan değerli yurttaşlar için mi sefere konuldu?

Değerli arkadaşlarım, ayrıca, hızlı trenin sefere konulmasıyla, demiryolları üzerindeki hemzemin geçitler kapatılmış, iki geçit arasındaki mesafe oldukça uzamıştır. Bu da, bölge halkını, bölge çiftçisini sıkıntıya sokmuştur. Demiryolları boyunca hemzemin geçitlere ulaşılması için yan yollar da yapılacak mıdır? Yan yollar yapılacak ise, bölge halkına istimlak parası ödenecek midir?

Değerli arkadaşlarım, zannediyorum, Ulaştırma Bakanımız yok; bu konuşmama başka bir hükümet temsilcisi cevap verebilir. Bugün, daha bir saat önce, Bilecik Gar Müdürlüğüyle yapmış olduğum görüşmede, 2004 yılının geçtiğimiz haziran ayında Bilecik Gar Müdürlüğünden 7 025 biletli yolcunun seyahat etmiş olduğunu öğrendim; yani, 7 025 kişi Bilecik Garından bilet almıştır. Böylesine bir talepte bulunan Bilecik halkının bu isteği ne zaman yerine gelecektir diye bir kez daha soruyorum.

Değerli arkadaşlarım, yine, köy yollarının demiryollarıyla kesiştiği merkezlere altgeçit, üstgeçit veya kontrollü hemzemin geçit yapılacak mıdır? Bu konularda da Sayın Bakanlığımızın çalışması var mıdır?

Hızlı trenin sefere girdiği günden bugüne kadar, basından takip ettiğim kadarıyla, ölümlü sonuçlanan 2 kaza meydana gelmiştir. Hızlı trenin geçtiği demiryolu kenarında, yaya ve hayvanların geçmesini engelleyecek kafesli tel örgü, bariyer gibi tedbirler ne zaman alınacaktır?

Demiryolları, toplu taşımacılıkta çok önemli bir rolü olmasına rağmen, ülkemizde yıllardan beri yeteri kadar önem görmemiştir; zarar eden kurum halindeyken, kâr eden kurum haline dönüştürülmüştür. Bu çalışmalarından dolayı da, emeği geçen tüm yöneticileri kutluyorum. Hızlı treni de başarılı bir adım olarak görüyorum; ama, bölge halkımızın sıkıntılarını da dile getirmek bizim görevimizdir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanımızın yüksek müsaadeleriyle, Bilecik İlinin birkaç konusuna daha değinip sözlerimi tamamlamak istiyorum.

Büyük illerimizin arasında sıkışmış küçük bir ilimiz olan Bilecik, devlet yatırımlarından da bugüne kadar nasibini alamamıştır. İstanbul'u, daha doğrusu Marmara Bölgesini Akdeniz'e bağlayan Bozüyük-Adapazarı, Bozüyük-Bilecik-Osmaneli-Mekece yolu, Türkiye'nin çok önemli bir yolu olmasına rağmen, 1996 yılında yatırım programına alınmış, bugüne kadar 135 kilometrelik yol tamamlanamamıştır. Yoğun bir trafik akışına sahip bu karayolumuzda, yıllardan beri, maddî hasarlı ve ölümlü binlerce kaza meydana gelmiş, maddî hasarlı kazalarda kaybettiğimiz millî servetse, belki bugüne kadar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Tüzün.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

İstanbul-Akdeniz ve İç Anadolu karayolunun ilimizden geçmesi, demiryolunun 5 kilometre, havayolunun 50 kilometre, denizyolunun ise ilimize 80 kilometre uzaklıkta olması, organize sanayiin gelişmesi, büyük illerin ilimize yakın olması, sanayicileri Bilecik İline çekmiş ve çekmeye devam edecektir.

Değerli arkadaşlarım, bilindiği gibi, ülkelerin gelişmişlik göstergelerinin en önemli unsurlarından birisi, ülkenin eğitim seviyesi ve eğitilmiş insangücüdür. Ülkemizde son dönemlerde yeniden hız kazanan üniversiteleştirme hareketinin başarıya ulaşması, bu açıdan da büyük önem taşımaktadır. Bilecik İli, gerek sahip olduğu köklü ve tarihî geçmişi açısından gerekse coğrafî konumu itibariyle her dönemde ekonomi, kültür, ticaret ve eğitim merkezi olmuştur; ancak, altyapısı tam anlamıyla mevcut olmasına rağmen bir üniversite mevcut değildir. İlimizde yükseköğrenimdeki bugünkü öğrenci sayısı 5 000 civarındadır. Bu öğrenciler üç üniversiteye dağılmış durumdadır. Bu öğrenci sayısının çok daha altında, fizikî yapıları olan köklü üniversiteler kurulmuştur ve halen eğitime devam etmektedir; ancak, ilimizdeki fizikî yapısı oldukça iyi, altyapısı olmuş, bu yüksekokul ve fakültemizin bir araya getirilerek üniversiteye dönüştürülmesi, Bilecik İlimize ekonomik anlamda ve eğitim anlamında büyük canlılık kazandıracaktır.

Sayın Millî Eğitim Bakanımızın bu konuda hassas davranmasını, siyaseten düşünmemesini, Bilecik İline üniversite için vermiş olduğumuz kanun teklifinin en kısa zamanda gündeme alınmasını ve Bilecik İlimize en kısa zamanda üniversitenin kurulmasını, bir kez daha, talep ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Tüzün, buyurun.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, özellikle 28 Mart seçimlerinde Bilecik İlini ziyarete gelen hükümetimizin çok değerli bakanlarının hepsi şu sözü verdi; dediler ki: "Bizim adayımıza, bizim partimize oy verirseniz, bu üniversiteyi biz kuracağız." Bilecik halkı da, bu 59 uncu hükümetin temsilcilerine güvendi ve sizin partinize oy verdi, sizin partinizin adayını belediye başkanı seçti.

Şimdi, ben, buradan, o verdikleri sözü hatırlatıyorum; Bilecik halkı en kısa zamanda o müjdeli haberi bekliyor. Üniversite kurulması için her türlü altyapısı hazır olan ve yüksekokulların, meslek yüksekokullarının, fakültelerinin bulunduğu Bilecik İlimize üniversitelerin kurulmasını bir kez daha talep ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, Bilecik İli, beş büyük...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Tüzün, lütfen teşekkür eder misiniz.

Buyurun.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Sayın Başkanım, herhalde, Ulaştırma Bakanımız gündemdışı konuşmaya cevap verecek; kendileri gelinceye kadar konuşmamı devam ettireyim diye düşünüyorum.

BAŞKAN - Son dakikayı kullanın.

Buyurun.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Bilecik İli, bundan önceki hükümetlerden alması gereken payı alamamıştır. Bakın, Bilecik İlinde, ilçelerinde -Bozüyük'te, Söğüt'te, Osmaneli'nde, Pazareli'nde- kamu iktisadî teşebbüsü olarak bir kuruluş yoktur. O nedenle, bugüne kadar yapılmayan hizmetlerin bu hükümet döneminde ve 22 nci dönem Parlamentosunda yapılmasını talep ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım, Bilecik İlimizin, tanıtımda bulunduğu ve tanıtmaya çalıştığı 6 Eylül Bilecik'in düşman işgalinden kurtarılışı günü, benim belediye başkanlığı yaptığım dönemde, Şeyh Edebali Kültür ve Sanat Festivaline dönüştürüldü. Sizler de gerek partinizin programında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen teşekkür eder misiniz.

Buyurun.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Son söz Başkanım.

Şeyh Edebali Kültür ve Sanat Festivaline ve eylülün ikinci pazarında kutladığımız Söğüt İlçemizdeki Ertuğrul Gazi'yi anma etkinliklerine davet ediyorum.

İlimizin sorunlarının bir kısmını sizlerle paylaşıp, Sayın Bakanlarımızın bu konulara dikkatlerini çekemeye çalıştım. İlimin sorunlarının bir an evvel giderileceği umuduyla, sözlerime son verirken, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Tüzün.

Sözlü soru önergelerinin geri alınmasına dair 2 adet önerge vardır; okutuyorum:

B) Tezkereler ve Önergeler

1. - Manisa Milletvekili Ufuk Özkan'ın (6/1167) esas numaralı sözlü sorusunu geri aldığına ilişkin önergesi (4/208)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Gündemin Sözlü Sorular kısmının 507 nci sırasında yer alan (6/1167) esas numaralı sözlü soru önergemi geri alıyorum.

Gereğini saygıyla arz ederim.

Ufuk Özkan
Manisa

BAŞKAN - Sözlü soru önergesi geri verilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

2. - Antalya Milletvekili Feridun Fikret Baloğlu'nun (6/1152 ve 6/1153) esas numaralı sözlü sorularını geri aldığına ilişkin önergesi (4/209)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Gündemin Sözlü Sorular kısmının 493 ve 494 üncü sıralarında yer alan (6/1152 ve 1153) esas numaralı sözlü soru önergelerimi geri alıyorum.

Gereğini saygıyla arz ederim.

Feridun F.Baloğlu
Antalya

BAŞKAN - Sözlü soru önergeleri geri verilmiştir.

Dilekçe Komisyonu Başkanlığının bir tezkeresi vardır; okutup, oylarınıza sunacağım.

3. - Dilekçe Komisyonu Başkanlığının, TBMM'nin tatilde olduğu süre içerisinde Komisyonun çalışmalarına devam etmesine ilişkin tezkeresi (3/620)

08.07.2004

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

22 nci Dönem İkinci Yasama Yılında Komisyonumuza gelen başvurular büyük bir artış göstermiştir.

3071 sayılı Yasada yapılan değişiklik doğrultusunda, vatandaşlarımıza süresi içinde cevap vermek maksadıyla TBMM'nin tatilde olduğu süre içerisinde Komisyon çalışmalarına devam etmemize Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 25 inci maddesi gereği Genel Kurul tarafından izin verilmesi hususunu arz ederim.

Yahya Akman

Şanlıurfa Dilekçe Komisyonu Başkanı

BAŞKAN - Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

Önce, yarım kalan işlerden başlayacağız.

V. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. - Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/521) (S. Sayısı: 146)

2. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/523) (S. Sayısı: 152)

3. - Çanakkale Milletvekilleri Mehmet Daniş ve İbrahim Köşdere'nin, Gelibolu Yarımadası Tarihî Millî Parkı Kanununa Geçici Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi (Kamu İhale Kanununa Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/212) (S. Sayısı: 305)

BAŞKAN - Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun Tasarısının, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısının ve Çanakkale Milletvekilleri Mehmet Daniş ve İbrahim Köşdere'nin, Gelibolu Yarımadası Tarihî Millî Parkı Kanununa Geçici Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifinin geri alınan maddeleriyle ilgili komisyon raporları henüz gelmediğinden, tasarıların ve teklifin müzakerelerini erteliyoruz.

Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısının müzakeresine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

4. - Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı ile İçişleri, Plan ve Bütçe ve Anayasa Komisyonları Raporları (1/731) (S. Sayısı: 349)

BAŞKAN - Komisyon?.. Yok.

Komisyon bulunmadığından, tasarının müzakeresini erteliyoruz.

Özel Gelir ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısının müzakeresine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

5. - Özel Gelir ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/827)(S.Sayısı:618)

BAŞKAN - Komisyon?.. Yok.

Komisyon bulunmadığından, tasarının müzakeresi ertelenmiştir.

Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Avrupa Birliği Uyum ve Plan ve Bütçe Komisyonları raporlarının müzakeresine başlıyoruz.

6. - Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Avrupa Birliği Uyum ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/768) (S. Sayısı: 619) (x)

BAŞKAN - Komisyon?.. Yerinde.

Hükümet?.. Yerinde.

Komisyon raporu 619 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, İzmir Milletvekili Oğuz Oyan konuşacaktır.

Buyurun Sayın Oyan. (CHP sıralarından alkışlar)

OĞUZ OYAN (İzmir) - Sayın Başkan, şahsım adına da söz istemiştim...

(x) 619 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

BAŞKAN - Sayın Oyan, şahsınız adına söz talebiniz var; ama, arada AK Parti Grubu adına bir konuşma olduğu için, iki ayrı konuşma halinde söz vereceğim size.

Süreniz 20 dakika.

Buyurun.

CHP GRUBU ADINA OĞUZ OYAN (İzmir) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün akşam kaldığımız yerden devam ediyoruz. Dün gece saat 24.00 civarında, Belediyeler Kanunu Tasarısı buradan çıktı, yasalaştı. Tabiî, sürecin bu aşaması tamamlanmış oluyor. Bundan sonraki yasalaşma aşamasına da bakmamız lazım. Bugün de, İl Özel İdareleri Yasasının Cumhurbaşkanı tarafından onaylanması itibariyle son gün olduğunu hatırlatmak istiyorum. Dolayısıyla, burada, belki, biz bu tasarıyı görüşürken, oradan bir karar bir şekilde çıkacak.

Değerli arkadaşlarım, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı, şimdiye kadar görüştüğümüz kanun tasarılarının uzantısında olan bir tasarıdır, onların tamamlayıcı parçasıdır. Bu düzenleme, geçen yılın son ayında çıkarılan Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Yasası, görüşmeleri nisan ayında büyük ölçüde tamamlanmış olan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı -henüz geçici maddeleri var- bu arada İl Özel İdareleri Kanunu ve dün yasalaşan Belediyeler Kanunuyla bir tamamlayıcılık ilişkisi içerisindedir. Hatta, Belediyeler Kanunu, aynı zamanda, büyükşehir belediyelerini de ilgilendirmek bakımından, onun bir anaçerçevesini çizmektedir. Dolayısıyla, bizim, bu kanunlar ya da tasarılar için söylediklerimiz, büyükşehir belediyeleri için de esas olarak geçerlidir. Bir kere, öncelikle bu tespiti yapmakla başlayayım. Özellikle de, dün -bir haftadır tartışarak- buradan geçirdiğimiz Belediye Kanunuyla çok yakın bir ilişki içindedir; çünkü, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında, burada yer almayan hükümler için oraya gönderme yapılmaktadır; dolayısıyla, büyükşehirleri de ilgilendirmektedir. Bunu, öncelikle belirtmek istiyorum.

Biz, burada, hep şunu söyledik, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı için de aynı şeyi söyleyeceğiz: Burada getirilen düzenleme, Anayasanın 126 ve 127 nci maddelerindeki merkezî ve mahallî idarelerle ilgili ilkelere aykırı olarak hazırlanmıştır, tanımlanmıştır. Anayasanın, mahallî müşterek ihtiyaçları karşılamak üzere kurulmasını öngördüğü mahallî idarelere verilen görevlerin karşılayacağı toplumsal ihtiyaçların büyük çoğunluğunun mahallî müşterek ihtiyaç olarak nitelenmesi mümkün değildir; ama, buna rağmen, hepsi, bu şekilde tanımlanacak biçimde yerel yönetimlere aktarılabilmektedir. Yerelliği aşan gereksinimler, özellikler ve sonuçlar söz konusudur. Sağlık, tarım, orman, çevre, kültür ve turizmle ilgili tüm hizmetleri, acaba, mahallî müşterek ihtiyaç kapsamına sokmak mümkün müdür? Anayasadaki kamu yönetimi düzenlemesi, merkezî yönetimi genel yetkili, mahallî idareleri ise özel yetkili kuruluşlar olarak tanımlamıştır, göstermiştir. Tasarıyla bunun tam tersi yapılmaktadır. Anayasa ortada dururken bu tür bir tersine düzenlemenin nasıl yapılabildiği konusunu, herhalde, iktidarın, buraya gelmeden önce Anayasa hukukçularına danışması doğru olurdu.

Yerel yönetimlerle ilgili yasa tasarıları da, idarenin bütünlüğü, hiyerarşik yönetim, illerin yönetiminde yetki genişliği, merkezî ve yerel yönetim ilişkileri, idarî, vesayet gibi Anayasanın temel ilkeleri gözardı edilerek hazırlanmıştır.

Bu kanun ve tasarılar, hiyerarşik yönetim ve yetki genişliği ilkesini fiilen ortadan kaldırarak, illerin yönetimini anayasal temeli olmayan kurallara terk etmektedir. Oysa, Anayasanın 123 üncü maddesi "İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir" kuralını koyarken, idarenin bütünlüğünü, bu kavramın uygulama araçları olarak da, hiyerarşik yönetim, idarî vesayet ve yetki genişliği ilkelerine gönderme yapmaktadır. Yani, Anayasaya göre, Türkiye'de illerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. Anayasa, illerin yönetiminde görevler ayrılığı ilkesini benimsemez. Oysa, burada, iktidarınızın getirdiği tasarılar, hukuk devleti ilkesine aykırı bir düzenleme öngörmekte; dolayısıyla, samimiyetsiz, tutarsız ve çelişkili olmaktadır. Biz, bunu, burada tekrar dile getirmeyi uygun görüyoruz, size uyarı görevimizi yapmak açısından önemli görüyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bu kamu yönetimi reformu demeti, paketi, şeffaflık, açıklık, verimlilik, etkinlik, tutumluluk gibi kavramlara gerçekten inanılmadığını, bunların sadece birtakım vitrin süsü olarak tasarılarda yer aldığını, asıl gerçekleştirilmek istenilen şeyin bu kavramların arkasında gizlendiğini, gerçek amacın kamu hizmeti, kamu parası ve kamu denetimi kavramlarının yok edilmesi olduğunu söyledik ve söylemeye devam edeceğiz; bunlar da, zaten, uygulamada görülecektir.

Bu getirilen düzenlemelerde, kamu harcama ve gelirlerinde şeffaflık, hesap verme sorumluluğu, verimlilik, tutumluluk, etkinlik sağlayacak uygun ortamların, asıl amaç bu olmadığı için, oluşturulmadığı; dikkatlerin, gerekli sistem ve mekanizmaların oluşturulmasına değil, piyasalaştırmaya, özelleştirmeye, denetimsizliğe, çıkar ve rant sağlamaya uygun ortamların yaratılmasına yöneldiğini görüyoruz.

Bakın, size, bu tasarılarla ilgili birkaç kanıt vereceğim. Kamu hizmeti nasıl denetlenemez ve yürütülemez konusunda örnekleri vereyim. Daha önceki söylediklerimizi tekrarlamamak adına değişik örnekler seçiyorum.

Bakınız, 27 Mayıs 2004 tarihinde, sizin getirdiğiniz ve burada, Yasama Organında hep beraber kabul ettiğimiz Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun vardı. Bu kanunun "Tanımlar" başlıklı maddesinde, kanunda geçen "Bakanlık" ibaresinin "Tarım ve Köyişleri Bakanlığını" ifade ettiği, kanunda geçen "kontrol ve denetim" ibaresinin ne anlama geldiği açıklanıyor. Bu "kontrol ve denetim" gıda kontrol ve denetimi olması bakımından, bizim, burada, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunundaki "kontrol ve denetim" kavramlarıyla uyuşan kavramlar değil; bir kere onu belirtelim.

Örnek şu: Tarım ve Köyişleri Bakanlığına gıda kontrol ve denetim yetkisi veriyorsunuz -siz getirdiniz, mayıs ayında çıkardık- peki, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı kurumdışı denetim yapabilir mi? Soru bu. Yani, şu düzenlemeler ortaya çıktıktan sonra, Tarım Bakanlığının taşra teşkilatı ortadan kaldırıldıktan sonra bu nasıl yapılacak? Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısının 18 inci maddesini hatırlatalım. Bu maddede, İçişleri, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıklarının, kurumdışı işyeri, mükellef veya üçüncü kişi ve kuruluşlar ile mahallî idarelere yönelik olmak üzere, anahizmet birimi şeklinde denetim ve rehberlik birimi oluşturabilecekleri hükme bağlanmış. Dikkat ediniz, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı yok. Yani, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının böyle bir denetim ve rehberlik birimi kurulmamış getirdiğiniz yasayla; dolayısıyla, gıdaların üretimi ve denetlenmesi meselesi nasıl olacak?! Yani, burada, o bakanlıklar açısından çok da yapısal bir denetim mekanizması öngörülmemiş olmakla birlikte, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı için böyle bir mekanizma hiç öngörülmemiş. O halde, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının taşra teşkilatını kaldırdıktan sonra, üçüncü kişi ve kuruluşa yönelik denetim birimi olmayan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı nasıl denetim yapacak?! Siz, bunları tasarlamadan, bu ilmikleri atmadan, yasalar arasındaki bu bütünlüğü sağlamadan denetimi böylesine nasıl devredışı bırakabiliyorsunuz?! Sağlık Bakanlığı, denetim konusunda bilgisi var; ama, gıda kontrolünde görevli gösterilmemiş, dolayısıyla, o, devredışı kalıyor.

Değerli arkadaşlar, bu, çelişki ve tutarsızlıklarla örülü bir düzenlemedir; bunlar gerçek bir denetimin istenmediğinin kanıtlarıdır. Dolayısıyla, kontrol ve

denetim gibi sözcükler kullanılarak, bunların arkasına sığınılarak denetimsizlik getirilmektedir. Bunu, bilginize, bir kez daha sunmak istiyorum.

Aslında, benzer bir samimiyetsizlik ve denetimden kaçış için başka bir örnek verelim. Belediyeler Kanununda da vardı, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında da var, gelecek yıllara yaygın hizmet yüklenmeleri. 2003 yılı aralık ayında Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Yasasını çıkardınız. "Malî sistemimiz yeniden tasarlanmış ve yatırım projesi dışındaki işlerin oniki aydan daha uzun süreyle ihale edilmemesi ilkesini benimsemiştir" diyorsunuz; yani, yatırımlar oniki aydan daha uzun vadeli. Bunu siz getirdiniz, siz önerdiniz, yasalaştırdınız; ama, şimdi, bu kanun tasarısıyla eski kanununuzu yalanlayarak, onu delerek, onu devredışı bırakarak diyorsunuz ki: Oniki aydan daha uzun süreli yatırımdışı her türlü cari harcama vesaire; bütün bunlar yıllara sari, oniki aydan daha uzun vadeli ihale edilebilir. Amaç nedir; yandaş şirketleri kayırmak mıdır?! Beş yıl boyunca sarf malzemeler alacağınız bir şirketin belediyeyle ilişkisini kurup, oradan birtakım çıkar, rant dağıtımı mekanizmalarını kendi kontrolünüz altına almak mıdır?!

Değerli arkadaşlarım, tasarıyı siz getirdiniz, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Yasası sizin çıkardığınız bir kanun; yeni bir şey getirmedi; 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununda kaldırılan benzer bir hüküm vardı, onu tekrarlamıştı; ama, şimdi terk ediliyor. Dolayısıyla, burada, bu yasalarda, şeffaflık, hesap verme sorumluluğu, verimlilik, etkinlik ve tutumluluk gibi kavramlar, tamamen, yok hükmünde olmaktadır. Burada sadece, bir ihaleyle çıkar paylaşımı söz konusu olduğunda, bu ilkeler tamamen dışlanmaktadır.

Bir başka örnek de, daha geçen gün Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulan bir yasa tasarısıdır. O tasarı, önümüze, muhtemelen, haftaya getirilecek. Yeri geldiğinde söyleyeceğim; ama, denetimden nasıl kaçıldığına ya da nasıl bütçe dışına çıkıldığına dair bir örnek vereyim: Biliyorsunuz, bu Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, tüm giderlerin bütçe içerisinde gösterilmesini öngörüyor. Peki, nasıl olacak; daha, dün akşam görüşülen tasarının geçici 8 inci maddesiyle getirilen, belediyelerin borçlarının tahkim edilmesiyle ilgili konsolidasyon maddesi, zaten, bütçe dışına çıkmanın bir yeni örneğini oluşturdu. Bir başka örnek vereyim. Şimdi, Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen, sizin, haftaya Genel Kurula getireceğiniz, o kırkambar, çeşitli yasalarda değişiklik yapan yasa tasarısı, Avrupa Birliği fonları ve uluslararası kaynaklardan sağlanan proje karşılığı aktarılan tutarların, ilgili idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin, özel hesaplarda izlenilmesini öngörüyor.

Değerli arkadaşlarım, siz, kendiniz, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Yasasını getirmiştiniz ve orada, Avrupa Birliği fonları ve uluslararası kaynaklardan elde edilen kaynakları bütçe disiplini içerisine almıştınız; ne oldu bu arada da, o, kendi getirdiğiniz, aralık ayında çıkarılan, daha bazı hükümleri uygulama fırsatı bulamamış olan, daha dumanı tüten bir yasayı, böyle, birdenbire "bu bize fazla ayakbağı oluyor, fazla sıkıyor bizi, biz bundan bir kurtulalım" diyebiliyorsunuz; Yani, özel hesaplarda izlemek, bir fon sistemi geleneğinin, bütçe dışına kaçışın yeni bir uygulaması, örnekleri olarak karşımıza sık sık gelebilecektir ve bu, sizin bütün yasa düzenlemelerinizde ortaya çıkmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, denetim sistemiyle ilgili yaptığımız eleştirilerin tümü, bu büyükşehirler için de geçerlidir. Biz, itiraz ve eleştirilerimizde hep şunları söyledik: İçdenetim dediğimiz zaman, sadece denetim yetkisi verilmesi yetmez, mutlaka, teftiş ve soruşturma yetkisine de yer verilmesi gerekir. Oysa, siz, teftiş ve soruşturma yetkisi olmaksızın garip bir denetim yetkisi tanımlıyorsunuz. Dolayısıyla, yolsuzluklarla ilgili soruşturmalar yapma konusunda büyük bir boşluk, büyük bir vakum yaratıyorsunuz; dolayısıyla da yeni yolsuzluklara, yeni usulsüzlüklere kapı açıyorsunuz.

Bu arada, Türkiye'nin çok saygın kurumlarından Maliye Teftiş Kurulu ve Başbakanlık Teftiş Kurulu örneklerinde olduğu gibi, fiilen bu kurumları tasfiye ediyorsunuz ya da İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu örneğinde olduğu gibi iyice etkisizleştiriyorsunuz. Böyle bir örnekle, bu tür denetimsizlik örnekleriyle Türkiye'nin geleceğini oluşturması, Türkiye'nin düzgün bir kamu malî yönetim sistemi oluşturması mümkün değildir.

Tabiî, getirdiğiniz tasarıdaki özensizliklerin de altını çizmeme izin veriniz; yani, burada, sizin, 23 üncü maddede getirdiğiniz önerilerde, ortada olmayan, belki, getirmeyi düşündüğünüz bir vergi söz konusu; elektrik ve gaz vergisi diye Türkiye'de vergi envanterimiz içerisinde olmayan bir vergiden söz edebiliyorsunuz. Muhtemelen elektrik ve havagazı vergisini kaldırıp onu getirmeyi düşünüyorsunuz ileride; ama, böyle Türkiye'de vergicilik tarihinde görülmemiş bir ilke de böylece imza atmış oluyorsunuz; olmayan bir vergiyi çıkan bir yasada vergiye referans veriyorsunuz, onu zikrediyorsunuz. Herhalde, böyle bir özensizlikle Türkiye'de yasa yapmanın örneklerini vermek de size nasip oldu.

Değerli arkadaşlarım, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı, aslında, Türkiye'de birçok şeyin nasıl, ne kadar eksik tanımlandığını da bize bir kere daha gösteriyor. Bir kere şunu söyleyeyim: Gerek Belediye Kanununda gerekse de bu Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında, sizler, belediyeleri, daha hangi nüfus eşiklerine göre, hangi sosyal ve ekonomik kriterlere göre birbirinden ayırt edip ona göre tanımlamak gerektiğini bir şekilde yapabilmiş değilsiniz. Yani, siz, daha, Türkiye'de ne belediyeleri ne de büyükşehir belediyelerini bir tanıma sokabilmişsiniz. Yani, değişik ölçütler kullandınız Belediyeler Kanununda, 5 000 nüfus eşiğini kullandınız, 10 000 nüfus eşiğini kullandınız, 50 000, bazen 100 000 dediniz. Şimdi, büyükşehirlere geldik, 1 000 000 diyordunuz, 750 000 olarak düzenleniyor; ama, daha önce burada geçip de sonra geri dönen bir pergel yasasını yeniden getiriyorsunuz karşımıza; yani, işte, pergeli koyuyorsunuz, 50 kilometre, 20 kilometre çiziyorsunuz. Bunu, buradaki geçici maddelerle getiriyorsunuz. Böyle bir büyükşehir tanımı olabilir mi değerli arkadaşlarım?! Yani, eğer, büyükşehirler özel nitelikli idareler iseler, bunların her biri için özel yasa gerekiyorsa, o zaman, her biri için ayrı tanımlar getirmeniz gerekir. Böylesine bir ortak pergel yasasıyla büyükşehir tanımı nasıl olabilir?! Yani, bu büyükşehirler arasında çok önemli nitelik farklılıklarının da olduğunu görmeden bunlarla ilgili düzenlemeler nasıl yapılabilir?!

Genellikle, büyükşehirler, dünya uygulamasında "yerel yönetimler arasında işbirliği" başlığı altında incelenen kuruluşlardır. Bu tür kuruluşlar, eğer, çok yetkileri artar hale getirilirlerse, bunlar, daha çok, yerel idareden çok, özerk, bölgesel idareye doğru bir yol alışa girerler. Sizin getirdiğiniz tasarıyla da büyükşehir belediyeleri, eskiye oranla çok daha fazla yetkilendirilen, İstanbul ve Kocaeli olmak üzere iki ilde de bütün il sınırlarıyla örtüşen bir yapıya geliyor, diğerleri için de; işte, 50 kilometreye kadar da çıkabiliyor; yani, giderek, bir özerk idareye doğru gidiyor. Bunlarla metropol ilçe belediyeleri ve diğer il içindeki ilçeler arasındaki ilişkiler doğru düzgün tanımlanmadığı gibi, bunlarla il özel idareleri arasındaki eşgüdüm de doğru düzgün tanımlanmamış. Dolayısıyla, burada, gerek bölgesel gerek ulusal gerekse il düzeyinde plansızlık her bakımdan sırıtmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, böyle bir düzenlemeyle, Türkiye'de, böyle bir parçalı yapıyla, acaba, verimli yerel yönetimcilik yapılabilir mi, bu idareler arasındaki yetki kargaşası çözümlenebilir mi? Şimdiye kadar yirmi yıllık uygulama bize şöyle bir şeyi gösterdi: Metropol ilçeler ya da büyükşehir ilçeleriyle büyükşehir belediyeleri arasında çeşitli yetki anlaşmazlıkları ortaya çıktı. Burada, bunlar, bir şekilde büyükşehirler daha çok yetkilendirilerek çözülmeye çalışılıyor; ama, o zaman, birçok durumda "orada bir ilçe belediyesi olmasına ne gerek var" ya da ilk kademe belediyesi olmasına ne gerek var soruları gündeme geliyor. Yani, bu tanımı düzgün bir şekilde yapmadığınız zaman, bu dersi iyi çalışmadığınız zaman, Türkiye'de, kamu yönetimini gerçek anlamda reforme etme gibi bir amaca odaklanmadığınız zaman, işte, sonuçta, ortaya çıkan böyle yamalı bohça, parçalı bir düzen olacaktır ve bu, yeni sorunlara gebe bir yapı, ortam oluşturacaktır.

Bu ortaya çıkan metinler, gerek dün gerekse bugün görüştüğümüz metinler, yerel yönetimlerin, belediyelerin anayasası niteliğinde olacak metinlerdir. Bunların, böyle, alelacele, iyi düşünülmeden, iyi tasarlanmadan, iyi çalışılmadan getirilmesi, sizin, Türkiye'deki kamu yönetiminin içine sokacağınız bir dinamit gibidir; yani, bunlar, uygulamada çok ciddî sorunlara yol açmaya adaydır.

Değerli arkadaşlarım, bir kere, belediyecilik anlayışına yaklaşırken, belediyeleri, bir kamu yönetim birimi olarak tanımlama ihtiyacı var; sizin getirdiğiniz düzenlemede bu yok. Siz, aslında, belediyeleri, tüccar belediyecilik

anlayışıyla görüyorsunuz, o şekilde tanımlamaya çalışıyorsunuz ve bir anlamda, âdeta, küresel tacirlerin, çokuluslu şirketlerin ihtiyaçlarıyla bunlar arasında bir denge kurmaya, bir ilişki kurmaya çalışıyorsunuz; devletin, merkezî idarenin teknik ve malî desteğinden yoksun bırakıyorsunuz; ulusal çıkarlara kör bir yapı oluşturuyorsunuz; dar, yerel çıkarlara odaklı tacir kurumlar yaratıyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, bu tür bir düzenleme "kamu hizmetlerini kullanan öder" ya da "kamu hizmetlerini ödeyen ancak kullanabilir" yaklaşımı, piyasalaştırma yaklaşımı, borçlanma üzerine odaklanmış bir finansman mekanizması...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Oyan, lütfen, konuşmanızı tamamlar mısınız.

İkinci turda devam edersiniz.

Buyurun.

OĞUZ OYAN (Devamla) - ...ki, büyükşehir belediyelerinin borçlanma limitleri diğer belediyelerden daha yüksektir, toplam gelirlerin 1,5 katı bir büyüklüktedir, bu nedenle, burada, daha da fazla dışfinansman ya da belediyenin kendi kaynakları, özkaynakları dışında finansmana kapı açılmaktadır. Belediyeler bu tasarıyla -büyükşehir belediyeleri de dahil- aslında, birer şirket gibi yönetilmek istenen -tırnak içinde- sözde kamu birimleri haline geliyorlar, birer ihale makamı gibi görülmek isteniyorlar. Burada, bu yapı içerisinde de kamu çalışanlarının çalışma düzeni esnekleştirilerek, bu ilişkiler sözleşmeli esasına bağlanmak isteniliyor; dolayısıyla, şirket yönetimi gibi bir yönetim ortaya çıkmış oluyor.

Değerli arkadaşlarım, yağma, rant kollama, partizanlık... Bütün bunların denetime ihtiyacı olmadığı açıktır; siz de bunu yapıyorsunuz, denetimi dışlıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OĞUZ OYAN (Devamla) - Bitiriyorum.

Bu tasarı, bu nedenle, bizim destekleyebileceğimiz özelliklere sahip olmadığı için, sizin büyükşehir belediyeleri hakkındaki bu kanun tasarınıza Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak destek vermeyeceğimizi; ama, yine, bu konuda iyileştirici önergelerimizi vermeye devam edeceğimizi belirtiyorum. Biz, bütününü kurtaracağımızı sanmıyoruz; ama, bu rötuşlarla, hiç olmazsa birtakım uygulama güçlüklerini, birtakım eşitsiz pay dağıtımlarını belki düzeltebilir miyiz diye, bunlarla ilgili önergelerimiz olacak. Umarım, bu önergelerde bir anlayış birliği olur.

İlginiz için teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Oyan.

AK Parti Grubu adına, İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Açıkalın; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MEHMET MUSTAFA AÇIKALIN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı üzerinde, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün görüşeceğimiz Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı, mahallî idareleri doğrudan düzenlemeye yönelik olarak görüştüğümüz tasarılardan üçüncüsü.

Türkiye, bundan, aşağı yukarı yirmi yıl önce büyükşehir belediyesi statüsüyle ilk defa tanıştı. O günden bugüne kadar olan uygulamada da, esasen, bu projenin belediyeleri yönetmede uygun bir proje olduğu görüldü; ancak, takdir edileceği üzere, zaman içerisinde değişen ihtiyaçlar ve gelişen şartlar karşısında hem Belediye Kanununda hem de Büyükşehir Belediyesi Kanununda değişiklik yapmak zarureti hâsıl olmuştur.

Gerçekten, hükümetimiz, bu tasarıları Meclise sunmakla, hem Anayasanın mahallî idarelerin daha çok güçlendirilmeleri gerektiği amir hükmüne hem de Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına uymak istemektedir.

3030 sayılı Kanunun, görev ve yetki paylaşımını objektif olarak tayin etmemesinin, yönetim kademelerindeki işbirliğinde zafiyet, bir bakımdan

yanlışlık veya eksiklik olarak görüleceği ifade edilirse de, büyükşehir belediyeleri hâkimiyette olması itibariyle, birtakım zafiyetleri bünyesinde bulundurmaktaydı.

Merkezî idare bundan böyle genel görevli veya genel yetkili olmayacaktır, merkezî idarenin görevleri kanunda sayılacaktır; ancak, mahallî idareler ve belediyeler, mahallî müşterek ihtiyaçlar konusunda genel yetkili olacaklardır; bu kanun tasarısının getirdiği ana konsept budur.

Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında da -gerek 3030 gerekse 1580 sayılı Kanunlardaki gibi- belediyeler ve büyükşehir belediyeleri arasındaki ilişki aynen muhafaza edilmiştir; yani, Belediye Kanununun Büyükşehir Belediyeleri Kanununa aykırı olmayan hükümleri büyükşehirler hakkında da uygulanacaktır.

Sayın milletvekilleri, bu kanun tasarısının incelikleri ve özellikleri hakkında bilgi vermeden önce, izninizle, Türkiye'de kurulmuş bulunan birtakım istatistikî bilgiler sunmak istiyorum.

Malum, ülkemizde toplam 3 215 adet belediye bulunmaktadır. 16 büyükşehir belediyesi, büyükşehir bünyesi içerisinde 58 adet ilçe belediyesi, 31 adet alt kademe belediyesi, 792 adet ilçe belediyesi, yani, büyükşehir bünyesi dışındaki ilçe belediyesi, 2 250 adet de belde belediyesi vardır.

Nüfusları itibariyle kademelendirmeye baktığımızda; 5 000 nüfusun altındaki belediyeler 2008 adetle, toplam belediyelerin aşağı yukarı yüzde 62'sidir. Nüfusu 10 000'e çıkardığımızda, 558 belediyenin de ilavesiyle, toplam belediye sayısı 2 566'ya çıkmakta; yani, 3 215 belediyenin 2 566'sının nüfusu 10 000'in altında bulanmaktadır; bu da toplam belediyelerin yüzde 80'idir. Bu belediyeler, ülke nüfusunun ancak yüzde 12'sini iskân etmektedir.

Büyükşehir belediyeleri, söylediğim gibi, 16 adet; fakat, büyükşehir belediyeleri içerisinde barınan nüfus, toplam nüfusun aşağı yukarı üçte 1'i, yüzde 33 mertebesindedir. Ülkemizde, belediye sınırları içerisinde yaşayan nüfussa yüzde 80 civarındadır; yüzde 20 nüfus, belediyesi bulunmayan yerleşim yerlerinde iskân edilmiş bulunmaktadır.

Çalışanlar açısından baktığımızda, belediyelerde istihdam edilen personel sayısı şöyledir: Aşağı yukarı 200 000 civarında memur, 110 000 civarında işçi istihdam edilmektedir. Büyükşehir belediyelerindeki memur istihdamı, toplam memur istihdamının yüzde 10'udur; yani, 22 000 civarındadır.

Buradaki çarpıklığa dikkatlerinizi çekmek istiyorum. Ekonomik olmayan ölçekte kurulmuş bulunan çok sayıdaki belediyeler sebebiyle, büyük ölçüde kaynak israfı bulunmaktadır. Oysa, çağın gidişi, büyük ölçekte, fakat az sayıda yönetilebilir ekonomik kaynaklara sahip belediyelerin kurulmasıdır.

Bu bilgilerden sonra, izninizle, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı hakkında bilgi vermek istiyorum. Mahallî idareleri düzenleyen bütün kanunlarda, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında anafikir, merkezî idarenin vesayet yetkisini, vesayet denetimini asgarîye indirmek olmuştur. Bununla alakalı olarak tasarı metninde düzenlemeler vardır. Mesela, meclis kararlarının vali onayı olmadan yürürlüğe girmesi hükmü kaldırılmıştır. Tayinler, genel sekreter dahil, tamamen büyükşehir belediyesi tarafından yapılmaktadır. Yazışmalar doğrudan belediyeler tarafından yerine getirilecektir. Aynı şekilde, norm kadroya uygun olmak şartıyla, büyükşehir belediyesi bünyesindeki birimlerin kurulması, kaldırılması ve birleştirilmesi, merkezî idarenin herhangi bir kararına ihtiyaç olmadan, doğrudan belediye meclisi tarafından alınacak kararla gerçekleştirilecektir.

Bu tasarıyla, ilk defa, büyükşehir belediyelerinin kurulmasına birtakım objektif şartlar getirilmiştir. Nedir onlar; birinci olarak nüfus şartı getirilmiştir. Nüfus şartı, hükümetin gönderdiği tasarıda 1 000 000 idi, komisyonda 750 000'e indirilmiştir. Buradaki müzakerelerde çıkacak netice ne olursa... Bu, objektif bir şarttır ve ilk defa getirilmektedir. Aynı şekilde, nüfusun 750 000 olması dışında, beldenin fizikî yerleşim durumu, ekonomik gelişmişlik düzeyi de dikkate alınacaktır. Bundan ayrı olarak, belediye sınırları içerisinde ve bu sınırlara en fazla 10 000 metre uzaklıkta olma -son sayıma göre nüfusu 750 000'den fazla olan yerlere- şartı getirilmiştir. Demek ki, üç tane objektif şart getirilmiştir.

Bilindiği üzere, bundan önce, büyükşehir belediyeleri kanunla kurulmuştur. Bugün, 12 000 000 nüfuslu bir yerleşim yeri de büyükşehir statüsündedir, buna mukabil, 300 000 nüfuslu bir belde de büyükşehir statüsündedir.

Nüfus kriterini dikkate aldığımızda, bugün aşağı yukarı 6-7 belediye bu nüfus kriterini taşımamaktadır; ancak, takdir edileceği üzere, bunların statüsünde herhangi bir değişiklik olmayacaktır.

Büyükşehir belediyelerine katılmada kanunî zorunluluk ortadan kaldırılmıştır. Aynı il sınırları içerisindeki belediye ve köy tüzelkişilikleri, talep etmeleri halinde ve büyükşehir belediye meclisinin de kararı olumlu çıktığı takdirde, büyükşehir belediyesine katılabilecektir.

Bundan ayrı olarak, imar ve altyapı zaruretleri dolayısıyla, büyükşehir belediye meclisi kararıyla, İçişleri Bakanlığının teklifiyle ve Bakanlar Kurulu kararıyla, yine, büyükşehir belediyesine katılım gerçekleşebilecektir.

Arz ettiğim gibi, bu tasarıyla, hem büyükşehir belediyesinin hem de büyükşehir belediyesi bünyesinde bulunan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları sayılmıştır. Bunları şöyle özetleyebiliriz:

Birinci olarak, büyükşehir belediyesi, stratejik planı yapacak, yıllık hedefleri koyacak ve yatırım programlarını yapacaktır.

Bunun dışında, 1/2 000 ile 1/25 000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapacaktır. Burada, bir yenilik olarak, nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde uygulama imar ve parselasyon planlarını yapmayan bünyesindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yerine kaim olmak üzere, uygulama imar ve parselasyon planlarını yapma yetkisini elde etmektedir. Bilindiği üzere, bundan önce, maalesef, ilçe belediyeleri imar planlarını yapmamakta, parselasyon planlarını büyükşehir belediyesinin tasdikine sunmaktaydı. Bu zaruret, yani, bir yıllık bir süre içerisinde bu vazifeyi ifa etmeme durumunda getirilen müeyyide, ilçe belediyelerini, daha iyi bir yerleşmeye imkân vermek üzere, imar planlarını yapmaya zorlayacaktır.

Büyükşehir belediyelerinin önemli görevlerinden biri, ulaşım anaplanını yapmaktır; toplutaşıma hizmetlerini planlamak, koordine etmektir.

Büyükşehir belediyeleri, coğrafî ve kent bilgi sistemini üretecektir.

Tarım alanlarını ve su havzalarını koruyacaktır.

Katıatık yönetim planını yapacaktır ve bunların depolanması, bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri ifa edecektir.

Kültürel hizmetlerden olmak üzere, kütüphane, müze ve spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapacak veya yaptıracaktır.

Doğal afetlerle ilgili olarak hazırlıklar yapacak, her ölçekte plan yapacaktır.

Merkezî ısıtma sistemi kuracaktır.

Detayları tasarıda yazılıdır, bunları daha fazla okumak istemiyorum. Bundan sonra da ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görevleri gelmektedir.

Burada önemli bir yenilik ve değişiklik de şudur: Belediyeler, bu hizmetleri, hem kendileri yapacaklardır -mesela, imar planını- hem de yaptırabileceklerdir; yani, kendi bünyesindeki personele yaptırabilecekleri gibi, sayılmış bulunan görevlerin önemli kısmını, dışarıdan mal ve hizmet satın almak suretiyle yaptırabileceklerdir. Bu, önemli bir yenilik ve değişikliktir.

Büyükşehir belediyesi bünyesinde "AYKOME" ve "UKOME" kurumları muhafaza edilmiştir. Bilindiği üzere, AYKOME, altyapı koordinasyon merkezidir. Burada, bir yenilik olmak üzere, özelleştirme planına uygun olarak, altyapı hizmetinden sorumlu bir özel kuruluş bulunduğu takdirde, o da AYKOME'nin üyesi kılınmıştır. Bilindiği üzere, telekomünikasyon hizmetleri özelleştirme aşamasındadır. Şehirlerde, doğalgaz dağıtım hizmetleri, önemli ölçüde ihale edilmektedir. Altyapı hizmeti veren bu kurumlar da, bundan böyle, AYKOME'de temsil edileceklerdir.

AYKOME üyesi bu müesseseler ortak yatırım programı hazırlayabilirler. Bu durumda, bu hizmetin gerektirdiği, bu yatırımın gerektirdiği fonları altyapı yatırım hesabına tevdi edeceklerdir. Burada, bir yenilik olarak, yeterli ödenek bulunmadığı takdirde, bir koordinasyon bozukluğu olduğu takdirde, büyükşehir

belediyesi veya ilgili kuruluş, yeterli ödeneği kendi fonlarından karşılayacak ve ilerideki ödemelerle mahsuplaşma gerçekleşecektir.

Yine, büyükşehir bünyesindeki önemli kurumlardan bir tanesi UKOME'dir. UKOME, büyükşehir dahilinde ulaşım ve trafik hizmetlerinin tek elden yönetilmesine yönelik olarak kurulmuş bir müessesedir. Bu müesseseye şehirde ulaşım hizmeti veren kamu ve özel sektör temsilcileri iştirak etmekte, kararlarda söz sahibi olmaktadırlar. Büyükşehirde buna paralel hizmet veren il trafik komisyonunun yetkileri UKOME'ye devredilmiştir. Böylece, bugüne kadar, il trafik komisyonu ve UKOME arasındaki hizmet mükerrerliği, karar mükerrerliği sona erdirilmiş bulunmaktadır. Aynı şekilde, Karayolları Trafik Kanununun bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmayacaktır.

Meclis komisyonlarına baktığımızda, komisyonların çalışmalarına süre ve zaman tahdidi getirilmiştir. Büyükşehir belediyelerinde en çok çalışan, en çok hizmet üreten komisyon olan imar komisyonu 10 gün, diğer komisyonlar 5 gün çalışacaktır. Bu komisyonlar, bu süre içerisinde, kararlarını meclise sunmadıkları takdirde, meclis başkanının resen bu kararları gündeme alma yetkisi bulunmaktadır. Bunu da, meclis çalışmalarına ve özellikle komisyon çalışmalarına hız kazandırmak bakımından önemli bir değişiklik olarak takdirlerinize sunuyorum.

Bu tasarıyla encümenin yapısı değiştirilmiştir. Bilindiği üzere, daha önce uygulanmakta olan kanunda, encümen tamamen atanmış görevlilerden oluşmakta iken; bu tasarı, 5 artı 5; 5 atanmış, 5 de seçilmiş üyenin encümende görev almasını düzenlemiş bulunmaktadır. Esasen, İhale Kanununun getirdiği düzenlemeler çerçevesinde, encümenin de yetki ve fonksiyonu değişmiş bulunmaktadır. Meclis tamamen karar organı statüsü kazanmış, encümenin yürütme organı olma vasfı öne çıkmıştır.

Elbette, belediye başkanı, belediyenin başı ve tüzelkişiliğin temsilcisidir. Burada, belediye başkanlarının, bundan böyle siyasî partilerin genel idare kurulu ve parti meclisinde görev alabilecekleri; ancak, genel merkez yönetim ve denetim organları ile il, ilçe, belde teşkilatında görev alamayacakları; aynı şekilde, profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamayacakları ve yönetimde bulunamayacakları tarzında bir düzenleme getirilmiş bulunmaktadır.

Belediye başkanlarının görevden alınmasında, belediye meclisinin feshini gerektiren sebeplerle görevden alınmasında Danıştayın kararı gerekli bulunmaktadır.

Bu tasarıyla, memurları çalışmaya teşvik etmek bakımından, toplam personel adedinin yüzde 10'unu geçmemek üzere çalışanlara 2 ikramiye verilmesi öngörülmüş bulunmaktadır. Takdir edileceği üzere, memurun tamamına ikramiye vermek teşvik fonksiyonunu yerine getirmez. Bu ikramiyeden istifade etmek isteyen personel, memur, teşvikin gereğini, icabını yerine getirmek zaruretinde olduğunu hissedecektir.

Büyükşehir belediye gelirlerine ilişkin olarak getirilmiş bulunan yenilik ve değişiklik şudur: Büyükşehir belediyesinin kurulu bulunduğu ildeki toplam vergi hâsılatının yüzde 4,1'i büyükşehir belediyelerine gelmekteyken, bu tasarı büyükşehir belediyesinin gelirlerini artırmakta, bunu yüzde 5'e çıkarmaktadır. Aynı şekilde, bu yüzde 5'in dağılımına ilişkin olarak büyükşehir belediyeleri arasındaki adaletsizliği giderici düzenleme yapılmıştır. Daha önceki uygulamada o ilde toplanan vergilerin yüzde 40'ı doğrudan o büyükşehir belediyesine, yüzde 60'ı havuza gitmekteyken, yeni düzenlemeyle bu oranlar yüzde 75 ve yüzde 25 olarak tanzim edilmiştir. Yani, büyükşehir belediyesinin kurulu bulunduğu ildeki toplanan vergi hâsılatının yüzde 75'i doğrudan doğruya o il büyükşehir belediyesine, yüzde 25'i havuza gidecektir.

Belediyelerin borçlanmasıyla ilgili olarak bu kürsüden çok şey gündeme getirildi. Şuna dikkatinizi çekmek istiyorum: Bugüne kadar belediyelerin borçlanmasına ilişkin olarak hiçbir yasal düzenleme bulunmamaktaydı. İlk defa hükümetimiz belediyelerin borçlanmasına sınır getirmektedir. Bu sınırlama düzenlemesine, Belediye Kanununda değişiklik yapılmak suretiyle borçlanmada getirilmiş bulunan bu tahdide, büyükşehir belediyesi de dahil olmak üzere bütün belediyeler riayet etmek zorundadırlar.

Nedir getirilmiş bulunan sınırlama; birinci olarak, dışborçlanma, ancak, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna uygun olarak ve yatırım programında yer alan yatırımların finansmanı amacıyla yapılabilecektir.

Aynı şekilde, tahvil ihracı, yatırım programında yer alan yatırımların finansmanında kullanılabilecektir. Tahvil ihracı, esasen, 1580 sayılı Kanunda da belediye gelirleri arasında sayılmış bir gelir unsuru idi; bu bir yenilik değildir. Burada, ilk defa tahvil getiriliyor, belediyelere, borçlanma yöntemi olarak; özellikle komisyonda tenkit edilmiştir. Arz ettiğim gibi, bu, esasında, 1580 sayılı Kanunda da bulunan bir gelir tarzıdır belediyeler bakımından.

Belediyelerin, bağlı kuruluşlarının ve sermayesinin yüzde 50'sinden fazlasına sahip olduğu şirketlerin iç ve dışborç stoku, bu gelirlerinin -bütçe gelirlerinin- yüzde 1'ini aşmayacak. Bu oran, büyükşehirler bakımından yüzde 1,5 olarak uygulanacaktır.

Aynı şekilde, yıllık borçlanmaya sınır getirilmiştir. Burada da, içborçlanma, aynı şekilde, bu gelirlerinin yüzde 10'u mertebesinde kalacaktır.

Gayet tabiî, bu borçlanmaya sınır getirilirken, belediyelerin yapacakları hizmetlerin de önü kesilmek istenilmemiştir. Bu amaçla, teknolojik yatırımlarda, altyapı yatırımlarında Devlet Planlama Teşkilatının uygun görüşü alındığı takdirde, Bakanlar Kurulu kararıyla bu sınırlar aşılabilecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Açıkalın.

MEHMET MUSTAFA AÇIKALIN (Devamla) - Bu tasarının getirdiği önemli değişikliklerden biri de, Belediye Kanununda düzenlenmiş bulunan kentsel dönüşüm ve gelişim projeleridir.

Bilindiği üzere, burada iki şart bulunmaktadır; nüfus şartı vardır, alanın 50 000 metrekare olması şartı vardır. Takdir edileceği üzere, bu bir fikir projesidir. Bunun gerisinde, elbette ki, ilçe belediyelerinin ve büyükşehir belediyelerinin, kendilerine verilmiş bulunan yetkiler çerçevesinde imar planlarını yapmaları gerekmektedir. Bunu kolaylaştırmak üzere, davaların üç ay içerisinde neticelenmesi öngörülmüştür. Aynı şekilde, buradaki, münferit -binalardaki- harçlar da, indirimli uygulanmak suretiyle, dönüşüm projelerinin gerçekleşmesinde kolaylıklar getirilmiş bulunmaktadır.

Gelecek yıllara sari hizmetlerde, gerçekten, bir yıllık süre, birtakım hizmetlerin ifa edilmesinde hizmetin yerine getirilmesini ya pahalı kılmakta idi ya da o hizmeti yerine getirme hususunda engel teşkil etmekteydi. Burada, bu tasarıyla, tasarıda sayılan hizmetlerin yıllara sari olarak birden fazla yılda temin edilmesine imkân veren düzenleme getirilmiş bulunmaktadır.

Son olarak, büyükşehir belediye sınırları konusunda düzenleme yapılmış bulunmaktadır. İstanbul ve İzmit Büyükşehir Belediyelerinin sınırları, mülkî sınırlar olarak düzenlenmiştir. Diğer büyükşehir belediyeleri bakımından kilometre esaslı bir düzenleme yapılmış bulunmaktadır.

Bu tasarının belediyelere, ülkemize hayırlı olmasını diliyor, teşekkür ediyorum.(AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Açıkalın.

Hükümet adına, İçişleri Bakanı Sayın Abdülkadir Aksu; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; genel yönetim yapımız içinde mahallî idarelerimizin yerini ve fonksiyonlarını temelden değiştiren tasarılardan önemli birisi olan Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısıyla huzurlarınızda bulunuyoruz; bu vesileyle, Yüce Meclisin siz değerli üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Malumları olduğu üzere, büyükşehir belediyeciliği anlayışıyla tanışmak için 1984 yılı beklenilmiştir. Bu tarihten sonra, millî şairimiz Âkif'in çok veciz biçimde yakındığı şehir görüntülerinin yavaş yavaş değiştiğine tanık olduk. Büyükşehir statüsünü kazanan illerimiz, sanki bir sihirli değnekle dokunulmuş gibi kabuklarını değiştirmeye başladılar; üstelik, modern kentleşme olgusunda öncü rol üstlenerek diğer kentlerimizin de önünü açtılar. 1984 yılından itibaren

uydukentler, büyük parklar, metrolar günlük hayatımızın birer parçası olmaya başladı.

Bir toplumun, bir kentin tarzının nasıl değişebileceğine, yasal altyapının bu noktada ne denli etkili olabileceğine en güzel örneklerden biri de 3030 sayılı Yasamızdı. Şimdi aradan yirmi yıl geçti, yerel yönetim konsepti değişti. Daha önce sayılan ve sınırlı görevlerini yürütmekten sorumlu olan yerel yönetim modeli, yerini yönetimin başat öğesi yerel yönetimlerdir anlayışına bıraktı. Öte yandan, aradan geçen yirmi yıl zarfında hem Türkiye'de ve hem de dünyada demokratik değerler yeni anlamlar kazanmaya başladı. Demokrasinin okulu olan belediyelerin bu yeni öğelerin öncüsü olmaları bakımından da yasal altyapının değişmesi gerekiyordu.

Son olarak, yerel yönetimlerimiz kabuklarını delerek mevcut yasaların izin verdiği tartışmalı olan pek çok alanda, vatandaşların talebi nedeniyle hizmet vermek zorunda kalmıştı. Bir anlamda de facto durumun hukuk devleti kriterlerine dönüşmesi için de bu değişim gerekliydi.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; şimdi izninizle bugün burada huzurlarınızda tartışılacak tasarının neler getirdiğini anabaşlıklarıyla da bazılarını arz etmek istiyorum.

Öncelikle, tasarıyla, büyükşehir belediyelerinin kuruluş şartları yeniden tanımlanmıştır. Buna göre, büyükşehir belediyeleri, en az 3 ilçe veya ilk kademe belediyesinden oluşacaktır. Belediye sınırları içindeki yerleşim birimleri ile bu sınırlara en fazla 10 000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin toplam nüfusu 750 000'den fazla olan il merkez belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilecektir.

Büyükşehir belediyelerine katılmayı yeniden düzenleyerek, kanun konusu olmaktan çıkardık; katılma kararını, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisinin kararına bıraktık.

Öte yandan, imar düzeni ve temel altyapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumda, bu belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine, Bakanlar Kurulu kararıyla da büyükşehir sınırları içine alınabilecektir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50 000 ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşecek, diğer belediyeler ile köylerin tüzelkişiliği kalkacaktır.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, tasarıyla, bugüne kadar büyükşehirlerde en çok tartışılan, büyükşehir belediyesi ile, bugün, bu tasarıyla adına "ilk kademe" dediğimiz büyükşehrin ilçe belediyeleri arasındaki görev tartışmalarına da son veriliyor; büyükşehir ile ilçe veya ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları bu tasarıda ayrı ayrı sayılmış oluyor.

Değerli arkadaşlarım, tasarıyla getirilen önemli düzenlemelerden biri de, büyükşehir sınırlarında yapılacak altyapı yatırımlarının tek elden yapılarak koordinasyonunun sağlanmasıdır. Bu amaçla, altyapı koordinasyon merkezi oluşturulmuş; diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörün yapacağı altyapı yatırımlarının bu merkezden koordine edilmesi sağlanmıştır.

Aynı şekilde, büyükşehir sınırlarındaki ulaşım hizmetlerinin planlanması, yürütülmesi ve koordinasyonu için, ulaşim koordinasyon merkezleri oluşturulmuştur. Bu tasarıyla, büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini planlama, koordinasyon, güzergâh belirlenmesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri sayısının tespitine ilişkin yetkiler, ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılacaktır. Öte yandan, bu tasarıyla büyükşehir belediyelerine verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu tasarıya aykırı olan hükümleri de uygulanmayacaktır.

Halihazır yasadaki kent plan bütünlüğü konusundaki aksamaları ortadan kaldırmak amacıyla da birtakım tedbirler getirilmiştir. Bu çerçevede, büyükşehir belediyelerine, Belediye Kanunuyla verilen yetki ve imtiyazlar haricinde, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisi verilmiştir. Büyükşehir belediyesince yapılan denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için, ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilmesi düzenlenmiştir. İmara aykırı uygulamalar ilgili

belediye tarafından giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi tarafından 3194 sayılı İmar Kanununun 32 nci ve 42 nci maddelerinde belirtilen yetkilerin doğrudan kullanılması yolu da bu tasarıyla açılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, nüfusu 2 000 000'u aşan büyükşehir belediyelerinde 10, diğer büyükşehir belediyelerinde de 5'i geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilmesine de bu tasarıda imkân veriliyor; ancak, danışman olarak görevlendirilebileceklerin en az 4 yıllık yükseköğrenim kurumlarından mezun olması şartı aranmaktadır. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresiyle sınırlıdır; ancak, bu süre, belediye başkanının görev süresini de aşmayacaktır.

Bu arada, büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşların arasındaki malî ilişkiye de yeni boyut getirilmiştir. Bu bağlamda, belediye başkanının onayıyla, geri ödenmek üzere, birbirlerinin nakit ihtiyaçlarını da karşılayabileceklerdir. Yapılacak herhangi bir yatırımın, büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı, kurumlardan birinin yapmasına da karar verebilecektir. Büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla, ilçe ve ilk kademe belediyelerine, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin yüzde 3'ünü aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak kaydıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için de malî yardımda bulunabilecektir.

Öte yandan, tasarının geçici 2 nci maddesiyle yapılan düzenlemeyle, büyükşehir belediyelerinin sınırları genişletilmiştir. Buna göre, bu tasarının yürürlüğe girdiği tarihte, büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli'nde il mülkî sınırlarıdır. Diğer büyükşehirlerde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülkî sınırlarında kalmak şartıyla, nüfusu 2 000 000'a kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 20 kilometre, nüfusu 2 000 000'dan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı 50 kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturacak bir düzenleme de bu tasarıyla getirilmiştir.

Tasarıya ve tasarımızla getirdiğimiz bütüncül yaklaşıma destek vermenizi bekliyor, siz Yüce Meclisin değerli üyelerini tekrar saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Şahsı adına, İzmir Milletvekili Sayın Oğuz Oyan; buyurun.

OĞUZ OYAN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tasarının bütünü üzerinde bu defa şahsım adına söz aldım; ama bunu da Grup adına diye değerlendirebilirsiniz, devamı niteliğinde.

Burada Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısını tartışıyoruz. Büyükşehir belediyeleri bu tasarıyla çok önemli yetki artışına konu oluyorlar; aynı zamanda da büyükşehir belediye başkanları, aslında diğer belediye başkanları da önemli bir güçlü başkanlık sisteminin simgeleri haline geliyorlar.

Şimdi, bu tasarıyla, büyükşehir belediyesi olan ya da olmayan arasındaki farklar büyümektedir; yani, büyükşehir belediyesi olan ile il belediyesi olan arasındaki farklar büyümektedir; farklar açılıyor. Açılan farklar var; ama, bir başka şey de var, aralarındaki farklar çok büyük olanlar da tek bir potaya konuluyor. Yani, nedir bu; işte, 10 000 000'u aşan İstanbul ile -il sınırları olarak bütünleştirdiğiniz zaman İstanbul 10 000 000'un üzerinde bir kent- 750 000'lik bir belediye, hatta, mevcut büyükşehir belediyeleri içinde 750 000'i tutmayanlar da var- aynı esaslara göre yönetilmiş olacak; yani, bir anlamda, bu büyükşehirlerin en büyüklerine göre, sürmezür, ısmarlama biçilen bir elbise küçüklere de uydurulmaya çalışılacak; yani, böyle, özelliği olan birtakım kamu idarelerini ortak bir potada eritecek, bunların hepsinin ihtiyaçlarına ne kadar cevap verecek, ne kadarı geniş gelecek ya da dar gelecek; bu da, bu düzenlemenin ayrı bir sorunu.

Tabiî, bu düzenlemenin bir başka sorunu, kamu hizmetinde, kamu personelinin hizmet sürekliliğinde de bir kesintiye yol açması; Sayın Bakanın da biraz önce söylediği gibi, belediye başkanlarıyla birlikte gelip giden danışmanlar örneklerinde olduğu gibi. Yani, bu, hem iyi hem kötü. Kötü tarafı

da, sürekliliği kıran bir yapı ortaya getirmesi; çünkü, kamu hizmeti, partizan kadrolaşma dışında ele alınması gereken bir olay.

Şimdi, bu tasarıda, dün kabul edilen Belediye Kanununda da var olan bir madde var. Belediye Kanununun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasında, belediyelerin içme ve kullanma suyu, toplutaşım, katıatıklarla ilgili düzenlemeler, her türlü düzenleme, yetki devriyle, hak ve imtiyaz devriyle şirketlere gördürülebilecek düzenlemeler içine alınıyordu. Bu tasarının 10 uncu maddesinde de, Belediye Kanununa gönderme yapılıyor, aynı şey düzenleniyor.

Şimdi, bir kere, bu tür hizmetler kamusal niteliktedir, münhasıran belediyenin hakkı olan hizmetlerdir. Bu hizmetlere ait hak ve imtiyazların devri genel hükümlere göre yapılır. Hak ve imtiyazların genel hükümlere göre devredilmesi, bu hak ve imtiyazların özel hukuk sözleşmesiyle devri anlamına gelmekte. Anayasanın 47 nci maddesinde, yapılan değişikliklerle, "...kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabileceği veya devredilebileceği kanunla belirlenir" deniliyor; ancak, burada bu düzenleme önümüze gelirken, yasa koyucu, bunu, çok özel haller ve nedenler dışında, bu Anayasa hükmüne dayandırarak kullanmamalıydı; çünkü, bütün kamu hizmetlerinin özel hukuk sözleşmeleriyle yaptırılabilmesine izin veren düzenlemeyle karşı karşıyayız, aradaki fark bu. Anayasanın öngördüğü şey, bunun bir istisnaî durum olarak öngörülmesi. Hepsini böyle yapıyorsunuz; kamu hizmeti nerede?.. Dolayısıyla, burada, yasa koyucu, herhangi bir alanda verilen hizmetin, kamu hizmetinin -kamu tarafından verilen hizmet olarak belirlenmiş bir hizmet- çok özel haller dışında, özel hukuk sözleşmeleriyle değil, kamu hukuk sözleşmeleriyle yapılmasını esas kabul etmeliydi. Yasa koyucunun, bu hizmetleri kamu hizmeti olarak belirledikten sonra, kamu hizmetlerinin, kamu hukuku sözleşmeleri dışında, özel hukuk sözleşmelerine konu edilmesi için çok önemli nedenleri olması gerekirdi. Dolayısıyla, burada haklı bir neden olmadığını belirtmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, burada denetimle ilgili birçok şeyden bahsettik. Burada, şirket kurma meselesine gelince, elimizdeki denetlenecek yapıyı bir tasnif etmek lazım. Ortada üçlü bir yapı var; bir, belediyelerin kendisi bir kamu tüzelkişiliği olarak bir alan; ikincisi, bunun özel gelir ve gideri bulunan hizmetin yürütüldüğü bütçeiçi işletmeler; üçüncü alan da, belediyelere verilen görev ve hizmet alanında kurulan sermaye şirketleri; üç tane alan var. Peki, yasa tasarısı bu üç farklı yapının aynı usul ve esaslara göre denetimini nasıl öngörebilir?.. Bunlar farklı yapılardır, dolayısıyla farklı denetim hedeflerine göre denetlenmeleri gerekirdi. Dolayısıyla da, farklı yapıların farklı hesap verme sorumlulukları, ölçütleri öngörülerek, farklı derecelerde yerine getirilmesi sağlanmalıydı. Oysa, ne böyle bir mekanizma var ne de bu şirketlerle ilgili, zaten, hesap verme sorumluluğunu yerine getireceğine dair bir hüküm var. Değerli arkadaşlarım, dolayısıyla, burada da denetimin, bir kez daha, nasıl, bu şirketler vesaire yoluyla devre dışına çıktığını görüyoruz.

Bir başka dikkat çekeceğim nokta; dün geçen Belediye Kanununun 8 inci geçici maddesi, burada verilen bir önergeyle değiştirildi ve belediye borçlarının konsolidasyonu... Burada, siyasî yapının, siyasetin, aslında, bir serbestlik alanı içerisinde, her bir belediyeyle, ayrı ayrı bir uzlaşma komisyonu marifetiyle, bu borç ertelemelerini ve borç indirimlerini; yani, af niteliğini içeren bu işlemi yapabilmesine imkân sağlandı. Bunlar, hangi objektif, keyfî olmayan kriterlere göre yapılacak, bunu bilmiyoruz. Yani, diyeceksiniz ki, bize güvenin.

Değerli arkadaşlarım, size güvenmememiz için çok neden var. Bakın, bir tane örnek vereyim: Dün akşam, şurada bir oylama yapıldı; bu oylamada 50'den fazla, burada var olmayan kişilere ait pusulalar çıktı, aynı kişiye birden çok pusula çıktı. Yani, bakınız, burada basit bir oylama mekanizmasında bile... Bu nitelikli çoğunluğa... Biz, burada uyardık "nitelikli çoğunluk gerekir, üçte 2 gerekir" dedik; bunun üzerine bir hareketlenme ve böyle, birtakım, bu işi bu şekilde aşabilir miyiz manevraları... Yani, biz, nasıl bu geçici 8 inci maddeyle ilgili... Burada da geçici 3 üncü maddede, bu, karşımıza muhtemelen tekrar bir değişiklik önergesiyle gelecek, aynı mekanizma gelecek, biz, buna nasıl güveneceğiz?!

Bir başka şey, burada tekrar uyarıyorum; nitelikli çoğunluk.. Bu, bir af hükmüdür, onu, burada, yine büyükşehirler için getireceksiniz. Bu, nitelikli çoğunluk gerektirir. Bunun, bırakın Anayasa Mahkemesini, Cumhurbaşkanından dönmesini istemiyorsanız, aynı konuyla ilgili Meclis gündemini bir daha işgal etmek istemiyorsanız, bugün, buradasınız, sizi daha bu saatten uyarıyorum, akşam saatlerine kalmadan Grubunuzu 330'a tamamlayınız, bizden destek beklemeyiniz, kendiniz Grubunuzu 330'a tamamlayınız ve bu eksiği ikmal ediniz.

Değerli arkadaşlarım, değineceğim bir başka konu; burada, önemli bir madde, 23 üncü maddedir. Diğer tasarılarda, gerek İl Özel İdaresi Kanununda gerek Belediye Kanununda belediyelerin gelirleri sayılmıyor, il özel idarelerinin gelirleri sayılmıyor; yani, gelirleri düzenleyen düzenleme yok; bununla ilgili düzenlemenin daha sonra geleceği söyleniliyor. Biz, hangi hizmetler karşılığında hangi gelirlerin olduğunu, hangi malî dengenin olduğunu bilemiyoruz, bir tek burada var. Burada olmasının nedeni de büyükşehir belediyeleri biraz türev belediyecilik tanımına girmektedir; dolayısıyla, daha kolay tanımlanabilir bir çerçeve ve mevcut çerçeveyi de taşıyan bir yapı getirilmiş.

Burada, üç noktaya değineyim; bir tanesi, bu 23 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendine göre, müşterek bahisten alınan Eğlence Vergisinin, hangi belediyelere, nasıl paylaştırılacağı. Şimdiye kadar söz konusu olmayan, en azından mevcut durumda söz konusu olmayan, müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisinde büyükşehirlerin payı yoktu; siz, yüzde 50 bir pay getirmiş oldunuz. Şimdiye kadar bu payı tek başına alan hipodromun, at yarışlarının oynandığı ilçe belediyesini, bir anlamda devredışı bıraktınız; çünkü, geriye kalan yüzde 50, bütünü arasında paylaşılıyor; bunu, umarım, önergelerle düzeltme, olgunlaştırma imkânına kavuşuruz; çünkü, burada, o ilgili ilçe belediyesinin kendi bütçesinde, hem de içinde bulunduğumuz yıl itibariyle bile çok önemli bir kaybın ortaya çıkacağını ve bundan sonra, belki, yıllara sâri yatırımlar açısından çok ciddî aksamalar ortaya çıkacağını nasıl hesaba katmayız? Bunu mutlaka hesaba katmak zorundayız; bu konuda, işte İstanbul-Bakırköy, İzmir-Buca ve Adana gibi birtakım kentlerde, bu belediye gelirleri açısından çok ciddî sorunlar ortaya çıkabilecektir.

Bu konuda, tabiî, düzenlemeyi ertelemek de bir yoldur. Yani, daha sonra, biz, nasıl olsa belediye gelirleri kanunu tasarısını, buraya, herhalde getireceğiz; düzenlemeyi oraya bırakmak, buradan çıkarmak, ona taşımak da mümkündür; sağlıklı olan, doğru olan yol budur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Oyan, lütfen, konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun.

OĞUZ OYAN (Devamla) - İkinci bir konu, burada, 23 üncü maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde ortaya çıkan durumdur. Burada, şimdi, bu (d) bendinde, yönetmelikle düzenlenen bir hüküm var, şimdiye kadar yürürlükte olan durum bu. Okuyorum hükmü: "Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence, dinlenme yerleri ve yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları."

Mevcut uygulamada, bu, bir yönetmelikle; yani, 3030 sayılı Kanunun 25/b maddesi uyarınca çıkarılan bir yönetmelikle düzenleniyordu. Şimdi, tabiî, vergiyle ilgili bir düzenlemenin yönetmelikle yapılması, verginin yasallığı ilkesiyle bağdaşmıyor; o bir tarafa. Şimdi, siz bu kanunu, bu şekliyle yürürlüğe sokarsanız; yani, uygulamadaki hükmü -uygulamadaki hükmü burada vaktim olmadığı için anlatmıyorum- burada nasıl bir paylaşım olduğunu, 10 000 kişilik spor sahaları kompleksine ya da 2 000 kişilik kapalı spor salonu kompleksine göre büyükşehir belediyesine mi yoksa ilçe belediyesine mi yatırıldığını düzenleyen hükmü burada tekrarlamazsanız, şu anda getirdiğiniz kanunda bir eksikliğe yol açarsınız. Yönetmelik kanunun üzerinde olamayacağına göre, bunu, burada tamamlamak durumundayız.

Nihayet, son bir nokta; 23 üncü maddenin ikinci fıkrasının da yeniden gözden geçirilmeye ihtiyacı vardır. Burada, il sınırları içerisinde alınan verginin yüzde 75'inin ilgili büyükşehir belediyesine, kalan yüzde 25'inin de diğer belediyelere -toplam 16 belediyeye- nüfuslarına göre pay edilmesi

öngörülüyor. Nüfuslarına göre pay edilmesi hükmü, mayıs ayında, Anayasa Mahkemesinin kararıyla iptal edilmiştir; tek kriter olarak, nüfusa göre bir paylaştırmanın adil olmadığı söylenilmiştir. Dolayısıyla, burada, bu paylaştırmayı adil kriterlere göre yapmak zorundayız; bunu getirmek lazım. Kaldı ki, bir noktada, bu paylaştırmayı yaparken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Oyan, çok iyi hazırlanmışsınız, konuşuyorsunuz; ama, diğer maddelerde de konuşmalarınız devam edecek herhalde.

Son olarak 1 dakikalık eksüre veriyorum ve sürenizi uzatmayacağım.

Buyurun.

OĞUZ OYAN (Devamla) - Dolayısıyla, nüfus kriteri yeterli değildir; bir, bunu çözmek lazım. İki; çözmemiz gereken bir konu daha var -en azından asgarî olarak çözmemiz gereken bir konu- büyükşehir sınırları içerisinde yer alan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin de bundan pay almasını sağlamak durumundasınız; çünkü, benzer alanda hizmet üretmeye çalışıyorlar.

Tabiî, bunu daha genişletmek de mümkündür, il belediyelerini katmak da mümkündür. Muhtelif önergeler hazırlanabilir. Bizim, burada, size tekliflerimiz var. Bunları, umarım, sağlıklı bir şekilde müzakere etme, inceleme fırsatı bulursunuz.

Ben, bu vesileyle, tekrar, Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının, bugün, olması gereken olgunlukta karşımıza gelmediğini ve aslında, belki de gelmesinin mümkün olmadığını; çünkü, bunu hazırlayan bütün çerçeve mevzuatın, zaten bu eksikli ve kusurlu yasa tasarısını karşımıza getirmeye âdeta mecbur olduğunu söyleyerek görüşlerimi noktalamak istiyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Oyan.

Sayın milletvekilleri, tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum:

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.

BAŞKAN - 1 inci madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Sayın Akif Hamzaçebi; buyurun.

Şahsınız adına olan konuşmanızı da birleştirerek, size 15 dakika süre veriyorum.

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Büyükşehir Belediyesi Yasası Tasarısının 1 inci maddesine ilişkin olarak, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz aldım; sözlerime başlarken, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hükümetin, Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısından sonra, yerel yönetimleri ilgilendiren üçüncü tasarı olarak gündemimize getirmiş olduğu bir tasarı bu. Gerçekten, yerel yönetimler, sadece Türkiye'de değil, dünyada giderek artan bir öneme sahip olan kurumlar. Sadece bir hizmet kurumu değil, aynı zamanda, demokratik siyasî kurumlar olarak, bütün demokrasilerde önemli bir yer işgal etmektedir yerel yönetimler.

Yerel yönetim kurumunun temelinde, yerel demokratik değerler vardır. Yani, vatandaşların, kendilerini en çok ve en yakından ilgilendiren konularda, kendilerini özgürce ve demokratik yollarla yönetebilmesi olarak ifade edilmektedir bu. Vatandaşların kendilerini en çok ve en yakından ilgilendiren

konular, bizim Anayasamızda da "mahallî müşterek ihtiyaçlar" olarak ifade edilmiştir.

Küreselleşme olgusunu yaşıyoruz. Küreselleşme, hepinizin bildiği gibi, bir yandan ülkeler arasındaki coğrafî sınırları esnetirken, öte yandan da yereli ve yerel yönetimleri giderek daha önplana çıkarmaktadır. Küreselleşmenin, devlet, ekonomi ve toplum kavramları üzerinde çok büyük etkisi vardır; bu kavramları çok köklü bir şekilde değişime uğratmakta, etkilemektedir ve bunun sonucunda, artık, uluslararası bir ekonomik sistem yerine, ulusüstü bir ekonomik sistem giderek dünyada oluşmaya başlamıştır diyebiliriz.

Geçmişte ve halen ulusal ekonomiler devlet sınırları içinde yer alırken, küreselleşmenin giderek artan etkisiyle birlikte, artık, devletlerin piyasalar arasında, pazarlar arasında, içerisinde yer aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Küreselleşmenin yönetimler üzerinde çok büyük etkisi var tabiî ki. Birincisi, ulus devletin yetki alanını, güç alanını daraltmaktadır. Eskiden, ulus devletin hâkimiyet alanında, yetki alanında olan bazı konular, küreselleşmenin etkisiyle, ulusüstü kurumlar tarafından düzenlenebilmektedir. Avrupa Birliği bunun çok önemli bir örneğidir. Avrupa Birliğine üye ülkeler, eskiden, demokratik olarak kendi ulusal sınırları içerisinde, ulusal yönetimleri tarafından kararlaştırılan bazı hususları Avrupa Birliğinin yönetim organlarına bırakmışlardır. Bu, ulus devletin özerklik kaybettiği alanlardan bir tanesidir. Buna meşruiyet eksikliği veya demokrasi kaybı veya demokrasi açığı da diyebiliriz. Demokratik uygulamaların meşru olma zorunluluğunu dikkate aldığımızda, bu uygulamaların karar sürecine katılanlar ile bu uygulamalardan etkilenenlerin birbiriyle her zaman örtüşmediğini görüyoruz. Bu, toplumların gelişme düzeyine bağlı olarak, o toplumlar tarafından kolaylıkla hazmedilebilir veya hazmedilmeyebilir; tabiî ki, ikisi arasındaki fark, toplumlarda ortaya çıkacak sorunlarla, problemlerle ilgilidir.

Değerli arkadaşlar, bütün bu tartışmaların temelinde ise, bu gelişmelerin sonucunda, ulus devletin müdahale kapasitesinin, müdahale gücünün azalması yatmaktadır. Artık, hepinizin bildiği gibi, örneğin, devletler, istedikleri gibi, istedikleri oranda vergi koyma yetkisine sahip değildir. Bir ülkenin alacağı vergi kararları, her zaman, bir başka ülkenin vergi kararlarıyla ilişkili olmak zorundadır. Aksi takdirde, kendi ülkeniz için, yatırımlar için çok uygun bir ortamı yaratamamış olursunuz. Devletlerin böylesi açmazları vardır.

Bunları şunun için söylüyorum: Böylesi bir gelişmeyi yaşadığımız dünyada, gerçekten, küreselleşme eğilimlerine karşı, küreselleşmenin yarattığı küresel merkezîleşme eğilimlerine karşı, yerel yönetimler, gerçekten, bütün bireyler, bütün vatandaşlar tarafından önemli bir güvencedir. Yerel yönetimler, giderek daha önem kazanmaktadır. Eskiden ulus devletlerin üstlendiği görevlerin bir kısmının şimdi uluslarüstü bazı kurumlar tarafından üstleniliyor olması, yerel yönetimleri, ulus devletler tarafından yürütülmekte olan bazı görevler konusunda, kendilerini, yetkili olmak, görevli olmak konusunda arzu duymaya sevk etmiştir. Yerel yönetimlerin giderek özerkleşmesi veya giderek daha bağımsız eğilimlere sahip olmasının temelinde bu yatmaktadır ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı da buradan doğmuştur. 1985 yılında Avrupa Bakanlar Konferansında imzalanmış olan bu şart, Türkiye tarafından da 1991 yılında -bazı çekincelerle tabiî ki, Türkiye'nin idarî yapısından kaynaklanan bazı çekincelerle- onaylanmıştır.

İster özerk olsun isterse adına özerk demeyelim; ama, merkezî yönetimden bağımsız olarak yerel yönetimlerin organizasyonunda, temelinde şu vardır: Birincisi, yerel yönetimler yapacakları işleri kendi sorumluluğu altında yapacaklardır; ikincisi, kendi özkaynaklarıyla yapacaklardır; üçüncüsü de, bütün bu işleri demokratik yöntemlerle seçilmiş organları vasıtasıyla yapacaklardır. Yerel yönetimlerin özerkliği veya bağımsızlığı veya merkezî yönetimden bağımsızlığını bu şekilde tanımlamak gerekir.

Yine, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının şartlarından bir tanesi de, yerel yönetimlerin malî kaynaklarıyla uyumlu olarak kendilerine birtakım görevlerin verilmesi gerektiğidir. Yani, birtakım görevleri veriyorsanız, bu görevlere paralel olarak gerekli malî kaynakları da sağlamak zorundasınız.

Bu tasarıları görüşürken, gerçekte bu tasarıların ayrılmaz bir parçası olması gereken yerel yönetimlerin gelir kaynaklarını düzenleyen tasarıların da

buraya gelmiş olması gerekirdi; ancak, ne İl Özel İdaresi Kanununda ne de Belediyeler Kanununda bu düzenlemeleri görebildik. Şimdi görüşmekte olduğumuz Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında ise, bir gelir düzenleyici hüküm var; ancak, bütün bunları bir arada düşündüğümüzde, yerel yönetimlere, gerçekten, kendi sorumluluklarıyla, görev alanlarıyla bağlantılı olarak birtakım gelir kaynaklarının nasıl sağlanacağı üzerinde düşünmek gerekir. Bu konuda dünyada farklı uygulamalar var. Bunlara bakıldığında, birçok ülkede, merkezî yönetimden aktarılan paylar dışında, yerel yönetimlerin kendi gelir kaynaklarının olduğunu görürüz. Merkezî yönetimden aktarılan paylar dışında, kendi gelir kaynakları güçlü olmayan yönetimler, gerçekte, demokrasi açısından, vatandaşa hizmet açısından çok güçlü olamazlar, güçlü tavırlar sergileyemezler, güçlü kararlar alamazlar.

O halde, yapılması gereken, bu yönetimlere, Türkiye ölçeğinde -ben, bunu, büyükşehir belediyeleri olarak anlıyorum ve öyle örnek vermek istiyorum- büyükşehir belediyelerine, özellikle belli yatırım projelerinin finansmanı için, gerektiğinde, alt ve üst sınırları yasada belirtilmek suretiyle, kendi yetkili organlarının kararıyla ve referanduma giderek, bir vergi koyma veya kaynak sağlama yetkisi mutlaka verilmelidir. Diğer ülkeler de Gelir Vergisi veya Kurumlar Vergisi üzerine ilave 1 veya 2 puan veya genel tüketim vergisi olarak isimlendirilen Katmadeğer Vergisinin üzerine ilave 1 veya 2 puanı, o belediyeler, referanduma giderek, belli yatırım projelerinin finansmanında kullanacağını taahhüt etmek suretiyle, halkoyundan geçirebilirlerse, böyle bir kaynağı kullanma hakkına sahip olurlar. Böyle yaklaşımları, Türkiye'nin gerçekten bağımsız, daha doğrusu, yerel yönetimlerin göreceği hizmetlerle orantılı gelir kaynaklarına kavuşabilmesi açısından düşünmek gerekir.

Tasarıları bu açıdan çok eksik görüyorum, çok yetersiz görüyorum. Buna karşılık, tasarıların getirdiği tek düzenleme, yerel yönetimlere borçlanma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Borçlanma yetkisinin, Türkiye'nin içinde bulunduğu kamu borç stokunun büyüklüğü ve borcun çevrilebilirliği sorunu dikkate alındığında, belediyelerde gerçekte ne kadar geri tepen bir silah olduğu önümüzdeki yıllarda ortaya çıkacaktır. Bu konuda, gayet yapıcı olarak, ülkenin kamu finansman dengesini göz önünde bulundurmak suretiyle "gerektiğinde, borçlanma konusunda yerel yönetimler için ilave sınırlar getirmeye Hazine Müsteşarlığı yetkili olmalıdır" şeklindeki önerilerimiz, maalesef, kabul görmemiştir. Aynı öneriyi, yine bu yasa tasarısında da yapacağız. Takdir, tabiî ki, Genel Kurulundur.

Tasarının bu konuda yapmış olduğu bir düzenleme de, gerçekte, Türk hukuk tarihi açısından ilginç bir örnektir. Tasarı, elektrik ve gaz tüketim vergisinden söz etmektedir.

Değerli arkadaşlar, bunu, Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmeler sırasında hatırlattık, uyardık; bir kez daha uyarmayı görev sayıyorum. Bizim kanunlarımızda, şu anda, elektrik ve gaz tüketim vergisi diye bir vergi yoktur. Belediye Gelirleri Kanununa bakarsanız, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi vardır. Havagazı şu an kullanılmadığı için, bu verginin o bölümü uygulanmamaktadır, elektrikle ilgili kısmı uygulanmaktadır; ama; hükümet, bu verginin adını şimdiden değiştirerek, doğalgaza ileride vergi getirmeyi düşündüğü için, bu tasarıda böyle bir tabir kullanmaktadır.

Değerli arkadaşlar, gelecekte getirilecek bir verginin adını şimdiden koymak gibi bir uygulamayı, ben, bugüne kadar, mesleğim gereği, hiç görmedim, duymadım; Türk hukuk tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde de böyle bir örneğin olduğunu hatırlamıyorum. Tasarının, belediyelerin gelir kaynakları konusundaki yaklaşımı, borçlanma dışında, maalesef, olmayan bir verginin adını şimdiden koymak olmuştur.

Değerli arkadaşlar, büyükşehir belediye yönetimi bir ihtiyaçtan doğmuştur. 1930'lu yıllarda 1580 sayılı Belediye Yasasıyla başlayan belediye mevzuatımız, 1980'li yıllarda 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Yasasıyla bir aşamaya gelmiştir. Büyük kentlerin, metropol kentlerin klasik belediyecilik anlayışıyla, 1580 sayılı Kanundaki anlayışla, onunla sınırlı olarak yönetilmesi mümkün olmadığından, gerçekten, 3030 sayılı Yasa o dönem için bir aşamaydı. 3030 sayılı Yasadan bu yana yirmi yılı aşkın bir zaman geçti. Yirmi yılda, Türkiye, çok önemli sorunlar yaşadı, kentlerinde çok önemli gelişmeler

yaşadı, toplumsal alanda, demokratik alanda çok önemli değişimler yaşadı, kentleşme alanında çok önemli değişimler yaşadı. Bütün bunların yarattığı bir birikim var; ama, bu tasarılara baktığımızda, bu birikimlerin bu tasarıya yansıdığını söylemenin mümkün olmadığını düşünüyorum. Bu birikimlerden büyük kentlerimiz için çok önemli çözümler üretebilirdik, koyabilirdik, gerçekleştirebilirdik; ancak, maalesef, bu tasarıda onu görmek mümkün değil. Ufak tefek birtakım iyileştirmeler adına bir tasarıyı, büyükşehir belediye tasarısını, buraya getirmenin anlamlı olmadığını düşünüyorum, bunun bir iddia olamayacağını söylemek istiyorum.

Büyük kentlerimizin en önemli sorunu nedir şu anda; hızlı kentleşmenin, büyük kentlere yaşanan göçün yarattığı yerleşim sorunu, konut sorunu. Bu yasalarda, bu tasarılarda, bunu çözen herhangi bir yaklaşım var mıdır?! Efendim, onlar, İmar Yasasının ve diğer yasaların konusudur denilecektir; ama, soruyorum ben sizlere, büyükşehir belediyelerini yeni bir yönetime, yeni bir yönetim anlayışına kavuşturuyoruz iddiasıyla getirilen bu yasanın, imar düzenine, imar sistemine yapacağı hiçbir katkı yok ise, bu yasanın yeniliği nerededir acaba?! İmar mevzuatının yarattığı sorunlar ortadadır. Kentlerdeki gecekondulaşmanın en büyük nedenlerinden birisi, arsa sıkıntısıdır. Arazi var; ama, bu, bir türlü arsaya dönüşemiyor. Bu mekanizmayı iyileştiren hiçbir şey göremiyorum bu sistemde. İmar planlarının yarattığı sorunları çözmeye yönelik, yine belediyeler bünyesinde kurulacak bir imar otoritesi, bir imar kontrol otoritesini burada yine göremiyoruz.

Kentleşmenin yarattığı sorunun, imar sorununun gerisinde ne vardı; kentlere göç, kentlere büyük nüfus akını. Bu, kentlerde çok büyük yoksulluk demektir. Kentlerdeki bu insanların önemli bir kısmı, ya günlük işlerle ya parçabaşı işlerle yaşıyor ve bu insanlarımız, çok büyük bir gerilim içerisinde yaşıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Hamzaçebi, 1 dakikalık süre vereceğim; lütfen, konuşmanızı tamamlayın.

Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - Teşekkür ederim. Toparlıyorum Sayın Başkan.

Bu insanlarımız, yoksuldur, belki eğitim düzeyleri o kadar yüksek değildir; ama, küreselleşmenin bu metropollerde yaşayan bu insanlarımızın beklentileri, talepleri çok yüksektir ve bu beklentileri klasik politikalarla, sınıfsal politikalarla çözmek, karşılamak da mümkün değildir. Çok daha farklı bir anlayışın belediyeler tarafından, yerel yönetimler tarafından üstlenilmesi gerekir. Artık, bu vatandaşlarımız, sadece yerel yönetimlerden hizmet değil, biraz himmet de beklemektedir. Ancak, tasarıların anlayışı, bu konuda, belediyelerin sadece sosyal yardım yapabileceği şeklinde bir görevi saymak olmuştur. Bu konuda kapsamlı bir sosyal yardım programının bir parçası olarak belediyeler düşünülmemiştir.

Bu vesileyle, tasarının bu eksikliklerini sizlere ifade etmek istedim. Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Hamzaçebi.

Madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kâtip Üyemizin sunumunu oturduğu yerden yapmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

Kapsam

MADDE 2.- Bu Kanun, büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Sivas Milletvekili Sayın Nurettin Sözen; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA NURETTİN SÖZEN (Sivas) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısına

ilişkin görüşlerimi, Grubum adına, bilgilerinize sunacağım; öncelikle, hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, büyükşehir belediyeleri, büyükşehir ölçeğinde belediye hizmetlerinin etkin, üretken ve demokratik olması için görev yapan, büyükşehir içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında eşgüdümü sağlayan belediyelerdir.

Mevcut Büyükşehir Belediyesi Yasasının, bugünkü ihtiyaçlarımıza cevap vermediğini biliyoruz. Uygulamada, yasada çıkan boşluklar yönetmeliklerle doldurulmaya çalışılmıştır. Bu da, birçok sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yine, 3030 sayılı Yasanın uygulamasında, büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında ciddî anlaşmazlıklar yaşanmıştır. Kademeler arasında yetki, sorumluluk ve kaynak anlaşmazlıkları doğmuştur. Büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında gelir dağılımında, kaynakların kullanımında anlaşmazlıklar mevcuttur, daha çok da, imar uygulamalarında tartışmalar yaşanmıştır. Bu yasa tasarısının, yaşanmış anlaşmazlıklardan ders çıkarılarak kısmen düzenlenmiş olduğunu memnuniyetle görmekteyim. İstanbul'da, Gökkafes ve Park Otel inşaatları dolayısıyla çıkan anlaşmazlıklar, büyük ölçüde kamuoyuna yansımıştı. Ankara'da, İzmir'de, Adana'da ve Gaziantep'te, benzer anlaşmazlıklar yaşandığını biliyorum.

Değerli arkadaşlar, AKP'nin daha önce hazırladığı yasa tasarılarında da gördük ki, tasarıların Anayasamıza uygunluğu konusunda gerekli duyarlılık ve titizlik gösterilmemektedir. Bu yüzden de, çok sayıda yasanın, ya Cumhurbaşkanınca Meclise geri gönderildiğine veya Anayasa Mahkemesince iptal edildiğine tanık olmaktayız. Gerek tüm mahallî ve müşterek ihtiyaçların yerel yönetimlerce karşılanacağı ilkesi ve gerekse merkezî idarenin yetki devirlerinde olduğu gibi, Anayasaya aykırılık iddiaları mevcuttur. Ayrıca, daha önce Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuş şirketlerin belediye meclisi kararıyla özelleştirilmesi gibi, hukuk kurallarına uymayan maddeler bu tasarıda mevcuttur. Bugün, her boydaki yerel yönetimlerin ciddî kaynak sorunları var. Öncelikle de, bu konuda kaynak yaratılmasına yardımcı olacak yasa ve yasa maddelerine gereksinim var. Umarım ve dilerim ki, bu tasarı ve bundan sonra gelecek tasarılar, Anayasaya uygun olarak düzenlenmiş olsun, yerel yönetimlerin kaynak sorunlarını çözsün ve böylece, belediyelerden beklediğimiz hizmetler de yerine getirilebilsin. Bu konuları, yani, Anayasaya aykırılık ve de kaynak yaratılması alanlarındaki eleştiri ve önerileri, konunun uzmanlarına bırakmayı yeğliyorum.

Şimdi, diğer konuları ve daha da önemlisi, önemli saydığım bazı önerileri bilgilerinize sunmak istiyorum. Bunlardan birincisi; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisinin yapacağı 1/25 000 ölçekli nâzım plan dışında, Sakarya'dan başlayan ve tüm Trakya'yı kapsayan alanda bölge yerleşim planı yapmakta çok geciktik. Hiç kuşku yok ki, İstanbul, bu bölgeyi ciddî olarak etkilemektedir; bu bölge de İstanbul'u büyük ölçüde etkilemektedir. Dolayısıyla, başta arazi kullanımı olmak üzere, doğru bir gelişme stratejisi saptamanın gerekli olduğu kabul edilmelidir. Akla gelen soru şudur: Bu planı kim veya hangi organ gerçekleştirecektir? Cevap hazırdır; bu bölge içindeki tüm belediyelerin katılacağı bölge belediye meclisi oluşacaktır. Bu meclisin başkanı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olabilir. Bu meclis, yılda iki kez toplanır ve şu görevleri yapar: Bölge arazi kullanımı planlamasını yapar, bölgesel gelişme planını yapar ve son olarak da çevre koruma planını yapar. Bu konuda çok geç kaldığımızı söylemiştim. Eğer, bu konu otuz yıl evvel, elli yıl evvel çözülseydi, bugün, Sultanbeyli gibi, Ümraniye gibi, Kumburgaz gibi veya buna benzer, çarpık kentleşme örnekleri veren bölgeler ve beldeler oluşmayacaktı.

İkinci önemli önerim şudur: Büyükşehirlerde, yolları, kavşakları, trafik ışıklarını, trafik çizgisini ve yolların asfaltlanmasını büyükşehir belediyeleri yapar, büyük oranda kentiçi ulaşımı sağlar, yayalaştırmayı gerçekleştirir; ancak, trafik, polisler tarafından yönetilir, ehliyeti onlar verir; taksi, minibüs durak ve plakalarını vilayet verir. Ayrıca, büyükşehir belediyesinde, karayolu, bazılarında denizyolu, bazılarında metro, tramvay ve banliyö treni dışında özel ulaşım araçları da mevcuttur. Bu ulaşıma çok sayıda otorite karışır ve

eşgüdüm, çoğu zaman anlaşmazlıklarla sonuçlanır. Çözüm basittir; ulaşım ve trafik büyükşehir belediyelerinin görevidir, ulaşım ve trafik tek elden yönetilir; ileri ülkelerde olduğu gibi; hemşeriler evlerinden işlerine, işlerinden evlerine tek kartla, yani tek biletle gidip gelirler. Kuşkusuz, bu, benim buluşum değildir; ileri Batı ülkelerinde uygulanan bir sistemdir. Bu alanda da çok geç kalmış durumdayız. Bu konuyu da ele alma zamanı gelmiş ve geçmektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonunda bir öneriyle vilayet trafik komisyonunun devredışı bırakılmasını, bu önerimin bir parçası olarak sayıyorum ve memnuniyetle karşılıyorum.

Üçüncü önemli önerim şudur: Büyükşehir belediyesine bağlı kuruluş ve şirketler, televizyon ve radyo işletmesi kurabilmelidir, il belediyeleri ise, sadece radyo kurabilmelidir. Bilindiği gibi, gerek Belediye Yasası ve gerekse Büyükşehir Belediyesi Yasası, bazı kararlarla ilgili kamuyu bilgilendirme zorunluluğu getirmektedir. Meclis kararları, encümen kararları, ihaleler ve etkinlikler kamuoyuna nasıl duyurulacaktır? Belediye meclisi toplantıları TV'den yayımlanırsa -Meclis çalışmalarının yayımlandığı gibi- demokratikleşme yolunda ciddî bir adım atılmış olacaktır. Günümüzün büyükşehir belediyelerindeki en önemli konu olan trafik akışında kentliye yardımcı olmanın yolu bir televizyona sahip olmaktan geçer. Kapatılan yollar, kesintiye uğrayacak su, elektrik, doğalgaz bilgileri anında halka ulaştırılmalıdır. Eskiden Anadolu'da beldelerde, biliyorsunuz tellallar belediye kararlarını halka duyururlardı, daha sonra, bazı gelişmiş ilçelerde hoparlörlerden sokaklara ve parklara belediye kararları duyurulmaya başlanıldı. Nüfusu 1 000 000'dan 10 000 000'a ulaşan büyükşehirlerin günümüzde halkına ulaşabileceği çağdaş hangi araç vardır televizyon ve radyodan başka. Ayrıca, büyükşehir belediyelerinde de -Belediye Yasasında da söylediğim gibi- artık e-belediyeciliğe, e-posta sistemine de dönüşmek gerekmektedir. Bu konuyla, büyükşehir belediyesi yönetimiyle ilgili diğer dilek ve önerilerimi de hızlı bir şekildi ifade etmek istiyorum.

İmar Yasası, Boğaziçi Yasası ve Gecekondu Yasası kurallarına aykırı yapıların yıkım ve görev yetkileri belediyelere verilmiştir; ancak, bu alanda belediyelere verilen yetkiler sınırlıdır. İnsanlığın ve dünyanın malı olan Boğaziçiyle ilgili -biliyorsunuz, Anayasa Mahkemesince yasası iptal edilmişti- onbeş yıldan beri hiçbir yasa çalışması yapılmamıştır. Bundan onbeş yıl evvel görev yaptığım dönemde, Boğazla ilgili üniversitelerin ve ilgili odaların görüşü alınarak bir yasa taslağı hazırlanmıştır. Dilerim ki, ilk fırsatta, hükümet, Boğaziçi yasasını da hazırlar ve bu boşluğu da doldurmuş olur.

Büyükşehir belediyeleri zabıta örgütünün de yeniden ele alınması ve daha çok yetkiyle donatılması gerekmektedir.

Büyükşehirlerin kanunla kurulması kaçınılmazdır; ancak, konulan ölçütler yetersizdir. Nüfus yapısı yanında, ekonomik yapı, kültürel ve coğrafî özellikler de mutlaka gözönüne alınmalıdır.

Hazine arazileri belediyelere devredilmelidir; ancak, bu arazilerde, kamu yararı olan tesislerin yapılmasına özen gösterilmelidir.

Büyükşehir belediye başkanları, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarıyla yılda en az iki kez bir araya gelmelidir; keza, muhtarlarla da yılda iki kez bir araya gelmelidir.

Büyükşehir belediyelerinin devlet dairelerinden ciddî alacakları vardır; bu nedenle, belediye ile devlet kurumları arasında mahsup işlemleri gerçekleştirilmelidir.

Büyükşehir belediyesinin malî yapısıyla ilgili olarak öngörülen gelirlerin dışında, merkezî idareden intikal eden görevlerin de ödenekleri büyükşehirlere aktarılmalıdır.

Büyükşehir belediye meclisleri, rutin toplanma tarihleri dışında, olağanüstü toplanmalıdır.

Tasarıda "Büyükşehir belediyesine katılma" başlığı altındaki yöntem ve koşulların, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Yani, katılma söz konusu olunca, belde halkının, referandum yoluyla oluru, olmazsa olmaz koşul olmalıdır.

Tasarıda çok ince bir politik hesaba yer verilmiştir. Tasarıda, elektrik ve gaz tüketim vergisinden söz edilmektedir. 2404 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda, Elektrik ve Gaz Tüketim Vergisi yer almaktadır. Adı geçen yasadaki gazla, o yıllarda sadece birkaç ilde bulunan havagazı kastedilmektedir. Oysa, bugün, büyükşehirlerde ve de diğer belediyelerde sadece doğalgaz mevcuttur. Dolayısıyla, tasarıda, açıkça doğalgaz yazılması gerekirken, sadece gaz yazılmak yoluyla, doğalgazla ilgili gelecek doğalgaz vergisi gözden kaçırılmak istenilmiştir. Bana göre, gereksiz bir taktiktir.

Yasalar hazırlanırken, her şey, şeffaf ve yanlış anlaşılmalara neden olmayacak biçimde yazılmalıdır. Tasarıda, servis araçları ve taksi sayılarının büyükşehir belediyelerince belirlenmesi yer almaktadır. Servis araçları burada yer almamalıdır. Bu, büyükşehir dışındaki diğer kamu kuruluşları ve özel sektörün çalışmalarına müdahale anlamına gelir ve dolayısıyla yanlıştır.

Büyükşehir belediyelerinin, turizm, sağlık, sanayi ve ticaret ile üniversitelerin tüm altyapı hizmetlerini -su, kanalizasyon, doğalgaz, yol, aydınlatma gibi- belediye meclisi kararıyla, yerine getirmesi gerekir. Bu hizmetler ücretsiz yapılamıyorsa, belediye, bu hizmetlerin bedelini faizsiz ve taksitle tahsil etmelidir.

Büyükşehir Belediyesi Yasamızın, kent halkımıza daha kaliteli hizmetler sunulmasına katkı yapacağı umuduyla, hepinizi saygılarımla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Sözen.

2 nci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

Tanımlar

MADDE 3.- Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Büyükşehir belediyesi: En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini,

b) Büyükşehir belediyesinin organları: Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanını,

c) İlçe belediyesi: Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,

d) İlk kademe belediyesi: Büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediyeyi,

İfade eder.

BAŞKAN - 3 üncü madde üzerinde, CHP Grubu adına, Denizli Milletvekili Sayın Mustafa Gazalcı; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; görüştüğümüz Büyükşehir Belediyesi Yasası Tasarısının 3 üncü maddesi üzerinde Grubum adına ve kişisel olarak söz aldım; tümünüzü saygıyla selamlıyorum.

Bu madde, büyükşehir belediyelerini, sınırları içerisinde kalan ilçe belediyelerini ve ilk kademe belediyelerini tanımlıyor. Tasarıda belirtildiği gibi, büyükşehir belediyesi, ilçe belediyelerinden ve o yoksa, ilk kademe belediyelerinden oluşuyor; ancak, bu tasarının hazırlığında, oluşmasında, bizim araştırmalarımıza göre, maalesef, ilçe belediyelerinin ilk kademe belediyelerinin görüşleri alınmamıştır. Hükümet, kendisine yakın büyükşehir belediye başkanlarıyla bir tasarı ortaya koymuştur; bu da, çok yanlıştır. Büyükşehir belediyeleri, mademki, ilçe belediyelerinden ve ilk kademe belediyelerinden oluşuyor, onların da görüşlerinin alınması gerekirdi.

Değerli arkadaşlar, büyük nitelemesi salt nüfusla olamaz. Yani "büyük" dediğiniz zaman, milyonların, on milyonların yaşadığı bir kentin gerçekten büyük olabilmesi için, o kentte yaşayan bütün insanların, kamu hizmetlerinden, eğitim hizmetlerinden, hatta, parkından, bahçesinden, kültüründen, sanat olaylarından, dinlenmesinden, eğlenmesinden yararlanması, o kentli kimliğini duyması gerekir. O kişi, o kentli olmanın bilincini duymuyorsa, kendi mahallesinin, sokağının, zaman zaman bütün kentin yönetimine katılamıyorsa, o, belki, kâğıt üzerinde büyük olur; ama, orada yaşayan insanlar açısından büyük olmaz. Örneğin, İstanbul'da, bir zamanlar, Çetin Altan "Al İşte İstanbul" diye, İstanbul'un, hemen, 10 kilometre, 20 kilometre ötesinde bir başka İstanbul'u bize anlatmıştı. Ankara'da da öyle. Zaman zaman, şöyle, Ankara'nın kıyılarına gittiğiniz zaman, başka başka adacıklar halinde yaşayan insanlar görürsünüz. Onların Kızılay'la, kent merkeziyle bir ilgisi yoktur; kendi hemşehri derneklerini kurmuşlardır ve kendi dünyalarında, ekmek kavgası içindedirler. Ne oranın tarihsel kültürüne, ne parkına, ne eğlencesine, ne hizmetine, ne de yönetimine katılma gibi bir durum vardır. Eğer, bir kentte yarı aç yarı tok yatan insanlar varsa, sokak çocukları yaşıyorsa, o kentin merkezinde yükselen çok katlı apartmanlar, ışıl ışıl caddeler ya da fıskiyeli havuzlar, o kentin büyüklüğünü göstermez; bütünüyle orada yaşayan insanlar, büyük olmayı her yönden yaşayabiliyorlarsa, tadabiliyorlarsa, yönetime katılabiliyorlarsa büyüklükten söz edebiliriz.

Belediyelerin, eskiden, halkçılık niteliği vardı; hatta, öksüz, kimsesiz, yoksul insanlara "belediye baksın sana" denilirdi. Şimdi, biz, belediyeleri bu niteliğinden çıkarıyoruz. Bu, çok önemli bir nitelikti. Merkezî hükümetin göremediklerini halkın içinden çıkmış olan belediyeler görsün, o insanları bulsun, onların cenazesini gömen birisi olsun, onların doğumuna el uzatan birisi olsun, gerçekten yardım edilecek insanlara yardım elini uzatsın; ama, değerli arkadaşlar, dört gün çalışarak yaptığımız Belediye Yasası ve bugün yapmakta olduğumuz Büyükşehir Belediyeleri Yasasıyla, biz, birazcık, halktan uzaklaştırarak, şirketleşen bir belediye anlayışını ortaya koyduk; kamu hizmetini, yoksullara uzanan eli değil. Dünyada esen bir rüzgâra kapıldık, Anadolu insanını, köylerden -köy enstitülerini kapatarak- sağlıksız göç yaparak varoşlara toplanmış insanları düşünmeden "sen işi yaptır, şirketini kur" dedik. Şimdi, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında ise, tamamen holdingleşen bir belediye anlayışını ortaya koyuyoruz. Büyükşehirle vitrinler ortaya koyuyoruz, süslüyoruz.

Değerli arkadaşlar, ben, bu yasa neler getiriyor diye, Sayın Bakanı dinledim. Sayın Bakan, 1984'ten sonra kabuğunu çatlatan, işte, parklar, bahçeler yapan yerler olarak büyükşehir belediyelerini gösterdi. 16 tane şanslı büyükşehir belediyemiz var bizim. Gerçekten, bunların birtakım ayrıcalıkları var. Örneğin, o kentin vergi toplamından yüzde 5 pay alıyorlar; ama, geride kalan 3 000'in üzerinde belediye var; il belediyeleri var, ilçe belediyeleri var, kasaba belediyeleri var -onların şimdi büyük bir kısmını da kapattık, kapatacağız daha doğrusu; o da bir haksızlık, ama, neyse, oraya dönmeyelim- bu belediyeler; yani 16 büyükşehir belediyesi dışında kalan bütün belediyeler, yalnızca, İller Bankasından pay alıyor ve toplanan vergilerin, yalnız yüzde 4,5'ini alıyor. Bakın, büyükşehirdekilere o kentte toplanan vergilerin, Maliye Bakanlığı eliyle, yüzde 5'ini veriyorsunuz, bütün öteki belediyelere İller Bankasından yalnız yüzde 4,5'lik bir pay veriyorsunuz. Arada büyük bir ayırım oldu, insanları ayırdınız; kentte yaşıyor ikisi de.

Değerli arkadaşlar, tabiî, şimdi, vergi toplama borç al mantığı var Türkiye'de. Vergi de yeterince toplanamadığı için, o belediyeler, öteki illerde, yani, büyükşehir niteliğini taşıyamayan belediyeler, devletten, vergiden paylarını yeterince alamamaktadır.

Bakın, Yunanistan'da yüzde 15'tir Sayın Bakan o oran, Yunanistan'da yüzde 15'tir. Şimdi, Avrupa Birliği uyum yasaları diye söylüyoruz...

Değerli arkadaşlar, belediyelerin bütününe, kentte yaşayan insanlara, gerçekten, verginin en az yüzde 15'ini ayırmamız gerekir; yoksa, "büyükşehir" dersiniz, nüfusun bir kısmı orada durur, ona bir kaymak verirsiniz, ayrıcalık

verirsiniz, öteki büyük bir kısma ise "sen başının çaresine bak" dersiniz. Üstelik, demin söylediğim gibi, o büyük kentin de kendi içinde çelişkileri var.

İşin, bir de, başka bir boyutu var. Büyükşehir belediyesi, alt ilçe belediyelerinden ve ilk kademe belediyelerinden oluşuyor.

Değerli arkadaşlar, bu yasa, gerçekten, büyükşehir belediye başkanına büyük yetkiler veriyor; ama, ilçe belediyeleri -Çankaya İlçesi, 1 000 000 nüfusu olan büyük bir ilçe- büyükşehirle olan ilişkilerinde hem yönetsel yönden hem de parasal yönden tamamen büyükşehir belediyesinin vesayeti altına giriyor.

Bakın, geçtiğimiz beş yıl içinde Çankaya Belediyesi ile Büyükşehir Belediyesinin arasında yaşananları belki basından izlediniz, duydunuz. Büyükşehir belediye başkanı, yasaya göre, amme alacaklı sayılıyor; yani, büyükşehir belediye başkanı kendi alacağında şahin oluyor; ama, Çankaya Belediyesinin, örneğin, Büyükşehir Belediyesinden alacağı varsa...

ALİ DİNÇER (Bursa) - O zaman karga oluyor.

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) - ...o, genel hükümlere giriyor. Bu ne demek?! Büyükşehir belediye başkanı, kendi alacağını derhal uygulamaya sokarak, yasa gereği, amme alacağı sayıp, işçi paylarını kesebiliyor, haciz koyabiliyor. Örneğin, Çankaya Belediyesi, sınırları içerisinde asfalt kesme olayları yaşıyor bir inşaat nedeniyle. Bu inşaatı yapacak kişi, gidiyor, parayı büyükşehir belediyesine yatırıyor; ama, o asfaltın kapanması, bakımı ilçe belediyesinin oluyor. Büyükşehir belediye başkanı parayı hemen yatırması gerekir; ama, büyükşehir belediye başkanı onu yatırmıyor, hizmeti ilçe belediyesine gördürüyor, parayı kendisi kullanıyor ve o parayı, yüzde 40'ını, sözde ilçe belediyelerine vereceği halde, istediği gibi veriyor; kendi yandaşıysa, kendi partilisiyse, ona pay veriyor... Bunun hiçbir yaptırımı yok, bunun soranı yok. İlçe belediyesinin başında, âdeta, iki koca var; biri, büyükşehir belediyesi, ikincisi, o ilin valisi; diyelim ki, Ankara Valisi. İlçe belediyesi, nüfusu milyonluk olsa da, soluk alamıyor.

Değerli arkadaşlar, işin bir başka çelişkili boyutu var. Diyelim ki, ilçe belediyesi bir yapı yapmak istedi. Büyük planı büyükşehir belediyesi yapıyor. Burada belediyeciler var; ben, tabiî, bu konuda düşünce yürütmek istemem; ama, yaşananları, okuduklarımı ve sorup da öğrendiklerimi size anlatmaya çalışıyorum. İlçe belediyesi ise, uygulama planı, küçük plan yapıyor, büyükşehre soruyor; "ben şunu yapacağım, bana izin ver" diyor; büyükşehir izin vermiyor. Örneğin, geçen dönem, Çankaya Belediyesi -ben biliyorum- sırf CHP'li olduğu için, âdeta, Çankayalılar cezalandırıldı. Bizim belediye başkanımız, bir belediye binası yapmak istedi; yerini de ayırdı, planını, programını yaptı; ama, büyükşehir izin vermedi, yıllarca izin vermedi, dönem bitimine kadar izin vermedi. Şimdi, o iki belediye başkanı birbiriyle mi hesaplaşıyor, yoksa, milyonlarca insan mı cezalandırılıyor?!

Değerli arkadaşlar, yasaları yaparken, insanı düşünmek gerekir. Yani, büyükşehre büyük yetki verirsiniz, seçilmiş bir kral gibi orada hükmeder, isterse orada yaşayan insanları inim inim inletir. Bunun örneğini, biz, Ankara'da yaşadık. Bakın, Çankaya Belediyesi "gel anlaşalım, birbirimizin alacağı vereceği neyse, anlaşalım" dediği halde, anlaşılamadı, televizyonlarda tartışmalar sürdü, en doğal hizmetleri bile yaptırmadı.

Şimdi, değerli arkadaşlar, belediye, büyükşehir... Güzel... Zaten, böyle isimlerle büyük yaptığınız, ama, o insanı işin içine katamadığınız zaman, yönetime katamadığınız zaman, birtakım sıkıntılar oluyor.

Bakın, büyükşehir nitelemesi çıkmadan ya da çıktıktan sonra halkıyla bütünleşen belediye başkanlarına da tanık olduk biz. Onlar, yetkilerini kullanmadan, gerçekten, halkla bütünleştiler. Birkaçını size, izninizle, saymak istiyorum. İzmir'den başlayalım. Bir Behçet Uz. Gerçekten, İzmir'i İzmir yapmıştır. Biz böyle okuduk. O büyük insan, hem o Uluslararası İzmir Fuarını kazandırmada hem de İzmir'in çağdaş kentleşmesinde iz bırakmıştır, etkisi olmuştur. İhsan Alyanak halkıyla bütünleşmiştir. Osman Kibar, "Asfalt Osman" diye söylenilmiştir. Sonradan, büyükşehir olduktan sonra, Sayın Yüksel Çakmur'u yine saygıyla anmak istiyorum ve geçenlerde yitirdiğimiz Ahmet Piriştina... Bilmiyorum, İzmir'i yakında gördünüz mü; Okulları nasıl onardığını,

o İzmir'i nasıl güzel yaptığını... Cenaze namazında bütün insanlar sahip çıktılar; yani, bir belediye başkanı, gerçekten, halkıyla bütünleşmiştir.

ŞÜKRÜ ÜNAL (Osmaniye) - Burhan Özfatura da var.

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) - Tabiî, ben, Burhan Beyin de hizmetlerini saygıyla anıyorum. Amacım burada particilik yapmak değil; Sayın Özfatura'yı da sayarım.

İstanbul için bir Haşim İşcan'ı hepimiz duyarız. Daha sonraları göreve gelen Sayın Ahmet İsvan var, Sayın Aytekin Kotil -rahmetli oldu- bugün aramızda olan, biraz önce konuşan Sayın Nurettin Sözen'i ve daha başka hizmet verenler varsa ...

SONER AKSOY (Kütahya) - Var, var; Tayyip Erdoğan...

HALİL İBRAHİM YILMAZ (Kütahya) - Tayyip Bey var. (AK Parti sıralarından "var, var"sesleri, gülüşmeler)

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) - Peki, onu da siz sayın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gazalcı, belediye başkanlarını saymaya devam edecek misiniz...

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) - Ankara'yı da sayıp, bitireyim.

BAŞKAN - Öyle mi?.. Peki... Bir dakikada sayarsınız herhalde, değil mi?

Buyurun.

MUSTAFA GAZALCI (Devamla) - Ankara'da, yaşadığımız kentte, bir Vedat Dalokay vardı, efsane olmuş bir belediye başkanımız. Gerçekten, burada Ali Dinçer'i ben saygıyla anıyorum, kitap dağıtmıştı. Murat Karayalçın'ı...

Yani, ben şunu söylemek istiyorum: Büyükşehir nitelemesinin yetkilerini kullanmadan, halkla bütünleşebilen büyükşehir belediye başkanları vardır.

Bakın, New York'ta o 11 Eylül olayı olduğunda, belediye başkanının o halkla nasıl bütünleştiğini, o acıyı nasıl paylaştığını hepimiz televizyonda izledik.

Böyle yasalarla güçlendirirken, tabiî ki, halkı ezdirmemek gerekir diye düşünüyorum. Hizmet veren -hangi partiden olursa olsun, CHP'li, başka bir partiden- benim burada adını sayamadıklarım varsa...

NUSRET BAYRAKTAR (İstanbul) - AK Partiden...

MUSTAFA GAZALCI (Devamla)- ...hepsini saygıyla, sevgiyle anıyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Gazalcı.

Sayın milletvekilleri, 3 üncü madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum :

İKİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

MADDE 4.- Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

BAŞKAN - 4 üncü madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Zonguldak Milletvekili Sayın Harun Akın; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA HARUN AKIN (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının büyükşehir belediyelerinin kuruluşuyla ilgili hükümlerini içeren 4 üncü maddesi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsım adına söz almış bulunuyorum; Yüce Meclisi saygıyla selamlıyor ve bizleri ekranları başında izleyen halkımıza en derin sevgilerimi sunuyorum.

Kanun tasarısının 4 üncü maddesinde "belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10 000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750 000'den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir" denilmektedir.

Değerli arkadaşlar, madde, tamamıyla yoruma açık, tutarlılığı olmayan, her yönden değerlendirilebilecek afakî metinlerle doludur. Bu kısa gibi gözüken kanun maddesi, yasalaştığı takdirde, yasalaştığı andan itibaren karmaşa yaratacaktır.

İl belediye sınırlarından 10 000 metre uzaklıktaki yerleşim birimleri girer denilirken, düz bir arazi üzerine kurulmuş bir ilde 10 000 metre sınırının yeterli olması mümkün değildir; engebeli ve dağlık bir bölgedeki yerleşim yerindeyse, fazla bile gelebilir. Araları yüksek bir tepeyle kesilmiş yerleşim birimleri arasındaki 10 000 metre, harita ölçüsüyle, mesafe olmayabilir; ama, fizikî koşulları nedeniyle aralarında belediyecilik ilişkisi mümkün değildir. Bir sahil kenti düşünün. Beldeleriyle birlikte 100 kilometreye ulaşan deniz kıyısıyla birlikte oluşmuş ve hepsinin ortak belediyecilik anlayışıyla yönetilmesi yönüyle -çevre ve deniz kirliliği yönünden önemli olduğu hallerde- bu 10 000 metrelik mesafeyi nasıl yeterli bulacağız? Her seferinde, Yüce Meclis, metre artırımıyla ilgili teklifleri yasalaştırmak zorunda mı kalacak? Bu yüzden, bu 10 000 metre mesafesinin hiçbir mantıklı dayanağı yok. Sadece, bir bakkal pazarlığı gibi, 5 mi olsun, 10 mu olsun, 20 mi olsun tartışmasıyla, en iyisi ortasını bulalım da 10 000 metre olsun denilmiş gibi, rakam, kanun tasarısına yazılmış.

Tasarıda -önplana çıkarılan ve tasarının temelini oluşturan- toplam nüfusu 750 000'den fazla olan il belediyeleri ve yerleşim yerleri bu kanundan yararlanabilir denilmektedir.

Değerli arkadaşlar, size sormak isterim; bu tasarı çok büyük bir çelişki içermiyor mu? Bu Yüce Meclisten dün çıkarılan Belediye Yasasıyla, nüfusu 2 000'in altına düşen yerleşim yerlerinin belediye olma hakları ellerinden alınmıştır. Türkiye'de ekonomik dengesizlik böyle devam ettiği sürece, göç nedeniyle nüfusu 750 000'in altına düşen belediyelerin de büyükşehir belediyesi olma hakkı ellerinden mi alınacaktır? Bunun cevabı verilmelidir diye düşünüyorum. Tekrar geriye dönüş yapılıp, belediyeler eski haline mi dönüştürülecek? Kanunla nüfusu önplana çıkarmak hatalı kararlar almamıza sebep olacaktır diye düşünüyoruz.

Değerli arkadaşlar, devleti yönetenlerin ve onlara yol gösterip, yönlendirenlerin, bazı önemli konularda statükocu ve sabit fikirli olmamaları gerektiği kanısındayım. Büyükşehir belediyesi olmanın koşullarını oluşturan sebeplerin başında, şehir belediyelerinin o kenti yönetirken kendisine bağlı olan ilçe ve belde belediyeleriyle, yetki ve hizmetin kimin yapacağıyla ilgili yasal kargaşaya girişmesi olmuştur. İnsanlar hangi belediyeden hizmet alacaklarını şaşırmışlar ve mağdur duruma düşmüşler, hizmet alamama noktasına gelinmiş ve büyükşehir belediyesi kurulması bu aşamalarda oluşmuştur.

Burada nüfusun artmasından daha önemli olan, şehrin ekonomik kalkınmasıyla birlikte, iç içe yaşamın getirdiği olumsuzluklardır. Yoksa, nüfusumuz ne kadar kalabalık olursa olsun, düzenli bir şehirleşme olduğunda, büyükşehir belediyesi yapısına fazla ihtiyaç yoktur. Düzenli şehirdeki belediyeler görevini hakkıyla yaparsa, işler kendiliğinden yoluna girer.

İşte, bu nokta da önemli bir saptama, yasa tasarısına konulan 750 000 rakamının ne kadar anlamsız, ne kadar tutarsız olduğunu ortaya koyuyor. Burada "bu il artık 750 000 nüfuslu oldu, bundan sonra burada nüfus daha çok artar ve bu artan nüfusla, biz, burayı, küçük belediyelerle yönetemeyiz" anlayışı mı, yoksa "artık, buranın nüfusu 750 000 oldu, burayı büyükşehir yapalım ve büyükşehir olmasıyla yararlanabileceği imkânları öne sürüp, oy alırız" düşüncesi mi var? Neye göre çıkmış bu rakam, bilemiyoruz. Bu rakam, bir çalışma sonucu mu, bilimsel verilere dayanarak mı, devletin veya profesyonel bir araştırma şirketinin yaptığı incelemeler sonucu mu çıktı?

Bir kent vardır, 1 000 000 nüfusla büyükşehir belediyesi yapısına ihtiyacı olmayabilir; bir kent vardır, 200 000 nüfusla bile, ancak büyükşehir belediyesinin yasalarıyla yönetilirse yöre insanına huzur ve hizmet getirebilir.

Değerli arkadaşlar, bizce -Zonguldak Milletvekili olarak, şahsıma göre- işte, yasa tasarısının en kritik noktası burada ve bunu çok sakıncalı buluyoruz.

Ekonomik, stratejik ve coğrafî durumuyla acilen büyükşehir belediyesi olmaya mecbur olan; fakat, nüfusu yeterli olmayan illerin başında Zonguldak ve benzeri iller gelmektedir. Zonguldak Şehri -hepinizin malumu; bunu, Meclis kürsüsünden, her çıktığımızda söyledik ve bundan sonra da, ne kadar çıkarsak tekrar edeceğiz- yıllardan beri, Türkiye Cumhuriyetinin ekonomik gelişmesinde ilk sıralarda yer almış bir şehirdir; hatta Türkiye'nin Almanyası olarak da nitelenmiş bir kentimizdir. Öyle bir il ki, maden, demir-çelik, orman, deniz ürünleri, turizm, inşaat sektörü gibi ekonominin temel taşlarını oluşturan tüm kollarını içinde barındırmış ve sonunda bünyesinden Bartın ve Karabük gibi iki il çıkarmış, günümüzde, bütçemize katkı olarak, 2003 rakamlarına göre tahsil edilen vergilerle ilk 11 vilayet arasına girmiş, gelir-gider dağılımına göre de Kocaeli, İstanbul, Tekirdağ ve İzmir'den sonra 5 inci sırada yer almıştır.

Değerli arkadaşlar, sizlere, göstermek istediğim, ulusal bir gazetede yaklaşık ikibuçuk aydır yazan bir köşeyazarının yazısı. Bu değerli gazeteci arkadaşımız "vergilerimizin yüzde 81'i 4 ildendir" diyor ve bu yazıyı incelediğimizde, Zonguldak İli, 15 ilin içerisinde 11 inci sırada yer alıyor; yani, 14 büyük ilin, tahsil edilen vergideki payı sıralamasında, Zonguldak 11 inci il. Yine, sayın gazeteci arkadaşım devam ederek, gelir-gider farklarını ortaya koymuş "Zonguldak aldığından fazlasını veren, Türkiye'de 5 inci il" demiş. Şimdi, bu 14 ile baktığımızda, bu 14 ilden 9'u büyükşehir belediyesi, 5'i büyükşehir belediyesi değil. Bu, gelir-gider fazlası olan illere de baktığımızda, bu tablodaki aynı iller yine buradadır.

Değerli arkadaşlar, Zonguldak İli, ekonomik olarak bu kadar önemli bir katkı sağlarken, bu durumu hak etmiyor diye düşünüyorum. Tabiî ki, Zonguldak İli gibi, bu tabloda yer alan diğer illerimiz de aynı şekilde.

Dünya ekonomisinde taşkömürünün değerinin bir anda yükselmesi sonucu, tekrar, önemi anlaşılmış; Çin'in, ekonomisinin temelini taşkömürüne dayamasıyla, Avrupa Birliği ülkeleri, tekrar, enerji politikalarını taşkömürü üzerine kurmaya başlamışlardır.

Değerli arkadaşlar, burası da çok önemli olduğu için vurgulamak istiyorum. Biliyorsunuz, Avrupa Birliği, hiçbir konuda, taşkömüründen başka hiçbir şeyde birlik önermiyor, devlet desteğini önermiyor. Avrupa Birliği ülkeleri bile, tekrar, enerji politikalarını taşkömürü üzerine kurmaya başlamışlardır.

Taşkömürünün önemini, Sayın Başbakanımız da, Zonguldak'a geldiğinde ve yine, Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünden Sayın Enerji Bakanımız, Maden Kanunu görüşülürken Zonguldak'ın önemini dile getirmişler ve Zonguldak'ı önplana çıkarmışlardır.

Ülke için bu kadar önemli olan bir ilimizin coğrafî yerleşim yeri uygun olmamasına rağmen, Zonguldak'ın Merkez İlçesindeki Kozlu beldesinin nüfusu 35 000 değerli arkadaşlar; Kilimli belde nüfusumuz 25 000, Çatalağzı belde nüfusumuz 15 000'e ulaşmıştır. Ülkemizde birçok ilçeden nüfus olarak büyük olmalarına rağmen, belde oldukları için bankaları kapatılmış, kamu hizmetleri aksamıştır.

Değerli arkadaşlar, Zonguldak'ı bileniniz varsa, bu söylediklerimi doğrular. Zonguldak'ın coğrafî durumundan dolayı -Karadenizin tamamı öyledir- gerçekten, bizim oralarda hizmet zor oluyor. Yani, bugün Konya'da Konya Belediyesinin 100 kilometrelik yol için yaptığı masrafla, Zonguldak Belediyesi belki 2-3 kilometre yolu zor yapabilir. Böyle zor bir coğrafyadadır Zonguldak kenti. Bunun yanında, böyle bir durumla karşı karşıya olunca, tabiî ki, Zonguldak'ın merkez ilçesindeki beldelerin nüfus oranlarını da şöyle bir değerlendirirsek, belde nüfusları bugün 35 000'e gelmiş Kozlumuzun, 15 000'e gelmiş Çatalağzımızın, 25 000'e gelmiş Kilimli'nin nüfusları birçoğunuzun ilinde bulunan ilçelerin nüfusundan fazladır; öyle değil mi. Birçok arkadaşımın nüfusu 5 000'lerde, 6 000'lerde olan ilçelerinde ilçe belediyeleri oluşmuş; ama, Zonguldak'ın merkez ilçesinin Kozlu Beldesinde, bütün beldelerinde 25 000-30 000 nüfus oluşmuş; ama, ilçe olamıyorlar, bu tasarıya göre, olma şansları da yok, mümkün değil. Yasalaşırsa bu tasarı, bu maddeye göre bu beldelerimiz Türkiye'nin en büyük beldeleri olacaklar ve bu

beldelerimizde, maalesef -üzülerek söylüyorum- belde oldukları için bankalar kapanıyor. 15 000 nüfuslu olan bir beldenin bankasının kapandığını kabul edebilir miyiz? Zonguldak'ta, Merkez İlçemizde, Çatalağzı beldemizde buna rastlanılmıştır, Beycuma beldemizde buna rastlanılmıştır. Belde oldukları için, bankaların üst düzey yönetimlerinin almış olduğu kararlarla bu beldelerimizde bankalar kapatılmıştır ve oradaki vatandaşlarımızın sıkıntılarını herhalde takdir edersiniz.

Değerli arkadaşlar, yani, bunları söylerken, nedir bu Zonguldak'ın çektiği demek, tekrar etmek istiyorum. Yani, bu Zonguldak, dünyanın en zor işini yapmış ve ulusal kaynağını yıllarca ülkesine çıkarmış; ama, maalesef, şu anda, Zonguldak, hem madeniyle, sıkıntılarıyla başbaşa ve hem de belediyecilik durumuyla, maalesef, bu yasa tasarısı da çıktıktan sonra daha olumsuz noktaya doğru gidecek.

Zonguldak, büyükşehir belediyesi statüsü kazanmış olsa değerli arkadaşlar, ilçe olacak bu bahsettiğim sıkıntılı beldeler de, madenle birlikte, ekonomimize çok şey katacaklar. Bu beldelerin, Zonguldak şehir merkeziyle, belediyecilik açısından ortak hareket etmeleri şarttır. Bir şerit halinde Karadeniz kıyısına dizilen şehir ve belde yerleşim yerleri, çöplerini denize döker; kanalizasyonları derelere, dolayısıyla, denize akar.

Tüm belediyeler kaynaklarını bir araya getirip, ortak projelerle altyapı ve üstyapı sorunlarını çözerek ekonomik yapılarını iyileştirmeyi daha hızlandıracağı gibi, şehri doğasıyla, çevresiyle turizm cenneti haline dönüştürmenin tek yolu, Zonguldak'ı büyükşehir belediyeleri içerisine katmaktır. Şehirde kaynaşma ve beldelerarası entegrasyon, ancak bu sayede sağlanır.

Kişi başına düşen millî gelir 3 000 doların üzerinde diye teşvikte öncelikli iller arasına alınmayan Zonguldak ve benzeri vilayetlerin, şimdi de, nüfusları düşük diye büyükşehir belediyesi hakları ellerinden alınmak isteniliyor. Bu şehirlerde, buralarda yaşayan insanlarımıza haksızlık ediliyor diye düşünüyorum.

Yıllar boyu ekonomimizin lokomotifliğini yapmış, Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasında önderlik yapmış, önemini zamanımıza kadar korumuş ve şimdilerde önemi daha çok anlaşılmış olan Zonguldak'a bugüne kadar yapılmış olan haksızlığa son verelim. Hep halka şikâyet ettiğimiz, 81 ilden göç alan bu şehri, göç veren şehir haline getirenlerden olmayalım.

Yıllarca, ülkesine kömür çıkararak çok önemli bir görevi yerine getiren Zonguldak İli bu kutsal görevi yerine getirirken, değerli arkadaşlar, 4 400 madenci şehidi vermiştir.

En önemli meselesi kömür çıkarmak olan bu şehir, ciddî bir belediyecilik hizmeti alamamış; altyapı sorunlarını, üstyapı sorunlarını yeterince halledememiştir. Doğru dürüst imar planı ve yerleşimi bile olmamış, maden sebebiyle gecekondulaşma mantar gibi büyümüş, sorunları bünyesinde yaşamış ve bugün dahi yaşamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Akın, lütfen, konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun.

HARUN AKIN (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım, toparlıyorum.

İşbaşındaki hükümet olarak, şayet, bu bölge ülkemizin önemli bölgelerinden biridir diyorsanız -ki, öyle söylüyorsunuz- Zonguldak'ın stratejik önemini gözönüne alarak, ülkemiz bütçesine sağlamış olduğu gelir katkısını da yabana atmayarak, Zonguldak'ın büyükşehir olmasının önünü açacak önergemize destek olmanızı istiyoruz.

Zonguldak İli, stratejik önemi ve devlet bütçesine sağladığı katkıyla, ülkemizin 10 büyük ili içindedir. Büyükşehir olup da Zonguldak İlinin çok arkalarına düşen iller vardır. Zonguldak ve benzeri illerimizi, nüfus sayısı gibi aşamayacağı çok zor hesapların içine sokmayalım. Hükümetlerin görevi, ülkemizin önünü açan şehirlere, kuruluşlara yardımcı olmaktır; kanun

maddeleriyle onların, elini kolunu bağlamak değildir. Kanunlar, dogma değildir; günümüz şartlarına göre geliştirilir, değiştirilir.

Şimdi, bu yüce çatı altında Büyükşehir Belediyesi Kanununu çıkarıyoruz. 4 üncü madde, büyükşehir olmanın gerekçelerini ortaya koyuyor. Biz de, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, bu maddeyi yetersiz buluyoruz ve diyoruz ki, büyükşehir olmanın yolu, sadece nüfusa ve kilometreye dayalı olmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HARUN AKIN (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan; 1 dakika...

BAŞKAN - Muhterem arkadaşlarım, bundan sonraki konuşmacıların eksüre olarak sadece 1 dakikalık sürelerini kullanmalarını istiyorum. Kesinlikle, sürelerini daha fazla uzatmayacağım, sözleri kalacaktır.

Sayın Akın, buyurun.

HARUN AKIN (Devamla) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Büyükşehir olacak ilin, endüstriye katkısı, sanayileşme durumu, ülke ekonomisine ne sağladığı ve stratejik önemi gözetilmelidir diyoruz ve bu söylediklerimizi de bir önergeye çevirdik, Meclis Başkanlığımıza sunduk; birazdan önergemiz okunacak, inşallah, bu Yüce Mecliste kabul edilecek diye düşünüyorum.

Cumhuriyetimizin kuruluşuna ve gelişmesine büyük katkılar sağlayan bu onurlu görevi yerine getirirken, 4 500 madenci şehidi veren Zonguldak İlinin büyükşehir olma isteği, hükümetimiz için çok zor bir istek olmamalıdır diye düşünüyorum. Hükümetin ve Yüce Meclisimizin önergemize desteklerini esirgemeyecekleri inancımı taşıyarak, hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Akın.

Şahsı adına, Trabzon Milletvekili Sayın Şevket Arz.

Sayın Arz, lütfen, sürenizi itinalı kullanınız; çünkü, bu saatten sonra dediğim uygulamayı yapacağım.

Buyurun.

ŞEVKET ARZ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 4 üncü maddesi hakkında söz almış bulunuyorum. Konuşmama başlamadan önce, sizleri ve beni televizyonları başında izleyenleri saygıyla selamlıyorum.

Bugün nüfusu 350 000 civarında olan 3-4 tane büyükşehir vardır. Bunların nüfusu 350 000 iken, yeni kurulacak büyükşehirler için 750 000 şartı aranması eşitlik ilkesine aykırıdır.

Trabzon'un sahil şeridinde bulunan 10 ilçesinin şehir merkezine olan uzaklığı en fazla 30 dakikadır, en uzağının bile 30 dakikadır. Ayrıca, Rize ve Gümüşhane'ye 60 dakika mesafededir Trabzon.

ZAFER HIDIROĞLU (Bursa) - Beşikdüzü 40 dakika uzaklıkta.

ŞEVKET ARZ (Devamla) - Hayır, 30 dakikadır, sahil şeridinde en uzak noktamız 30 dakikadır. (AK Parti sıralarından gürültüler)

Öğrenirsiniz, sizi de Trabzon'a getiririz, öğrenirsiniz. Söz verdiniz büyükşehir yapacağız diye Trabzon'u, seçimden önce; hiç kıvırtmayın.

Trabzon, doğu Karadenizin bir ticaret merkezidir. Trabzon, gerek ilin gerekse doğu Karadenizin merkezi özelliğini taşımasından ötürü, hafta içi her gün merkez nüfusunu üçe katlamaktadır. 800 000 civarında insan sabahları Trabzon'a gelmektedir, akşamları ilçesine ve köyüne dönmektedir. Şehir merkezinde 30 000 civarında esnaf vardır, akşamları köyüne gitmektedir.

Eşitlik ilkesini uyguladığımız takdirde, Trabzon büyükşehir sınırlarını Yoroz'dan, Yanbolu'dan aldığımız takdirde, kuzeyde Karadeniz, güneyde Esiroğlu'nu aldığımız zaman, Yomra, Arsin, Araklı İlçelerini bu kapsama alıyoruz ve 17 tane ilçe bu kapsama alınıyor. Kuzeyi yok, yarım bir çember düşünün; bu çemberin içine 3 ilçeyi ve 17 beldeyi almış oluyoruz.

AKP kurulduğundan beri, Trabzon'dan hep oy almıştır, tarihinin en yüksek oyunu almıştır; 163 000 oy, 8 milletvekilinden 6 milletvekili ve almaya devam ediyor; Trabzon'da 2 belde belediyemizi, Akçaabat'a bağlı Şinik ile Sürmene İlçemize bağlı Ormanseven beldelerinin belediye başkanlıklarını geri almıştır.

Ayrıca, başka illerde eşdeğeri bulunurken, Trabzon'daki 3 adliye binası kapatılmıştır. Evet, altını çizerek söylüyorum; eşdeğerleri başka illerde bulunurken, Trabzon'da 3 adliye binası, Köprübaşı, Sürmene, Çarşıbaşı İlçelerindeki adliye binaları kapatılmıştır.

Trabzon'un tarihî ilçelerinden Sürmene'nin -ki, şu andaki 5-6 milletvekiline askere giderken celp veren Sürmene'nin- adliye binası, 137 milyar lira masraftan tasarruf edilecek diye iptal edilmiştir. 6 dolar nedeniyle, Trabzon, teşvik kapsamı dışında tutulmuştur.

Türkiye'den ihraç edilen yaşsebze ve meyvenin yüzde 35'i Trabzon limanlarından ihraç edilirken, Trabzon kıyı ticareti kapsamına alınmamıştır.

Sayın Bakanım "16 000 kilometre yol yapacağız" derken, Karadeniz Sahil Yolu kaplumbağa hızıyla ilerlemektedir.

ZAFER HIDIROĞLU (Bursa) - 2005'te bitecek.

ŞEVKET ARZ (Devamla) - Sözle olmaz; inşallah, hayata geçer; biz de bitmesini istiyoruz.

Trabzon tarihinde ilk kez, Karadeniz fındık üreticisine, 2003 yılı tabanfiyatı Bakan tarafından açıklanmamıştır; fındık üreticisi yüzüstü bırakılmıştır. Bu örnekleri daha da artırabilirim.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) - Fındıkla ne alakası var?!

ŞEVKET ARZ (Devamla) - Bu yıl fındıkta yaşanan don afeti vardır. Bu don afeti yaşanan yerleri, hükümet, afet bölgesi kapsamına almalıdır. Trabzon'u daha fazla mağdur etmemelisiniz.

Seçimde başkanlığını kaybettiğiniz Trabzon Belediyesini çalıştırmamak için, elinizden geleni yapıyorsunuz; Trabzon Belediyesinin hizmet etmesini engelliyorsunuz. Siz, AKP olarak, Trabzon'a büyükşehir belediyesi olma sözü verdiniz; bu sözünüzü yerine getirin; getirmiyorsanız, bari bırakın da, Trabzon Belediyesi, Trabzon'a hizmet etsin. Trabzon İli, AKP İktidarına tarihinin en yüksek desteğini genel seçimlerde vermiş olmasına rağmen, iki yıla yaklaşan süredir, AKP İktidarı Trabzonumuza bir şey vermemiştir. Gelin, eşitlik ilkesine uyalım; bu konudaki önergelerimizi destekleyin; iktidara geldiğinden beri Trabzon'a bir şey vermeyen AKP İktidarı, Trabzon'un ve bazı illerin büyükşehir olma hakkını onlardan esirgemesin ve onlara büyükşehir olma hakkı verelim.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Arz.

Madde üzerinde 2 adet önerge vardır; önergeleri önce geliş sırasına göre okutacağım, sonra aykırılık derecesine göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 4 üncü maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

M. Akif Hamzaçebi	Halil Akyüz	Mustafa Özyürek
Trabzon	İstanbul	Mersin
Atila Emek	Mehmet Işık	Harun Akın
Antalya	Giresun	Zonguldak
	Mustafa Özyurt	
	Bursa	

"Belediye sınırları içinde; havaalanı, liman, üniversite ve yatırımcı kuruluş bölge teşkilatı olan, il belediyeleri, birinci fıkradaki nüfus şartını taşımasalar bile, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir."

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutup, işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 4 üncü maddesine aşağıdaki hükmün ikinci fıkra olarak eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Harun Akın	M. Akif Hamzaçebi	Mustafa Gazalcı
Zonguldak	Trabzon	Denizli
Ali Dinçer		Nurettin Sözen
Bursa		Sivas

"Endüstri ve sanayileşme durumu, ülke ekonomisine katmadeğer katkısı ve ülkenin stratejik hedefleri gözetilerek büyükşehir belediyesi olmasında kamu yararı bulunan belediyeler de, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Belediyelerin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesinde nüfus kriteri her zaman yeterli olmayabilir. Öyle belediyeler vardır ki, nüfusu yüksek olmadığı halde endüstri ve sanayileşme durumu ve ülke ekonomisine yaptığı katkı, nüfusu çok daha fazla olan belediyelerin çok üzerindedir. Bu tür belediyelerin de ülkenin stratejik hedefleri açısından büyükşehir belediyesi yapılmasında kamu yararı bulunmaktadır. Diğer taraftan büyükşehir olmanın o yer sosyal yaşamına getireceği değişikliğin de gözden uzak tutulmaması gerekmektedir. Bu duygu ve düşüncelerle işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 4 üncü maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Akif Hamzaçebi (Trabzon) ve arkadaşları

"Belediye sınırları içinde; havaalanı, liman, üniversite ve yatırımcı kuruluş bölge teşkilatı olan, il belediyeleri, birinci fıkradaki nüfus şartını taşımasalar bile, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe :

Kanun tasarısında büyükşehir belediyesine dönüştürülecek il belediyeleri için, sadece belli bir nüfusa sahip olmak ölçütü getirilmiştir. Oysa, nüfus ölçütü tek başına yeterli bir ölçüt değildir ve bu ölçüt dışında başka özelliklerden dolayı büyükşehir belediyesi olmayı hak eden bazı il belediyeleri sadece bu yüzden mağdur olmaktadır.

Değişiklik önergesi kabul edildiğinde, Trabzon İl belediyesi gibi benzer özellikleri olan bazı il belediyeleri de büyükşehir belediyesine dönüştürülme olanağına kavuşacaktır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

4 üncü madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediyesinin sınırları

MADDE 5.- Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır.

İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır.

İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında belediye sınırı olamaz.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Malatya Milletvekili Muharrem Kılıç; buyurun.

Süreniz 10 dakika.

CHP GRUBU ADINA MUHARREM KILIÇ (Malatya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 5 inci maddesi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım; Yüce Heyeti saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, tasarının bu maddesiyle, büyükşehir belediyesinin, ilçe belediyelerinin ve ilk kademe belediyelerinin sınırlarının kapsamı gösterilmektedir. Büyükşehir belediyesi sınırlarının mesafe olarak kapsamı ise, tasarının 4 üncü maddesinde gösterilmiştir. Yani, belediye sınırları içerisindeki ve bu sınırlara 10 kilometre uzaklıktaki yerlerin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750 000 olacak denilmektedir. Ancak, tasarının geçici 2 nci maddesiyle, İstanbul ve Kocaeli için özel bir düzenleme yapılarak, büyükşehrin sınırı il sınırı olarak kabul edilmiş ve diğer büyükşehirlerde ise nüfusu 2 000 000'a kadar olan illerin sınırları valilik binası merkez olmak üzere yarıçapı 20 kilometre olarak, nüfusu 2 000 000'dan fazla olan büyükşehirlerde ise yarıçapı 50 kilometre olarak alınır denilmiştir.

Değerli milletvekilleri, bu düzenleme açık bir eşitsizlik ve çifte standart getirmektedir. Eğer bir mesafe konulacaksa, ortak bir düzenlemeyle, standart bir mesafe koyalım. Bu mesafeyi de biraz geniş tutalım, planlı yaşam ve modern kentleşmeyi daha güzel sağlayalım. Bu nedenle, bu düzenleme yanlış olmuştur diye düşünüyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ülkemizdeki son nüfus sayımı 2000 yılında yapılmıştır. Ülkemizde hızlı bir nüfus artışı yaşanmaktadır. Yine, ülkemizde, kırsal alanlardan kent merkezlerine büyük ölçüde nüfus kayması görülmektedir. Bunun yanında, bazı kentlere sadece kendi kırsal bölgelerinden değil, çevre illerden, hatta daha uzak illerden göçler olmaktadır. Bu nedenle, illerin şu anki konumlarını, 2000 yılında yapılmış olan nüfus sayımına göre değerlendirmek, bizi çok yanlış sonuçlara götürecektir.

Bu tasarının 4 üncü maddesinde, belediye sınırları ve bu sınırlara 10 kilometre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin, son nüfus sayımına göre nüfusu 750 000'den fazla olan belediyelerin fizikî ve ekonomik düzeyleri dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebileceği belirtilmektedir. Bu düzenlemeyle, büyükşehir belediyesi kanununu 2004 yılında çıkarmış olacağız; ancak, belediyelerin nüfus durumunda son nüfus sayımını esas alacağız. Bunun, büyük bir çelişki ve Türkiye'nin mevcut şartlarını dikkate almayan bir düzenleme olduğu açıktır. Buna somut bir örnek olarak Malatya'yı verebiliriz. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarını esas alırsak, Malatya'nın merkez nüfusu 381 000 olarak görülmektedir. Oysa, Malatya Ticaret ve Sanayi Odasına bağlı ticaret erbabı, Malatya merkeze bağlı Beydağı, Dilek, Erenli, Hanımınçiftliği, Konak, Orduzu, Şahnahan, Topsöğüt ve Yaygın Belde Belediyelerini de dikkate alarak, ticarî pazarlama hesaplarında, Malatya merkez nüfusunu 650 000 kabul ederek, ticaret ve pazarlama hedeflerini buna göre belirlemektedirler. Malatya'ya bağlı ve Malatya'ya 9 kilometre mesafedeki ilçemiz Yeşilyurt'un nüfusu, 2004 yılı itibariyle, kendisine bağlı Bostanbaşı, Gündüzbey ve Yakınca belde belediyeleriyle birlikte, 50 000'in üzerindedir. Yine, Malatya'ya 10 kilometre mesafede bulunan Battalgazi İlçemizin, kendisine bağlı Hasırcılar ve Hatunsuyu belde belediyeleriyle birlikte, nüfusu 50 000 civarındadır. Yani, 2004'te sayım yapılacak olsa, Malatya, bu tasarıya

göre bile, büyükşehir olabilecek durumdadır. Bu nedenle, tasarı, Malatya ve benzeri iller için açık bir haksızlık yaratmaktadır.

Kaldı ki, bu, Malatya'ya yapılan bir haksızlık da değildir. Daha önce büyükşehir belediyesi yapılan 16 ilimizi incelediğimizde, Malatya, mevcut büyükşehir belediyelerinden, örneğin Sakarya'dan, İzmit'ten, Erzurum ve Samsun'dan, hem il merkezi nüfusu bakımından hem de ekonomik ve sosyal yönden daha gelişmiştir. Zira, Malatya, ekonomik ve sosyal yönüyle, üniversitesiyle, organize sanayi alanlarıyla, kayısısıyla, çok geniş bir etki alanıyla bir cazibe merkezi olduğundan, çevre il ve ilçelerdeki insanların yönelmesiyle büyük ölçüde göç alan illerimizden birisidir. İşte, bu durumu dikkate alarak, ilin milletvekili olarak, seçildikten hemen sonra, Malatya İlinin büyükşehir belediyesi olması yönünde kanun teklifi verdim. Büyükşehir düzenlemesinin yeni bir kanunla yapılacağı belirtilerek, bu teklifim Genel Kurul gündemine henüz alınmadı; ancak, getirilen bu tasarıda, ne yazık ki, Malatya'nın ve Malatya ile aynı konumdaki illerin büyükşehir belediyesi yapılması konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; daha önce büyükşehir belediyesi yapılan belediyelerle aynı konumda bulunan Malatya, Afyon, Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Sivas, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa ve Van İllerimizin de büyükşehir belediyesi yapılması konusunda bir çözüm üretmeliyiz.

Bu duygu ve düşüncelerle, Yüce Heyete saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kılıç.

Madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

5 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediyesine katılma

MADDE 6.- Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada belirtilen belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek beşte bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Bu durum ilk mahallî idareler genel seçimine kadar geçerlidir. Bu belediyelerin başkanları hakkında 12 nci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, İzmir Milletvekili Sayın Bülent Baratalı.

BÜLENT BARATALI (İzmir) - Sayın Başkan, şahsım adına da söz isteğim vardı.

BAŞKAN - Şahsınız adına olan konuşma sürenizi de birlikte kullandıracağım.

Buyurun.

CHP GRUBU ADINA BÜLENT BARATALI (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz Büyükşehir Belediyeleri Yasası Tasarısının içeriği hakkında, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına görüşlerimi aktaracağım; bu nedenle, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, 6 ncı madde, büyükşehir belediyelerine katılımla ilgili düzenlenmiş bir madde; dört fıkradan oluşuyor, iki fıkrasında katılımın nasıl olacağı, hangi koşullarda olacağı, nasıl kararlar alınacağı, hangi meclislerin ve hangi kurulların kararlarına bağlı olacağı düzenleniyor. Bu düzenleme az önce okundu.

Maddenin ilk fıkrasında, büyükşehir belediyesinin sınırları civarında olan diğer belediye, köy ve mahalle gibi kamu tüzelkişiliğini almış olan, bunu haiz olan belediyelerin meclislerinin görüşleri alınarak büyükşehir belediyesine katılması düzenlenmiş.

Oysa, ikinci fıkrası "imar düzeni ve temel altyapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada belirtilen belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine, Bakanlar Kurulu kararıyla büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir" şeklinde düzenlenmiştir.

Şimdi, bu iki düzenleme arasındaki farkı, sizlerin görüşlerinize ve takdirlerinize sunuyorum. Bunlar, bu maddenin bu türlü düzenlenmesi de, Anayasamızın 127 nci maddesine, 1992 senesinde kabul ettiğimiz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına, yine, bundan önce görüştüğümüz, ama, henüz daha yürürlük maddeleri kabul edilmeyen Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı veya yeni adıyla Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması Kanunu Tasarısına aykırı bulunmaktadır.

Diğeri ise, birinci fıkrada katılmaların iradî, rızayla olacağı düzenlenmiştir. Belki bu biraz daha doğru bir maddedir; ama, ikinci fıkrada, katılacak olan belediyelerin, köylerin ve mahallelerin hiçbirinin meclislerinin, hemşerilerinin görüşleri alınmadan, katılacağı büyükşehir belediyesi meclisinin görüşü ve kararı ile Bakanlar Kurulu kararı istenilmektedir. İşte bu madde, belki de bir zorla katılma, iradî olmayan bir katılma ve bir zorlama şeklinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Bu, az önce söylediğim, Anayasanın 127 nci maddesine, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına ve "subsidiarite ilkesi" dediğimiz "yerindenlik ilkesi" dediğimiz ilkelere aykırı bulunmaktadır.

Sizlere, şimdi, Anayasanın 127 nci maddesinin dördüncü fıkrasını okumak istiyorum Anayasaya aykırılığı belirtmek için. Anayasamızın 127 nci maddesinin 4 üncü fıkrasında "Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur" denilmektedir. Şimdi, bu madde açıkça önümüzde dururken, Bakanlar Kurulu kararıyla, bu kamu tüzelkişilerinin kişiliklerinin ortadan kaldırılması, yok sayılması, işte Anayasanın bu maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı bulunmaktadır. Üstelik, eski deyimiyle "tefriki kuvva" dediğimiz, şimdi "kuvvetler ayrılığı" dediğimiz ilkelere de aykırı bulunmaktadır. Yürütme, burada, fiilen yargı erkinin üstüne çıkarak, yani şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevini yapmaktadır. Bu da, Anayasaya aykırı bulunmaktadır; çünkü, bizim 1982 Anayasamız da, aynı 1961 Anayasamız gibi, "kuvvetler ayrılığı" ilkesi üzerine kurulmuştur. Diğeri, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına aykırı bulunmaktadır; çünkü, Avrupa konvansiyonlarında en önemli kararlardan bir tanesi "insanların yaşam biçimi, geleneksel üretim tarzları, o insanların kendilerine sorulmadan ortadan kaldırılamaz." Biz, o belediyede, o köyde, o mahallede yaşayan yurttaş ve hemşerilere sormadan, onların kararını, rızasını ve son söyleyeceklerini almadan, Bakanlar Kurulu kararıyla bunların tüzelkişiliklerini kaldırıyoruz.

Diğeri, yerindenlik ilkesine de aykırıdır, subsidiarite ilkesine de aykırılıklar içermektedir. Nedir subsidiarite ilkesi veya yerindenlik ilkesi; hemşerinin veya yurttaşın, hizmeti, kendine en yakın birimler tarafından alması kuralıdır. Gerçi, Avrupa Birliği müktesebatının içine girmeyen, ancak, Avrupa güvenliğiyle ilgili bir düşünce olan yerindenlik ilkesi Türkiye'de henüz kabul edilmemiştir; ama, bu yasaların anası olan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Yasası Tasarısında, subsidiarite ilkesi, o kanunun temel felsefesinin temel taşı olarak ortada durmaktadır. Gerçi, bu yerindenlik ilkesi bütün Avrupa'da da kabul edilmemiştir; İngiltere reddetmiştir, Hollanda ancak referandumla kabul etmiştir, Fransa ise kabul edip etmemekte şu anda bir tartışma yaşamaktadır, Türkiye'de de bunun kabulüne dair herhangi bir belge bulunmamaktadır.

Değerli arkadaşlarım, burada, idamları kaldırmak, bizden önce ve bize nasip oldu; ama, eskiden, idam edileceklere son bir soru sorarlardı -ben hukukçuyum aynı zamanda- son sözünü söyle derlerdi, ondan sonra idam ederlerdi. Biz, bu belediyelere, köylere ve mahalledeki insanlara, hemşerilere ve yurttaşlara son sözlerini bile söyletmiyoruz; çünkü, biz onları idam ediyoruz değerli arkadaşlar; kendilerine sormadan, düşüncelerini almadan "ne düşünüyorsunuz, bu konuda sizin dediğiniz nedir" diye sormadan, tüzelkişiliklerini kaldırıyoruz. Hani nerede kaldı katılım ilkesi; hani nerede kaldı saydamlık, açıklık, şeffaflık, hesap verebilirlik?! Yani, 21 inci Yüzyıl belediyeciliğinin felsefesi, temel taşları olan katılım ilkesini burada da kendi elimizle ortadan kaldırıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, belki, bunu getiren hükümet, iktidar şöyle düşünebilir: İşte, bunları kaldırıyoruz. Neleri kaldırıyoruz; 359 tane belediyeyi kaldırdık zaten; yani, yeni mahallî seçimlere kadar duracaklar; ama, önümüzdeki mahallî seçimlerden itibaren bunlar kalkacak.

Şimdi, 6 ncı maddeyle de, bazı köyleri, mahalleleri ve belediyeleri zorlayacağız -ikinci fıkrasıyla- onları da kaldıracağız. Peki, ilköğretim okullarını kırsal kesimden kaldırdık, sağlıkocaklarını kaldırdık. İlçe teşkilatlarının -aldığım bir duyuma göre, umarım doğru değildir- 400 tanesinin kaldırılıp kaldırılmayacağını konuşuyoruz, tartışıyoruz; daha önümüze gelmedi. Adliyeleri ortadan kaldırıyoruz. Peki, kırsal kesimi kimin eline teslim ediyoruz değerli milletvekilleri? Cumhuriyetin temeli budur. Okumuş yazmış insanlar, görgü görenek bilen insanlar, yol yordam bilen insanlar, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren köylere gönderilmiş, köy kalkınmasında, köyün aydınlatılmasında önemli görevler yapmıştır. Köy enstitüleri bunlar için kurulmuştur. Köye öğretmen gitmiştir, sağlık memuru gitmiştir, okuma yazma öğretmiştir. Sağlık memuru sağlıkla ilgilenmiştir. Çiftçilik öğretilmiştir. Öğretmenlere çift çubuk verilmiştir, toprak verilmiştir. Modern ziraatın temeli atılmıştır. Şimdi, bütün bu aydınlarımızı, okuryazar takımımızı kırsal alandan geri çekiyoruz; bunu da doğru bulmuyorum değerli arkadaşlarım.

Bakın, hepimiz bir müddet sonra tatile gideceğiz. Seçim bölgelerimize gidelim. Kırsal alanda, hasta olanlar, doktorlara reçete yazdırırken, onlardan tedavileri için hap istiyorlar, draje istiyorlar; ancak, ampul istemiyorlar; çünkü, bunları enjekte edecek, iğneyi vuracak sağlık memurları yok; bu sağlık memurlarının hepsi kentlere gitmiş.

Şimdi, ilgilenenlerin dikkatine sunuyorum; kırsal alandan, ampul, elini ayağını çekmek üzere; bilgilerinize ve dikkatinize sunuyorum değerli arkadaşlarım.

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Türkiye'yi aydınlatıyoruz.

BÜLENT BARATALI (Devamla) - Ampul, kırsal alandan çekiliyor sayın milletvekili!.. Ama, kırsal alan, biliyorsunuz, yüzde 40'tan fazla... Ampul, oralardan, yine, bizlerin eliyle geri çekiliyor; bizim bir itirazımız yok; ama, sizler devam edebilirsiniz çekilmeye; çünkü, kırsal alandan ampul geri çekilirse, siyasetin gereği, başka biri orayı doldurmaya devam edecektir.

ÖNER ERGENÇ (Siirt) - Işıl ışıl aydınlatmaya devam ediyor...

BÜLENT BARATALI (Devamla) - Kutlarım efendim, başarılar diliyorum.

Değerli arkadaşlarım "bunları kapatmayalım, kaldırmayalım da ne yapalım" diyebiliriz. Bunlar daha önce söylenilmişti biliyorsunuz 1980'den sonra; yani "bunları hapse atmayalım, besleyelim de ne yapalım" denilmişti." "Bu belediyeleri kapatmayalım; ama, ne yapalım"a iki tane örnek vermek istiyorum. Bunlardan bir tanesi, değerli arkadaşlarım, Fransa'daki örnek aldığımız belediyecilik modelidir.

Bakınız, Fransa'da 35 000 tane belediye var; yani, coğrafyamız, nüfusumuz ve idarî tarzımız "administrasyon" dediğimiz bu tarz, Türkiye'yle hemen hemen örtüşüyor. 35 000 belediye var Fransa'da, 4 500 tane belediye birliği var. Türkiye'de 3 225 belediye var, sanıyorum 168 belediye birliği var. 35 178 köy var, 40 000 mezra, kom vesaire gibi idarî düzenleme var.

Şimdi, biz, hep şikâyet ediyoruz, kırsal alandaki nüfusun fazlalığından şikâyet ediyoruz, kırsal alan üretim biçiminden şikâyet ediyoruz, köylülükten

şikâyet ediyoruz, kentliliğe doğru gitmeye çalışıyoruz. Biliyorsunuz, Avrupa'da kırsal nüfus yüzde 5, Türkiye'de kırsal alan nüfusu yüzde 40. Biz, kendi elimizle şimdi buraları kaldırarak, kırsal alan nüfuslarını yükseltiyoruz değerli arkadaşlarım.

Denilebilir ki, bu model, Türkiye'ye uymayabilir, Türkiye'nin, Anadolunun çeşitli koşulları var, Fransa'yla beraber değil.

Değerli arkadaşlarım, o zaman, ben, size, Türkiye'de üretilmiş bir model sunmak istiyorum. Bu model, Cumhuriyet Halk Partisinin, çağdaş, sosyaldemokrat belediyecilik anlayışının, 1970'lerden beri oluşturduğu, büyük başarılarla bugüne kadar uyguladığı bir modeldir. Bunu yapan değerli arkadaşlarımdan biri de, başarılı bir arkadaşım, Sayın Ali Dinçer; bu modelin önemli örneklerinden biridir. Bu arada kendisini kutluyorum.

Bakın, bu modelde Cumhuriyet Halk Partisi diyor ki: "Tüm Türkiye'yi belediye yapacağız." Biz, bütün Türkiye'yi belediye yapmak istiyoruz. Yurttaşların, her yerleşim biriminde çağdaş bir yaşam sürme ve yönetime katılma hakkı vardır. Her türlü yurttaşlık hakkından eşit olarak yararlanması gereken insanlarımızın bir bölümü kentlerde, bir bölümü ise kırsal alanda en basit belediye olanaklarından yoksun yaşamaktadır. Bu adaletsizliği kabul edemeyiz, bu bozuk düzeni sürdüremeyiz.

CHP, yerel yönetimlerin, tüm yurttaşlara nitelikli ve çağdaş hizmetler sunmasını sağlayacaktır. Bu anlamda, nüfusun yoğunlaştığı bölgelerden başlayarak zaman içerisinde bütün Türkiye'yi belediyeye dönüştüreceğiz. Bütün köylerde, gerektiğinde birleştirerek, kırsal belediyeler kuracağız. Kent alanlarında ise, kent belediyelerini geliştireceğiz, semt belediyelerini kuracağız. Muhtarlığı belediye, muhtarı belediye başkanı yapacağız. Köy Kanununu kaldıracağız. Köyde muhtarlık kurumunu belediye başkanlığına dönüştüreceğiz; köy muhtarını kırsal belediye başkanı yapacağız.

Kırsal belediye başkanını, belediye başkanının doğal yetkileriyle donatacağız; ilçe belediyesinin ve il meclisinin toplantılarına katılma ve sorunlarını orada dile getirme hakkını sağlayacağız.

Kentte, bazı mahalleleri gerekli durumlarda birleştirerek mahalle muhtarlık kurumunu, semt belediye birim başkanlığına dönüştüreceğiz. Semt belediye birimi başkanlarının, aynı zamanda ilçe belediye meclisi toplantılarına katılmalarını, semtte çözülemeyen sorunların ilçede çözümü için görev yapmalarını sağlayacağız."

Değerli arkadaşlarım, Fransa modeli, yabancı, bizim koşullarımıza, Anadoluya uymuyor, örtüşmüyor dersek, işte, size, tam millî, ulusal bir model sunuyoruz Cumhuriyet Halk Partisi olarak. Bunu uygulamak, yapmak mümkün gibi görünüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Baratalı, lütfen, konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun.

BÜLENT BARATALI (Devamla) - Teşekkür ederim; bitiriyorum Sayın Başkan.

Umarım, bunu, bu Mecliste beraberce yaparız. Aksi takdirde, bu kapatılan bütün belediyeler, köyler ve mahalleler için; adliyeleri kaldırılmış, ilçe teşkilatları kaldırılmakta olan ilçeler için bir şey söylemek istiyorum, aynen şairin söylediği gibi "buralara kıymayın efendiler" diyorum; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Baratalı, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, madde üzerinde 1 adet önerge vardır; önergeyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	Recep Koral	Yahya Baş
Ankara	İstanbul	İstanbul
Recep Yıldırım		Nusret Bayraktar
Sakarya		İstanbul

"İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek ilçeler beşte bir, ilk kademeler onda bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Tama ulaşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bu durum ilk mahallî idareler genel seçimine kadar geçerlidir. Bu belediyelerin başkanları hakkında 12 nci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet katılıyor mu?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI MEHMET HİLMİ GÜLER (Ordu) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunda, büyükşehir belediye meclislerinin, ilçe belediye meclislerinden seçiliş sırasına göre beşte bir oranında gelecek üyelerden oluşması öngörülmektedir. Ancak, seçimlerde büyükşehir, ilçe veya ilk kademe belediyesi olarak oy kullanılmayan bu belediyelerin büyükşehir meclisinde temsilleri büyükşehir belediye meclisinde başlangıçtaki oy dengesini çok değiştirebilir. Bu nedenle büyükşehir belediyesine sonradan katılan belediyelerin büyükşehir meclisinde ilk mahallî idare seçimlerine kadar meclis üye sayılarının onda biri ile temsil edilmeleri daha uygun olacaktır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III. - YOKLAMA

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 6 ncı maddenin oylamasına geçilmeden önce, İçtüzüğün 57 nci maddesine göre, bir yoklama talebi vardır.

Önce, yoklama talebinde bulunan sayın üyelerin isimlerini okutup, salonda bulunup bulunmadıklarını arayacağım ve sonra da yoklama işlemine geçeceğim.

Ali Dinçer?..

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Mustafa Özyürek tekabbül ediyor.

Mahmut Duyan?.. Burada.

Feramus Şahin?.. Burada.

İsmail Değerli?.. Burada.

Ali Rıza Gülçiçek?.. Burada.

Türkân Miçooğulları?.. Burada.

Hüseyin Özcan?.. Burada.

Bülent Baratalı?.. Burada.

Erdal Karademir?.. Burada.

Mustafa Gazalcı?.. Burada.

Tuncay Ercenk?.. Burada.

Muhsin Koçyiğit?.. Burada.

Şevket Gürsoy?.. Burada.

Mustafa Özyurt?.. Burada.

Mehmet Işık?.. Burada.

Kâzım Türkmen?.. Burada.

Oğuz Oyan?.. Burada.

Hüseyin Ekmekcioğlu?.. Burada.

Muharrem Kılıç?.. Burada.

Haluk Koç?.. Burada.

Sayın milletvekilleri, elektronik cihazla yoklama yapacağız.

Yoklama için 5 dakika süre vereceğim.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, toplantı yetersayısı vardır; tasarının müzakeresine devam ediyoruz.

V. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

6. - Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Avrupa Birliği Uyum ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/768) (S. Sayısı: 619) (Devam)

BAŞKAN - 6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum:

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 7.- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.

b) Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/2000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak.

c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

e) Belediye Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak.

f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya

kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

h) Coğrafî ve kent bilgi sistemlerini kurmak.

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplânması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisıhhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek.

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

u) İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları

ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y) Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.

z) Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar plânlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

c) Sıhhî işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

d) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; meslekî eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Mersin Milletvekili Sayın Mustafa Özyürek; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 15 dakika.

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bir konuşma ortamı bulabilirsem, bazı görüşlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, burada, gerçekten, kanun müzakeresi açısından, son derece olumsuz koşullarda görev yapıyoruz. Çalışmalarımızı uzattık, bir cuma gününde, kanun tasarıları üzerindeki müzakerelere devam ediyoruz. Yeterli çoğunluğu bulamıyoruz. Yoklama istediğimiz zaman arkadaşlarımız salona geliyorlar; fakat, dışarıdan gelmiş olanlar, kulisteki sohbetlerini burada devam ettirme ihtiyacında olunca, buradaki hatibin sağlıklı bir şekilde konuşma şansı olmuyor. O açıdan, acaba, yoklama istemekle yanlış mı yapıyoruz diye zaman zaman düşünüyorum. Herkes kuliste konuşlandığı yerde dursun, biz de, burada kalan bir avuç arkadaşımızla, konularımızı sağlıklı bir şekilde görüşelim diye düşünüyorum.

Sayın Başkan, buradaki tartışma ortamını sağlama yönünden, size de önemli bir görev düştüğünü belirtmek zorundayım.

Değerli arkadaşlarım, çok önemli reform tasarıları olarak gündeme getirilmiş olan Belediye Kanunu Tasarısını dün kanunlaştırdık. Bugün büyükşehir belediyeleriyle ilgili tasarıyı birlikte konuşmaya çalışıyoruz. Arkadaşlarım orada da ifade ettiler, Belediye Kanunu, toplumdaki beklentilere cevap veren, özellikle belediye başkanlarının, belediyeyle ilgili olan kimselerin beklentilerine cevap veren bir kanun olmaktan çok uzak. 1930'da çıkmış olan 1580 sayılı Kanunun, biraz daha Türkçeleştirilmiş, biraz daha derli toplu hale getirilmiş şeklinden ibaret. Ne yazık ki, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu

Tasarısı da aynı nitelikte; yirmi yıl önce çıkarılmış olan kanunun, biraz daha derli toplu hale getirilmiş şekli. Yalnız, burada, ilçe belediyeleri veya ilk kademe belediyeleri ile büyükşehir belediyesi arasında korunması gereken denge oldukça bozulmuş. Kimin lehine bozulmuş; büyükşehir belediyeleri lehine bozulmuş. Bunu nereden çıkarıyorsunuz diye sorarsanız, şunları söyleyebilirim:

Değerli arkadaşlarım, görüşmekte olduğumuz tasarının 7 nci maddesine bakarsanız, orada deniliyor ki: İmar planlarının yapılmasıyla ilgili 1/2 000'lik ve 1/25 000'lik imar planları büyükşehir belediyeleri tarafından yapılır, diğer imar planları ilçe veya ilk kademe belediyeleri tarafından yapılır. Ama, 7 nci maddenin (b) bendinde de deniliyor ki: İlçe belediyelerinin hazırladıkları imar planları büyükşehir belediyesinde değiştirilerek onaylanır. Şimdi, bir ilçe belediyesinin hazırladığı imar planını, eğer, büyükşehir belediyesi değiştirerek onaylama yetkisine sahipse, o zaman, ilçe belediyesinin bütün yetkileri büyükşehir belediyesine geçmiş demektir. Geçmiş dönemde hazırlanmış olan büyükşehirle ilgili bir yönetmelikte, belediye başkanına, tadilen onay yetkisi verilmişti. Şimdi, burada, tadilen onay yetkisini belediye başkanından alıyorsunuz belediye meclisine vermiş oluyorsunuz. Bu, gerçekten, hem katılımcılık açısından hem de demokrasi açısından son derece sakıncalı bir durumdur. Eğer, son tahlilde ve nihaî olarak bu yetkiyi büyükşehir belediyesi kullanacaksa, niçin ilçe belediyeleri kuruyoruz; niçin ilk kademe belediyeleri kuruyoruz?! O bakımdan, bu tasarı, büyükşehir belediyeleri lehine ilçe belediyeleriyle kurulması gereken dengeyi geniş ölçüde bozuyor.

Yine, bu tasarının 11 inci maddesinde büyükşehir belediyesine denetim yetkisi veriliyor; deniliyor ki: "Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir." Şimdi, özellikle, ilçe belediye başkanlıkları ile büyükşehir belediye başkanlığının ayrı partilerde olması durumunda, bitip tükenmeyen ihtilafların ortaya çıktığını hepimiz biliyoruz. Böyle bir ihtilaf çıktığı takdirde, burada, yetki, bütünüyle büyükşehir belediyesine veriliyor ve ilçe belediyelerinin yetkisi bir anlamda elinden alınıyor. Buradaki ifadeler de son derece muğlak. Diyebilirsiniz ki, hazırlanan bir planla ilgili olarak "bunun eksikleri var; tamamla." Nedir, neresi eksik, ne kadar eksik bunu bilmeden "sen tamamlayamadın; öyleyse, getir, bu yetkiyi ben kullanacağım" diyebilirsiniz.

Yine, 14 üncü maddenin son fıkrasında deniliyor ki: "Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir."

Şimdi, değerli arkadaşlarım, gerçekten, daha önceki kanunda bulunmayan bu yetkilerle, dengeyi bütünüyle ilçe belediye başkanlıklarının, ilçe belediyelerinin aleyhine bozmuş oluyoruz. Burada, belediye başkanlığı yapmış pek çok arkadaşımız var. Bunun, mutlaka, ciddî bir şekilde gözden geçirilmesi lazım. Sayın Bakandan da ben bunu istirham ediyorum; bu dengesizliği giderecek bir çözümü mutlaka bulunuz; aksi takdirde, ilçe belediyelerini, ilk kademe belediyelerini bütünüyle işlevsiz kılmış, bütün yetkilerin büyükşehir belediyesinde toplandığı bir sistemi burada getirmiş oluyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bu tasarılar gündeme ilk geldiğinde, bendeki izlenim, daha doğrusu, benim beklentim şuydu: Acaba, geçmişte yaşanan olaylar da dikkate alınarak, ilçe belediyeleriyle büyükşehir belediyesi arasında bir denge bulunabilir mi, bu belediyeler arasında çıkan ihtilafları çözecek etkin bir yöntem bulabilir miyiz? Ne yazık ki, bu tasarıları, dünkü tasarıyı ve bugünkü tasarıyı incelediğimizde, bu yönde sağlıklı hiçbir adım atılmadığını görüyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bir önemli nokta şu: Büyükşehir belediyelerine, ilçe belediyelerinin yapması gereken işlerin hepsini aktarıyoruz; ama, tam da büyükşehir belediyesinin yetkisinde olan bazı görevleri o belediyelerden alıyoruz. Bunlardan biri, biraz sonra görüşülecek olan Adalet ve Kalkınma

Partisi Grup Başkanvekilinin ve arkadaşlarının verdiği bir önergede kendini gösteriyor. Orada deniliyor ki: "4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu kanun kapsamı dışındadır."

Değerli arkadaşlarım, toplukonutla ilgili düzenlemelerde yetkiyi belediyelerden alıp Toplu Konut İdaresine veriyoruz, özelleştirilen bölgelerle ilgili yetkileri Özelleştirme İdaresine veriyoruz; nedir bu belediyelere olan güvensizliğimiz!.. Edebiyata gelince "yerel yönetimler demokrasinin beşiğidir" diyoruz, katılımcı bir anlayışla halkın seçtiği yöneticiler gelsin, o beldenin imar planından başlayarak bütün sorunlarını çözsün istiyoruz; ama, çok önemli görevleri de onlardan esirgiyoruz ve onlardan kaçırıyoruz.

Elbette, organize sanayi bölgesiyle ilgili görüşler alınır, o idarelerin katılımı sağlanır, katkısı sağlanır; ama, bir beldenin, bir yörenin, bir şehrin imar planı nihaî olarak belediyenin elindedir. Şimdi, biz, çeşitli istisnalarla, belediyeyi, esas görevlerini yapamayan bir kurum haline getiriyoruz.

Özellikle, bu son seçimde, Adalet ve Kalkınma Partisi, belediyelerin büyük çoğunluğunu kazandı; şaşıyorum, kendi belediye başkanlarınıza, kendi belediye meclislerinize güvenmiyor musunuz? Onların, sanayiin gereklerini de düşünerek, ama, öncelikle o beldede yaşayan insanların ihtiyaçlarına göre bir imar planı yapmasından mı korkuyoruz? Gerçekten, ben, bunu anlayabilmiş değilim. Belki salı günü, belki çarşamba günü görüşeceğimiz bir tasarıyla, örneğin, İstanbul'daki Haydarpaşa Rıhtımını bütünüyle başka bir noktaya dönüştürüyoruz ve konudaki yetkiyi de belediyeden alıp başka organlara veriyoruz.

Değerli arkadaşlarım, imar planı yapma işi, belediyelerin işidir. Geliniz, daha yeni elimizle bir statü verdiğimiz, bir yetki vermeye çalıştığımız belediyelerin elinden, yok organize sanayi bölgesiydi, yok Toplu Konut İdaresiydi, yok Özelleştirme İdaresiydi diye, esas yetkilerini almayalım.

Bunların sonunda ne olacak ben size söyleyeyim; bunların sonunda, İstanbul'da yaşadığımız Gökkafeslerin yeni yeni örneklerini yaşayacağız. Hangi partiden olursa olsun, halkın seçtiği bir belediye başkanının, o beldenin, o yörenin güzelliğini bozacak, yeşilalanlarını talan edecek, tahrip edecek bir karara kolay kolay imza atması söz konusu değildir; çünkü, beş sene sonra gidecek, onlara hesap verecek; ayrıca, her gün yüz yüze baktığı insanların eleştirilerine muhatap olacak; ama, bir Özelleştirme İdaresi yetkilisinin, bir organize sanayi bölgesi yetkilisinin halka hesap verme durumu olmadığı için, o beldenin imar planının bütünlüğünü bozacak kararlar vermesi kaçınılmaz hale geliyor.

Değerli arkadaşlarım, bu kanun tasarısını incelediğimiz zaman, anakentin yetkileri 23 madde halinde sayılmış, ilçe belediyelerinin yetkileri ise 5 madde halinde sayılmış. Orada da görülüyor ki, anakentleri çok öne çıkaran, ilçe belediyelerini ve alt birim belediyelerini etkisiz kılan bir düzenlemenin içerisindeyiz.

Bazı mükerrerlikleri de burada düzenliyoruz. Örneğin, defin işleri; yani, vefat edenlerin mezarlıklara gömülmesiyle ilgili işlemler. Bu işlemler anakent belediye başkanlığına veriliyor ve anakent belediyesinin görevleri sayılırken, deniliyor ki: "Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, definle ilgili hizmetleri yürütmek." Aynı maddenin devamında, ilçe belediyelerinin yetkileriyle ilgili olarak "definle ilgili hizmetleri yapmak" deniliyor. Zaten, yaşayanlarla ilgili pek fazla hizmet verme umudumuz yok; demek ki, ölenlerle ilgili olarak bir mükerrer hizmet yapmak istiyoruz. Burada, gerçekten, bir gereksiz düzenleme var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özyürek, lütfen, konuşmanızı tamamlar mısınız.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN -1 dakikalık eksürenizi başlatıyorum.

Buyurun.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) - Bu hizmeti ya anakente verelim, onlar yapsınlar veya ilçe belediyelerine verelim, onlar yapsınlar. Bir hizmet için hem o yapar hem o yapar derseniz, o hizmet ortada kalır.

FİKRET BADAZLI (Antalya) - İlçe belediyelerinin kabristanı yok Mustafa Bey.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamlı) - O zaman çıkaralım; onlara boşu boşuna yetki vermeyelim, anakente verelim; zaten, benim ona itirazım yok; ama, iki tarafa vermek sakıncalı. Anakente verelim; ama, ilçe belediyelerine boşu boşuna böyle bir görev, sorumluluk yüklemeyelim. Bazı yerlerde, çıkar birileri "madem bu yetki kanunla bana verilmiş, ben de tutayım bir mezarlık alanı tesis edeyim" diyebilir. Bu bir mükerrerliktir, devlet parasının boşa harcanmasıdır, buna fırsat verilmemesini diliyorum; ama, özellikle, anakent belediyesine tanınmış olan imar planlarını değiştirerek kabul etme yetkisine, mutlaka bir sınır getirilmesi lazım veya bunda ısrarlıysak, boşu boşuna...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA ÖZYÜREK(Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Özyürek, ben kararımı geri almayacağım; lütfen, teşekkür ederseniz... Ben, mikrofonu açmayacağım; çünkü, söz verdim Genel Kurula "bugün 1 dakikalık eksüre uygulamasını başlatacağım" demiştim efendim; özür dilerim.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla)- Peki Sayın Başkan, müsamahanıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, madde üzerinde 4 adet önerge vardır; önergeleri önce geliş sıralarına göre okutup, sonra aykırılıklarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki "sınırları içindeki" ibaresinden sonra gelen "1/2000" ibaresinin "1/5000" olarak düzeltilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	Adem Baştürk	Yahya Baş
Ankara	Kayseri	İstanbul
Nusret Bayraktar	Recep Yıldırım	Recep Koral
İstanbul	Sakarya	İstanbul

BAŞKAN- Diğer önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinin "amatör spor kulüplerine malzeme" ibaresinden sonra "vermek ve gerekli" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Recep Koral	Nusret Bayraktar	Yahya Baş
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Vahit Kiler		Recep Yıldırım
Bitlis		Sakarya

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 7 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"4562 sayılı organize sanayi bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu kanun kapsamı dışındadır."

Faruk Çelik	Halil İbrahimYılmaz	Nihat Eri

Bursa Kütahya Mardin
A. Müfit Yetkin Mehmet Özlek Mehmet Atilla Maraş
Şanlıurfa Şanlıurfa Şanlıurfa

BAŞKAN - Son önerge en aykırı önergedir; okutup işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 7 nci maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki ibarenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Faruk Çelik Recep Koral Yahya Baş
Bursa İstanbul İstanbul
Recep Yıldırım Zülfü Demirbağ
Sakarya Elazığ

"Büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI MEHMET VECDİ GÖNÜL (Kocaeli) - Katılmıyoruz.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri ve ilk kademe belediyelerinin daha etkin ve verimli çalışabilmelerine imkân sağlayacaktır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 7 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu kanun kapsamı dışındadır."

Faruk Çelik (Bursa) ve arkadaşları.

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI MEHMET VECDİ GÖNÜL (Kocaeli) - Katılıyoruz.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Sanayiin belkemiğini oluşturan ve yaklaşık 1 000 000 kişinin çalıştığı, yakın gelecekte 4 000 000-5 000 000 kişinin çalışacağı OSB'lere, 2000 yılında yayımlanan 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile pek çok kamu hizmeti sunma yetkisi tanınmıştır. OSB'ler hem devletin hem de yerel yönetimlerin yapması gereken imar, yol, su ve kanalizasyon, arıtma tesisi, çevre ve çevre sağlığı, temizlik, katıatık toplama, itfaiye, acil yardım, kurtarma, ambulans, ağaçlandırma, park, yeşil alan, kültür ve sanat tanıtım, spor, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerinin yanı sıra, bilgi ve bilişim

teknolojilerinden yararlanılmasını sağlama, teknoloji geliştirme, elektrik, doğalgaz, haberleşme, güvenlik ve benzeri pek çok yatırımı ve hizmeti kendi sınırları içinde hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak üstlenmiş ve böylece devletin yükünü de azaltmıştır.

Çalışan nüfusu pek çok belediye nüfusundan daha fazla olan OSB'lerin mevcut yetki ve sorumluluklarının devam ettirilerek OSB'lerin hizmetten yararlananlara en uygun ve en yakın birim olarak hizmet sunması amaçlanmış ve sanayiin ihtiyaçlarını en uygun yöntemle karşılanması ve kamuya yük olmaması öngörülmüştür.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinin "amatör spor kulüplerine malzeme" ibaresinden sonra "vermek ve gerekli" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Recep Koral (İstanbul) ve arkadaşları

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI MEHMET VECDİ GÖNÜL (Kocaeli) - Katılıyoruz Sayın Başkan.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Malzeme verilmesini açıkça belirleyerek yanlış anlamalara yer verilmemesi amaçlanmıştır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki "sınırları içindeki" ibaresinden sonra gelen "1/2000" ibaresinin "1/5000" olarak düzeltilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz (Ankara) ve arkadaşları

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI MEHMET VECDİ GÖNÜL (Kocaeli) - Katılıyoruz.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Nazım imar planı olsa da 1/2000 ölçekteki planların büyükşehir belediyesi tarafından yapılması ilçe ve ilk kademe belediyelerinin 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarını yapma yetki ve hareket serbestliklerini önemli ölçüde kısıtlayacaktır. Bu durum, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin en temel konuda bile söz söyleme haklarını ellerinden almaktadır. Tasarıda, büyükşehir belediyelerine imar denetimi ve büyükşehir çapında planlama bütünlüğünü sağlama konularında önemli yetkiler verilmektedir.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, kabul edilen önergeler doğrultusundaki...

ALİ DİNÇER (Bursa) - Sayın Başkan, karar yetersayısının aranılmasını istiyorum.

BAŞKAN - Arayacağım Sayın Başkanım.

Sayın milletvekilleri, 7 nci maddeyi, kabul edilen önergeler istikametinde oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Sayın milletvekilleri, karar yetersayısı yoktur.

Birleşime 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.17

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 18.35

BAŞKAN : Başkanvekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Yaşar TÜZÜN (Bilecik), Suat KILIÇ (Samsun)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 113 üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

619 sıra sayılı tasarının müzakeresine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

V. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

6. - Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Avrupa Birliği Uyum ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/768) (S. Sayısı: 619) (Devam)

BAŞKAN - Komisyon ve Hükümet yerinde.

7 nci maddenin oylamasında karar yetersayısı bulunamamıştı. Şimdi, 7 nci maddeyi tekrar oylarınıza sunup, karar yetersayısı arayacağım.

7 nci maddeyi, kabul edilen önergeler doğrultusunda oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir; karar yetersayısı vardır.

8 inci maddeyi okutuyorum:

Alt yapı hizmetleri

MADDE 8.- Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı alt yapı koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Alt yapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Alt yapı koordinasyon merkezi, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma plânı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar alt yapı koordinasyon merkezinin isteyeceği coğrafî bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, alt yapı koordinasyon merkezi bünyesinde oluşturulacak alt yapı yatırım hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda, büyükşehir belediyesi veya ilgisine göre bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerleme oranını da dikkate alarak

ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları alt yapı koordinasyon merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Alt yapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İçişleri Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünü alır.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bursa Milletvekili Sayın Ali Dinçer; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ DİNÇER (Bursa)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi adına saygılarımı sunuyorum.

Son derece önemli olan altyapı hizmetleri, genelde gözardı edilir; çünkü, onlar görünmez, çoğunlukla yeraltındadır, inşaatları sırasında sorunlar ortaya çıkar, trafik aksar, yaya trafiği aksar, çeşitli faaliyetler, ticarî faaliyetler bile etkilenir; o nedenle, pek sevimli yatırımlar değildir; ama, bir bünyede, insan bünyesinde, nasıl, kan dolaşımı, sindirim sistemi önemli ise, altyapı yatırımları da o kadar önemlidir. Ben, bu maddeyle ilgili, pratikten gelen ve genele yönelik eleştirilerimi, önerilerimi birlikte sunacağım.

Maddede, altyapı koordinasyon merkezinde, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin de başkanlarıyla temsil edilebileceği yazılı. Burada aslında temel bir sorun var. Büyükşehir belediye yapıları, bizde, 1980'lerde fazla düşünülmeden gelişigüzel kurulduğu için dengeli değil. Büyükşehir belediyeleri içinde bazen 20 000 nüfuslu ilçe belediyeleri var, ilk kademe belediyeleri var, bazen 1 000 000 nüfuslu ilçe belediyeleri var. Büyükşehirlerdeki, metropolden öte, megapollerdeki 1 000 000 nüfuslu büyük ilçe belediyeleri -bu yasayla getirilen ölçeğe göre alt sınır 750 000, büyükşehirlerde- pek çok büyükşehirden daha kalabalık ve belediye başkanlarının da doğal olarak yükümlülükleri daha fazla. Nasıl büyükşehir belediye başkanı koordinasyon merkezine bir temsilci gönderebiliyorsa, görevlendirebiliyorsa, aslında, işlerinin aksamaması açısından ilçe belediye başkanları da gönderebilmeli.

Ayrıca, bu koordinasyon merkezine, katılımcı bir anlayışla, meslek kuruluşlarının da katılması söz konusu; ama, burada, bir parantez içindeki ilave, ciddî bir eksiği ortaya koyuyor. "Oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun temsilcileri katılsın" deniliyor. Çoğumuz meslek kuruluşlarına üyeyiz. Meslek odalarının hemen hemen hepsinin üst kuruluşları Ankara'dadır; ama, Ankara'da da bütün bu meslek kuruluşlarının şubeleri vardır ve asıl, belediyeyle ilgili işleri, yani, Makine Mühendisleri Odasının, İnşaat Mühendisleri Odasının, Mimarlar Odasının, Şehir Plancıları Odasının şubeleri üstlenirler. Merkezleri, o mühendislik odasının Türkiye genelindeki koordinasyonundan sorumludurlar. O nedenle, oda üst kuruluş temsilcileri de oldukları yerlerde koordinasyon merkezlerine gelebilsinler; fakat, şubeler de gelebilsin; çünkü, işin hamaliyesini asıl onlar çekiyorlar, onlar yapıyorlar. Onları, herhangi bir büyükşehirde oda üst kuruluşu var diye koordinasyon merkezinden uzak tutmak, tam anlamıyla katılımı sağlamaz. Oda üst kuruluş temsilcileriyle birlikte odaların o belediye sınırları içindeki şube temsilcileri yahut oda temsilcileri de koordinasyon merkezinin toplantılarına katılabilirlerse daha doğru olur diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu, su, kanalizasyon ve diğer altyapı işleri ile bu yasa tasarısıyla getirilen sınır anlayışı pek bağdaşmıyor. Çünkü, bu altyapılar, genelde, fizikî yapıyı da, topografik yapıyı da dikkate alarak planlanırlar. Eğer, siz, salt geometrik anlayışla, pergelle bu işi yaparsanız... Daha önceki öneride pergelin sivri ucu kentin merkezine konuluyor, kilometre açılıyor, yer

belirleniyordu şimdi de ondan pek farkı yok. Hemen hemen hiçbir büyükşehir belediyesinin sınırları dairevî değildir, genellikle kıvrımlıdır, yerleşim moduna göre de farklılaşır. Bazıları, deniz kıyısındaysa, göl kıyısındaysa, körfez kıyısına paralel gelişirler; bazıları, anayollar üzerindeyse, en hareketli yollar üzerinde lineer olarak gelişirler; bazıları, eğer, ovada ise, düz yerde ise, çapraz yapan anayollara dairevî olabilecek şekilde, eğer coğrafî engel yoksa, gelişirler. Bu yerleşimleri dikkate alarak aslında sınırları belirlenmeli. Her büyükşehrin kendine özgü sınır belirleme kriterleri ortaya çıkabilir yahut bunlar kategorik olarak değerlendirilebilirdi ve salt, tek bir sınır belirleme modelinin dışında, daha etkili, altyapı çalışmalarını da kolaylaştıracak sınır belirlemeleri yapılabilirdi. Daha etkin ve daha verimli işlerin yapılması açısından bunda yarar görüyorum.

Bir de biz şunu yapıyoruz: Hemen hemen bütün büyükşehirleri aynı mercekle gözaltına alıyoruz ve aynı modelle örgütlüyoruz. Halbuki, Türkiye'de, İstanbul gibi, Ankara gibi, İzmir gibi ve hatta Adana, Bursa gibi, dünya standartlarına baktığınız zaman megapol ölçeğine giden büyükşehirler var. Böylesine büyükşehirler için daha değişik bir model gerekli. Örneğin, İstanbul'da, bir megapol anlayışıyla, belki Rumeli ve Anadolu yakası metrepolleriyle; yani, İstanbul megapolü, Rumeli büyükşehri, Anadolu büyükşehri iki alt kademesiyle daha değişik, İstanbul'un sorunlarının çözümüne daha etkin ve verimli bir şekilde katkıda bulunacak bir model getirilebilirdi. Bu gelmediği için, altyapı çalışmalarında da ciddî sorunlar ortaya çıkacaktır. Bu sınır olayları, aslında, büyük metrepollerde, özellikle büyükşehirlerde, megapollerde, su temini, su havzaları da düşünülerek yapılmalıydı. Bu büyükşehirlerin en önemli sorunlarından birisi, arıtma tesisleriyle, dağıtım şebekeleriyle su şebekesidir. Bir çağdaş, modern şehrin, hemşerilerine yeteri kadar nitelikli suyu verebilmesi gerekir. Bunun için de, şehrin çok uzağındaki su havzalarından, su toplanıp, o şehre getirilme durumunda olunabilir. Oraların da aslında, bir anlamda, en azından mücavir alan kavramıyla, büyükşehirlerin, İstanbul gibi megapollerin denetiminde olması gerekir. Sınır belirlerken buna da dikkat edilse daha iyi olurdu. Değişik ölçekli, değişik nitelikli büyükşehirleri aynı kaba koymak yanlış; değişik karakterler için, gruplaştırılarak değişik modeller oluşturulabilirdi.

Bu altyapı çalışmalarında, aslında, belki de yasaya bile direktif olarak konulması gereken bir konu var; kanalizasyon, su, alttan giden elektrik kabloları, doğalgaz boruları, telefon kabloları, hatta, kablolu televizyon kabloları için. Çağdaş Avrupa kentlerinde olduğu gibi, kentin dokusunun müsait olduğu, özellikle yerleşimin yoğun olduğu yerlerde, biz, kaçınılmaz bir şekilde klasik altyapıdan çıkmalıyız. O, İkinci Dünya Harbindeki Fransız direnişçilerinin filmlerini izlerken gördüğümüze benzer, Paris'te olduğu gibi, büyük galerilerle altyapıları toplamak gerekiyor; koordinasyon da o zaman daha kolay olacaktır. Bir kere yapacaksınız, pir yapacaksınız. Böyle bir direktifi belediyelere vermekte büyük yarar var. Çünkü, bu büyük galerilerde pis su dipten akar, askılarda su boruları su taşır, kablolu televizyon için, elektrik kabloları için, telefon kabloları için borular da o iletişim mekanizmalarını taşır. Arıza olduğu zaman da, çok rahat o galerilere inilir; hatta, bazıları o kadar yoğun pis su taşır, yağmur suyu taşır ki, içinde botlarla, motorlu botlarla yolculuk yapabilir tamir bakım ekipleri. Yolu bozmadan, dışarıdaki hayatı hiç rahatsız etmeden, altyapının bütün eksiklikleri giderilir, tamiratı yapılabilir. Bunu da, bir şekilde maddeye koysaydık iyi olurdu; ama, en azından, ben, bunu bir öneri olarak, yasanın, tartışmalarla ilgili tutanaklarında yer aldığı zaman belediyelere yararlı olacağını düşünüyorum; o nedenle, vurgulayarak, altyapıda bu galeri sistemini tekrar öneriyorum.

Şimdi, altyapıyla ilgili bir başka olay daha var. Yine, bu da öneridir; inşallah, yasayı uygulama durumunda olanlar, Meclisteki tartışmaların tutanaklarını da okurlar ve yasanın nasıl oluşturulduğunu görüp, bu tutanaklardan da yararlanırlar. Ankara dahil, bütün büyükşehirlerde görüyoruz ki, insanlar, önce yoğunlaştılar; önce hepimiz birbirimizi bir arsa üzerinde maksimum yapılanmayla beton hapishanelere hapsettik, yeşil alanları düşünmedik, apartman yaşamı kolayımıza geldi; çünkü, temizliği kolay, bahçeli ev olduğu zaman işi daha fazla; ama, giderek toplumda bilinç düzeyi yükseldi; şimdi, insanlar, büyükşehirlerde, eskiden atalarımızın yaptığı doğru

işi tekrarlıyorlar. Eskiden, şehir merkezlerinde evi olan ailelerin hemen hemen hepsinin bağ evleri vardı; baharda, yaz aylarında yaşamlarını bağ evlerinde geçiriyorlardı; orada, küçük ölçekte tarım da yapıyorlardı. Şimdi, bu tekrar ediliyor; artık, bu apartmanlardan sıkılanlar, imkânları varsa, ya büyük kentlerin etrafındaki, ulaşımı olan, suyu olan, elektriği olan köylere haftasonu evleri yapıyorlar, sonra bakıyorsunuz, o haftasonu evlerinin çoğu sürekli yaşanılır evler haline geliyor ya da hobi bahçeleri organizasyonu yapan belediyelerin küçücük arazilerinde tarımla uğraşıp hobilerini tatmin ediyorlar. Altyapı çalışmalarını yaparken, insanların bu talebini öngörmek gerekiyor. Kentlerin etrafında mücavir alanda, hatta bazen mücavir alanın dışında böylesine haftasonu evlerinin, hatta sürekli yaşanan bağ-bahçe nizamı evlerin çoğalacağını düşünelim; çoğalıyor, hepimizin bu ihtiyacı var; insanlar, bahçe içinde toprakla uğraşarak, toprağa basarak daha rahat yaşamak istiyorlar, biraz Amerikanvari bir campound anlayışı, bahçeli evler anlayışı Türkiye'de de gelişiyor; bunların bir kısmı siteler halinde oluşturuluyor; yani, su olsun, kanalizasyon olsun, elektrik şebekesi olsun, telefon şebekesi olsun, altyapı olarak yapılırken, bu koordinasyon merkezleri, bu ihtiyaca göre, onları, gidebilecek en uç noktalara kadar uzatmalılar, en azından nâzım planlarını, master projelerini geniş tutmalılar ki, bu ihtiyaç karşılanabilsin.

Burada, yalnız, önemli bir konu var; turistik bölgelerde öncelikli yapmamız gereken arıtma tesislerini, mümkün olduğu kadar, imkânlarımızı zorlayarak, bütün kentlerimize yaymalıyız, tüm Türkiye'ye yaymalıyız; ama, bunun da pahalı bir yatırım olduğunu biliyoruz. Bu pahalı yatırımı gerçekleştirebilmek için, devletin, belediye imkânlarıyla yapılamayacak projelere destek olması gerekiyor. Bunu da belediyelere görev olarak veriyoruz; ama, bilelim ki, birçok yerde, özellikle turistik bölgelerde, küçük belde belediyelerinde, ilçe belediyelerinde, o belediyeler imkân bulup bunları kolay kolay yapamazlar; ama, bir an evvel de, turizm sektörünün gelişmesi için, bunların yapılması gerekir. Bunların yapılmasıyla ilgili olarak, devlet bütçesinden ayrıca katkıda bulunmak gerektiğini de unutmayalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Dinçer, 1 dakika eksüre vereceğim size; lütfen, konuşmanızı tamamlayınız.

Buyurun.

ALİ DİNÇER (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, özellikle bu altyapı işleri, bütüncül yaklaşımın şart olduğu işlerin başında gelir. Bu nedenle -bu projeler çok da büyük projelerdir; bazı yerlerde, büyükşehirlerde, Türkiye'de bile, bunlar, milyar dolarlık projelerdir- bu projelerin, kamuoyuna, açık, net bir şekilde tanıtılması gerekir; çünkü, en çok parayı verdiğimiz alanlardan birisi bu alandır. Buralardaki kaçakları önlediğiniz zaman, Türkiye'deki soygun, vurgun olayının önemli ölçüde azaldığını görebilirsiniz. Başlangıcından itibaren, kaça mal olacak proje, ne tip proje, kamuoyu geniş bilgi sahibi olmalı, eğer arada spekülatif çok hızlı artışlar varsa onu görebilmeli ve halk eleştirebilmeli. Bunu da bilen yönetimler, fizibilitesine göre, projesine göre uygun bir şekilde işin tamamlanmasına çalışır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Dinçer, teşekkür ederim.

ALİ DİNÇER (Devamla) - Ben teşekkür ederim, sağ olun Sayın Başkan.

BAŞKAN - 8 inci madde üzerinde 1 adet önerge vardır, önergeyi okutup, işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	Yahya Baş	Nusret Bayraktar
Ankara	İstanbul	İstanbul
Recep Yıldırım		Soner Aksoy
Sakarya		Kütahya

"Bu aktarma yapılmadığı takdirde belediyenin talebi üzerine Maliye Bakanlığınca ilgili kamu kuruluşunun bütçedeki yatırım ödeneklerinden gereken kesilerek belediyenin hesabına aktarılır. Bütçede ödeneği bulunmayan kuruluşların bu borçlarının ödenmesinden kuruluşun üst yöneticisi sorumludur."

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, önergemizi geri çekiyoruz.

BAŞKAN - Önerge geri çekilmiştir.

Sayın milletvekilleri, 8 inci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 uncu maddeyi okutuyorum:

Ulaşım hizmetleri

MADDE 9.- Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı ulaşım koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile Büyükşehir Belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergah belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bursa Milletvekili Sayın Ali Dinçer; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ DİNÇER (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ulaşım, aslında, bir ülkenin uygarlık düzeyini de belirler. Bir şehirde, bir kişinin günde yaptığı seyahat sayısı ne kadar artarsa, o şehir o kadar canlıdır, o kadar gelişmiştir. Bizim ülkemizde bu az; her vatandaş, ortalama 2 yolculuk yapıyor; yani, bir kısmı hiç yapmıyor da, yapanların hepsinin ortalaması 2. Neden; çünkü, biz, kentlerimizde, ulaşımla ilgili konuları fazla ciddîye almıyoruz, gelişigüzel, günlük kararlarla çözmeye çalışıyoruz. Burada, özellikle büyükşehirleri düşünürken, yasayla belirlerken de, bir olumlu adım atmışız; metropoller için, büyükşehirler için dünya ortalaması 1 000 000 nüfustur; biz bunu 750 000'e çekmişiz, bu doğru, belki daha da aşağı çekilmeli, 500 000'e indirilmeli; çünkü, büyükşehirle birlikte -ekonomik olduğu için, fizibl olduğu için- toplutaşım modellerinin uygulaması başlıyor. Büyükşehirle birlikte, çoğu yerde, aslında daha az nüfuslu şehirlerde de olması gereken yaya bölgeleri söz konusu oluyor, yaya trafiği, yaya hakları söz konusu oluyor. Burada belirtilmemiş, belirtilmiş olmasında büyük yarar vardı, ben vurgulayarak söylüyorum: Büyükşehirlerde, aslında daha az nüfuslu şehirlerde de, en önemli konulardan biri yayaların haklarıdır. Bir insan, en azından, yaşadığı şehirde yaya olarak rahat rahat dolaşabilmeli. Biz şehirleri planlarken, mümkün olduğu kadar arsalar üzerinde yoğun iş yapıp

daha çok para kazanabilmek için, daha çok daire üretmek için, daha çok dükkân üretmek için yaya kaldırımlarımız dar tutuluyor. Daraltılan yaya kaldırımlarını, sanki çok fazlaymış, çok genişmiş gibi düşünüyorlar, bir de arabalarımızı yaya kaldırımlarına park ederek işgal ediyoruz, yayalar yaya kaldırımlarından yürüyebilmek için cambazlık yapıyorlar ve sık sık da akışkan trafiğin olduğu yola iniyorlar, can güvenliğiyle ilgili ciddî sorunlarla karşılaşıyorlar. Bu da, ülkemizdeki yanlışlardan biri.

Şimdi, durağan trafik, araçların park ettiği alanları tanımlar; akışkan trafik de, araçların gidip geldiği yolları tanımlar. Biz, bayağı pahalı bir yatırımla araçların gidip gelmesi için yollar yapıyoruz, sonra onu çok daha ucuz yatırımla halledebileceğimiz durağan trafik için park yeri olarak kullanıyoruz. Bunu şehirlerde paraya vursanız, olağanüstü israftır. Ulaşımın planlanması sırasında park yerlerinin belirlenmesi, park yerlerinin zorlanması, yapılması, merkez koordinasyon için son derece önemli; bu, koordinasyon merkezlerinin dikkat etmesi gerek konulardan biridir.

Bir de bizim bu çarpık kentleşmeden kaynaklanan sorunlarımızın üstesinden gelebilmek için yayaları da düşünerek yapmamız gereken bir iş var; keşke, yasaya emredici bir hüküm olarak konulsa. Eskiden kentlerimizin ufak olduğu zamanlarda araç trafiğinin de olduğu kent merkezleri -artık kent o kadar büyümüş ki adım atılamayacak hale geliyor- çağdaş Avrupa ülkelerinde yaya bölgeleri haline getiriliyor; biz, onun ilk uygulamasını ben Ankara Belediye Başkanıyken Ankara'da yaptık. Önce, insanlar tepki gösterdi; fakat, sonradan, çok doğru olduğunu gördüler; insanlar, rahatlıkla, kentin merkezinde dolaşabiliyor, alışveriş yapabiliyor, dinlenme ve eğlence yerlerine gidebiliyor; yani, yaya bölgelerinde, yaya, haklarını alabildiğine özgürce kullanabiliyor, dinlenme ünitelerinde dinlenebiliyor. Bütün kentlerde böylesine kent merkezlerinin yaya bölgeleri haline getirilmesiyle ilgili belki de bizi zorlaması için önerim, yaya bölgelerinin yapılması yasa maddesi olsun, yasa emri olsun.

Toplutaşımla ilgili -büyükşehirlerde yine uluslararası standarttır- bir büyükşehirde, ortalama 1 000 000 nüfuslu büyükşehirde başarılı, etkin, verimli, en ucuza, en rahat şehiriçi taşımacılığı sağlamak için metronun belkemiğini oluşturduğu bir toplutaşım modelini kurmak gerekiyor ve bu toplutaşım modelini kurarken, bunu büyük bir sistem gibi düşünmek durumundayız; toplutaşım sistemi. Bunun alt sistemleri, 1 numaralı raylı taşımacılık, bu da duruma göre hızlı tramvay olabilir, duruma göre bir saatte bir yönde 80 000 ve daha fazla yolcu taşıyan metro olabilir, duruma göre banliyö treni olabilir -var olan bazı banliyö trenlerinin standartları şehiriçi taşımacılığa ayarlanarak kullanılabilir; onlar da açık metro sayılır- duruma göre normal tramvaylar olur, duruma göre, alt sistemler arasında, otobüs özel yollarının -bizim, 1978'de, ilk defa, Ankara Belediyesi olarak Türkiye'ye tanıttığımız- olduğu yerler olur; çünkü, orada da, saatte 8 000-10 000 kişiyi bir yönde taşıma imkânınız oluyor. Normal halde 1 000-2 000 kişiyi taşırken, eğer otobüs özel yolu uygulaması yaparsanız, sayı bu kadar yükseliyor.

Bu toplutaşım ana modeli, ana sistemi içerisinde, taksileri, dolmuşları, servis araçlarını; hatta, özel araçları dahi alt sistemler olarak yerleştirmek gerekir. Bunların hepsinin bir arada birlikte çalışıp, optimum sonucu vermesini sağlayacak modelleri kurabiliriz, böylesine mühendislerimiz var artık bizim; ama, bunu, ehil olan firmalara, açık, net proje ihaleleriyle, yapım ihaleleriyle yaptırmak gerekir; eğer işletme kurup, hele hele şirket kurup yaptırmaya kalkarsanız, orada sadece israf olur, israfın dışında başka neler olur, siz biliyorsunuz.

Bu projeler de büyük projeler olduğu için, diğer altyapı projelerinde olduğu gibi açık olmalı, saydam olmalı; çünkü, bu projelere de yüz milyonlarca, milyarlarca dolar para yatırıyoruz.

Mesela, size bir örnek vereyim. Ben, Ankara Belediye Başkanıyken, metro projesi hazırladık, o projenin maliyeti 450 000 000 dolardı. On onbeş yıl gecikmeyle bu proje tamamlandı; aynı güzergâh, aynı istasyonlar, aynı teknoloji, aynı proje, ekstradan dünyanın da parası harcandı ve ben de yapmayanlar suçludur, yapmak suç değildir diye, mahkemede, o davadan beraat ettim. Kaça mal oldu biliyor musunuz; 3 misline yakın fiyata mal oldu dolar bazında.

Bunları, çok açık, net olarak, uluslararası projelerin fiyatlarıyla karşılaştırarak, halkın bilgisine sunmamız gerekiyor. Türkiye'de, soygunun, vurgunun en çok olduğu işler, böylesine yüz milyon dolarlarla, milyar dolarlarla ifade edilen büyük projelerde oluyor. Bunlar da açık, net bir şekilde gösterilmeli, söylenilmeli.

Mesela, bizde, otoyolun kilometresi ortalama 7 500 000 dolara çıktı; bir sene önce, daha zor koşullarda, Norveç'te otoyol ihalesi yapıldı; 3 000 000 dolara aldı müteahhit. Bizde neredeyse 3 misli; daha uzun çalışma mevsimi olduğu halde, daha kolay doğa koşulları olduğu halde. Böylesine projelerin - belki, bu, maddeye bile konulsa yeridir- açık ve saydam olması gerekir, rakamlarının ortaya konulması gerekir, bütün gelişiminin halk tarafından izlenmesi, denetlenmesi gerekir.

Bir garabeti de ortadan kaldırmak gerekiyor; toplutaşım modelini kuruyorsunuz, trafik çalışacak, toplutaşımla ilgili, ulaşımla ilgili koordinasyon merkezi var, koskoca belediye örgütleri var; trafiğin yönetimi onların elinde değil!.. Tümüyle onların elinde olmalı. Ulaşımla ilgili bu koordinasyon merkezi, trafiğin işletilmesiyle ilgili de görevli olmalı. Burada yok, görevleri arasında sayılmıyor bu; ama, bunu da üstlenmesinde büyük yarar vardır. Belki ileride yönetmelik çıkarıldığı zaman, bu eksik giderilir.

Bizim, burada, hem altyapı hizmetlerinde hem de ulaşım hizmetlerinde karşılaşacağımız bir zorluk var; yani, büyüklüğüne bakmadan belediyeler kurmuşuz büyükşehirlerin altında. Bunların ikili bir yapısı var; bir kısmı ilçe belediyesi, bir kısmı ilk kademe belediyesi. Bu da yanlış, çifte standart. Büyükşehir yapmışız, büyükşehrin alt belediyesi olma özelliğine sahip yerleri niye o zaman ilçe yapmıyoruz?! Onlar da ilçe olmalı ki, koordinasyondaki dual yapı, ikili yapı ortadan kalksın, sorunlar çözülsün; oralarda da, merkezî idarenin uzantısı olan, belediye çalışmasına katkıda bulunacak yönetimler olsun, kaymakamlar olsun, başka yöneticiler olsun.

Bir şey daha söyleyeyim. Belediyeleri, böyle birbirinden çok farklı büyüklüklerle kurmak zorunda mıyız büyükşehir belediyelerinin altında? İlle bazıları milyonluk olacak, normalde büyükşehir nüfusunun alt limitinin bile üstünde nüfusa sahip olacak, bazıları 20 000-30 000 nüfuslu olacak; şart mıdır bu?! Tanrı emri değil bu. Aslında, bu yasa getirilirken önerdik İçişleri Bakanlığına; başka pek çok yerde ben katıldığım toplantılarda söyledim; fırsattan yararlanarak, bu belediyelerin büyüklüklerini de optimum bir rakama bağlayalım ve katılımcı olunabilmesi açısından da bu rakam, şehirlerde 30, 40, 50 000 civarında; yani, 50 000 nüfuslu, bilemedin 100 000 nüfuslu alt belediyeler olmalı ve o belediyelerin merkezleri semtlere, mahallelere fazla uzak olmadığı için, halk yürüyerek bile gelip, belediyedeki işlerini takip edebilmeli, belediyeyi denetleyebilmeli. Bugün, büyükşehirlerimizde öylesine semtler oluştu ki, bazıları, pek çok il merkezinden daha büyük nüfusa sahip; ama, onlar semt, ilçe belediyesi değil. Örneğin, yine, biz Ankara Belediyesinde görevliyken başlattığımız Batıkent, bugün, bizim öngördüğümüz şekliyle, 11 000 dönüm üzerinde 50 000 konut var, 300 000'e yakın insan yaşıyor orada ve yanında da hemen OSTİM var, GİMAT var, ciddî iş merkezleri var, İvedik Küçük Sanayi Tesisi var. Onların hepsini birlikte planlamıştık biz o zaman; çünkü, Batıkent'te yaşayacak olanların, kolaylıkla bir yerde çalışabilmesi gerekiyordu. Girişim halinde olan OSTİM'in yönetimiyle işbirliği yaptık, büyüttük; bugün, Türkiye'nin küçük ve orta boy sanayii açısından aslanlarından biri. 7 000 işyerlik İvedik Küçük Sanayi Sitesini o zaman planladık. Şehrin içinde, Samanpazarında küçük bir yerde çalışan gıda ve ihtiyaç maddeleri toptancılarını GİMAT'a taşıdık biraz zorlayarak; ama, şimdi mutlular; birçoğu, artık, orta boyun üzerinde, büyük boy işletme haline geldi, üretime de başladı, ambalajın ötesine geçti, toptancılığın ötesine geçti. Oralarda çalışacak olanların oturmasını düşünerek Batıkent'i planlamıştık, metroyu da götürmüştük ilk projede. Şimdi, orası semt. Halbuki, ana merkeziyle, 4 adet alt kent merkeziyle, bayağı, ilçe olmaya ve alt belediye olmaya uygun bir yer. Öyle olursa çok daha başarılı bir şekilde yönetilebilir. Batıkent'te çalışanlar, Batıkent'te yaşayanlar, OSTİM'de, İvedik'te, GİMAT'ta çalışanlar belediyenin yönetimine çok daha rahat katılabilirler.

Şimdi olmadı; ama, hiç unutmayalım, önünde sonunda bunu yapmak zorundayız biz. Daha etkin, daha verimli, daha katılımcı, daha demokratik

yerel yönetim yapılarını, yerinden yönetim yapılarını, zaman içinde, bize, inşallah, üyesi olacağımız Avrupa Birliği zaten zorlayacak. Onlar zorlamadan yapalım; bizim insanımız için, gerekli olduğu için yapalım. Büyükşehirlerimizi çok daha ciddî bir şekilde ele alalım. Megapol olma durumunda olanlarını büyükşehir modeline sıkıştırmayalım, metropol modeline sıkıştırmayalım. Onları bölge yönetimi gibi, megapol bölge yönetimi gibi planlayalım, altlarındaki büyükşehir metropol yapılarıyla birlikte. Alt belediyeleri, ilçe belediyesi, ilk kademe belediyesi diye ayırmadan hepsini ilçe belediyesi haline getirelim; ama, onları da ortalama 100 000'lik nüfuslarla daha katılımcı, daha yerinden yönetimci anlayışla yönetilebilir şekilde planlayalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Dinçer, lütfen konuşmanızı tamamlar mısınız.

ALİ DİNÇER (Devamla) - Şehirlerin bu yapılanması, büyükşehirlerin oluşumu, örgütlenmesiyle ilgili sözlerim ulaşımla da yakından ilgili, toplu taşımacılıkla yakından ilgili, altyapı çalışmalarıyla yakından ilgili. O nedenle, bu yasa çıktıktan sonra çok fazla bir değişiklik olmayacak, böylesine önemli, radikal çalışmalar yapılmadığı için. Keşke yapılsaydı da bir an evvel en etkin, en verimli, çağdaş, Avrupaî kent yapılanmasına biz de kavuşabilseydik. İnşallah, bu, yakın zamanda olur; birlikte yaparız.

Tekrar, Cumhuriyet Halk Partisi adına, Cumhuriyet Halk Partisi büyükşehirler modeliyle ilgili verdiğim bilgileri dinlemenizden dolayı çok teşekkür ediyor, başarılar diliyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Dinçer.

Sayın milletvekilleri, 9 uncu madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10 uncu maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediyesinin yetkileri ve imtiyazları

MADDE 10.- Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bilecik Milletvekili Sayın Yaşar Tüzün; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; görüşmekte olduğumuz 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 10 uncu maddesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsım adına söz almış bulunuyorum; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, ülkemizde son yıllarda artan tempoyla gelişme temayülü gösteren hızlı nüfus artışı ve sanayileşme, kentlerde, paralel olarak, plansız ve kontrolsüz fizikî gelişme, şehirlerin sosyal yapıları, ekonomileri ve yerleşme şekillerinde önemli değişikliğe yol açmıştır. Plansız ve kontrolsüz imar, konut, ulaşım çevre sorunlarını artırmış, altyapı yetersizliklerini bariz bir şekilde ortaya çıkarmıştır. Büyükşehirlerin sorunlarıyla baş edebilmek için buralarda farklı yönetim modellerinin uygulanmasını gerekli hale getirmiştir. Bütün dünyada yaygın bir şekilde uygulanan iki düzeyli yönetim sisteminin ülkemizdeki büyükşehirlerde de uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir. Anayasamızın 127 nci maddesinde, kanunla, büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebileceği öngörülmektedir.

Ülkemizde büyükşehir yönetimleriyle ilgili olarak ilk temel düzenleme, 1984 yılında kanun hükmünde kararname olarak çıkarıldıktan sonra, aynı yıl kanunlaşan 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla yapılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, 3030 sayılı Kanun, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi olmak üzere iki düzeyli anakent yapısını öngörmüştür. 3030 sayılı Kanun, belediye sınırları içerisinde birden çok ilçesi olan il merkezi belediyelerinin büyükşehir belediyesi olmasını öngörmüştür. 3030 sayılı Kanunla büyükşehir belediyelerine ek malî kaynaklar sağlanmış olduğundan,

gelişmekte olan birçok kentte büyükşehir statüsü olma arzusu da doğal olarak ortaya çıkmıştır. Oysa, bu kanunda, büyükşehir belediyelerinin yönetim yapısı, hukukî statüsü, görevleri de düzenlenmiştir. Bu kanuna göre "büyükşehir kurulabilmesi için belediye sınırları içerisinde 1'den fazla ilçenin bulunması, şayet yok ise, öncelikle merkezî idare tarafından en az 2 ilçenin kurulması gerekmektedir" denilmektedir.

Değerli arkadaşlarım, ancak, uygulamada durum böyle olmamıştır. Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun İllerinin merkez belediyeleri, 2.9.1993 tarihli ve 504 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle, belediye sınırları içerisinde ilçe belediyesi bulunma koşulu olmaksızın, büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür. Büyükşehir belediyesine dönüştürüldükten sonra, alt belediye kurulması ve bu belediyelerin ilçe belediyeleri fonksiyonunu yerine getirmesi öngörülmüştür. Durum böyle olunca, gelişmekte olan birçok kent, büyükşehir olmayı ve ek kaynakları kullanmayı istemektedir.

Görüşmekte olduğumuz yine 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 4 üncü maddesi, büyükşehir olabilmek için 750 000 nüfuslu ve 10 000 metre uzaklıkta yerleşim birimleri olma kriterlerini aramaktadır. Bu kriterler, bu rakamlar neye göre hazırlanmıştır? Bu kriterler, bu rakamlar hangi tespitlere göre hazırlanmıştır? Gerçekten, bu rakamlar doğru rakamlar mıdır? Bu konuda kanun tasarısında ve kanunun gerekçesinde herhangi bir açıklamaya, maalesef rastlayamadım.

59 uncu hükümet, son yapılan yerel seçimler neticesinde, üç büyük şehrin dışında, hemen hemen tüm büyükşehir belediyelerini kazanmıştır. Büyükşehir belediyelerini padişah yetkileriyle donatırken, alt kademe belediyelerini de, çöp toplama, temizlik işleri, park ve bahçeler ve defin işleriyle uğraşan birimler haline dönüştürmüştür.

Bugün görüştüğümüz kanun tasarısının "büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7 nci maddesi, mevcut başkanlara oldukça fazla yetkiler veriyor. Konuşmamın sonunda değineceğim; gerçi, 7 nci maddede verilen bir önergeyle, bu, kısmen de olsa düzeltildi; ama, yine de, büyükşehir belediye başkanlarımıza gerçekten çok fazla yetki verilmektedir.

Değerli arkadaşlarım, büyükşehir belediyesine ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisinin verilmesi, yerinde bir karar olmasına rağmen, yasadışı uygulamaları da ortadan kaldırmayacaktır. Ülkemizde 1980'li yıllardan bu yana yaşanan imar uygulamaları... Belediyelerin imar uygulamalarını denetleyecek il veya bölge kurullarının oluşturulmasının gerekliliğine inanıyoruz. Bu madde, bu açıdan da eksik bir maddedir.

Değerli arkadaşlarım, ülkemizin en önemli sorunlarından birisi de, kaçak ve ruhsatsız yapılaşmalardır. Bu sorun, bir taraftan çarpık ve düzensiz yapılaşmaya yol açmakta, diğer taraftan ekonomik, sosyal ve kültürel alanda başka sorunların doğmasına neden olmaktadır. Bu durumun en önemli sebeplerinden birisi, ilgili mercilerin kanunlarla tanınmış yetki ve sorumluluklarını kararlılıkla uygulamamasıdır. 28 Mart yerel seçimleri öncesi de, bunu, büyükşehirlerde çok net olarak gördük ve yaşadık. Bu nedenle, büyükşehir belediyesinin denetlemesinden ziyade, kurulacak komisyonlarda denetlenmesinin daha yerinde olacağını düşünüyoruz.

Daha önce görüştüğümüz Belediye Kanunu, İl Özel İdareleri Kanununda olduğu gibi, bu kanun tasarısında da maddelerin yeterli görüş alınmadan, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerle istişarelerde bulunulmadan ve gerekli hazırlıklar yapılmadan Genel Kurula getirildiğini hep beraber görüyoruz. Oysa demokrasilerin en önemli ayağı olan yerel yönetimlerin, özellikle belediye ve büyükşehir belediye kanunu tasarılarının hazırlanmasında geniş katılımın sağlanması daha akılcı, daha uzun süreli kanunların çıkarılmasına vesile olabilirdi. Bu kanun tasarıları, bu haliyle ihtiyaçlara cevap veremeyecek, yarın, ileriki günlerde ve aylarda yeni düzenlemeleri beraberinde getirecektir. Bu düşüncelerim ışığında, konunun yeniden değerlendirilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlarım, görüşmekte olduğumuz Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 10 uncu maddesini, bir kez daha, size okuyorum: "Madde 10 - Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir."

Arkadaşlarım, siz bu 10 uncu maddeden ne anladınız? Eğer bu madde, bu tasarıya konulmamış olsaydı, büyükşehir belediyeleri bu haklara sahip olmayacak mıydı?! İnanmanızı istiyorum, bu madde, bu tasarıya laf ola beri gele maddesi olarak konulmuştur; yani, hiçbir değerlendirme yapılmadan, incelenmeden konulan bir maddedir. Dolayısıyla, madde üzerinden daha çok, diğer maddeler hakkında görüşlerimi beyan ettim.

Değerli arkadaşlarım, yine, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının, gerçekten, gerek İçişleri Komisyonunda gerekse Plan ve Bütçe Komisyonlarında çok iyi değerlendirme yapılmadan Genel Kurula geldiğini görüyoruz.

Düşünebiliyor musunuz değerli arkadaşlarım, bu metni getiren hükümet, bunu destekleyen parti belli; ama, az önce, bir maddede 4 adet ayrı önerge veriliyor ve bu 4 adet ayrı önerge de kabul ediliyor. Ben bilemiyorum, Meclis tutanaklarına bakmadım, zaman olarak fırsatım yoktu; ama, bir hükümet tarafından getirilen bir kanunda, 1 madde için 4 ayrı önerge verildiğine ve 4 ayrı önergenin de kabul edildiğine Meclis tarihinde şahit olacağımızı düşünmüyorum.

Bu Büyükşehir Belediyeleri Kanunu, gerçekten, iyi değerlendirilseydi, 20 000 000'a yakın vatandaşımızı birinci derecede ilgilendiren bu kanun çok farklı değerlendirilseydi ve ona göre çıkarılsaydı daha iyi olurdu diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, özellikle Adalet ve Kalkınma Partisinin değerli milletvekilleri Genel Kurul çalışmalarına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorlar; biz Başkanlık Divanında olduğumuz için devamlı katılanları görüyoruz; ancak, Genel Kurula katılmayı âdet edinen bu arkadaşlar da, maalesef, çoğu zaman yanlış kararlar veriyor.

Yine, az önce, 7 nci maddede verilen bir önergede, gerçekten büyük bir yanlışlığa imza atmış bulunuyorsunuz. O da, bana göre şudur: Eğer, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu çıkarıyorsak ve büyükşehir belediye başkanlarına bu anlamda yetki veriyorsak, biz, biraz önce verdiğiniz bir önergede, şöyle bir metinle karşı karşıya kaldık: "7 nci maddenin ikinci fıkrasının sonuna, aşağıdaki ibarenin eklenmesini arz ve teklif ederiz." Teklif edenler belli. Teklif şu: "Büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilir."

Değerli arkadaşlarım, bu önergeyle, belediye başkanını, seçilmiş olan arkadaşı, bir noktada pasifize ettiniz; dolayısıyla, yetkiyi, belediye meclislerine bıraktınız ve büyükşehir belediye meclisleri, alt kademe üyelerinden seçildiğinden dolayı, bu noktada, bu önergeyle, 7 nci maddede, bundan böyle büyükşehir belediye meclislerinin vermiş olduğu kararlar uygulamaya geçecektir, büyükşehir belediye başkanının karşı çıkmasına veya düşünmemesine rağmen.

Daha önemli bir hata yaptınız, onu da söyleyeyim. Bu önergeye, Sayın Komisyonumuzun Sözcüsü ve Hükümet temsilcisi katılmadığı halde, Yüce Genel Kurul, bu önergeyi kabul etti. İşte, Genel Kurul ve siyasî etiğe yakışmayan bir durumla karşı karşıya kaldık. Zannediyorum, Sayın Bakanım ve Hükümetimiz -herhalde, bunu söylemek bana düşmüyor ama- gerekeni yapacaktır diye düşünüyorum; çünkü, hükümetin ve komisyonun kabul etmediği bir önergeyi Genel Kurul uygun görüyorsa, o hükümet ve o bakan, gerekeni yapmalıdır diye düşünüyorum. Ne demek istediğimi anlamışsınızdır.

ÜNAL KACIR (İstanbul) - İşine bak sen!

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım...

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Maddeye gel!

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Sayın Kacır, maddeyi konuşuyoruz. Madde, az önce söyledim, laf ola beri gele maddesi.

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Yok canım... Sen anlamamışsın!

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - İnan öyle... Yani, bu madde, 10 uncu madde konulmamış olsa da, konulmuş olsa da hiçbir şey fark etmiyor. O nedenle, kanunun da laf ola beri gele kanunu olmasını istemiyoruz. Değerlendirmelerimizi yapıyoruz; takdir yetkisi sizlerin, Yüce Genel Kurulun. Kabul edip etmeme noktasında, Genel Kurulumuz kararını verecektir.

Değerli arkadaşlarım, gerek belediye başkanlarının, bundan önceki kanunda görüştüğümüz gibi, özlük haklarında ve diğer haklarda birtakım donanımlara kavuşmadığını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elazığ) - Başkanlık Divanı üyesi olduğu için kesmeye gerek yok.

BAŞKAN - Sayın Tüzün, 1 dakikalık süre içerisinde konuşmanızı lütfen tamamlayınız. Yoksa, mikrofon kendiliğinden kapanacaktır.

Buyurun.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlarım, bu yetkiler, Belediyeler Kanununda uzun süre görüşüldü, tartışıldı ve biz, her ne kadar, siyaset gözetmeksizin, 3 215 belediyenin sorunlarını dile getirmeye çalıştıysak da, sizlerin oylarıyla bu kanunlar geçti. Yine, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında da düşüncelerimizi ve önerilerimizi aktaracağız; kabul edip etmemek, Yüce Genel Kurulun yetkisindedir diye düşünüyorum.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyor, Yüce Genel Kurula saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Tüzün.

Saygıdeğer milletvekilleri, madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

10 uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Saat 20.30'da toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati : 19.32

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.35

BAŞKAN : Başkanvekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Yaşar TÜZÜN (Bilecik), Mehmet DANİŞ (Çanakkale)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 113 üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Görüşmekte olduğumuz 619 sıra sayılı kanun tasarısının müzakeresine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

V. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

6. - Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Avrupa Birliği Uyum ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/768) (S. Sayısı: 619) (Devam)

BAŞKAN - Komisyon?.. Yerinde.

Hükümet?.. Yerinde.

11 inci maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediyesinin imar denetim yetkisi

MADDE 11.- Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi ve gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve belgeler en geç onbeş gün içinde verilir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yararlanılabilir.

Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılar, gerekli işlem yapılmak üzere ilgili belediyeye bildirilir. Belirlenen imara aykırı uygulama, ilgili belediye tarafından üç ay içinde giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 32 ve 42 nci maddelerinde belirtilen yetkilerini kullanma hakkını haizdir.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bursa Milletvekili Sayın Ali Dinçer; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ DİNÇER (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygılarımı sunuyorum.

Bu yasa tasarısının en önemli maddesini tartışıyoruz; ama, maalesef, salonda çok az sayıda parlamenter arkadaşımız var. Bu madde, bu yasa tasarısının bamteli, püf noktası. Hepimiz biliyoruz ki, kentlerde, çarpık kentleşme, arsa spekülasyonu, kentsel rant, büyük soygunlar, vurgunlar imar olaylarıyla oluyor. Halkın denetimine en açık olması gereken konu, bu konu; ama, burada halk yok, denetim yok; burada, büyükşehir belediyesinin olağanüstü bir hegemanyası var. Yani, demokratiklikle, katılımla bağdaşması mümkün olmayan olağanüstü bir yetki... Büyükşehir belediyesi ne derse o oluyor; kimsenin itiraz hakkı yok; ne alt belediyenin ilçe belediyesinin ne tüzelkişilerin, tek tek şahısların, ne de halkın itiraz hakkı, temyiz hakkı var. Son derece antidemokratik bir düzenleme. Böylesine bir maddeyi kabul etmek demokrasi anlayışıyla bağdaşmaz. Ben açık söyleyeyim; imar yetkilerini tümüyle büyükşehre devreden, büyükşehri tek yetkili kılan, hemşeriyi hiç yerine koyan, onun katılımını, denetimini, şehir halkının katılma hakkını küçücük bir cümleyle bile belirtmeyen bu madde, kabul edilebilecek bir madde değil. Ben, bu tasarının diğer tüm maddelerini içime sindirsem bile, sırf bu maddenin varlığı nedeniyle bu tasarıya evet diyemem; vicdan sahibi kimse diyemez.

Arkadaşlar, ilçe belediyesinin yetkisi sıfıra iniyor. İstediği an, üç aylık bir süre içerisinde, istediği değişikliği yaptırıyor; eğer ilçe belediyesi yapmazsa,

büyükşehir belediyesi kendisi yapıyor ve ilçe belediyesinin hiç itiraz hakkı yok. Yani, bu tasarıda, imarla ilgili uygulamaların kamuoyuna duyurulmasıyla, halkın bilgilendirilmesiyle ilgili bir cümle dahi yok.

Biz, Avrupa Birliğine üye olma iddiasındayız, isteğindeyiz, arzusundayız. Avrupa Birliğine üye olacak olan bir ülkenin, Avrupa Birliği standartlarında, özgürlükçü, çoğulcu, katılımcı, Batı Avrupa tipi demokraside olduğu gibi yerinden yönetim anlayışı olmalı, halkın katılımıyla kararların alındığı bir belediyecilik olmalı. Yani, biz, ne alt belediyelere güveniyoruz ne onların belediye meclislerine güveniyoruz ne halka güveniyoruz, hiç kimseye güvenmiyoruz; sadece ve sadece büyükşehir belediyesi... Ben, büyükşehir belediyesi, hatta, büyükşehir yok iken, tek başıma Ankara'nın bütününün belediye başkanlığını yapmış bir kişiyim. Tekrar böyle bir konumda olsam ve böyle bir yetki bana verilse, ben kabul etmem.

FİKRET BADAZLI (Antalya) - Çok lüzumlu...

ALİ DİNÇER (Devamla) - Biz, hep birlikte yaşıyoruz bu kentte; beraber yaşıyoruz bu kentte... Hepimiz için lüzumlu; sadece, büyükşehir... Türkiye'deki kentleri, sadece büyükşehir belediye başkanları düşünmez, herkes düşünür, hepimiz düşünürüz. Bu kentin yönetiminde hepimizin, ortaklaşa, yer alma, katılma hakkımız var. Elinsaf arkadaşlar!.. Amerika dahil, bütün gelişmiş demokrasilerde, bu konular çok açıktır, nettir. Ranta, spekülasyona, çıkar sağlamaya, soyguna, vurguna dayalı imar uygulamaları halk tarafından ortaya çıkarılır; bunlar, halkın denetimiyle önlenir. Düzgün iş, tabiî, halk tarafından da itibar görür, kabul edilir. Önemli olan düzgün iş yapmaktır; ama, düzgün iş yapılmadığı zaman onun önüne geçilebilecek mekanizmaların olması gerekir; hiçbirisi yok burada.

Elinsaf, Amerika'yı yeniden keşfetmenin de âlemi yok arkadaşlar! Mesela, ben, bu konuyla ilgili size bir örnek vereyim. Amerika'nın en büyük kenti New York'ta, 800 alt belediye vardır metropol, megapol yönetiminin altında. Bu belediyelerden birinde "suburb" denilen banliyö, kenar belediyelerden birinde geniş arazisi olan, büyük bir kâşanesi olan varlıklı bir insan, vasiyetinde, bu araziyi, içinde gölleri olan, ormanları olan bu araziyi mezun olduğu üniversiteye bağışlıyor. Üniversite yönetimi, bu araziden yararlanmak istiyor doğal olarak, gelir elde etmek istiyor ve işini bilen bir müteahhitle de anlaşıyor. Müteahhit, bütün kademelerden geçen bir imar planıyla, yüksek katlı uygulamalarla, burada, hem üniversitenin hem de kendisinin kazanç elde etmesini sağlayacak bir proje oluşturuyor. Bu proje her kademeden geçiyor, alt belediyeden, üst belediyeden, hepsinden geçiyor; ama, halkın bir yetkisi var, belli sayıda imzayla itiraz ediliyor ve referanduma gidiliyor; çünkü, bu yüksek katlı uygulama, bu beldenin kentleşme moduna, çizgilerine aykırı. Bu beldede, ağırlıklı, tek katlı, çift katlı yaşanan evler var; tek katlı, maksimum çift katlı alışveriş merkezleri var, kültür merkezleri var. "Bu yerleşim yerinin dokusunu bozamazsınız" diyorlar ve yasadaki yetkilerine dayalı olarak itiraz ediyorlar. İtirazları, tabiî, yürürlüğe giriyor -yetkili bir itiraz- referandum oluyor, büyük çoğunlukla halk bu imar planını reddediyor. Haa, bunun üzerine iş bitiyor mu, o arazi boş mu kalıyor, üniversite zarara mı uğruyor; hayır. Başka bir müteahhit, üniversiteyle, hemen hemen öbür projenin getireceği kadar gelir getirecek şekilde bir anlaşma yapıyor, kent halkının da kabulü olan bir plan ortaya çıkıyor. Şimdi, bu, Amerika'da böyle de, başka yerlerde böyle değil mi? Bu, Avrupa Birliği üyesi ülkelerde de böyle. Yani, dünyada demokrasinin kaynağı Avrupa Birliği ülkeleri, Batı Avrupa. Yani, bu özgürlükçü, çoğulcu, katılımcı demokrasinin bir adı da Batı Avrupa demokrasisidir.

Nerede gelişmiş bu Batı Avrupa demokrasisi? Başlangıçta, mutlakıyetçi rejimler var, imparatorluklar var, feodal güçler var. Halk, bir nevi köle durumunda Orta Çağda; ama, feodal güçlerin güvenlikli bir şekilde yaşamak için yaptıkları şatoların etrafında, o güvenlikten yararlanarak, feodal gücün paralı askerlerinin güvenliğinden yararlanarak ticaret gelişiyor ve o şatoların kenar surlarına "burg" deniliyor. Derken, bu burgların, surların dibindeki sanayi gelişmesi, burjuva sınıfını yaratıyor ve bunlar, ekonomik bakımdan da güçlenince demokratik haklar istiyorlar. İlk aldıkları demokratik hak, yaşadıkları yerin yönetimi; yani, belediye yönetimini kendilerinin yapması; belediyelerde, kent sınırları içinde yerinden yönetime geçme.

Pek çok Avrupa kentinin adı nedir; Hamburg, Strasburg, Edinburg. Böyle ilk yerleşim yerleri, ilk kentleşme yerleri ve demokrasi, halkın kendi kendini yönetimi ilkönce oralarda başlıyor, sonra ülke sathına yayılıyor, mutlakıyet rejimleri yıkılıyor, demokrasi gelişiyor. Özgürlükçü, çoğulcu, katılımcı demokrasi, Fransız İhtilaliyle birlikte alabildiğine gelişme imkânı buluyor. Tabiî, yıllar alıyor bu gelişme; ama, bu yıllar alan gelişmenin sonucunda, Avrupa standardı, Avrupa Birliği standardı -Yerel Yönetimler Özerklik Şartında da yazıyor- yerinden yönetimi getiriyor. Herkesi yaşadığı yörede yönetime katılma hakkıyla donatan bir yerinden yönetim anlayışını getiriyor Avrupa standardı.

Şimdi, biz, Avrupa Birliğine üye olmak durumunda olacağız, imarla ilgili konularda hemen hemen tüm yetkiyi büyükşehre vereceğiz. Şehirlerde yaşayan insanlarımız, belde insanlarımız, alt kademe belediyeleri -"ilk kademe belediyesi" diye geçiyor, "ilçe belediyesi" diye geçiyor- onların seçilmiş belediye meclisi üyeleri var, mahallelerin muhtarları var, ihtiyar heyeti üyeleri var, çok sayıda sivil toplum kurumu var, meslek örgütü var, bu konularla ilgili olanlar var özellikle; hiçbirisinin, hiçbir katılım yetkisi, kararı oluşturmayla ilgili bir müdahale yetkisi yok.

FİKRET BADAZLI (Antalya) - Yetkileri var da, büyükşehir üniform için müdahale ediyor.

ALİ DİNÇER (Devamla) - Hayır... Bakın, kardeşim, okuyayım ben size.

BAŞKAN - Sayın Badazlı, lütfen...

ALİ DİNÇER (Devamla) - Maddeyi okuyun. Madde, mutlu bir tesadüf, Türkçe yazılmış, hepimiz anlayacağız bunu.

"Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir." Olur, denetler; ama, sadece büyükşehir değil, başka kurumların da denetleme yetkisi olmalı, halkın özellikle denetleme yetkisi ve itiraz yetkisi olmalı, bilgilenme hakkı olmalı.

"Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi -büyükşehir, ilçe belediyesinden isteyecek- incelemeyi ve gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve belgeler en geç onbeş gün içinde verilir." Doğru, güzel bunlar.

"İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yararlanılabilir." Katılımları yok, isterse yararlanabilir. Halk da yok burada. Halktan, sivil toplum kurumlarından onay alma, onların bilgisine bu plan çalışmalarını sunma durumu yok.

"Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilir." Büyükşehirin istediği değişiklikleri yaptı yaptı; yapmadı... "Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir." Yani, planı kendisi yapar.

Bu eksiklik ve aykırılık olayı da indîdir, sübjektiftir, kendisine göredir genellikle. Öyle olabilir. Öyle olma halinde kim müdahale edecek? İlçe belediyesinin, ilçe belediye meclisinin itiraz hakkı var mı; yok. Halkın itiraz hakkı var mı; yok. Sivil toplum kurumlarının itiraz hakkı var mı; yok. Büyükşehir belediyesi, istediği gibi uygulamaya geçirir. Yani, iyi niyet esastır tabiî, güzel; ama, yasalar, suiniyeti, kötü niyeti önlemekle ilgili önlemleri koyar. Bir kentte yaşayan insanlar öncelikle o kentteki çarpık kentleşmeden zarar görürler. Onların müdahale hakkı, söz hakkı olmak durumundadır.

Açık, net... İstanbul'un nüfusu 10 000 000'un üzerinde, Ankara'nın nüfusu da 4 000 000 civarında. Buralarda, oy dağılımına göre, yüzde 20-25 oy aldınız mı, ülke gibi şehrin yönetimine geçiyorsunuz. Bu işi, bu görevi yapmış bir arkadaşınız olarak söylüyorum; isteseniz de, geniş anlamda, halkla temas kurarak, halkın katılımıyla birlikte belediyeyi yönetmeniz zor. Belediye yönetimlerinin etrafında karanlık bir hale oluşuyor; halk, kolay kolay, yönetime giremiyor; zaten girmek istese de, imkânsız. Siz, 10 000 000 nüfuslu bir kentte, büyükşehir belediyesini, belediye başkanını, anında hemşerilerinin hemen hemen hepsiyle karşılaştırabilir misiniz, onların görüşünü almasına,

yüz yüze görüşmesine imkân yaratabilir misiniz; yaratamazsınız. Oralarda -çok açık ve net olarak bugüne kadar gördük- bütün çarpık kentleşmelerin, arsa spekülasyonlarının, haksız rantlar elde edilmesinin nedeni, yeterli miktarda imarlı, altyapılı arsa üretilmediği içindir. Var olan imarlı, sınırlı arsanın yüksek fiyata gitmesini sağlamak için, işyeri için olsun, konut için olsun, yeterli miktarda imarlı, altyapılı arsa üretilmiyor. Buralarda büyük rantlar dönüyor. İmarlı, altyapılı arsa geniş miktarda üretilebilir ve insanlar bunları alır. Yani, ibadullah arazi var, arazisi dar bir ülke değiliz; kentlerin etrafında da arazi var. O arazilerde, rahatlıkla, hem de ihtiyacın ötesinde arzla, konut arsası ve işyeri arsası üretilip, herkesin hizmetine sunulması mümkün, talebini karşılamak mümkün; bu yapılmadığı için gecekondulaşma oluyor. Yoksa, insan niye dağın başına, başlangıçta suyu yokken, elektriği yokken, yolu yokken kayanın üzerine kaçak gecekondu yapsın; niye trilyonlarını yatırıp da, uygun olmayan arazilerde büyük sanayi tesislerini kurmak zorunda kalsın; çünkü, uygun olan arazi yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Dinçer, 1 dakikalık süre içerisinde konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun.

ALİ DİNÇER (Devamla) - Tamam, toparlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, uygun konut yapma, işyeri yapmayla ilgili arsalar olmadığı için kaçak yapılanmalar oluyor, orman arazileri işgal ediliyor, güzelim ormanlarımız yok ediliyor, sahiller talan ediliyor, kıyı kenar şeridi dahi itibar görmüyor. Bu güzelim ülkede, çok ciddî, çağdaş, insanî bir şekilde yerleşmemiz mümkünken, ferah ferah yaşamamız mümkünken, işyeri kurmak isteyen her girişimciye, rahatlıkla, hem de karşılıksız, istihdam yaratsın, ekonomiyi büyütsün diye karşılıksız yer vermemiz mümkünken -konut sahibi olmak önemli "dünyada mekan, ahrette iman" diyor atalarımız- herkese, aslında, imarlı, altyapılı, kendi olanaklarıyla, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde, mezrada bile konut yeri vermek mümkünken, bu kadar geniş olanaklara sahip ülkede, işte, buna benzer maddeler yüzünden işler aksıyor. Halkın içinde olmadığı bir proje, başarılı olmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ DİNÇER (Devamla) - Görüyoruz ki, birçok deprem evi var, heyelandan dolayı yapılan birçok mahalle var.

BAŞKAN - Sayın Dinçer, teşekkür ediyorum.

ALİ DİNÇER (Devamla) - Halka dönülmediği için yüksek miktarda ihaleye çıkılmış; ama, bu evlerde oturmuyor insanlar, burada insanlarımız yok, yurttaşlarımız yok, hemşerilerimiz yok.

Allah sonumuzu hayır etsin. (CHP sıralarından alkışlar; AK Parti sıralarından "amin" sesleri)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, madde üzerinde 1 adet önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu Tasarısının 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna aşağıdaki cümlenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	Yahya Baş	Nusret Bayraktar
Ankara	İstanbul	İstanbul
Recep Yıldırım		Alim Tunç
Sakarya		Uşak

"Ancak 3194 sayılı Kanunun 42 nci madde kapsamındaki konulardan dolayı iki kez ceza verilemez."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI SAİT AÇBA (Afyon)- Takdire bırakıyoruz Sayın Başkan,

BAŞKAN - Hükümet?..

DEVLET BAKANI GÜLDAL AKŞİT (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçeyi okutun efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum :

Gerekçe: İlçe belediyesinin 3194 sayılı Kanunun 42 nci maddesine göre yazdığı cezaların Büyükşehir belediyesince ikinci kez yazılması engellenmektedir.

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12 nci maddeyi okutuyorum :

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Organları

Büyükşehir belediye meclisi

MADDE 12.- Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur.

Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin başkanı olup, büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

BAŞKAN - 12 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13 üncü maddeyi okutuyorum :

Meclis toplantısı

MADDE 13.- Büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde mutat toplantı yerinde toplanır. Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür.

Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla belediye hudutları dahilinde meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle belde halkına duyurulur.

BAŞKAN - Madde üzerinde 2 adet önerge vardır. Önergeleri, önce geliş sıralarına göre okutup, sonra aykırılık derecelerine göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkranın madde metnine eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Haluk Koç	Mehmet Boztaş	İlyas Sezai Önder
Samsun	Aydın	Samsun
Erdal Karademir	Nurettin Sözen	Mustafa Gazalcı
İzmir	Sivas	Denizli

Oğuz Oyan

İzmir

"Önemli ve acele bir iş çıkarsa Belediye Başkanının yazılı çağrısı veya üyelerden 1/3'ünün gerekçeli teklifi ile Belediye Meclisi olağanüstü toplanır."

BAŞKAN - İkinci önergeyi okutup, işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 13 üncü maddesinin son fıkrasına aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Haluk Koç Mehmet Boztaş İlyas Sezai Önder
Samsun Aydın Samsun
Oğuz Oyan Erdal Karademir Nurettin Sözen
İzmir İzmir SivasMustafa Gazalcı
Denizli

"Kapalı yapılmayan toplantıların tutanakları isteyen herkese verilir ve varsa görüntüleri ile birlikte elektronik ortamda yayımlanır. Görüntü kasetlerinin kopyaları maliyet bedeli karşılığı isteyenlere verilir."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI SAİT AÇBA (Afyon) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

OĞUZ OYAN (İzmir) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Tasarının genel gerekçesinde katılım ve saydamlığa vurgu yapılmakta, madde gerekçesinde de, toplantıların aleniyeti ve kararların halka duyurulacağı öngörülmektedir. Saydamlığın gerçekleşmesinin temel koşullarından biri de, toplantı tutanaklarının isteyenlere verilmesi ve ilgililerin bilgi edinmelerinin sağlanmasıdır. Kanun tasarısı metninde bu nitelikte bir düzenleme bulunmadığından önerilen düzenleme ile bu eksiklik giderilmektedir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkranın madde metnine eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Oğuz Oyan (İzmir) ve arkadaşları

"Önemli ve acele bir iş çıkarsa Belediye Başkanının yazılı çağrısı veya üyelerden 1/3'ünün gerekçeli teklifi ile Belediye Meclisi olağanüstü toplanır."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI SAİT AÇBA (Afyon) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

OĞUZ OYAN (İzmir) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

3030 sayılı Kanunda düzenlenmiş olan olağanüstü toplantı şekli tasarıda kaldırılmıştır. Bu düzenleme, özellikle kentleşme sürecinin hızlı yaşandığı il, metropol ilçe ve büyükşehir belediyelerinde karar üretim sürecini sınırlayacaktır.

Merkezî yönetimin bazı görev ve sorumluluklarını yerel yönetimlere aktarma düşüncesi, belediyelerin karar organı olan meclislerin çalışma süresini sınırlamakla çelişmektedir.

Tasarının hem genel gerekçesinde hem 12 nci maddenin gerekçesinde "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına uygunluğu sağlama açısından

meclislerin sık sık toplanması ve mahallî hizmetleri kendi içerisinde müzakere etmesinde fayda görülmektedir" denilmesine rağmen, olağanüstü toplantıların kaldırılmasıyla, bu yaklaşımın tam tersi bir uygulama ortaya çıkacaktır.

Olağan toplantı günlerini, bütçede en çok 20, diğer aylarda en çok 5 günle sınırlamak, meclislerin yılda sadece 12 gün toplanmasına yol açabilecek bir sonuç doğurabilecektir.

Bu durum, belediye meclisini devre dışı bırakmak anlamına geldiği için, değişiklik önergesi hazırlanmıştır.

BAŞKAN - Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

13 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14 üncü maddeyi okutuyorum:

Meclis kararlarının kesinleşmesi

MADDE 14.- Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir.

Kararlar, kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallîn en büyük mülkî idare amirine gönderilir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.

Mülkî idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargı mercilerine başvurabilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir.

Kesinleşen kararlar yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderilir. Belediye başkanı, kesinleşen kararın iptali için on gün içinde idarî yargı merciine başvurabilir.

Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın İsmail Değerli; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İSMAİL DEĞERLİ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli Meclis üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı üzerinde söz almış bulunuyorum.

Büyükşehir belediyelerinde veyahut ilçe belediyelerinde, belediye meclisleri, belediye başkanı tarafından, ihtisas komisyonlarının görev alanına giren işleri veyahut belediye başkanının uygun görmüş olduğu konuları karara bağlamak üzere toplantıya çağırılır ve bu konular, mecliste görüşülerek karara bağlanır.

Değerli arkadaşlar, şimdi "Meclis kararlarının kesinleşmesi" başlıklı maddede deniliyor ki: Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine havale eder.

Şimdi, meclis toplantılarının gündemini, zaten, büyükşehir belediye başkanı belirler. Büyükşehir belediye başkanının belirlediği gündem, meclise getirir, tartışılır ve bir karara varılır. Eğer, meclis, büyükşehir belediye başkanının veyahut da ilçe belediye başkanının getirmiş olduğu konuları kabul etmez ise, büyükşehir belediye başkanına veyahut ilçe belediye başkanına yetki veriyorsunuz, ikinci sefer tekrar meclise getiriyor. Şimdi, gündemini siz belirliyorsunuz; komisyonlardan gelen veyahut sizin belirlediğiniz gündemleri, bunları ikinci sefer niye meclise getiriyorsunuz?

Değerli arkadaşlar, burada sıkıntı doğuyor. Hiçbir zaman böyle değildi, 1580 sayılı Yasada da böyle bir şey yoktu, 3030 sayılı Yasada da böyle bir karar yoktu. Belediye meclisine gelen kararlar belediye meclisi tarafından reddedildiği zaman, bir yıl içerisinde tekrar aynı meclise gelemez; daha önceki yasa da böyleydi. Eğer hakikaten belediye meclisi üyeleri uygun görmüyorsa, o karar ancak bir sene sonra gelirdi -ki, bizim Meclis İçtüzüğümüz de böyle- ama, burada, ne hikmetse, meclis o kararı reddettiği zaman, bir hafta sonra tekrar meclise geliyor.

Şimdi siz, belediye meclisi üyelerine yeterli maaşı vermiyorsunuz, yeterli harcırahı vermiyorsunuz; ne yapıyorsunuz; belediye başkanını meclis üyelerine mahkûm ediyorsunuz yahut da meclis üyelerini belediye başkanına mahkûm ediyorsunuz. Ne olacaktır; herhangi bir belediye başkanının isteyip de yapamayacağı bir şey var mı?! İçimizde belediye başkanlığı yapmış arkadaşlarımız var, ben de yaptım; yani, siz, bir hafta sonra, meclisin reddettiği kararı tekrar meclise getireceksiniz. Bu, doğru bir karar değil; bu, sıkıntı yaratır; bu, bazı dedikodulara sebep olur.

Değerli arkadaşlar, daha önce de söylemiştim; bu nedir -ben, belediye meclisi üyelerinin böyle bir şey yapacağını tahmin etmiyorum ama -belediye başkanı ile bazı belediye meclisi üyeleri pazarlığa oturacaktır "ben bu maddeye tekrar oy veririm; ama, siz de bana şunu vereceksiniz..." Bunun sonucu böyle olacaktır.

Sonra, ilçe belediye meclisi toplantılarına belirli sayıda mahalle muhtarları geliyor, sivil toplum örgütlerinden kişiler geliyor, odalardan bazı kişiler geliyor. Peki, büyükşehir belediye meclisine niye gelmiyor? En büyük sıkıntı büyükşehir belediyelerinde. Biraz önce Ali Beyin de söylediği, en büyük rant, büyükşehir belediyesinin imarla ilgili yapmış olduğu çalışmalarda. Peki, niye buraya kimse gelmiyor? Yani, sır mı var?!

Sonra, şeffaflık, saydamlık, açıklık diyorsunuz. Hangi şeffaflık var bu maddelerde?! Yani, büyükşehir belediyeleri kapalı bir kutu mu?! Hiç kimse mi bir şey öğrenmeyecek, hiç kimseye mi bir bilgi, belge verilmeyecek?.. Mahalle muhtarı yok, sivil toplum örgütlerinden hiç kimse yok, odalardan hiç kimse yok, baş başa... Halk zaten gelmiyor oraya. Nasıl olacak bu?

Eskiden imar planlarında 1/ 50 000'likleri Bayındırlık Bakanlığı yapıyordu. Şimdi siz bütün yetkileri büyükşehir belediyesine verdiniz, bütün işleri büyükşehir belediyeleri yapacak. Nasıl olacak bu?

Bir diğer konu, ilçe belediyelerini büyükşehir belediyelerinin tamamen emrine koydunuz. Ya ilçe belediyelerini kaldıracaksınız, ilçe belediyeleri müdürlük olacak, bölge müdürlüğü olacak veya büyükşehir belediyesine bağlı müdürlükler haline getireceksiniz ya da hakikaten bu vesayeti kaldıracaksınız. Geldi, siz bir karar aldınız; eğer aynı partiden belediye değilseniz, her kararınız büyükşehir belediyesinde bekler. Daha önce biz bunun büyük sıkıntılarını çektik. Siz, meclisinizde oybirliğiyle karar alıyorsunuz, büyükşehir belediyesine gönderiyorsunuz, büyükşehir belediyesi bekletiyor üç ay, beş ay, altı ay, bir sene. Bakıyorsunuz, ret kararı "reddedilmiştir" diyor. Bu sefer meclisine geliyordu, üçte 2'yle geçirdiğiniz zaman, o karar geçerli oluyordu; ancak, büyükşehir belediyesine bilgiyi verirsiniz, mahkeme yolu vardı. Şimdi, bu da yok, üçte 2 de yok işin içerisinde. İkinci sefer meclise geldiği zaman büyükşehir belediye başkanının itirazı, hiç olmazsa, üçte 2 çoğunluk koymalısınız. Eğer üçte 2 çoğunluğu koyarsanız, o zaman bu pazarlıklar olmayacaktır; ama, siz "oyçokluğuyla" diyorsunuz, bu, doğru bir karar değil. Biz, gerçekten bununla ilgili çok büyük sıkıntılar çektik. Kararlarımız üç ay, beş ay, altı ay bekliyor.

Bunun yanında, doğru, büyükşehre geldi, üç aylık bir müddet koymuşsunuz, eğer nazım imar planına uygunsa, üç ay içerisinde karar verir "ilçe belediyeleri, imarla ilgili yapmış olduğu çalışmaları büyükşehir belediye başkanına sunar" denilir. Peki, büyükşehir belediye başkanı bunu ne zaman onaylayıp gönderecek? Kaç günde gönderecek? İşine gelmezse, yine altı ay bekletecek; ama, işine gelirse de bir günde bunu onaylayacak. Burada bununla ilgili bir müeyyide de yok. Yani, bir müeyyidenin konulması lazım. İlçe belediyeleri gönderdiği zaman, üç ay içerisinde incelenecek; olumluysa, yani nazım imar planına uygunsa, zaten uygunluğunu onaylayacak, uygun değilse, kendisi uygun hale getirecek, belediye başkanına sunacak. Peki, ondan sonra ne olacak; belediye başkanı bekletecek, altı ay, bir sene... O zaman, o ilçe belediyesinin elini kolunu bağlamış olacaksınız. Yani, bir karar altı ay, bir sene bekler mi! Biz, bunun örneklerini gerçekten çok gördük, çok büyük sıkıntı çektik. Ancak, belediyeler eğer aynı partidense gerçekten işi kolay; ama, farklı partilerdense ne olacak o zaman; o zaman, o ilçe belediyelerinin eli kolu bağlanmış olacak. Siz, belediye başkanına iki sefer meclise gönderme yetkisi veriyorsunuz, mülkî idare amiri eğer kabul etmezse, o zaman ona da verin; niye ikinci sefer gidiyor? Zaman kaybına uğruyor değerli arkadaşlar. Bence, bu madde doğru değildir, ilçe belediyelerini tamamen büyükşehir belediyelerine teslim etmiş oluyor, sıkıntı doğuruyor, zaman kaybına uğruyor; çünkü, büyükşehir belediye başkanı istemediği zaman, ya bekletecek ya da mahkemeye gidecek. O zaman sıkıntı doğuyor burada. O zaman valilere de yetki verelim; büyükşehir belediyesinin kararları da mülkî idare amirine gittiği zaman, eğer uygun değilse, o da tekrar büyükşehir belediyesine göndersin. Bunlar doğru değildir. Gerçekten, eskiden büyükşehir belediye başkanları padişahtı, resmen padişah; siz şimdi, büyükşehir belediye başkanlarını imparator yaptınız; ne partileri dinleyecektir ne genel merkezleri dinleyecektir -hiç kimseyi dinlemeyecektir- ne de İçişleri Bakanını dinleyecektir. Zaten doğru dürüst bir denetim mekanizması da yok; vay haline -ben onu size söyleyeyim- ilçe belediyelerinin!.. Bunun yanında da, büyükşehir belediyeleri tamamen imparator oldu; hayırlı uğurlu olsun!..

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Değerli.

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanın kısa bir açıklaması olacaktır.

Buyurun Sayın Bakanım.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; müsaade ederseniz, görüşülmekte olan bu maddeyle ilgili kısa bir açıklamada bulunmak istiyorum.

Şimdi, bu maddeyle getirilen hükümler, mevcut Büyükşehir Belediyesi Kanununda var, hem de biraz daha ağırı var; biz biraz daha demokratikleştirdik burada.

Bakın, şu anda yürürlükte olan kanunun maddesini okuyorum: "Büyükşehir ve ilçe belediye meclislerince alınan bütün kararlar büyükşehir belediye başkanına gönderilir." Hem de burada "büyükşehir belediye meclisi kararları da dahil ilçe belediye meclislerinin aldığı bütün kararlar büyükşehir belediye başkanına gönderilir" deniliyor. Devam ediyoruz: "Büyükşehir belediye başkanı konunun meclislerde tekrar görüşülmesini isteyebilir." İlk defa bununla getirmiyoruz; eski kanunda da, büyükşehir belediye başkanı, meclisten konunun tekrar görüşülmesini isteyebilir. Burada yine biz bir yumuşatma yapıyoruz; mevcut kanunda "2/3 çoğunlukla ısrar ederse kesinleşir" deniliyor; biz burada "salt çoğunlukla ısrar ederse" diyoruz, daha da yumuşatıyoruz.

Bilgilerinize arz ediyorum efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

İSMAİL DEĞERLİ (Ankara) - Kaç günde geri gönderilir; burada süre yok.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Yedi günde...

İSMAİL DEĞERLİ (Ankara) - Yedi gün içinde inceler; ama, geri gönderir demiyor.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 14 üncü madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

15 inci maddeyi okutuyorum:

İhtisas komisyonları

MADDE 15.- Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün görüşmekte olduğumuz Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 15 inci maddesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsım adına söz almış bulunuyorum; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında ihtisas komisyonlarının kurulması maddesi, şahsen, incelediğimizde, destek vereceğimiz ve olumlu gördüğümüz bir maddedir; ancak, bununla ilgili birtakım açıklamalarda bulunacağım ve bu maddenin değiştirilmesiyle ilgili önergemize katkı isteyeceğim.

Değerli arkadaşlar, yeni bir yüzyılın başında yaşanan hızlı değişim, yenileşme, toplumları ve ekonomik örgütleri değişmeye ve gelişmeye, diğer bir ifadeyle yeni durumlara adapte olmaya zorlamaktadır. Bu olgu, toplumsal bir kurum olan belediye yönetim sistemi ve bu sistem içinde belirli fonksiyonları gerçekleştirmek amacıyla oluşturulmuş bulunan belediye organları için de geçerlidir. Yönetim, dinamik bir süreç olup, sürekli olarak değişmek ve gelişmek zorundadır. Artan arzu, istek ve hizmetler, yönetimin gelişmesini zorunlu kıldığı gibi, örgütsel çalışmaları da beraberinde getirecektir. Bu düşünceler ışığında hazırlanan Yerel Yönetimler Temel Kanunu Tasarısının ayağı olan Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı hazırlarınken, 15 inci maddeyle, büyükşehir belediye meclislerine altkomisyon kurma yetkisi verilerek değişimi geliştirmek istenilmiş, katılımcılığın sağlanması düşünülmüştür.

Değerli arkadaşlarım, görüşmekte olduğumuz bu 15 inci maddeyle, büyükşehir belediye meclislerine ihtisas komisyonları kurma yetkisi verilmektedir. Bu maddenin gerekçesine baktığımızda, ihtisas komisyonları

yeniden düzenlenerek, katılımı ve etkinliği sağlayacak bir yapıya kavuşturulmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, maddenin özünde, sorunlar, konular, istekler, talepler, kentte bulunan kentlinin, sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının veyahut şahısların isteklerinin belediye meclisinde görüşülmeden önce ihtisas komisyonlarında tartışılması ve yine bu arada ilgili sivil toplum örgütlerinin de görüşleri alındıktan sonra karara bağlanması öngörülmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde, imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, plan ve bütçe, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonu kurulması zorunlu hale getirilmektedir. Özellikle imar sorunlarının ilgili kişi ve kuruluşların da görüşleri alınmak suretiyle karara bağlanması için, imar komisyonunun -diğer komisyonlardan farklı olarak- çalışmaları süreye tabi tutulmamıştır. Ayrıca, havale edilen işlerin bir ay içinde sonuçlandırılması öngörülerek, işlerin bekletilmesi önlenmektedir.

Değerli arkadaşlarım, ayrıca, katılımı artırmak maksadıyla, gündemdeki konularla ilgili kişi veya kurum temsilcileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümleri, sendikalar -oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonlarının bulunduğu yerlerde konfederasyonun- ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılmasına ve görüş bildirmesine imkân sağlanmaktadır. Gerçekten, bu anlamda, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında bu madde önemini korumaktadır ve önemine binaen de, yine, o kentte bulunan bahsettiğim tüm kuruluşların temsilcilerinin ihtisas komisyonlarında görev alması, hatta, uygun görüldüğü takdirde belediye meclisi tarafından da kendilerine bir ücret ödenmesi, tarafımızdan da uygundur.

Değerli arkadaşlarım, yine, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarındaki çalışma sisteminde olduğu gibi, ihtisas komisyonlarının görev alanına giren işlerin ilgili komisyonda görüşüldükten sonra hemen belediye meclisinde karara bağlanması sistemi getirilmek suretiyle, meclis üyelerinin kararlara etkin bir şekilde katılımı da sağlanmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, oysa, kanun tasarısına baktığımızda, madde gerekçesinin dışında bir madde metni olduğu da göze çarpmaktadır. Madde gerekçesinde, geniş katılımdan bahsediyoruz, sivil toplum örgütlerinden, üniversitelerden temsilcileri bazı komisyonlara üye olarak katıyoruz; ancak, esas yerelde birinci derecede temsilci olan muhtarlarımıza oy hakkını vermiyoruz.

Belediyelerde, sivil toplum örgütleri ve üniversitenin katılımı çok önemli bir konu olduğu gibi, bu önemli konuda ilgili kuruluşların mutlak surette katılımının sağlanabilmesi ve oy hakkı verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Büyükşehir belediyelerinde imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, plan ve bütçe, eğitim ve kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonlarının kurulmasını zorunlu tutuyorsunuz; ama, bu komisyonların üyelerinin özlük hakları ve ücretleri konusunda herhangi bir düzenleme de maalesef yapılmamıştır.

Değerli arkadaşlarım, bildiğiniz gibi, belediye meclislerimizde, kent belediye meclislerinde, özellikle, belediye meclisi üyelerimizin yüzde 80'i esnaftan oluşmaktadır. Her esnaf arkadaşımızın kendi işyerini ve işini kapatıp, belediyenin işleriyle uğraşmak için belli bir zaman ayırması gerekiyor. İşte bu anlamda kendini işe verebilmesi için, kentin, kentlinin ve belediyenin sorunlarını çözebilmesi için, kendi birikimi ve deneyimiyle belediye meclisi toplantısına katkı verebilmesi için, mutlaka bu komisyon üyelerinin de ücrete bağlanması gerekir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisinde belirli bilgi ve birikime sahip ihtisas komisyonu üyelerinden ve teknik elemanlardan oluşan altkomisyonlarda bile bazı durumlar gözden kaçabiliyorsa, alınan birçok karar Anayasa Mahkemesinden geri dönüyorsa, belediye meclisi tarafından oluşturulacak ihtisas komisyonlarının da sağlıklı olması için, bu hakları, bu özlük hakları vermemiz gerekir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, geçtiğimiz hafta Belediyeler Kanunu Tasarısı üzerinde görüştük, bugünden itibaren Büyükşehir Belediyeleri Kanununu Tasarısını görüşüyoruz. Büyükşehir belediye başkanlarımız, il belediye

başkanlarımız, ilçe ve belde belediye başkanlarımız, gerçekten, bu tasarıdan memnun olmadıklarını, telefonlarla bizzat tarafımıza bildiriyorlar.

Türkiye'de ulusal nüfusun yüzde 80'i belediye sınırları içerisinde yaşamakta. Bizim düşüncemize göre, nüfusun yüzde 80'inin sorununu çözebilecek bir kanun tasarısını bu çatıdan çıkarmamız gerekiyordu; ancak, Cumhuriyet Halk Partisinin düşüncelerine uygun olmayan bir yasa gündemde yerini almış ve sizler tarafından destekleniyor. İnşallah, önümüzdeki aylarda ve yıllarda belediyelerimizin sorununu gerçekten çözebilecek yasaları görüşmek umuduyla, beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyor, Yüce Meclise saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Tüzün.

Madde üzerinde 1 adet önerge vardır; önergeyi okutup, işleme alıyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 15 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Haluk Koç	Mehmet Boztaş	Sezai Önder
Samsun	Aydın	Samsun
Erdal Karademir	Nurettin Sözen	Mustafa Gazalcı
İzmir	Sivas	Denizli
	Oğuz Oyan	
	İzmir	

"İhtisas Komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin Büyükşehir Belediye Meclisindeki üye tamsayısının, meclis üye tamsayısına oranlanması suretiyle oluşur. Nüfusu 100 000'in üzerinde olan beldelerde İmar ve Bayındırlık Komisyonu, Çevre Sağlık Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu, Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu, Ulaşım Komisyonu, Hukuk ve Tarifeler Komisyonu, Emlak ve İstimlak Komisyonu, Hesap İnceleme Komisyonu kurulması zorunludur.

Komisyonların çalışmaları süreye tabi değildir ve kendilerine havale edilen işleri bir ay içerisinde sonuçlandırırlar."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI SAİT AÇBA (Afyon) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Tasarıda büyükşehir belediyelerinde zorunlu komisyonlar sayılırken, hukuk ve tarifeler ile emlak ve istimlak, hesap inceleme komisyonları metinde yer almamıştır. Oysaki, belediye birimleri tüm çalışmaları kendi yönetmeliklerinde belirlenen esaslara göre yaparlar. Bu yönetmelikler ise, belediye meclislerinde karara bağlanır. Meclisin yönetmelik taslaklarını bir komisyon raporuna bağlı olmaksızın müzakere etmesi olanaklı değildir. Bu nedenle, taslakların hukuk komisyonundan gelmesi gerekmektedir.

Birçok kurum ve kişi, belediyelerden çeşitli taleplerde bulunurlar. Bu taleplerin önemli bir kısmının değerlendirilmesi meclis kararı gerektirir. Meclis, bu konularda karar verirken, hukuksal bir dayanağa gereksinim duyar. Bunun için, yine hukuk komisyonunun raporuna başvurulur.

Ayrıca, belediye, ürettiği birkısım hizmetler için ücret almaktadır ve bunların sayısı hayli fazladır. Tarifelerin yapımı ve günün koşullarına göre en az yılda bir kez değişimi, yine meclis kararıyla olmaktadır. Meclis, tarife taslaklarıyla ilgili araştırma yaparak görüş oluşturmak gereksinimini ise, tarifeler komisyonu karşılamak durumundadır. Bu nedenle, hukuk ve tarifeler komisyonu da zorunlu komisyonlar arasında yer almalıdır.

Kentlerde planlama sorunu, şahıs hisseleri ile belediye hisseleri komşu olarak oluşmakta, bunların bir kısmının kamulaştırılması gerekmekte, bazılarının şahıslara satışı söz konusu olmakta, ayrıca belediye

taşınmazlarının kiraya verilmesi durumları ortaya çıkmaktadır. Bütün bu konularda da meclis kararlarına gereksinim duyulmaktadır. Meclis de konunun komisyon raporuna dayanılarak değerlendirilmesini yapacağından, emlak ve istimlak komisyonu da zorunlu komisyon olarak yasada yer almalıdır.

Komisyon çalışmalarında sadece imar komisyonunda meclisin çalışma süresi dışında da çalışma olanağı tanımak doğru değildir. Tüm komisyonlar için aynı zorunluluk ve zaman gereksinimi vardır. Bir çevre ve sağlık, hukuk, tarifeler ya da emlak komisyonunun kendisine gönderilen konuyu meclis, en fazla beş gün açık olacaksa bunun birinci günü meclisin çalışma günü, son günü de karar günü ise, aradaki üç çalışma gününde gerekli araştırma ve inceleme, yerinde keşif yaparak rapor hazırlanmasına yeterli zaman kalmayacaktır.

Bu nedenle, süre yönünden tüm komisyonlar için aynı zaman genişliği getirilmelidir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

15 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

16 ncı maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediye encümeni

MADDE 16.- Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için, gizli oyla seçeceği beş üye ile biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere büyükşehir belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediye encümeninin başkanı ve seçilmiş üyelerine, 12.000 gösterge rakamının Devlet memur aylıkları için belirlenen katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bursa Milletvekili Sayın Ali Dinçer; buyurun.

CHP GRUBU ADINA ALİ DİNÇER (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına bir kez daha saygılarımı sunuyorum ve 16 ncı madde üzerindeki görüşlerimizi aktaracağım.

Belediye encümeni, merkezî hükümetle benzetme yaparsak, hükümet gibidir, kabine gibidir, icra organıdır ve mümkün olduğu kadar, merkezî hükümetin kabinesinde olduğu gibi, seçilmiş insanlardan oluşması gerekir; ama, bu maddeye göre, 5 belediye meclisi üyesi oluyor, 5 de belediye görevlisi; birisi malî işlerden sorumlu, örneğin hesap işleri müdürü oluyor, diğerlerini de belediye başkanı belirliyor. Zaten, onlar, belediye başkanının tayin ettiği bürokratlar veya teknokratlar. Belediye başkanı da encümene başkanlık ediyor.

Görülüyor ki, burada, belediye başkanı ve belediye başkanının atadığı bürokratlar ağırlıkta. Bunun, temsilî demokrasi açısından doğru olduğunu kabul etmek, Avrupa Birliği standardı olan yerinden yönetim anlayışına uygun olduğunu kabul etmek mümkün değil. 1580 sayılı Kanunda bile böylesi yok. 1580 sayılı Kanun bile, daha denetime açık, daha katılımcı, hem de 1930'larda hazırlanmış; o sırada tek parti hükümeti varken; ama, o zamanlar, amaç, çağdaş Batı uygarlığının üzerine çıkmak ve ona göre de, demokratik yapıdaki belediyelerle, Türkiye'de, çoğulcu, özgürlükçü demokrasinin temel taşlarını yerine yerleştirmek. Böyle olunca, öyle bir yasa çıkmış; ama, şimdi, demokratiklik açısından, katılım açısından, yönetenlerin, seçilmişlerin seçenler adına denetimi açısından daha da ileri gitmemiz gerekiyorken, geri gidiyoruz.

Bakın "belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder" deniliyor. Genel sekreter de

atamayla gelmiştir; kamu görevlisidir, belediye başkanı getiriyor. Bir belediye başkanlığı makamı var, başkanvekilliği makamı var; başkan olmadığı zaman, başkanvekili, belediye meclisinin seçilmiş üyelerinden biri olarak, halk tarafından seçilmiş bir kişi olarak, halkın adına başkanlığa vekâlet edecek. Niye 1580'de olduğu gibi, belediye başkanvekili başkanlık etmez bu encümene, belediyenin hükümetine, belediyenin kabinesine?! Düşünebiliyor musunuz, Başbakan olmadığı zaman, Kabineye, Başbakanlık Müsteşarı Ömer Dinçer başkanlık edecek, başbakan yardımcılarından herhangi biri başbakan vekilliği yapamayacak!

Daha uzun anlatmaya gerek var mı, izah etmeye gerek var mı buradaki garabetleri ortaya koymak için?!

Değerli arkadaşlarım, bundan sonraki maddelerde -bundan önceki maddelerde de vardı- göreceğiz ki, biz, büyükşehir belediye başkanlığını -daha önce belediye başkanlığında da vardı- önemli ölçüde, seçilmiş padişah haline getiriyoruz; hem de, bazen, son derece düşük oy yüzdeleriyle seçim kazanabilen, bazen yönetme durumunda oldukları belde halkının yüzde 70'inden fazlasının oy vermediği insanlara bu yetkiyi veriyoruz ve denetim hakkı vermeden veriyoruz, demokratik katılım hakkı vermeden veriyoruz, encümeni istediği gibi yönetme yetkisi veriyoruz.

Encümen, en hayatî konularda, sık sık toplanıp, karar alan, icra yetkisine sahip bir kurum. Bunu, neredeyse, tümüyle, tam anlamıyla, bir kişinin eline veriyoruz. Tabiî, bu böyle olunca, açık söyleyeyim, başkanların megalomanileri kabarıyor. Aslında, onlara da iyilik etmiyoruz; onlar da "ben neymişim be abi" pozisyonuna geliyorlar. Başkanlık tapulu mülkleri değil, mahkeme kadıya mülk değil. Bu adamların, bu şekilde yetkilerle başkanlık yapanların, başkanlıktan ayrıldıktan sonra benzer yetkilere sahip olan bir yere gelmedikleri zaman içine düşecekleri psikolojik boşluğu düşünün, ruhsal bunalımı düşünün. Aslında, özellikle büyük kentlerde, çok büyük kentlerde, milyonlarca insanın yaşadığı yerlerde, olağanüstü derecede ciddî işlerin yapılması gereken yerlerde, bir kişiye bu kadar yük de yüklenmez, doğru değildir. Yani, görev bölümü esastır, takım çalışması esastır; ama, kişilikli insanlarla. Birinin tayiniyle gelmiş, sonra onunla beraber çalışacak; o, onu istediği zaman görevden alabilecek ve siz, orada, o, atamayla gelip encümende yer alan insanların, özgür iradeleriyle davranıp davranamayacaklarını bir düşünün. Onların da kişilikleri ezilecek. Bir yanda, seçilmiş belediye meclisi üyeleri encümen üyesi, diğer yanda, belediye başkanının atadığı, kaderi belediye başkanının iki dudağı arasında olan bir başka encümen üyesi, bürokrat, teknokrat; birlikte karar verme durumunda; onlar, kendilerini atayan başkanla birlikte çoğunluktalar. Belediye meclisi üyesi olan encümen üyesi, kendini seçenlerin denetimini düşünecek, onlara hesap vermeyi düşünecek, tekrar seçilmek isteyecek; zaman zaman seçmenleriyle bir araya gelecek, seçmenlerinin onun üzerinde denetimi olacak, onun üzerinde talepleri olacak; o, seçmenin, hemşerinin taleplerini yansıtma durumunda olacak. Konuşur; müdanası yok, sırtında yumurta küfesi de yok, eğer kişilikli bir belediye meclisi üyesiyse; ama, öbürü, çoluk çocuk sahibi, eve nafaka götürmesi lazım; onu birisi tayin etmiş ve onunla birlikte oy kullanma durumunda, bazen ona karşı olabilecek; mümkün mü?!

Olacak iş değil bu. Daha uzun uzun anlatmanın da pek anlamı yok. Konuyu takdirlerinize bırakıyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi adına, Türkiye'ye çokpartili özgürlükçü, çoğulcu, demokratik rejimi tek parti iktidarındayken dahi getirme olgunluğunu gösteren Cumhuriyet Halk Partisi adına saygılarımı sunarken, gelişmesi gereken demokrasimizin böylesine yasa maddeleriyle daraltılması beni üzüyor; sizleri de üzüyor diye varsayıyorum.

Tekrar tekrar sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Dinçer.

Madde üzerinde 1 adet önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı tasarının 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

İdris Naim Şahin	Mustafa Açıkalın	Adem Baştürk
İstanbul	İstanbul	Kayseri
Recep Koral		Ünal Kacır
İstanbul		İstanbul

"Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yılın ilk olağan toplantısında kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere, belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI SAİT AÇBA (Afyon) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Belediye meclisi üyeleri arasından seçilecek encümen üyelerinin seçim zamanı ile belediye yönetiminde önemli koordinasyon görevi olan genel sekreterin encümen üyeliğine açıklık getirilmesi amaçlanmıştır.

BAŞKAN - Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, Komisyonun katılmadığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 16 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

17 nci maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediye başkanı

MADDE 17.- Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye başkanvekili, Belediye Kanunundaki usullere göre belirlenir. Ancak, büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir belediye başkanvekili olamaz.

Büyükşehir belediye başkanı, görevinin devamı süresince, siyasi partilerin genel idare kurulu ve/veya parti meclislerinde görev alabilir. Ancak, genel merkez yönetim ve denetim organları ile il, ilçe ve belde teşkilatının organlarında görev alamaz; profesyonel spor klüplerinin başkanlığını yapamaz, yönetiminde bulunamaz.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bursa Milletvekili Sayın Ali Dinçer; buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

Sürenizi birlikte kullanacaksınız Sayın Dinçer.

CHP GRUBU ADINA ALİ DİNÇER (Bursa) - Sayın Başkan, Başkanlık Divanının değerli üyeleri, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygılarımla sözüme başlıyorum.

Biz, bu Mecliste, bu ülkenin insanları olarak aynı gemideyiz. Bu ülkenin salahı için, ilerlemesi için, gelişmesi için, etkin ve verimli yönetim modellerine kavuşması için, içtenlikle, birlikte düşünebiliriz, birlikte karar verebiliriz; çünkü, bir zarar gördüğümüz zaman hepimiz zarar görüyoruz, yarar gördüğümüz zaman da hepimiz yarar görüyoruz. Nasıl Millî Takımımız başarılı olduğu zaman hepimiz seviniyoruz, başarısız olduğu zaman da hepimiz üzülüyoruz; öyle bakmak lazım bu işe ve objektif olarak koşullarımızı değerlendirmek durumundayız.

Batı ülkelerinde, yüzlerce yıllık birikimi var Batı tipi, özgürlükçü, çoğulcu, katılımcı, çokpartili demokratik rejimin ve yüzlerce yıllık geleneği olan politik partiler var. Orada, yüzlerce yıllık geleneği olan büyük uğraşlarla, kavgalarla ortaya çıkmış olan demokratik yerel yönetimler var ve bir ölçüde, yüzlerce

yıllık deney sonucu, oralarda, kişi önplana çıkmış, insan kişiliği önplana çıkmış; en yüce değer emek olmuş, insan kişiliğinin değeri olmuş, insanın emeği olmuş. Bağımsız düşünebilen, kendi düşüncesiyle kendi kararını alıp oy verebilen kişilik ortaya çıkıyor; ama, bizde bu daha yeni; biz, daha yeni yeni, özgürlükçü, çoğulcu, katılımcı demokrasiyi geliştirmeye çalışıyoruz. Önemli adımlar attı ülkemiz; ama, bilelim ki, hâlâ feodal kültürün izleri var, cemaat anlayışı var. İnsanın tek tek, özgür bireyin kişiliğinden çok cemaat menfaatı önemli. Cemaat üyesi, cemaate itaat etmek durumundadır; ne istenilirse yapacak, ne verilirse razı olacak. Böyle bir feodal kültürün hâlâ etkisinde olan bir toplumda yaşıyoruz ve demokrasiyi geliştirmeye çalışıyoruz. Amacımız da, insanın kişiliğini önplana çıkarmak, bütün insanlarımızı kişilikli yurttaşlar haline getirmek, bağımsız kişilikler haline getirmek.

Bu feodal kültürde bir bakarsak geleneklerimize, hâlâ yaşıyor. Geleneklerimizin, göreneklerimizin bir kısmı olağanüstü, pozitif anlamda, olumlu; ama, bazılarında da böyle çağdaş Avrupaî anlamda demokratik anlayışa aykırı izler var. Bizde, mesela tek adama, boy beyine, aşiret reisine, şeyhe, dedeye, babaya bağlılık esastır ve birileri gelsin, bizi yönetsin diye düşünürüz; yani, onlardan çok şey de bekleriz. Böyle bir feodal kültür izi bizde hâlâ var.

Şimdi, biz, bu yetkilerle, işte, büyükşehir belediye başkanlarıyla ilgili konularda, bu toplumsal, sosyolojik özelliklerimizden dolayı, belediye başkanlarını, biraz önce anlattığım, tek adam gibi, komutan gibi, imparator gibi, aşiret reisi gibi bir konuma getiriyoruz; getirmemeliyiz; yani, onların da kişiliği dejenere oluyor.

O nedenle, Avrupa ülkelerinde, demokratik ülkelerde, Kanada'da, Amerika'da, bazı yerlerde olduğu gibi, biz, bu işi düşünelim; bu belediye başkanlarının nasıl görev yapması gerekiyor, nasıl göreve gelmesi gerekiyor. Bazı ülkelerde olduğu gibi, biz, geniş katılımla, geniş bir temsille, belediye meclislerini oluşturmayla ilgili mekanizmayı titizlikle belirleyelim ve belediye başkanını seçmeyi de bu meclislere bırakalım; birçok demokratik ülkede böyle. Belediye meclisi üyelerini o zaman daha titiz seçeriz, daha ehil insanlardan oluşmasını gözetiriz; çünkü, onların arasından birisi belediye başkanı olacak diye düşünürüz. Daha nitelikli bir belediye meclisi söz konusu olur ve belediye meclisinin içerisinden seçilen belediye başkanı da, seçildiği yerde -nasıl, Başbakan, Bakanlar Kurulu, Türkiye Büyük Millet Meclisine sorumlu- belediye meclisine sorumlu olur. Öyle, astığı astık kestiği kestik, seçilmiş imparator davranışlarına pek giremez; yani, bir denetim söz konusu orada. Belediye meclisinin onu çekip çevirmesi söz konusu.

Biz, belediye başkanlarına, ayrıca, siyasî partilerin genel idare kurulunda, parti meclislerinde de görev verebiliyoruz. Şimdi, yine, çok açıkkalple konuşmak istiyorum, çok içtenlikle size sormak istiyorum. Bugün, Türkiye'de, belediye başkanları, bu belediye başkanlığı yapılarıyla, özellikle büyükşehirlerde, çok da popüler oluyorlar. Ben hâlâ onun popülaritesini taşıyorum. İktidar da tecezzi ediyor, parçalanıyor; yani, hem halkın denetimini almayan hem meclisin bile denetiminden uzak olan, çok geniş yetkilere sahip olan kişi, belediye başkanı, diğer erkleri fazla dikkate almama durumunda olabiliyor. Görmüyor muyuz, böyleleriyle karşılaşmıyor muyuz! Bunların da yanlış olduğunu hepimiz bilmiyor muyuz! Yanlışı bile bile niye tekrar ediyoruz, niye pekiştiriyoruz! Bu konuyu da tezekkür etmekte, derin derin düşünmekte büyük yarar gördüğüm için sizlere aktarmak istedim.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, tabiî, burada bir değişiklik yapmak pek söz konusu değil. Biliyoruz ki, burada da irade sınırlı, maalesef, demokrasimizin çocukluk hastalığını yaşıyoruz. Biz, mesela, kısa bir süre önce, sizden, iktidar kanadından gelen olumlu dört öneriyi, değişiklik önerisini destekledik, yasalaşmasını da sağladık; ama, biliyoruz ki, bu, birilerini kızdırdı ve önergelerinizi geri çekmeye başladınız; artık, önerge de vermiyorsunuz, konuşmuyorsunuz da, görüş de ortaya koymuyorsunuz.

NUSRET BAYRAKTAR (İstanbul) - Var var, önerge var.

ALİ DİNÇER (Devamla) - Sorumluluğun tümünü bize bıraktınız; ama, biz, sizin vicdanınıza da tercüman olmayı bir görev addediyoruz, sizin de

düşündüklerinizi ama söyleyemediklerinizi söylüyoruz; bunda yarar görüyoruz, bunların tutanaklara da geçmesinde büyük yarar görüyoruz.

Daha fazla vaktinizi almak istemiyorum; tekrar, en derin sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, birleşime 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 21.52

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 22.00

BAŞKAN : Başkanvekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Yaşar TÜZÜN (Bilecik), Mehmet DANİŞ (Çanakkale)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 113 üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

619 sıra sayılı tasarının müzakerelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

V. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

6. - Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Avrupa Birliği Uyum ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/768) (S. Sayısı: 619) (Devam)

BAŞKAN - Komisyon ve Hükümet yerinde.

17 nci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştı.

Madde üzerinde 1 adet önerge vardır; önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sadullah Ergin	Muharrem Karslı	M. Atilla Maraş
Hatay	İstanbul	Şanlıurfa
Kenan Altun	Mahmut Kaplan	Fikret Badazlı
Ardahan	Şanlıurfa	Antalya

"Büyükşehir ve büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları görevlerinin devamı süresince siyasî partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI SAİT AÇBA (Afyon) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Gerekçe okunsun Sayın Başkan.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Belediye Kanunundaki düzenlemeye paralellik sağlanmaktadır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun katılamadığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

17 nci maddeyi kabul edilen önerge doğrultusunda oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

18 inci maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri

MADDE 18.- Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak,

b) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak,

c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak,

d) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.

e) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.

f) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.

h) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.

i) Belediye personelini atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.

j) Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak.

k) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.

l) Gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek.

m) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bursa Milletvekili Ali Dinçer; buyurun.

CHP GRUBU ADINA ALİ DİNÇER (Bursa) - Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygılar sunuyorum.

Madde 18, büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerini sayıyor. Daha önce de söylediğim gibi, bu görev ve yetkiler, katılıma, denetime oldukça uzak, mutlak yetkiler halinde ortaya çıkıyor. Bu yetkiler, belki de, Türkiye'de, dünyanın başka ülkelerinde olmadık şekilde, en yetkili makamı tanımlıyor. Bu kadar yetkili olunca belediye başkanları, etkinlikleri de artıyor, demokratik yaşamdaki dengeyi değiştirme iştahları da kabarıyor; çünkü, belediye başkanlığıyla ilgili olarak tek adam haline geliyor. Bazen, yüzde 20-yüzde 25 oyla seçilmiş, imparator gibi davranma yetkilerine sahip oluyor.

Böylesine yetkilerle donatılmış büyükşehir belediye başkanlarının, demokrasimizin temel direkleri olan siyasî partilerimizde olağanüstü etkin güçleri de oluşuyor. Hafızalarımızı şöyle bir yoklayalım; hem de yakın geçmişte, bunun örneklerini görürsünüz. Milyonlarca dolar para harcayıp, bir siyasî partiyi ayağa kaldırıp, yasalar önlediği için o partinin başkanı olamayacağı halde, siyaseti yönlendirmek isteyen büyükşehir belediye başkanlarını gördük; hâlâ görevde bu arkadaşlarımız. Benzeri, niye bu genişletilmiş yetkilerle ortaya çıkmasın; hele hele, biraz önce tartıştığımız imarla ilgili yetkileri artırılan belediye başkanları, niye yakın geçmişte olduğu gibi, daha etkin hale gelmesinler siyasî partilerinde. İnanın, hele hele birkaçı bir araya gelirse, bu yetkilerle, bunları hesapsız kitapsız, sorumsuz, hiç kimseye hesap vermeden kullanma imkânlarıyla, siyasî partilerin yönetimlerini kısa süre içinde hegemonyaları altına alırlar. İnşallah, böylesine siyasî, antidemokratik dengesizlikleri görmeyiz; ama, bu, bizi oraya götürüyor. O nedenle, sizleri bu konuda bilgilendirmek istedim. Sizler, seçilmiş

milletvekillerisiniz, sizleri uyarmak haddim değil; ama, en azından, bir arkadaşınız olarak, bu Meclis çatısı altında, bu Yüce Meclisin çatısı altında, millî egemenliği temsil eden Meclis çatısı altında birlikte çalışıyoruz; birlikte çalışırken, birbirimizi zaman zaman bilgilendirmemiz gerekiyor, ben de o fonksiyonumu yerine getiriyorum ve bir kez daha uyarıyorum.

Bakın, burada bir yetki var, zamanında ben de kullandım bu yetkiyi; nikâh kıymak. Bu bile nereye götürüyor biliyor musunuz; yani, insanların aile oluşturması sırasındaki ilk seremoni bile sizin yetkinizde, sizin yönetiminizde oluyor. Aslında, belediye başkanlığı yapmış pek çok arkadaş var, bu, bu arkadaşların özellikle göreve düşkün olanlarını, iş yapmak isteyenlerini çok meşgul eden bir fonksiyon, inanılmaz bir şekilde. Mesela, bazen, belediye başkanını arıyorsunuz "şimdi nikâh kıyıyor, sizinle görüşemez; ama, biterse, sizi ararız" diyorlar; fakat, hemen arkasından bir başka nikâha koşturduğu için, görüşemiyorsunuz. Nikâhtan nikâha dolaşıyorlar! Hani, düğünlere konukları çağıran insanlar vardır, ev ev dolaşıp okuntuları okurlar, onlar gibi dolaşıyorlar. Halbuki, belediye başkanlarının, çok kıymetli olan vakitlerini belediye için, belde için kullanmaları gerekiyor.

AHMET IŞIK (Konya) - Memur var...

ALİ DİNÇER (Devamla) - Nikâh işini, çoğu zaman yaptığı gibi, memur yapabilir, böyle bir yetkiyi belediye başkanına vermenin anlamı yoktur. Bu yetki verildiği zaman, belediye başkanı, tabiî, isterse kullanmaz diyeceksiniz; ama, gel de kullanma. Daha önce söylediğim gibi, biz, böyle tek adama, aşiret reisine, komutana, tek adamın yönetimine, tek adamın kurtarıcılığına alışmışız, geleneklerimizde var bu; o nedenle, çoğu kişi nikâhının belki de daha etkin bir nikâh olması için belediye başkanı tarafından kıyılmasını istiyor, reddetmek pek mümkün olmuyor. Bazı belediye başkanları da çok seviyorlar bu işi; çünkü, önemli düğünler medyada da yer alıyor, propaganda aracı da oluyor belediye başkanları için; ama, belediye başkanlarının da çok vaktini alıyor. Hiç gerekli olmayan bir yetki bu. Belediye başkanı adına nikâh memurları nikâh kıyar. Hatta bu nikâh olayı önemli bir olay olduğu için, bunu böyle daha etkili bir seremoni haline getirecek bir yönetmelik de hazırlanabilir. Ama, belediye başkanının burada vakit harcamasına gerek yoktur.

Burada, belediye başkanı, pek çok yetkisini belediye meclisinden geçirmek durumunda olduğu halde geçirmiyor. Mesela "Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak" deniliyor. Burada belediye meclisinden bahsedilmiyor; yetkili organlar arasında belediye meclisi var mı yok mu belli değil.

"Gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek."deniliyor. Çok önemli bir karar bu. Belediye başkanı önemli yetkilerini devretme durumunda. Burada bile belediye meclisinin onayını alma şartı yok. Yani, bu kadar önemli bir yetki kullanılırken, çok önemli yetkileri başkalarına devrederken dahi belediye meclisinin onayı gerekmiyor.

Bu maddenin son bendinde şu yazılı: "Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak." İşte, bu önemli bir madde, bunun uygulamalarını görüyorsunuz. Size soruyorum, halkımıza da soruyorum; böyle, belediye başkanının, bazen ışıklı reklamlarla, bazen büyük bez pankartlarla yardım yapma noktalarında insanları kuyruğa dizmesi, paket paket yardımları, kuyruğa dizilen insanlara dağıtması rahatsız etmiyor mu? Yani, o kuyruğa dizilen muhtaç insanı rahatsız ediyordur; çünkü, başkaları da görüyor, söküğü de ortada, yarası da görülüyor. Bu, insanları bir ölçüde kapıkulu gibi görmek, geçmişte olduğu gibi ulufecilik, kapıkullarına ulufe dağıtmak. Halbuki, biz ne öngörüyoruz; Türkiye Cumhuriyeti çağdaş, demokratik bir ülke olsun, kişilikli insanların ülkesi olsun. Dünyanın parmak ısıracağı bir ülke olabilecek potansiyele sahip bu ülke; ama, bu potansiyeli, kişilikli insanlarla, iş güç sahibi, başı dik insanlarla kullanabiliriz.

Son derece yerinde bir Çin sözü var "önemli olan, balık tutmayı öğretmektir, balık vermek değil" derler. Aslında, sosyal yardımla ilgili konularda, belediyeler, diğer devlet kurumlarıyla işbirliği yaparak, -istemiyoruz; ama- muhtaç insanlar varsa, o muhtaç insanları tespit edebilir,

geçici bir süre için onlara yardım verilme durumu olabilir, doğaldır bu; fakat, bu yardım dahi, onların kişiliğini ezmeden yapılabilir. Tespit edilen, muhtaçlara, ihtiyaçlarını karşılayacak nakdî para verilir. Onlar da, o parayla, giderler, başları dik bir şekilde, pazarda, diğer insanlarla birlikte alışveriş yaparlar. İş güç sahibi oldukları zaman, aralarına katılacakları başı dik insanlar gibi, başı dik, pazardan ihtiyaçlarını karşılarlar. Böylece, ne olur; esnaf da alışveriş yapar, canlanır. Ama, şimdi ne oluyor; o yardım paketlerini açın, bakın; oradaki gıda maddeleri, genellikle son kullanım tarihi geçmiş maddeler oluyor. Gıda maddelerinin üzerinde son kullanım tarihinin yazılması şart değil, anlamak için uzman olmak da şart değil, görünce anlıyorsunuz. Mümkün olduğu kadar çok dağıtabilmek için, stok fazlası, piyasaya sürülse, belki satılamayacak malları dağıtıyorlar. İnsanlar da, bunları alabilmek için, koşa koşa alma durumunda oluyorlar, sıraya giriyorlar, kişilikleri eziliyor, kapıkulu haline geliyorlar. Biz, daha sonra, o insanlardan iş güç sahibi, kişilikli yurttaşlar olmalarını nasıl bekleriz!

Örneğin, bir bölgede -çok karmaşık teknolojisi olmasa bile- bir sanayi, bir fabrika kuruldu, özellikle az gelişmiş yöremizde kuruldu. Kahveler insanlarla dolu. Siz, o kahvelerdeki insanları olduğu gibi alıp, o fabrikanın işçisi yapabilir misiniz; yapamazsınız; çünkü, o, fabrika işçiliği eğitimini, kültürünü almamış, deneyimini kazanmamıştır. Böyle uzun yıllar işsiz kalacak, muhtaç kalacak, kuyruğa dizilip ianeye muhtaç yaşayacak insanları, daha sonra istihdam alanları açtığınız zaman çalışır hale getirmek de kolay değildir. O, kötü bir alışkanlık edinmiş oluyor. Belediye başkanı, o insanların bu kötü alışkanlığını hiçbir denetime tabi olmadan, belediye meclisinin, başkasının, hiçbir kimsenin denetimine tabi olmadan yüzde yüz yetkiyle kullanabiliyor ve çoğunlukla da, biraz önce söylediğim gibi kullanıyor; o insanlara, sanki cebinden yardım ediyormuş gibi, kendi adını reklam ederek yapıyor bunu. Tabiî, bu yetkileri kullanan belediye başkanlarının, dediğim gibi, yakın geçmişteki örneklerinde olduğu gibi, ileride partilerin yönetimlerini tamamen ele geçirmeleri içten bile değildir. Bu da katılımcı, özgürlükçü bir demokratik anlayışa uygun düşer mi!..

Değerli arkadaşlarım, fazla vaktinizi almak istemiyorum; bir de, belediye başkanlığının sona ermesiyle ilgili bir madde var. Aslında, bu konuda, 19 uncu maddede konuşacağım; ama, şimdi, o konuşmayı yapmayıp burada, kısaca, görüşümü aktarmak istiyorum.

Ben, size daha önce ne dedim; bizim kültürümüzün gereği, feodal kültür izlerinin negatif etkileri gereği, biz, böylesine, tek adam, seçilmiş padişah yaratma durumundan geri duralım, belediye meclislerini iyice belirleyelim, belediye başkanlarını onların içinden seçelim, belediye meclislerine sorumlu olsunlar; daha katılımcı, daha demokratik, daha etkin, daha verimli bir yapı ortaya çıkar. Şimdi, bu husus, belediye başkanlığının boşalması halinde uygulanıyor. Tek dereceli seçilen belediye başkanlığı boşalırsa yerine belediye meclisi seçim yapıyor. Aslında, bu da, sistem bozukluğunu getiriyor. Halk, tek dereceli belediye başkanını seçmiş; ama, belediye başkanlığı boşaldığı zaman, bu sefer, belediye meclisinden seçiliyor. Eğer, o sistem devam edecekse, halka bırakalım, yetkisini yeniden kullansın, belediye başkanını o seçsin ya da belediye başkanlarının belediye meclislerinden seçildiği bir sisteme geçelim, o zaman, boşalan makama, belediye başkanının tekrar belediye meclisinden seçilmesi sisteme aykırı olmaz.

Sözlerime son veriyorum. Sabrınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Size ve milletimize, halkımıza, sevgili yurttaşlarımıza Cumhuriyet Halk Partisi adına, en derin saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Dinçer.

Sayın milletvekilleri, madde üzerinde verilmiş 2 adet önerge vardır; önce, geliş sıralarına göre okutacağım, sonra aykırılıklarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu Tasarısının 18 inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkranın ilavesini arz ve teklif ederiz.

Sadullah ErginAbdullah Erdem Cantimur Semiha Öyüş

Hatay Kütahya Aydın

Seracettin Karayağız — Muş
Abdullah Çetinkaya — Konya

"Büyükşehir belediyelerinin 7 nci maddeye göre ilçe ve alt kademe belediyelerine görevlerini devretmeleri için büyükşehir belediye başkanının uygun görüşü aranır."

BAŞKAN - Aykırı olan ikinci önergeyi okutup, işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendi sonuna "özürlülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürlü merkezleri oluşturmak" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz — Ankara
Gürsoy Erol — İstanbul
Recep Koral — İstanbul
Adem Baştürk — Kayseri
Fehmi Öztünç — Hakkâri

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI SAİT AÇBA (Afyon) - Katılamıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

616 sıra sayılı Belediye Kanunu Tasarısıyla uyum sağlaması amaçlanmıştır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun katılamadığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu Tasarısının 18 inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkranın ilavesini arz ve teklif ederiz.

Sadullah Ergin (Hatay) ve arkadaşları

"Büyükşehir belediyelerinin 7 nci maddeye göre ilçe ve alt kademe belediyelerine görevlerini devretmeleri için büyükşehir belediye başkanının uygun görüşü aranır."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI SAİT AÇBA (Afyon) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Kanunla büyükşehir belediyelerine verilen yetki ve görevlerin, belediye meclisi kararıyla ilçelere ve alt kademe belediyelerine devredilmesi kanunun ruhuna aykırıdır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun katılamadığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önergeler doğrultusunda 18 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

19 uncu maddeyi okutuyorum:

Belediye başkanlığının sona ermesi

MADDE 19.- Belediye Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir.

BAŞKAN- Madde üzerinde söz talebi?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

20 nci maddeyi okutuyorum:

Danışmanlar

MADDE 20.- Nüfusu ikimilyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil, ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının % 75'ini aşmamak üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir.

BAŞKAN- Madde üzerinde söz talebi?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

21 inci maddeyi okutuyorum:

BEŞİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli

Büyükşehir belediye teşkilâtı

MADDE 21.- Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak, genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.

Genel sekreter; belediye hizmetlerini, belediye başkanının emir ve direktiflerine, mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak yürütür.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, nüfusu üç milyonun üzerindeki büyükşehir belediyelerinde en fazla beş, diğerlerinde en fazla üç genel sekreter yardımcısı atanabilir.

BAŞKAN- Madde üzerinde söz talebi?.. Yok.

Madde üzerinde 1 adet önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı tasarının 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde ve son fıkra olarak, aynı maddenin son fıkrasının üçüncü fıkra olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Recep Garip (Adana) — Mustafa Demir (Samsun) — Adem Baştürk (Kayseri)

İdris Naim Şahin (İstanbul) — Recep Koral (İstanbul)

"Büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesi, belediye başkanı adına, onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak genel sekreter ve yardımcıları tarafından sağlanır."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet katılıyor mu?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Büyükşehir belediyesi yönetiminde gözetilecek unsurlar ve bu yönetimin sağlanmasında belediye başkanı ile belediye üst yöneticilerinin ilişki, görev ve sorumluluklarının belirtilmesi bakımından değişiklik yapılması yerinde görülmüştür.

BAŞKAN - Saygıdeğer milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 21 inci maddenin yeni metnini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

22 nci maddeyi okutuyorum:

Personel istihdamı

MADDE 22.- Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreter kadrosuna atananlar genel idare hizmet sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanırlar.

Büyükşehir belediyesi daire başkanları, bağlı genel müdürlüklerin daire başkanlarının yararlandığı makam ve görev tazminatından aynen yararlanırlar.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının % 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının (30.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili İsmail Değerli; buyurun.

CHP GRUBU ADINA İSMAİL DEĞERLİ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 22 nci maddesi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlarım.

Değerli arkadaşlar, maddede "büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur" deniliyor.

İlçe belediyelerinde de olduğu gibi, bütün personel atamalarının yetkisi belediye başkanlarına bırakılmış.

Değerli arkadaşlar, bu, doğru bir karar değil. Bunun sıkıntıları daha önce de çekildi. Gerçekten, belediyeler, siyasî partilerin il ve ilçe merkezleri konumuna girer. İlgili belediye başkanı kendi yandaşlarını işe alır; sade vatandaşa, politik olmayan vatandaşa hiçbir şey kalmayacaktır. Tamamen siyasî olan kişiler işe alınacak, normal vatandaş ise işe alınmayacaktır.

Diğer taraftan, atadığı üst yönetimdeki bütün memurlarla ilgili olarak sadece belediye meclisine bilgi veriyor; yani, onayına sunulmuyor, sadece bilgi veriyor "ben, bunları bunları, yaptım..." Bitti iş, orada kaldı. Bu doğru bir şey değil. Gerçekten, çok büyük yetkilerle donatılıyor; bu sorun yaratır.

Değerli arkadaşlar, bugün, belediyelerde çalışan personel en düşük maaşı alıyor. Bu personelin maaşının düzeltilmesiyle ilgili olarak hiçbir gelişme yok, yasalarda da hiçbir şey yok.

Sayın Bakan, bu personel, idarî yönden size bağlı; her ne kadar belediyede çalışıyorlarsa da, idarî yönden İçişleri Bakanlığına bağlı. Diğer bakanlıklarda çalışan personel yanödeme alıyor, mesai alıyor, bazı harcırahlar alıyor; ama, belediyelerde çalışan personel perişan bir durumda.

Yine, burada, sözleşmeli personel alınıyor, geçici sözleşmeli personel alınıyor, bunun yanında sözleşmeli memur alınıyor. Değişik şekilde gruplandırmalar yapılmış memur alınıyor; ama, bunlar nasıl alınacak, yasa tasarısında, bununla ilgili olarak herhangi bir açıklık yok; yani, bu personel nasıl alınır, belediye başkanı bu personeli nasıl alır... Acaba, bir yönetmelik çıkarılıp, imtihanla mı alacak; yoksa, keyfî olarak, ben seni işe aldım, gel başla mı diyecek? Yani, gerçekten, bunların belirlenmesi lazım. Biliyorsunuz, her şey gizlilik içerisinde yapılıyor. Her gizlilikte, mutlaka bir yanlışlık vardır, mutlaka farklı bir düşünce vardır. Onun için, bunun açıklığa kavuşturulması gerekir.

Biz, milletvekili olarak, soru önergesiyle, belediyelerden bazı bilgileri öğrenmek istiyoruz; ama, bu soru önergelerine dahi çok yanlış cevaplar veriliyor. Şimdi, şeffaflık yok, açıklık yok, herhangi bir bilgiyi, bir yerde, alamıyorsunuz; büyük yetkilerle donatıyorsunuz; arkasından da, soru önergesi veriyorsunuz; ama, o soru önergelerine cevap verilmiyor. Peki, halk, bundan nasıl haberdar olacak, nasıl duyacak, belediyeleri nasıl denetleyecek?.. Böyle bir şey de yok; onun için, büyük bir sıkıntı var.

Yine, belediyelerde çalışan sağlık personeliyle ilgili hiçbir şey yok. Bakın, Sağlık Bakanlığına, Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı hastanelerde bir prim olayı var; yani, oralarda çalışan sağlık personeli bir prim alıyor; ama, belediye hastanelerinde çalışan sağlık personeline, maaşının dışında 5 kuruş para yok. Bunlar, normal maaşı neyse, onu alıyor. Yine, PTT hastanesinde, polis hastanesinde çalışan sağlık personeliyle ilgili bir şey yok. Bu yasa tasarısında, sağlık personeliyle ilgili bazı düzenlemelerin yapılması gerekirdi; ama, maalesef, o da yok.

Şimdi, bu personelin işe alımıyla ilgili olarak daha önce de söz almıştım. Bugün, tüm belediyelerde 180 000 memur, 220 000 işçi kadrosu var. 180 000 memur kadrosunun yaklaşık 100 000'i dolu, 80 000'i ise boş. Şimdi, bu boş kadrolara 80 000 kişinin atanması, tamamen belediye başkanlarının yetkisine bırakıldı. Peki, siz, 1 700 000 kişiyi imtihana sokacaksınız, yarın, imtihan olacak; nasıl yerleştireceksiniz?.. Eğer, 80 000 kadroyu belediye başkanlarının yetkisine verirseniz, o zaman, 1 700 000 kişi imtihana girecek, bu insanları nereye yerleştireceksiniz?.. Bence, belediyelerde de, işe almalar merkezî sistemle olmalıydı. Eğer bu şekilde olsaydı, o zaman, politik kaygılar ortaya çıkmazdı merkezî sistemle imtihanı kazanan kişiler belediyelere yerleşmiş olurdu.

Bu yasa tasarısının neresine bakarsanız bakın, gerçekten, yetkiler tamamen büyükşehir belediye başkanlarına ait, belediye başkanları imparator haline getiriliyor; halkın denetimi yok; hiç kimsenin denetimi yok, diğer taraftan, devletin de doğru dürüst bir denetimi yok; bundan sonra da olmayacaktır.

Ben, bunların düzeleceğine inancımla, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Değerli.

Sayın milletvekilleri, madde üzerinde 3 adet önerge vardır; önergeleri, önce geliş sıralarına göre okutacağım, sonra aykırılıklarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Makamına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı tasarının 22 nci maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Recep Garip	Mustafa Demir	Adem Baştürk
Adana	Samsun	Kayseri
Recep Koral		İdris Naim Şahin
İstanbul		İstanbul

"Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine İçişleri Bakanı tarafından atanır. Genel sekreter kadrosuna atananlar, genel idare hizmeti sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri, genel sekreter yardımcısı kadrosuna

atananlar ise, bakanlık bağımsız daire başkanları için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanırlar."

BAŞKAN - İkinci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 22 nci maddesi üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederiz.

Haluk Koç (Samsun) Muhsin Koçyiğit (Diyarbakır) M.Vedat Melik (Şanlıurfa)
Muharrem Doğan (Mardin) Gürol Ergin (Muğla)

"Büyükşehir belediyesi daire başkanları, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa ekli (IV) sayılı makam tazminatı cetvelinin 7 nci sırasında yer alan merkez teşkilatı daire başkanlarının yararlandığı makam ve görev tazminatından aynen yararlanırlar."

BAŞKAN - Üçüncü önerge en aykırı önerge olup, okutup, işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 22 nci maddesinin son fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ederiz.

Türkân Miçooğulları (İzmir) Feramus Şahin (Tokat) İsmail Değerli (Ankara)
Hüseyin Özcan (Mersin) Ali Rıza Gülçiçek (İstanbul)

"Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç, belediye memurlarına da, devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının 20 000 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere encümen kararıyla yılda en az iki kez ikramiye ödenir."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum :

Gerekçe:

Memurların yüzde 10'unun belirlenmesinin "başarı durumlarına" bağlı olacağı belirtilmektedir. Başarı değerlendirilmesi sübjektif bir değerlendirmedir. Bugüne kadarki bazı uygulamalardan görüldüğü üzere, başarı değerlendirmesi, sayılabilir, somut, ölçülebilir bir biçimde uygulanmamaktadır. İdareciler bu madde uyarınca bazı kişileri ödüllendirirken, çalışanların geniş bir kesimini de cezalandırabileceklerdir. Ödüllendirme ve cezalandırmada ise, idareyle ilişkileri iyi olanlar, siyasî tercihler, hemşerilik ve böyle kriterler öncelikle rol oynamaktadır. Memurların yalnızca yüzde 10'una ikramiye verilmesi, çalışma barışını bozucu sonuç doğuracaktır. Memurlar arasında ayırımcılık yapılmaması ve yüzde 10'un dışında kalacak memurların motivasyonlarının olumsuz etkilenmemesi için ikramiye ödemesi tüm memurlara verilmelidir. Bu düzenlemeyle Anayasadaki eşitlik ilkesi de yerine getirilmiş olunacaktır.

BAŞKAN - Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 22 nci maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederiz.

Haluk Koç (Samsun) ve arkadaşları

"Büyükşehir belediyesi daire başkanları, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa ekli (IV) sayılı makam tazminatı cetvelinin 7 nci sırasında yer alan merkez teşkilatı daire başkanlarının yararlandığı makam ve görev tazminatından aynen yararlanırlar."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Bu konu yasada olduğu için katılmıyoruz.

HALUK KOÇ (Samsun) - Çok kısa bir açıklamada bulunabilir miyim...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Koç.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gerçekten, Sayın Bakanın söylediği gibi, İktidar Partisindeki milletvekili arkadaşlarımız da yerinde bir açıklama yaptılar; hepsine teşekkür ediyorum.

Bu konu, gerçekten, büyükşehir belediyesi daire başkanları için bir sıkıntı idi. Görüşülmekte olan 22 nci maddenin üçüncü fıkrasındaki "büyükşehir belediyesi daire başkanları, bağlı genel müdürlüklerin daire başkanlarının yararlandığı makam ve görev tazimatından aynen yararlanırlar" cümlesi, verdiğimiz önergenin içeriğiyle uyuşuyor.

Ben, daha önce, 23 Ocak 2003 tarihinde, bu konunun giderilmesi, bunun tamir edilmesi yönünde bir kanun teklifi vermiştim ve o tarihten beri komisyonda duruyordu; bu, şimdi gerçekleşmiş oluyor.

Çok teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Makamına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı tasarının 22 nci maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Recep Garip (Adana) ve arkadaşları

"Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine İçişleri Bakanı tarafından atanır. Genel sekreter kadrosuna atananlar, genel idare hizmeti sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri, genel sekreter yardımcısı kadrosuna atananlar ise, bakanlık bağımsız daire başkanları için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanırlar."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları yönetiminin bütünlük, uyum ve koordinasyonunun daha sağlıklı duruma getirilmesi ve genel sekreter yardımcılarının özlük durumunun belirlenmesi amacıyla değişiklik yapılması gerekli görülmüştür.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 22 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

23 üncü maddeyi okutuyorum:

ALTINCI BÖLÜM

Malî Hükümler

Büyükşehir belediyesinin gelirleri

MADDE 23.- Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay.

b) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden Maliye Bakanlığı tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak % 5 pay.

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak elektrik ve gaz tüketim vergileriyle müşterek bahislerden elde edilen eğlence vergisinin % 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan % 50'si.

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları.

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.

f) 7 nci maddenin (f) bendine göre tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe ve ilk kademe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak % 50'sinden sonra kalacak % 50'si.

g) Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları.

h) Kira, faiz ve ceza gelirleri.

i) Kamu idare ve müesseselerinin yardımları.

j) Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler.

k) Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hasılâtından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler.

l) Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri.

m) Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.

n) Şartlı ve şartsız bağışlar,

o) Diğer gelirler.

Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki % 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın % 75'i bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan % 25'i ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır. Hesaplama ve dağıtım işlemleri Maliye Bakanlığınca yapılır.

Büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri; tahsil ettikleri vergiler ve benzeri malî yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır. Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmini ile ilgili olarak büyükşehir belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkra hükmü, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da uygulanır.

BAŞKAN - Madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Ordu Milletvekili Sayın Kâzım Türkmen; buyurun efendim.

Sayın Türkmen, sürenizi birlikte kullandırıyorum.

CHP GRUBU ADINA KÂZIM TÜRKMEN (Ordu) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; asıl büyükşehir belediyelerimizi ilgilendiren "Büyükşehir

belediyesinin gelirleri" başlıklı 23 üncü madde üzerinde söz almış bulunuyorum; hepinizi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Dün, burada, Belediye Yasasını geçirirken, o yasa üzerindeki görüşlerimizi orta yere koyarken, belediyelerin gelir yasalarının ne olduğu bilinmeden, maddeler üzerinde tartıştık, görüştük ve maddeleri kabul ettik.

Şimdi, bugün, burada, aynısı, büyükşehir belediyeleri için de söz konusudur; ancak, burada bir fark var; hiç olmazsa, burada, büyükşehir belediyelerinin gelir kalemleri ayrı ayrı sayılmıştır; ama, hemen bundan sonra, tekrar, yeniden, belediyelerle ilgili, mahallî idareler, yerel yönetimler gelir yasası tasarısı gelecek; o yasa tasarısının ne getireceğini, burada, henüz bilmemekteyiz.

Belediye kanunlarını konuşurken, özellikle, belediyenin tüm yetkileri kamu görevi niteliğinde olduğundan, şirket kurma, başka şirketlere ortak olma, bu şirketler kanalıyla işleri yürütmenin son derece yanlış olduğu, Türkiye'deki yolsuzlukların sebeplerinden birinin de bu olduğu konusunda özellikle durduk ve durmaya çalıştık.

Değerli milletvekilleri, devletin sürekliliği esastır. 7.7.1994 tarihinde, o gün İçişleri Bakanlığı yapan Nahit Menteşe tüm belediyelere genelge göndererek, son zamanlarda belediyelerde kurulan şirketlerin olumsuzluklarını, yanlışlıklarını, bunun da kamuoyu üzerindeki etkilerinin giderilmesi bakımından disipline edilmesi gerektiğini bildirmiş. Bu yetmemiş, bu genelgelerin sayısı giderek, sürekli artmış; ama, ne yazık ki, geçmişte bunların hiçbirisinden ders alınmamış olacak ki, tekrar şirketlerin kurulması olanağı öylesine genişletilmiştir.

Geçmişten ders almak zorundayız. Bugün sizlerin oturduğu sıralarda, 12 Eylülden sonra, Anavatan Partisi, çok daha farklı bir biçimde, vizyonu çok daha yüksek biçimde oturdu. İçinizden birçok arkadaşımız bu partimizde de görev yaptı; ama, şimdi o partimiz bu Meclisin bu salonlarında yok; ama, o günden bize kalan, unutmamamız gereken bir yanlışı biz tekrarlamamalıyız; çünkü, hepimiz biliyoruz ki "benim memurum işini bilir" sözü Türkiye'de birçok yanlışlığın ana kaynağı olmuştur, ana sebebi olmuştur. Bunu söylerken ne niyetle söylüyoruz; Türkiye'de artık insanların kurum ve kuruluşlara olan itimatlarında bir sıkıntı olmasın, bir yanlışlık olmasın diye söylüyoruz. Bu kurulan şirketlerin son derece yanlış olacağını, belli bir süre sonra bu şirketlerin uygulamalarının hem halkımızı, oy verenleri hem de hükümeti rahatsız edeceğini bir defa daha dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Sayın milletvekilleri, her birimiz ülkemizin bir köşesinden geldik. Haklı biçimde, geldiğimiz her yurt köşesinin mamur ve müreffeh olması hepimizin değişmez emelidir. Türkiye'nin her tarafının güzel olması, insanların mutlu olması, insanımızın akşam evine giderken çocuklarına hangi yiyeceği, hangi aşı yedireceğinin sıkıntısını çekmemesi hepimizin ortak dileğidir.

Ancak, burada bir haksızlığı yapmaya devam ediyoruz. Bu nedir; büyükşehir belediyelerine kendi sınırları içerisindeki paylardan yüzde 5 pay aktarmak. Bunun gerekçesi şöyle izah ediliyor: Büyükşehir belediyelerinin hizmete olan ihtiyaçları, il belediyelerine göre, belde belediyelerine göre çok daha fazla olduğundan, çok daha fazla paraya gereksinimi var deniliyor.

Sevgili milletvekilleri, şu anda benim bildiğim en az 500 000 Ordulu, Kastamonu'nun da yarısı İstanbul'da yaşıyor. Bu insanlar, zamanında kendi yöremizin kalkınması sağlanmış olabilseydi, kendi yerinden yurdundan, bütün hatıralarının yaşadığı doğduğu yerden kalkıp başka bir yere gitme ihtiyacını duyarlar mıydı... Şimdi, burada, Hakkâri'de yaşayan insanımızın ihtiyacı olan anayasal haklarını alıyor bir başka şehre aktarıyoruz. Adaletsizlik burada da bitmiyor, büyükşehirler arasında da bir yarış var. Bakın, bu tasarı önümüze gelinceye kadar, bu payların dağıtımı şöyleydi: Yüzde 40'ı doğrudan büyükşehir belediyelerine veriliyordu, yüzde 60'ı ise bir havuzda toplanıp nüfus oranına göre dağıtılıyordu; ama, büyükşehir belediyeleri bunda anlaşamadılar, zaman zaman mahkemeye gittiler, şimdi bu oran, burada, Sayın Başbakanın talimatıyla değişti; yani, yüzde 5'lerin yüzde 75'i doğrudan kendi belediyesine verilecek, yüzde 25'i ise havuzda toplanacak, nüfus

oranına göre dağıtılacak; ama, haksızlık burada başka bir biçimle de devam ediyor.

Şimdi, sanayimizin büyük bir ağırlığı İzmit'tedir; her türlü altyapısını, giderlerini İzmit Belediyesi çekecek; ama, oradaki geliri, genel müdürlüğü İstanbul'da olduğu için İstanbul Belediyesi alacak! Şöyle düşünülebilir: Peki, İstanbul'da yaşayan insanlarımız bizim insanımız değil mi; elbette bizim insanımız; ama, ben şunu ifade ediyorum: Türkiye'de ihracatıyla övündüğümüz, 158 inci sırada olan Çamsan Genel Müdürlüğü Ankara'da, her gün en az 2 tane çöp arabasını göndermek zorunda olduğu Sagranın Genel Müdürlüğü Ankara'da; bu hizmetleri Ordu Belediyesi yapacak; ama, onların devlete vermiş olduğu gelirden sadece Ankara yararlanacak!.. Bu haksızlığın giderilmesi lazım. Özellikle, İktidar Partisinin belediye başkanı kökenli arkadaşlarımızın buradaki tutum ve davranışlarına hayret ediyorum. Biz, bütün yasalar geldiği zaman katkı yapmaya çalışıyoruz, eğer yasanın bir eksikliği yoksa yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Bakınız, şimdi burada olmasını isterdim, Sayın Asım Aykan bu kitabı bütün Trabzon'a seçim boyunca dağıttı "benim bir tek emelim var; Trabzon'un büyükşehir belediyesi olmasıdır" diyor. Buradaki gerekçeleri okuduğum zaman, çok haklı olduğunu, son derece haklı olduğunu görüyorum. Biz, muhalefet olarak bunu seslendiriyoruz; ama, buradaki haklı nedenlerini, kitap yapmaktaki haklılığını gelip burada konuşmuyor. Bu, Trabzon halkı için istenen herhangi bir ayrıcalık değildir; bütün Türk insanının aynı, eşit çerçevede olması arzumuzdur, dileğimizdir. Bugün, Hakkâri'ye de bu para gitmiş olsa, oradaki belediye başkanı, orada bir işyeri açamaz mı, oradaki insanların büyükşehirlere göçünü önleyemez mi?.. Bu para eşit miktarda dağılmadığı sürece, biz, insanlarımıza eşit davranmıyoruz; o insanlarımıza, kendi ülkesindeki adaletsizliğin sıkıntısını yüreklerinde taşıttırıyoruz.

Belki, bugün, burada, bunları düzeltmek mümkün olmayacaktır; bunu görüyorum; ama, bir temennim var ki, gelecek olan belediye gelir yasalarında, her birimiz elimizi vicdanımıza koymalıyız. Balıkesir'in, Manisa'nın, Trabzon'un, Ordu'nun, Hakkâri'nin, Kars'ın insanlarının da bu memleketin çocukları olduğuna, onların yöresinin de mutlak gelişmesi gerektiğine, bu paradan mutlaka pay almaları gerektiğine karar vermeliyiz ve o yasada bir haksızlığı gidererek, vicdanımıza karşı sorumlu olmaktan, mutlaka, ama mutlaka kaçmamalıyız.

Bu tasarının en önemli maddelerinden biriyse... Belediye gelir yasalarında zaten bu kalemler bellidir; ama, birçok yer var ki, bu gelir yasalarında alt ve üst sınırlar çok farklı biçimde kullanılıyor. Bugün, Türkiye'de, millî gelirden en çok nasibini alan il olarak, örneğin İzmit diyelim, en çok geri kalmış olarak da Kars'ı gösterelim.

Değerli milletvekilleri, Kars'taki insanın vergi dilimi ile, millî gelirden en çok pay alan İzmit'teki insanın vergi dilimi arasında bir fark var mı; hiç yok. Peki, arada bir fark yokken, biz, devlet olarak, İller Bankası payından veya orada toplanan millî gelirden pay verirken ciddî bir haksızlık yapmış olmuyor muyuz?! Bunu, çok iyi niyetle söylüyorum, bir tecrübeye dayanarak söylüyorum, hiçbir ayırım yapmadan söylüyorum. Eğer, bu haksızlığı yaparsak, her birimizin şikâyetçi olduğu büyükşehirlere göç devam edecektir. Peki, büyükşehirlere olan bu göçler devam ettiği zaman, büyükşehir belediyeleri bundan mutlu mu olacak; hayır, o insanların yeni ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalacak.

Şimdi, buradan dağılıp gideceğiz; bugün, Büyükşehir Belediyeleri Yasası Tasarısı buradan çıkacak. Şimdi, biz, bu yasa tasarısıyla neler getirdik?.. Elbette ki, bu yasa tasarısının olumlu birçok yönü vardır; ama, asıl şu sorulara cevap vermek gerekiyor: Biz, gecekonduları önleyebilecek miyiz? Bu yasayla, arsa mafyasına, gecekondu mafyasına dur diyebilecek miyiz? Büyükşehirlerde yüzde 60 oranında mevcut olan ve hiçbir medenî ölçüsü olmayan, bize yakışmayan bu konut kepazeliğine yasalarla dur diyebilecek miyiz? Her seçim dönemi, özellikle büyük kentlerde, her birimizin ortak olduğu hazine arazileri üzerinde kurulan büyük mafyalara karşı bu yasa tasarısında hangi önlemleri aldık? Bütün bu sorulara cevap arıyoruz; ama, ne yazık ki, cevabı yoktur.

Sayın Bakanım, özellikle İçişleri Bakanı olarak size söylüyorum; belediyeler, yanlış yapılan bir ruhsatsız binayı, encümen kararıyla, yıkma kararı alıyorlar; zabıtaya talimat veriyorlar, o zabıtanın üzerine -hepimizin televizyonlarda gördüğü gibi- taşla, sopayla saldırıyorlar. Bu belediye memurlarının görev yapmasını engelleyen bu insanlara karşı, bu tasarıda hangi yaptırımlar yer aldı, bunları nasıl durduracağız? Bunu söylerken, hiçbir zaman, zabıtaya silah verilmesini savunmuyorum; ama, orada, devletin görev verdiği insanları oraya sokmayan, devleti küçük düşüren, daha çok arsa mafyasının arkadan desteklediği insanlara karşı da ciddî bir yaptırım mutlak gelmesi gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Türkmen, 1 dakika içinde konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun.

KÂZIM TÜRKMEN (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Eğer kaçak binalara mâni olmak istiyorsak... Devletin hazinelerinin, -fakir fukaraya demiyorum, fakir fukara yapmış olsa, inanın gam yemeyeceğim; ama- hepsi mafyanın elinde; parselliyorlar, parselliyorlar, o insanlara satıyorlar; biz de, buna seyirci kalıyoruz. Onun için, bu yasanın bir ayağı olan bu tedbirleri almadığımız süre içerisinde, bu yasalar, gelecek kuşaklarımıza sağlıklı kentler bırakmaktan yoksun kalacaktır.

Ümit ediyor ve diliyorum ki, sağlıklı kentleri çocuklarımıza miras bırakmak gibi bir görevi bizler üstlenmiş olurak bu yasaları çıkarırız.

Bu duygularla, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Türkmen.

Madde üzerinde, şahsı adına, Muğla Milletvekili Gürol Ergin; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Ergin, süreniz 5 dakika.

GÜROL ERGİN (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesi hakkında, şahsım adına söz almış bulunuyorum; hepinizi ve yüce ulusumu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 17 nci maddesine göre, belediye sınırlarıyla mücavir alanlar içinde yer alan eğlence işletmelerinin faaliyetleri Eğlence Vergisine tabidir. Eğlence Vergisinin hangi belediyeye yatırılacağı çeşitli davalara konu olmuştur. Müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisinin hangi belediyeye yatırılacağı, ganyan bayilerinde oynanan müşterek bahis hâsılatına ilişkin verginin, at yarışlarını düzenleyen ve bayiliği veren Jokey Kulübünün bağlı olduğu belediyeye mi, yoksa ganyan bayiinin bulunduğu belediyelere mi ödeneceği ve benzer şekilde müşterek bahislerden alınan hipodroma giriş Eğlence Vergisinin, hipodromun bulunduğu ilçe belediyesine mi, hipodromun yetki alanı içinde olduğu büyükşehir belediyesine mi yatırılacağı dava konusu olmuş, bu anlaşmazlıklarla ilgili olarak İstanbul 4. İdare Mahkemesi, Danıştayın 8. Dairesi, Danıştayın 9. Dairesi ve İstanbul 4. ve 9. Vergi Mahkemeleri çeşitli kararlar vermiştir. Dava sonuçlarına göre, halen uygulama şu şekildedir:

3030 sayılı Yasanın uygulama yönetmeliğinin 25/b maddesinde kurum ve kuruluşlarınca yapılıp işletilen ve biletle girilen en az 10 000 kişilik spor sahaları kompleksi ve tabiî eklentileri olan tesislerle, en az 2 000 kişilik kapalı spor salonları ve tabiî eklentilerinden alınacak vergi, resim ve harçların büyükşehir belediyelerine, diğerlerinin ilçe belediyelerine ait olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, örneğin, İstanbul'daki hipodromun 10 000 kişilik kapasitede olmadığı yargı kararıyla belirlendiğinden, hipodroma giriş Eğlence Vergisi ilçe belediyesine yatırılmaktadır. Müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisinin hangi belediyeye yatırılacağı ise farklı yargı kararlarına konu olmuştur. Danıştay 8. Dairesi, kanunda geçen "ilgili belediyeden" ibaresinden maksadın, belediye sınırları içinde faaliyet gösteren ganyan bayilerinin bağlı bulunduğu belediyeler olduğuna karar vermiş, buna karşılık İstanbul 4. ve 9. Vergi Mahkemeleri kanunda geçen "ilgili belediyeden" ibaresinden ganyan bayilerinin bağlı bulunduğu belediyelerin değil, at yarışlarını düzenleyen ve bayiliği veren jokey kulübünün bağlı bulunduğu belediyenin anlaşılması

gerektiği kararında direndiği için, uygulamada, söz konusu vergi, halen, vergi dairelerinin kararları doğrultusunda ilgili belediyeye yatırılmaktadır.

Sayın milletvekilleri, görüldüğü üzere, müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisinde, büyükşehir belediyesi, bugün görüştüğümüz yasa tasarısına kadar, anlaşmazlıklarda taraf bile değildir. Bu nedenle, sadece ilgili ilçe belediyelerini ilgilendiren bir konuda, büyükşehir belediyesine verginin yüzde 50'sini bırakacak bir düzenleme yapmak, hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Sayın milletvekilleri, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının görüştüğümüz 23 üncü maddesinin (d) bendi hükmü de daha açık bir şekilde düzenlenmeye muhtaçtır; çünkü, bugüne kadar, 3030 sayılı Yasanın uygulama yönetmeliğinin 25/b maddesi uyarınca, biletle girilen en az 10 000 kişilik spor sahaları kompleksi ve tabiî eklentileri olan tesisleri ile en az 2 000 kişilik kapalı spor salonları ve tabiî eklentilerinden alınacak vergi, resim ve harçlar büyükşehir belediyelerine, diğerleri ilçe belediyelerine yatırılmaktaydı. Bu nedenle, 23 üncü maddenin (d) bendinin bu şekilde düzenlenmesi uygun olacaktır.

Diğer yandan tasarının aynı maddesinin ikinci fıkrasının da yeniden düzenlenmesine gereksinim vardır. 3030 sayılı Kanunun 18 inci maddesine göre, büyükşehir il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının yüzde 40'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılırken, kalan yüzde 60'lık kısım İller Bankası aracılığıyla tüm büyükşehir belediyeleri arasında pay edilmekteydi. Paylaşımla ilgili bu düzenleme, Anayasa Mahkemesi tarafından, dağıtımın sadece nüfus kriterine göre yapılmasının Anayasanın 127 nci maddesindeki "yerel yönetimlere görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanması" ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle, 13.5.2004 tarihinde iptal edildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Ergin, 1 dakikalık süre içerisinde konuşmanızı tamamlar mısınız.

GÜROL ERGİN (Devamla) - Tabiî efendim, teşekkür ederim.

Bu gerekçeye karşılık, getirilen düzenlemede dağıtımın yine nüfusa göre yapılacağı belirtilerek, Anayasa Mahkemesinin kararına uyulmamış olmaktadır. Belediyelere görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlamak amacıyla tasarının 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki cümlenin "bu payın yüzde 60'ı bu tutardan düşülerek, doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan yüzde 40 büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerine dağıtılır" biçiminde düzenlenmesi daha uygun olacaktır.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Ergin.

Sayın milletvekilleri, madde üzerinde 6 adet önerge vardır; önergeleri önce geliş sıralarına göre okutup, sonra aykırılıklarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/768) esas numaralı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Birgen Keleş	Mehmet Akif Hamzaçebi	Gürol Ergin
İstanbul	Trabzon	Muğla
Haluk Koç	Mustafa Özyurt	Oğuz Oyan
Samsun	Bursa	İzmir
	Kâzım Türkmen	
	Ordu	

"c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergilerinin yüzde 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfusuna göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'siyle, müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin

yüzde 50'si, müşterek bahse konu olan yarışların fiilen yapıldığı ilçe belediyesine ayrıldıktan sonra büyükşehir belediyesine ayrılan yüzde 50'si,"

BAŞKAN - İkinci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/768) esas numaralı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Birgen Keleş
İstanbul
Haluk Koç
Samsun

Mehmet Akif Hamzaçebi
Trabzon
Mustafa Özyurt
Bursa
Kâzım Türkmen
Ordu

Gürol Ergin
Muğla
Oğuz Oyan
İzmir

"c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergilerinin yüzde 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfusuna göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'si,"

Üçüncü önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sadullah Ergin
Hatay
İbrahim Köşdere
Çanakkale

Mustafa Demir
Samsun

Cahit Can
Sinop
M. Asım Kulak
Bartın

"c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak, at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin yüzde 20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, yüzde 30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe ve ilk kademe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'si"

BAŞKAN - Dördüncü önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/768) esas numaralı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Birgen Keleş
İstanbul
Haluk Koç
Samsun
Oğuz Oyan
İzmir

Mehmet Akif Hamzaçebi
Trabzon
Kâzım Türkmen
Ordu

Gürol Ergin
Muğla
Mustafa Özyurt
Bursa
Mustafa Özyürek
Mersin

"d) Büyükşehir belediyesine bırakılan eğlence ve dinlenme yerlerinden, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılıp işletilen ve biletle girilen en az 10 bin kişilik hipodrom, spor sahaları gibi tesisler ve en az 2 000 kişilik kapalı spor salonlarından ve bunların tabiî eklentilerinden tahsil edilecek hâsılattan alınacak her türlü belediye vergi, resim ve harçları,"

BAŞKAN - Beşinci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Bülent Baratalı
İzmir
Kâzım Türkmen

Muharrem Kılıç
Malatya
Ali Dinçer

Hüseyin Ekmekçioğlu
Antalya
Harun Akın

Ordu Bursa Zonguldak

"Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki yüzde 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın 2/3'ü bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan 1/3, büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerine dağıtılır. Hesaplama ve dağıtım işlemi, Maliye Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliğe göre yapılır. Yönetmelikte, belediyelerin nüfusuna, eğitim, sağlık, kültür ve sanayileşme düzeylerine göre dağıtım yapmaya uygun kriterler belirlenir ve dağıtım işlemi bu kriterlere göre yapılır."

BAŞKAN - Altınca önerge en aykırı önergedir; okutup işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Birgen Keleş İstanbul
Mehmet Akif Hamzaçebi Trabzon
Gürol Ergin Muğla
Kâzım Türkmen Ordu
Haluk Koç Samsun
Oğuz Oyan İzmir
Mustafa Özyurt Bursa
Mustafa Özyürek Mersin

"Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki yüzde 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın % 60'ı bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan % 40, büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve büyükşehir belediyesinin bulunduğu ildeki, ilçe ve ilk kademe belediyelere dağıtılır. Hesaplama ve dağıtım işlemi, Maliye Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliğe göre yapılır. Yönetmelikte, belediyelerin nüfusuna, eğitim, sağlık, kültür ve sanayileşme düzeylerine göre dağıtım yapmaya uygun kriterler belirlenir ve dağıtım işlemi bu kriterlere göre yapılır."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

3030 sayılı Kanunun 18 inci maddesine göre, büyükşehir il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının yüzde 40'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılırken, kalan yüzde 60'lık kısım, İller Bankası aracılığıyla tüm büyükşehir belediyeleri arasında pay edilmekte idi.

Paylaşımla ilgili bu düzenleme nedeniyle Anayasa Mahkemesine itiraz dilekçesi verilmiş ve Anayasa Mahkemesi, 13.5.2004 tarih ve 2003/77 sayılı kararında, 3030 sayılı Kanunun son fıkrasının ikinci tümcesindeki, bütçe vergi gelirleri tahsilatının paylaşımıyla ilgili düzenlemeyi iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesi özetle şöyledir:

3030 sayılı Yasanın 18 inci maddesinin son fıkrasının ikinci tümcesinde, büyükşehir il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamından büyükşehir belediyesine verilen payın ne şekilde dağıtılacağı konusu düzenlenmektedir. Bu payın yüzde 40'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılırken, kalan yüzde 60'lık kısım, İller Bankası aracılığıyla tüm büyükşehir belediyeleri arasında pay edilmektedir.

Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın bu şekilde dağıtımının gerekçesi, özetle, büyükşehir belediyelerinin illerde toplanan vergilerden aldıkları payın büyükşehirler arasında gerçek bir adaletsizliğe yol açtığı, Anadolu'daki büyükşehir belediyelerine haksızlık yapıldığı, illerde toplanan vergilerin büyük bir bölümünün, holdinglerin, bankaların genel merkezlerinin bulunduğu İstanbul, Ankara ve Kocaeli illerine yatırıldığı, kendi illerinde vergi rekortmenleri olan vergi mükelleflerinin, işyeri merkezlerini İstanbul ve Ankara

gibi büyükşehirlere taşıdıkları ve vergilerini de o ile yatırdıkları, Anadolu'nun büyükşehirlerinde çalıştırdıkları işçilerin, gecekondu, ulaşım, yol, eğitim gibi sorunların o illere ek hizmetler ve malî yük getirmekte olmasına rağmen, vergi gelirlerinin İstanbul, Ankara ve Kocaeli gibi büyükşehirlere haksız olarak verildiği yolundadır.

Anayasanın 127 nci maddesinin son fıkrasının son tümcesine göre, yerel yönetimlere görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanması gerekmektedir. Gelir kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle büyükşehirlere tahsis edilen genel bütçe vergi payının belediyeler arasında dağıtımı önem taşımaktadır.

Büyükşehir belediyelerinin görevleri yasalarda belirlenirken herhangi bir ayırım gözetilmemişse de, her büyükşehir belediyesinin yerine getirmek durumunda olduğu hizmetlerin nitelik ve nicelik itibariyle farklılık göstereceği kuşkusuzdur. Herhangi bir büyükşehir belediyesinin nüfusu yanında yöredeki sanayi yoğunluğu, eğitim kurumlarının sayısı, gelişme hızı, üretim ve tüketim kapasitesi, kültür ve eğitim seviyesi ile ekonomik faktörler mahallî hizmetlerin niteliğini ve maliyetini doğrudan etkileyen unsurlardır. Bu etkenler gözetildiğinde belediyelerin hizmet maliyetlerinin her zaman nüfusla doğru orantılı olarak artmadığı bir gerçektir. Büyükşehir belediyelerinin il merkezlerinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan yüzde 60'lık payın, itiraz konusu kuralda olduğu gibi nüfus baz alınarak Anayasanın 127 nci maddesinde öngörülen biçimde belediyelere görevleriyle orantılı adil bir dağıtımının sağlanamayacağı açıktır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu fıkranın ikinci tümcesi Anayasanın 127 nci maddesine aykırıdır."

Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesi, dağıtımın sadece nüfus kriterlerine göre yapılmasını, Anayasanın 127 nci maddesindeki "yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanması" ilkesine aykırı bulmuş ve söz konusu gelirlerin, bu ilkeye uygun biçimde dağıtılmasını öngörmüştür.

Özet olarak ifade etmek gerekirse, Kanunun birinci fıkrasının (b) bendindeki yüzde 5 pay oranındaki gelirlerden, havuzda toplanacak miktarının; büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, büyükşehir belediyesinin bulunduğu ildeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hakkaniyete dayalı olarak ve Anayasa Mahkemesi Kararına uygun biçimde dağıtmak amacıyla değişiklik önergesi verilmiştir.

Değişiklik önergesiyle; doğrudan büyükşehir belediyesine yatırılacak olan, tasarının yüzde 75 olarak uygulanmasını öngördüğü ve halen yüzde 40 olarak uygulanan miktar, yüzde 60 olarak, tasarının havuza ayrılacak olan miktar olarak öngördüğü yüzde 25 oranı ise, yüzde 40 olarak teklif edilmiştir.

Değişiklik önergesindeki bir başka değişiklik ise, havuza ayrılacak gelirlerin dağıtılacağı belediyelerin arasında il ve büyükşehir belediyesinin bulunduğu ildeki ilçe ve ilk kademe belediyelerini katmakla ilgilidir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Bülent Baratalı (İzmir) ve arkadaşları

"Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki yüzde 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın 2/3'ü bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan 1/3, büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyelere dağıtılır. Hesaplama ve dağıtım işlemi, Maliye Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliğe göre yapılır. Yönetmelikte, belediyelerin nüfusuna, eğitim, sağlık, kültür ve sanayileşme düzeylerine göre dağıtım yapmaya uygun kriterler belirlenir ve dağıtım işlemi bu kriterlere göre yapılır."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe

3030 sayılı Kanunun 18 inci maddesine göre, büyükşehir il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının yüzde 40'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılırken, kalan yüzde 60'lık kısım İller Bankası aracılığıyla tüm büyükşehir belediyeleri arasında pay edilmekte idi.

Değişiklik önergesiyle; doğrudan büyükşehir belediyesine yatırılacak olan, tasarının yüzde 75 olarak uygulanmasını öngördüğü ve halen yüzde 40 olarak uygulanan miktar, genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının 2/3'ü olarak, tasarının havuza ayrılacak olan miktar olarak öngördüğü yüzde 25 oranı ise genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının 1/3'ü olarak teklif edilmiştir.

Değişiklik önergesindeki bir başka değişiklik ise havuza ayrılacak gelirlerin dağıtılacağı büyükşehir belediyelerinin arasına büyükşehir belediyesinin il sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerini katmakla ilgilidir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/768) esas numaralı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Birgen Keleş (İstanbul) ve arkadaşları

"d) Büyükşehir belediyesine bırakılan eğlence ve dinlenme yerlerinden, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılıp işletilen ve biletle girilen en az 10 000 kişilik hipodrom, spor sahaları gibi tesisler ve en az 2 000 kişilik kapalı spor salonlarından ve bunların tabiî eklentilerinden tahsil edilecek hâsılattan alınacak her türlü belediye vergi, resim ve harçları."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 17 nci maddesine göre, bu Kanunun 21 inci maddesinde belirtilen ve belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yer alan eğlence işletmelerinin faaliyetlerinin Eğlence Vergisine tabi olduğu yazılıdır. 21 inci maddeye göre, Eğlence Vergisi; "biletle girilen yerlerden", "müşterek bahislerden" ve "biletle girilmesi zorunlu olmayan eğlence yerlerinden" alınmaktadır.

Eğlence Vergisinin hangi belediyeye yatırılacağı çeşitli davalara konu olmuştur.

Biletle girilen eğlence yerlerinden olan hipodroma girişlerde tahsil edilen Eğlence Vergisi, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 23 üncü maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak düzenlenen Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 25/b maddesine göre tahsil edilmekte idi.

Yönetmelikteki düzenleme, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılıp işletilen ve biletle girilen en az 10 000 kişilik spor sahaları kompleksi ve tabiî eklentileri olan tesisleriyle en az 2 000 kişilik kapalı spor salonları ve tabiî eklentilerden

alınacak vergi, resim ve harçların büyükşehir belediyelerine, diğerlerinin ilçe belediyelerine ödenmesini öngörmekte idi.

İstanbul'daki hipodromun seyirci kapasitesinin 10 000 kişiden fazla olduğu ve bu nedenle hipodroma girişlerde alınan Eğlence Vergisinin Büyükşehir belediyesine yatırılması gerekçesiyle açılan davalarda, hipodromun kapasitesinin 10 000'den az olduğu gerekçesiyle tahsil edilen verginin ilçe belediyesine yatırılması gerektiğine karar verilmiştir.

Öte yandan, vergiyle ilgili bir düzenlenmenin yönetmelikle düzenlenmesi hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle, 23 üncü maddesinin (d) bendinde yer alan "büyükşehir belediyesine bırakılan" ibaresinin bir hükmü yoktur; çünkü, kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte bu ibarenin uygulaması kalmayacaktır. Şu anda biz büyükşehir belediyelerini düzenleyen bu kanunun büyükşehir belediyesine ne bıraktığını bilmiyoruz.

Bu yüzden (d) bendinin "büyükşehir belediyesine bırakılan eğlence ve dinlenme yerlerinden, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılıp işletilen ve biletle girilen en az 10 000 kişilik hipodrom, spor sahaları gibi tesisler ve en az 2 000 kişilik kapalı spor salonlarından ve bunların tabiî eklentilerinden tahsil edilecek hâsılattan alınacak her türlü belediye vergi, resim ve harçları" biçiminde düzenlenmesi uygun olacaktır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun ve Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/768) esas numaralı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Birgen Keleş (İstanbul) ve arkadaşları

"c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergilerinin yüzde 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfusuna göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'siyle, müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin yüzde 50'si, müşterek bahse konu olan yarışların fiilen yapıldığı ilçe belediyesine ayrıldıktan sonra büyükşehir belediyesine ayrılan yüzde 50'si"

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Ergin.

GÜROL ERGİN (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biraz önce şahsım adına söz aldığımda da bu konuya değinmiştim. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 17 nci maddesi, bu kanunun 21 inci maddesinde belirtilen ve belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yer alan eğlence işletmelerinin faaliyetlerinin Eğlence Vergisine tabi olduğunu yazmaktadır. 21 inci maddeye göre, Eğlence Vergisi; biletle girilen yerlerden, müşterek bahislerden ve biletle girilmesi zorunlu olmayan eğlence yerlerinden alınmaktadır.

Müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisinin hangi belediyeye yatırılacağı; yani, ganyan bayilerinde oynanan müşterek bahisler üzerinden sağlanan hâsılata ilişkin verginin at yarışlarını düzenleyen ve bayiliği veren jokey kulübünün bağlı bulunduğu belediyeye mi yoksa ganyan bayiinin bulunduğu belediyelere mi ödeneceği birçok davanın konusu olmuştur.

Danıştay 8. Dairesi, yasada geçen "ilgili belediyeden" ibaresinden maksadın, müşterek bahislerden elde edilen hâsılata ilişkin verginin belediye sınırları içinde faaliyet gösteren ganyan bayilerinin bağlı bulunduğu belediyeler olduğuna karar vermiş; ancak, İstanbul 4. ve 9. Vergi Daireleri, buna aykırı olarak, müşterek bahislerden elde edilen hâsılata ilişkin verginin belediye sınırları içinde faaliyet gösteren ganyan bayilerinin bağlı bulunduğu belediyeler değil, at yarışlarını düzenleyen ve bayiliği veren jokey kulübünün

bağlı bulunduğu belediye olduğu hükmünde direndiği için, uygulamada da söz konusu olan vergi, halen vergi dairelerinin kararları doğrultusunda ilgili belediyeye, yani, jokey kulübünün bağlı olduğu belediyeye yatırılmaktadır.

Değişiklik önergesi, yargı kararları sonunda ortaya çıkan uygulamaya uygun bir dağıtımı öngördüğü için verilmektedir; çünkü, yargı kararlarında açıkça ortaya çıkmıştır ki, müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisi anlaşmazlığında taraflar arasında büyükşehir belediyesi hiç yoktur. Anlaşmazlık, yalnızca ilçe belediyeleri arasında bulunmaktadır. Müşterek bahislerden alinan Eğlence Vergisinin büyükşehir belediyesini ilgilendirmediği yargı kararlarıyla ortaya çıktığından, bu değişiklik önergesini hazırlamış bulunuyoruz.

Diğer yandan, Belediye Gelirleri Kanununda yer alan verginin adı "Elektrik ve Gaz Vergisi" değil, "Elektrik ve Havagazı Vergisi"dir. Değişiklik önergemizde bu ibare de kanunda yer aldığı biçimiyle kullanılmıştır.

Hepinizi, tekrar, saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ergin.

Hükümetin ve Komisyonun katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/768) esas numaralı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Birgen Keleş (İstanbul) ve arkadaşları

"c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergilerinin yüzde 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfusuna göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'si,"

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Sayın Koç, buyurun.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vaktinizi çok almayacağım; sadece, Sayın Kâtip Üyenin hızlı okuyuşu karşısında anlaşılmama tehlikesini düşünerek, bunun gerekçesini ben anlaşılabilir bir şekilde okumak için söz aldım.

Evet, bu önergede, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 17 nci maddesine göre, bu kanunun 21 inci maddesinde belirtilen ve belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yer alan eğlence işletmelerinin faaliyetlerinin Eğlence Vergisine tabi olduğu yazılıdır. 21 inci maddeye göre, Eğlence Vergisi, biletle girilen yerlerden, müşterek bahislerden ve biletle girilmesi zorunlu olmayan eğlence yerlerinden alınmaktadır. Müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisinin hangi belediyeye yatırılacağı, yani, ganyan bayilerinde oynanan müşterek bahisler üzerinden sağlanan hasılata ilişkin verginin, at yarışlarını düzenleyen ve bayiliği veren jokey kulübünün bağlı bulunduğu belediyeye mi, yoksa, ganyan bayiinin bulunduğu belediyelere mi ödeneceği dava konusu olmuştur.

Danıştay 8. Dairesi, kanunda geçen "ilgili belediyeden" ibaresinden maksadın, müşterek bahislerden elde edilen hâsılata ilişkin verginin belediye sınırları içinde faaliyet gösteren ganyan bayilerinin bağlı bulunduğu belediyeler olduğuna karar verirken, İstanbul 4. ve 9. Vergi Daireleri müşterek bahislerden elde edilen hâsılata ilişkin verginin belediye sınırları içinde faaliyet gösteren ganyan bayilerinin bağlı bulunduğu belediyeler değil, at yarışlarını düzenleyen ve bayiliği veren jokey kulübünün bağlı bulunduğu belediyenin anlaşılması gerektiği kararında direndikleri için uygulamada söz konusu vergi, halen vergi dairelerinin kararları doğrultusunda ilgili belediyeye yatırılmaktadır.

Değişiklik önergesi, yargı kararları sonunda ortaya çıkan uygulamaya uygun bir dağıtımı öngörmektedir; çünkü, yargı kararlarında açıkça ortaya çıkmıştır ki, müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisi anlaşmazlığında, tarafların arasında büyükşehir belediyesi yoktur; anlaşmazlık ilçe belediyeleri arasındadır. Müşterek bahislerden alınan Eğlence Vergisinin büyükşehir belediyesini ilgilendirmediği yargı kararlarıyla ortaya çıktığından, değişiklik önergesi hazırlanmıştır.

Öte yandan, Belediye Gelirleri Kanununda yer alan verginin adı "Elektrik Gaz Vergisi" değil "Elektrik ve Havagazı Vergisi"dir. Değişiklik önergemizde bu ibare de kanunda yer aldığı biçimde kullanılmıştır.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN - Çok teşekkür ederim Sayın Koç.

Sayın milletvekilleri, Hükümetin ve Komisyonun katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sadullah Ergin (Hatay) ve arkadaşları

"c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak, at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin yüzde 20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, yüzde 30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe ve ilk kademe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'si"

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?..

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

At yarışları dahil müşterek bahislerden alınacak Eğlence Vergisinin büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleriyle yarışların yapıldığı yer belediyesi arasında dağılımı yeniden düzenlenmektedir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 23 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

24 üncü maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediyesinin giderleri

MADDE 24.- Büyükşehir belediyesinin giderleri şunlardır:

a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler.

b) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler.

c) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri.

d) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.

e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.

f) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

g) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri.

h) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.

i) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.

j) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürlülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

k) Dava takip ve icra giderleri.

l) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.

m) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.

n) Kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.

o) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.

p) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.

r) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 24 üncü maddesi hakkında Cumhuriyet Halk Partisi Grubum ve şahsım adına söz almış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlar, bu yasanın en önemli maddelerinden biri de bu 24 üncü maddedir. Demokratik sistemin önemli bir unsuru olarak çoğulculuğun, katılımcılığın, yerel ve ulusal menfaatların uzlaştırılmasında halkın tercih, talep ve beklentilerinin yönetime yansıtılmasında, elbette, büyükşehir belediyelerinin önemi çoktur ve önemli bir rolü vardır.

Günümüz itibariyle yaşanan hızlı ve çarpıcı iktisadî, sosyal ve teknolojik gelişmeler, belediye hizmetlerinin sunulmasında ve belediye organlarının yönetilmesinde yetersiz kalmış, yeni düzenlemelerin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, büyükşehir belediyelerinin ekgelir kaynakları ve genel bütçeden aldığı payların yüksek olması, gelişmekte olan kentleri büyükşehir belediyesi olmaya özendirmektedir; yani, şu anda mevcut 16 büyükşehir belediyemiz var ve belki de, nüfusu 200 000'i geçen tüm il belediyeleri büyükşehir belediyesi olmak istemektedirler.

Değerli arkadaşlarım, görüşmekte olduğumuz kanun tasarısının 24 üncü maddesi, büyükşehir belediye giderlerini içermekte olup, maddeyle büyükşehir belediyesinin giderleri tespit edilmekte ve gider çeşitleri ayrıntılı olarak sayılmaktadır.

Devlet Planlama Teşkilatının hazırlamış olduğu Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının istatistikleri doğrultusunda hazırlanan raporlarda, 1983 ve 1988 yılları arasında büyükşehir belediyelerinin, gerçekleşen borçlanma dahil, gelir ve harcama dengesi yıldan yıla farklılaşmakla birlikte, her yıl, gelirler ile giderler arasında da ortalama yüzde 15 ilâ yüzde 20 açık bulunmaktadır. Bu oran, belediyelerde malî kriz olarak nitelendirilebilecek bir durum olmadığını göstermekle birlikte, yerine getirilmesi gereken görevlerin gerçekleşme oranı bakımından yapılacak bir değerlendirmedir ve büyükşehir belediyelerinde finansman kaynaklı sıkıntıların yönetsel kriz ortamı yarattığını da ortaya koyacaktır.

Değerli arkadaşlarım, büyükşehir belediyesi harcamaları, bütçe yapısına göre, cari, yatırım ve transfer harcamaları olmak üzere üç başlıktan oluşmaktadır. Tabiî ki, borç harcamalarındaki giderlerin ağırlığı da, personel giderlerindedir. Cari harcamaların ağırlıklı kalemini oluşturan personel giderleri, büyükşehir belediyelerinin de en büyük sorunlarından biridir. Belediyelerin siyasî kurumlar olması, her siyasî dönemde geçici işçi

statüsünde eleman alımına, daha sonra da bu elemanların kadroya dönüştürülerek, yerlerine yeni geçici işçiler alınmasına yol açmaktadır.

Türkiye'de, büyükşehir belediyeleri, teknik, malî ve ekonomik açıdan yapılabilir nitelikte olmayan bazı projelerde de, siyasî tercihlerini kullanarak, özellikle İller Bankasından, yine, Hazine Müsteşarlığından borç ya da Müsteşarlık garantörlüğünde dışborç kullanarak, uzun vadede borçlanmışlardır. Kullandıkları bu borç, uzun vadede olması münasebetiyle, daha sonra gelen belediye yönetimlerini sıkıntıya sokmakta ve borç batağına saplamaktadır. Dolayısıyla, yeni gelen büyükşehir belediye başkanları ve belediye yönetimleri, geçmişe dönük olan borçlarını ödeyememekte ve şu anda, Hazine garantisiyle dış kredi alan belediyeler yüzünden, 7-8 belediye yüzünden 3 215 belediye, bu dış krediden faydalanamamaktadır.

Değerli arkadaşlarım, yine, büyükşehir belediyelerinin dış kredi kullanımına ilişkin esas ve usulleri de, kamu kredilerini kredi piyasasına yönlendirme işlevi yüklenilerek, kısa sürede yasal düzenlemeye bağlanmalıdır. Yerel yönetimlerin kamu kredisi kullanımı genişletilmeli; ancak, İller Bankası, hem finansman hem de yatırım bakımından güçlendirilmeli ve yeniden düzenlenmelidir.

Değerli arkadaşlarım, bir haftadır yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler yapıyoruz. Aslında, benim bir önerim de şu: Genel Kurulda, özellikle İktidar Partisi tarafından da inanılmaz yoğunlukta önerge verilmekte. Genel Kurul, komisyon görevini yerine getirmeye başladı. Artık, komisyonların kaldırılması gerektiğine inanmaya başladım; yani, Genel Kurul, bu kadar, komisyon gibi görev üstlenecekse, başta İçişleri Komisyonunun, Plan ve Bütçe Komisyonunun hiçbir anlamı ve önemi olmadığını düşünüyorum; tabiî, eğer Genel Kurul komisyon görevi yapacaksa.

SADULLAH ERGİN (Hatay) - Katılımcılık bu.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bu anlamda, özellikle Yerel Yönetimler Kanununda, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısında, İktidar Partisi tarafından aşırı derecede önerge verilmiştir; tabiî ki, birçoğu da kabul edilmiştir. Böylece, verilen önergeler doğrultusunda, 16 tane, yeni, yerel yönetimde söz sahibi olacak, padişah noktasında olacak arkadaşı da yaratmış bulunuyoruz.

Büyükşehir belediye başkanlarımıza baktığımızda, geçmişte, bir defa kazanıp da kaybeden belediye başkanı yoktur. Geçtiğimiz il belediye başkanları toplantısında da söyledim; üç defa, dört defa, beş defa üst üste kazanan belediye başkanlarımız vardır. Bunların seçim kazanmalarının altında yatan temel sebep ise, bütçeden aldıkları paydır.

Değerli arkadaşlarım, bakın, bir örnek vereceğim. 3030 sayılı Kanun hükümlerine tabi büyükşehir belediyelerinin payları -alfabetik sıraya göre gideceğim için, alfabetik sıralamanın başında, Adana Büyükşehir Belediyesi var- alması gereken pay, yüzde 4,1 üzerinden -Nisan 2004 payını söylüyorum değerli arkadaşlar- 1 trilyon 825 milyar lira. Küsuratları var, onları okumuyorum. 1 130 000 nüfusu var Adanamızın. Merkezden alacağı pay 730 milyar lira. Bu, alacağı payın yüzde 40'ı; yüzde 60 olarak alacağı pay da 4 trilyon 300 milyar lira. Dolayısıyla, Nisan 2004 tarihinde, Adana Büyükşehir Belediyemizin, büyükşehir olmasından kaynaklanan, aldığı para, 5 030 812 850 000 lira.

Değerli arkadaşlarım, 16 büyükşehir belediyesi, 3 215 belediyenin maddî imkânlarını kullanmaktadır. Yani, büyükşehir sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlarımız ile normal ilde yaşayan, ilçede yaşayan, Çorum'da, Nevşehir'de, Trabzon'da, Zonguldak'ta, Bilecik'te yaşayan vatandaşlarımız arasında beşte 1 gelir farkı söz konusudur. Bunun nedeni nedir, bilemiyorum; ancak, esas olarak, şahsî düşüncemi soracak olursanız, ben, bu ayırımcılık ve bu farktan dolayı, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanununa kökten karşıyım. Yani, büyükşehirde yaşayan vatandaşımız, kişi başına düşen miktarı, bir ilde, bir ilçede, bir beldede yaşayan vatandaşımızdan 5 kat daha fazla alıyor arkadaşlar. Dolayısıyla, büyükşehir belediye başkanlığını bir şekilde kazanan arkadaşlarımızdan, en az iki dönem, üç dönem, dört dönem, hatta beş dönem başkanlık yapanlar var.

Değerli arkadaşlarım, tabiî ki, bu hafta içerisinde, bu görüşmelerde, çeşitli tekliflerimizi yine gündeme getirdik, özellikle önergelerimizle bu yasanın çıkmasına katkı vermeye çalıştık; ama, Adalet ve Kalkınma Partisinin değerli üyelerinin oylarıyla, maalesef, önergelerimiz reddedildi.

Eğer, yerel yönetim diyorsak, yerinden yönetim diyorsak, reform niteliğindeki bir tasarının 3 215 belediyeye sunulmasını istiyorsak, bu ülkede, yerel yönetimler bakanlığı mutlaka kurulmalı ve bu sorunları kökten giderebilecek, yerel yönetimleri birinci dereceden ilgilendirecek bu bakanlık hayata geçirilmelidir. Cumhuriyet Halk Partisi olarak da biz, yerel yönetimler bakanlığına çok sıcak bakıyoruz; yapacağınız yeni düzenlemede her türlü katkı ve desteği vermeye hazırız.

Arkadaşlar, mevcut belediyelerin durumları Genel Kurulumuzda, maalesef, hiç görüşülmedi. Yani, bu hafta yapmış olduğumuz müzakerelerde, mevcut belediyelerin borçları hiç gündeme gelmedi. Belediyelerimiz borç batağı içerisinde. Bunlar için yeni bir düzenlemenin mutlaka yapılması gerekiyor. Özellikle, İktidar Partisinin dışında kazanan belediye başkanlarımız daha büyük sıkıntı çekmektedirler. Yeni düzenlemenin bu anlamda yapılması büyük önem kazanıyor.

Değerli arkadaşlarım, 58 inci hükümet, Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti döneminde, yine bildiğiniz gibi, genel idareden alınan yüzde 6'lık pay yüzde 5'e düşürülmüştür. Bu, zannediyorum, 2003 yılı için geçerliydi. İnşallah, 2004 yılında bu pay, yine, yüzde 5'ten yüzde 6'ya çıkarılır; hatta, önümüzdeki yıllarda, genel bütçeden aldığı pay daha da fazlalaştırılır diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bugün, üzerinde durduğumuz, özellikle şahsımın üzerinde durduğu önemli bir konu da, bu büyükşehir belediyelerinin yeniden yapılandırılmasıyla ilgili 7 nci maddede verilen önerge 11 inci maddede değiştirilmiştir. Bunun sebebinin ne olduğunu bir türlü öğrenmiş de değilim. "Büyükşehir belediye meclisi üyelerinin kararıyla belediye başkanları yetkilerini alt kademelere devredebilir" diye bir önerge vermiştiniz; bu kabul edildi. Arkadan, hemen bu önerge değiştirildi. Verilen önergede deniyor ki "büyükşehir belediyelerinin 7 nci maddeye göre ilçe ve alt kademe belediyelerine görevlerini devretmeleri için, büyükşehir belediye başkanının uygun görüşü aranır" veya "alınır." Şunu söylemeye çalışıyorum: Yüce milletin en büyük çatısı burası. Bu çatı altında kararlar alınıyor. Bu kararlara dışarıdan müdahale edilmesine hiçbir zaman müsaade etmememiz gerekir diyorum. Eğer, bir önceki maddede böyle bir önergeyle böyle bir karar alınıyorsa, bir sonraki maddede bu önerge verildi, niye değişti, bunu da merak ediyorum. Özellikle, grup başkanvekilimiz tarafından veya Sayın Bakanımız tarafından bu önergenin açıklanmasını talep ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, dört gündür gerek Başkanlık Divanında gerekse Genel Kurulda Cumhuriyet Halk Partisinin ve şahsımın belediyelerle ilgili düşüncelerini aktardım. Takdir Yüce Genel Kurulundur diyor; beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyor, Genel Kurula saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Tüzün.

24 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

25 inci maddeyi okutuyorum:

Büyükşehir belediye bütçesi

MADDE 25.- Büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur ve büyükşehir belediye meclisince yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken;

a) Bütçe metnindeki kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye,

b) Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye,

c) Kesinleşmiş belediye borçları için bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye,

d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye,

Yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştaya itiraz edilebilir. Danıştay, itirazı otuz gün içinde karara bağlar.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına, Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek.

Sayın Özyürek, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, aslında, bu tasarının en önemli maddelerinden birini görüşüyoruz. Büyükşehir belediyesi dediğimiz zaman hangi hizmetlerin yapılacağı, bu tasarıda ayrıntılı tespit edildi; özellikle imar planı olmak üzere, belde sakinlerini ilgilendiren diğer hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılmasını çeşitli maddeler hükme bağladı; ama, burada önemli olan, kaynak meselesidir. Kaynakla ilgili konunun da, bütçe yapılırken gözönünde bulundurulması gerekiyor. Belediyeler Kanunu Tasarısı ile Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarıları Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulurken, mutlaka, belediye gelirleri kanunu tasarısı da birlikte sunulmalıydı. Bunun gereği yerine getirilmediği için, bu kadar ekyükler, ekgörevler verdiğimiz belediyelerimizin bunu hangi kaynaklarla gerçekleştireceği, ciddî şekilde soru konusudur. Burada, hem Belediyeler Kanununda yaptığımız hem biraz sonra bu kanun vesilesiyle düzenleyeceğimiz gibi, açıkları, yani, giderler ile gelirler arasındaki açıkları karşılamak üzere, büyükşehir belediyelerine ve diğer belediyelere çok geniş ölçüde bir borçlanma imkânı tanımaktayız. Zaten, Hazinemiz, konsolide bütçemiz çok büyük açıklar veriyor, sürekli borçlanıyoruz; içborçlarımız, dışborçlarımız artıyor. Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidarda bulunduğu onyedi onsekiz aylık dönemde 70 katrilyona varan ek borçlanma yapılmıştır. Şimdi, belediyelere de böylesi bir borçlanma yolu açılmaktadır ve belediyeler, yeterli gelir kaynağı sağlayamadığımız için borçlanacaklardır. Peki, borçlanarak hizmetleri yürütmenin yolu nereye kadar gidecektir; bu yol ne zaman tükenecektir? Nasıl ki, uzun zaman Türkiye -1999'da, 2000'de ve 2001'de- borçlarını çeviremez düzeye geldiği için ekonominin altüst olduğu, büyük krizlerin yaşandığı bir dönem yaşamışsa, burada da belediyelerimiz, özel idarelerimiz, çok büyük borç yükü altına gireceklerdir ve bu borçları -belediyelerimizi kapatamayacağımıza, belediyelerimize kilit vuramayacağımıza göre- yine, Hazine üstlenecektir ve sonunda, bu borçlar, bir türlü, ödenecektir.

Tabiî -en kolay yol- 1980'lerden beri Türkiye "vergi alma, borç al" prensibiyle ekonomisini yönetmeye çalıştığı için, o tarihlerde bütçemizin yüzde 10'larının bile altında olan faiz ödemeleri, şimdi yüzde 60'lara, yüzde 70'lere, hatta, geçmiş yıllarda yüzde 80'lere, yüzde 90'lara kadar çıkmıştı. Borçlandığımız zaman, yine, büyük faizler ödeyeceğiz, belediyelerimizin bütçesinin neredeyse yarıdan fazlası faize gidecek, hizmetler aksayacak, yapılamayacak ve bu faiz yükü, enflasyonu ve ekonomide büyük dengesizlikleri meydana getirecektir.

Değerli arkadaşlarım, onun için, bunun yolu vergi almaktır. Şu ana kadar hiçbir maliye dehası vergisiz bir bütçe dengesi kuramamıştır. Önünde

sonunda, dengeleri vergi alarak korursunuz. Borçlanma, geçici bir rahatlık sağlar; ama, sonunda vergiye başvurursunuz.

Şimdi, biz, belediye gelirleri kanunu tasarısı önümüze gelmediği için, hem anakent belediyelerinin hem de diğer belediyelerin finansmanının nasıl sağlanacağını, bugün, burada, görüşemedik, konuşamadık; görevleri verdik, yetkileri verdik, eskiden beri devam eden yetkilere ek yetkiler verdik; fakat, bunun nasıl finanse edileceğini, nasıl sağlanacağını, bir türlü, burada konuşamadık; çünkü, bunun ne olacağı belli değil. Belki, Sayın Bakan, sonunda bir konuşma yapacaksa, kısa bir süre sonra belediye gelirleri kanun tasarısını da getireceğini söyleyecektir; ama, biz, bu görevleri, bu hizmetleri belediyelerimize verirken, hangi kaynaklarla finanse edileceğini de bilerek bir karar vermemiz çok yararlı olurdu; çünkü, acaba nelerden vergi alacaklar, mevcut vergilere ek mi getirecekler, olağanüstü vergiler mi getirecekler, yeni yeni vergi kaynaklarına mı başvuracaklar; bunları, ne yazık ki öğrenemedik.

Değerli arkadaşlarım, hem Belediye Kanununda hem de bu büyükşehirlerle ilgili kanun tasarısında bütçe yapılmasıyla ilgili eskiye göre tek önemli farklılık "stratejik plan" kavramının öne çıkarılmış olmasıdır. Belediyenin stratejik planlarına uygun olarak bütçesini hazırlayacağı, belediye tasarısında yer almaktadır. Bu stratejik plan kavramı, yine Türkiye Büyük Millet Meclisinde siz değerli milletvekillerinin oylarıyla kabul edilmiş olan Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununda ortaya atılmış, getirilmiş bir kavramdır. Bu planın özü, esası, hem orta ve uzun vadeli yatırımları gözeten hem orta ve uzun vadeli hedefleri gözeten hem de bununla mevcut kaynaklar arasında bir denge kurmaya çalışan bir planlama kavramıdır, bir planlama yöntemidir.

Tabiî, burada stratejik planlamadan bahsedebilmek için, öncelikle -özellikle büyük kentlerimizde, mesela, İstanbul'da, Ankara'da ve İzmir'de- on sene yirmi sene sonra o beldelerimizin ne durumda olacağının bilinmesi gerekiyor. Su kaynakları açısından ne durumda olacağız, arıtma açısından ne durumda olacağız, trafik açısından ne durumda olacağız, şehirleşme, konut yapımı açısından ne durumda olacağız konusunda ayrıntılı planlar yapılması lazım ve bu planların gerektirdiği, bu projelerin gerektirdiği kaynakların nasıl kazanılacağının da planlarda yer alması lazım. Bu plan yapılmadan, bu stratejik planlamalar yapılmadan, sadece, günübirlik memur maaşlarının nasıl karşılanacağını bütçeye koymak yeterli değil; ama, biraz önce de bahsettiğim gibi, yeterli kaynak bulamazsak, sağlıklı kaynakları sağlayamazsak, korkarım ki, yine, yıllara sari, uzun vadeli projeleri ortaya atamayız, bu projelerle ilgili olarak da yeterli kaynakları aktaramayız.

Değerli arkadaşlarım, büyükşehirlerin kaynaklarıyla ilgili olarak, biraz önce, çeşitli önergelerle arkadaşlarımız tartışmaya açtılar. 1984 yılından beri yüzde 5; yani, o anakent belediyesi sınırları içinde toplanan vergilerin yüzde 5'i, daha önce, doğrudan o belediyelere veriliyordu; ama, bazı büyükşehir belediyeleri arasında dengesizliğe sebep olunduğu için, orada yüzde 40, yüzde 60 gibi bir bölüşüm oranı uygulanmıştı. Şimdi, bugün geldiğimiz noktada yüzde 25 - yüzde 75 gibi bir denge kurulmaya çalışılmaktadır.

Biraz önce geçti, kanunlaştı; ama, belediye gelirlerini düzenleyen 23 üncü madde gözden geçirilirse, orada çok önemli bir teknik hata yapıldı. Tabiî, arkadaşlarım çok yorgun olduğu için, her maddede konuşan durumuna düşmemek açısından söz almamıştım; ama, özellikle teknisyen arkadaşlarımızın, bürokrat arkadaşlarımın dikkatini çekmek için söylüyorum; 23 üncü maddenin (b) bendi ile bu (o) bendinin altındaki fıkrayı birlikte değerlendirseniz... Deniliyor ki, yüzde 5 pay ilgili belediyenin hesabına doğrudan gelir yazılır; ama, daha sonra düzenlenen fıkrayla da, bunun yüzde 75'inin ilgili belediyenin gelir hesabına yazılacağı, yüzde 25'inin Maliye Bakanlığı tarafından diğer belediyeler arasında dağıtılacağı yazılıdır. Bu, herhalde, gözden kaçmış olan önemli bir çelişkidir. Keşke, bunun bir fırsatını bulsak da düzeltseydik. Oldukça farklı yorumlara neden olacak, uygulamada bazı sorunları peşinden getirecek bir düzenlemedir.

Değerli arkadaşlarım, tabiî, bütçe yapmak, sadece gelir ve gider arasındaki dengeyi kurmak değildir, aynı zamanda bu vesileyle saydamlığı ortaya

koymaktır. O bakımdan da, bütçelerin, olabildiği kadar ayrıntılı olması lazım ve görüşmeler sırasında kamuoyunun aydınlatılması lazım.

Burada, ilçe belediyelerinin bütçeleri ile anakentin bütçelerinin birlikte görüşülmesi öngörülmektedir; fakat, zamanlama açısından burada hangi tarihte bütçenin hazırlanacağı, hangi tarihte görüşüleceği konusunda bir ayrıntı yoktur. İlçe belediyeleri ile anakentin belediyeleri aynı tarihlerde hazırlanıp görüşülecektir; o zaman nasıl birbiriyle konsolide edilecektir? Ayrıca, belediyelerin bütçeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmakta olan konsolide bütçenin eki olarak da sunulacaktır. Oysa, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmakta olan konsolide bütçeler, ekim ayı içinde sunuluyor. Belediye encümenlerineyse, belediye bütçeleri eylül ayı içinde sunulacak. Yani, o kadar sıkışık bir tarihtir ki, aynı yılın bütçelerini konsolide bütçenin eki olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmak ve anlamlı bir şekilde bunların tahlil edilmesini sağlamak, ne yazık ki, burada getirilen yöntemle mümkün değildir. Onun için, buna bir çare bulunması lazım. Eğer, konsolide bütçelerin ekinde belediye bütçelerinin yer almasında bir yarar görülüyorsa -ki, saydamlık, şeffaflık, Türkiye'nin tüm harcamalarının ortaya konulması ve görülmesi açısından böyle bir zorunluluk var- bu getirdiğimiz yöntem bu olanağı ortaya koymamaktadır.

Değerli arkadaşlarım, bu kanunun -başta da belirttim- en önemli eksikliği, kaynak eksikliğidir. Kaynağı eksik olduğu için de, hazırlanacak bütçelerin denk olması ve yapılacak giderlerin vergi gelirleriyle karşılanması olanağı yoktur. Onun için, belediyelerimiz, verdiğimiz yetki çerçevesinde, geniş ölçüde borçlanmaya başvuracaklardır ve bir süre sonra da, belediyelerin borçlarının altından kalkamayacağımız için, ekonomik açıdan önemli sıkıntılarla, sorunlarla karşı karşıya geleceğimizi düşünüyorum.

Bu düşüncelerle, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Özyürek.

25 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

26 ncı maddeyi okutuyorum:

Şirket kurulması

MADDE 26.- Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Belediye başkanı, genel sekreter ve diğer belediye üst yöneticileri, bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar.

BAŞKAN - 26 ncı madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsı adına İzmir Milletvekili Erdal Karademir.

Sayın Karademir, buyurun.

CHP GRUBU ADINA ERDAL KARADEMİR (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının şirket kurulmasına ilişkin 26 ncı maddesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsım adına söz aldım; Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, yasa tasarısı, büyükşehir belediyelerine, görev ve hizmet alanlarında sermaye şirketleri kurabilme ve kurulmuş olanlara da ortak olabilme yetkisi tanımıştır. Mahallî idareler yasa tasarıları incelendiğinde, belediyeler ve il özel idareleri, doğal kaynakları işletmek ve işlettirmekten, yerel altyapıdan su ve çöp toplama hizmetlerine, arsa ve konut üretiminden sermaye ortaklıkları kurabilmesine kadar her türlü faaliyet ve girişimlerde bulunabileceklerdir. Bunun için herhangi bir onay ve izin gerekmeyecektir. Büyükşehir belediyeleri dahil, diğer yerel yönetim birimleri, şirket kurabilecek, şirketlere ortak olabilecek ve anonim şirketlere hisse senedi yoluyla ortak olabileceklerdir; dolayısıyla, yerel yönetim varlıklarının menkul kıymetler piyasasına aktarılmasının önü açılmış olacaktır. Nitekim, bugün, yerel yönetimlerdeki BİT'ler, yerel kamu hizmetlerinin sunumunda, yolsuzluğun ve usulsüzlüğün bir aracı olarak kullanılmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, bugün bile merkezî yönetimin vesayeti altında çıkar tezgâhı gibi çalışan birçok yerel yönetimde, şirket kurma ve şirketlere ortak olma yoluyla, yolsuzluklara açık bir yapının oluşmasının önü açılmaktadır.

Kaldı ki, bu şirketlerin denetimi de Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde olacağından, bir kamu kaynağının açıkça kamunun denetimi dışında tutulması sağlanmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, tasarının niyeti, daha önce Büyük Millet Meclisine gelen ve geçici maddelerine kadar görüşülen Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısından da bilinmekteydi. Bu anlamda, Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısında, kamusal hizmetlerin ve kamusal kaynakların özelleştirilerek piyasaya taşınmasının ve ticarîleştirilmesinin hedeflendiği görülmüştür.

Değerli arkadaşlarım, bu tasarılar, uluslararası güçlerin küreselleşme sürecine bağlı olarak kamu işletmelerinin tasfiyesini ve kamu hizmetlerinin ticarîleştirilmesini veya özelleştirilmesini amaçlayan yönetim modellerinin bir sonucudur. Tasarılardaki temel kurgu, ulusal ve uluslararası sermaye gruplarının istemleri doğrultusunda, doğal kaynakları, kentsel toprakları, altyapı ve çevre yatırımlarını yerel birimler aracılığıyla yabancı sermayeye aktarabilmektir. Özellikle kırsal alandan kentlere ve büyük illere yönelik yaşanan göçün kentsel toprak ve altyapı yatırımlarına duyacağı gereksinim, uluslararası sermaye ve ulusal sermaye tarafından yakından izlenmektedir. Bu durum, toprak kaynakları başta olmak üzere, diğer doğal kaynakların kullanılma ve tüketilme nedenlerini oluşturmaktadır. Bunu izleyen süreç ise, yerel birimlerin, planlama, altyapı ve çevre gibi yatırımlarını kaçınılmaz kılmaktadır. Bu durum da, yerli ve yabancı yatırımcılar için kaçırılmaz fırsatlar oluşturmaktadır.

Bu tasarılar, küresel güçlerin öngördüğü gibi, söz konusu çevresel hizmetler, su, çöp ve temizlik hizmetleri, doğalgaz, ulaştırma, kentsel altyapı gibi birçok kamusal hizmetin daha kolay özelleştirilmesi ve ticarîleştirilmesi olanağını sağlamaktadır.

Değerli arkadaşlarım, bir yandan, uluslararası şirketlerin istekleri yerine getirilerek birçok kamusal hizmetin üçüncü kişilere gördürülmesi öngörülürken, diğer yandan, yerel yönetimlerin şirket kurmaları veya ortak olmaları yolunun açılmasıyla yeni BİT'ler yaratılmakta ve kentsel rantların rant çevrelerine peşkeş çekilmesinin zemini yaratılmaktadır.

Oysa, bu düzenleme, Sermaye Piyasası Düzenleme Kurulu kararlarına aykırıdır ve kamu hizmetleri üzerinden ve şirketler eliyle çıkar çevrelerine rant aktarılmasının kılıfını oluşturmaktadır. Böylece, yerel yönetimler piyasa mekanizmasına göre oluşurlarken, yönetilme ve hizmetleri gördürme biçimlerinde de benzer yöntemler tercih edilmektedir. Böylesi büyük potansiyele sahip ülkemizde, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi küresel güçler, ülkemizin daha fazla demokratikleştirileceği aldatmacısıyla, istem ve taleplerini, ne yazık ki, AKP Hükümeti eliyle gerçekleştirmektedir. Bu anlamda, küresel güçler, yerel yönetim hizmetlerini uzun süreli sözleşmelerle üstlenmek üzere harekete geçmişlerdir.

Değerli arkadaşlarım, yerel yönetimlerin kamusal denetimden ve bağımlılıktan uzaklaşması ve ulusötesi güçlerden sorumsuzca kredi alan birimler haline gelmesi, en çok bu halkadaki sermaye çevrelerinin beklentisidir.

Tasarılar, ne yazık ki, toplumsal ve kamusal yarardan uzaktır ve doğru analiz edilmemişlerdir. Tasarılar, ulusal birliğimizi ve egemenliğimizi tehdit etmektedir. Tasarılar, yerel yönetimleri küresel dev şirketlerin önüne atmaktadır. Tasarılarda kurgulanan sistem, bir ihaleler ve özelleştirmeler sistemidir. Bu tür bir yerel yönetim anlayışında, halk, öncelikli değil, sermaye, önceliklidir. Tasarıya göre, hem il özel idaresi hem belediyelerin mal ve gelirleri devlet malı, devlet alacağı hükmünde değildir. Bu konu yalnızca "mallara karşı suç işleyenler, devlet malına karşı suç işlemiş sayılır" şeklinde tanımlanmıştır.

İl özel idarelerine ve belediyelere ilişkin tasarılarda "belediyenin vergi, resim ve harç gelirleri ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilemez" hükmü bulunmasına rağmen, buna benzer bir hüküm, her nedense, Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısında bulunmamaktadır.

Değerli arkadaşlarım, bu durumda ortaya çıkacak sonuçta ise, büyükşehir belediyeleri ölçüsüz derecede borçlanabileceklerdir ve bu borçlarını geri

ödemede acze düştüklerinde ise, kamu hizmetlerinde kullandıkları kamu malları haczedilebilecektir.

Tasarı, vergi, resim, harç geliri dışındaki gelirleri ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılmayan malları haczedilebilir hale getirmektedir. Haciz kurumu, arkasından iflas kurumunu getirecektir. Bu hüküm, yerel yönetim sisteminin iflasına yol açacak bir hükümdür; yani, şirkete dönüştürülen yerel yönetimler iflas edebileceklerdir.

Değerli arkadaşlarım, tasarılarla yerel yönetim birimlerine verilen yetkiler, yapmak-yaptırmak, kurmak-kurdurmak, işletmek-işlettirmek şeklinde kullanılabilecektir.

Bu tasarılarla verilen tüm yetkiler, yürütme yetkisiyle verilmiştir. Böylece, hizmeti kendisinin yapması ya da ihale veya imtiyaz yoluyla yaptırması, hiçbir onay gerekmeden yalnızca yetkili organların kararına bırakılmıştır. Buna, eğitim, sağlık, bayındırlık, sosyal yardım ve benzeri tüm hizmetler dahildir.

Bu tasarıda, imtiyaz vermek, yap-işlet-devret ya da yap-işlet modelleriyle iş görmek, belediyeye ait şirket, işletme ve iştirakleri özelleştirmek, meclis kararıyla yapılabilecektir. Bu süreçte, ne merkezî bir makam ne de Danıştay devrededir.

Değerli arkadaşlarım, bu tasarı incelendiğinde, su ve çöp toplama hizmetlerinin ticarileşeceği, çevre yönetiminin bütüncüllüğünü yitireceği anlaşılmaktadır. Bu tasarıyla, müktesep haklar saklı kalmak üzere, belediye sınırları içinde içme, kullanma ve endüstri suyu temin etme, kullanılmış sular ve yağmur sularının uzaklaştırılmasını sağlama, bunlar için gerekli tesisleri kurma ve işletme yetki ve imtiyazları belediyeye verilmekte, böylece, yukarıda bahsi geçen hizmetlerden rant elde etmek amaçlanmaktadır. Bunun uluslararası boyutu da düşünüldüğünde, rantın kamu eliyle özel sektöre devredilerek, ülkenin doğal kaynaklarının nasıl ulusüstü sermayenin önüne sunulduğu da görülecektir.

Değerli arkadaşlarım, su gereksinimi yaşamsal, su kullanımı insanî, sosyal ve biyolojik niteliklidir ve bir insan hakkı olarak kabul edilmelidir; dolayısıyla, ekonomik bir mal olarak alınır satılır hale getirilmemelidir. Kaldı ki, tasarıda öngörüldüğü üzere, bu hizmetlerin özel sektör tarafından görülmesi durumunda, bu hizmetlerin halka ulaşana kadar geçen tüm aşamalarının her birinde kâr edecekleri şekilde fiyatlandırma yapmalarıyla, hizmetlerin fiyatlarının giderek artmasının önü açılacak ve tekelleşme körüklenecektir.

Değerli arkadaşlarım, getirilen tasarı hem su hem de çöp hizmetleri açısından görev ve sorumluluklar ile yönetsel hiyerarşik düzen ve nitelikten uzaktır. Çevre yönetimi, çevreye bütüncül bakmayı ve sürdürülebilirliği sağlamayı gerektiren bir konudur. Çevre düzeninin uzmanlık, koordinasyon, denetleme, koruma ve geliştirme aşamalarının her biri, yönetsel, hukuksal, toplumsal, siyasal ve ekonomik boyutlarıyla ele alınmalı, farklı disiplinlerin çalışması sağlanmalıdır.

Değerli arkadaşlarım, tasarı, kamu yararını dışlayan, piyasa için çalışan bir kamu yönetim mekanizmasını yerleştirmeye çalışmaktadır. Bu tasarıyla, merkezî yönetime bağlı kimi yetkilerin yerel yönetimlere devredilmesiyle, şeffaf, katılımcı, demokratik bir yönetim sisteminin kurulması, iddia edildiği gibi, sağlanmış olmayacaktır; çünkü, bu tasarıyla, yerelleştiğini söylediğimiz idarî yapı, küresel sermaye ve uluslararası şirketler tarafından daha kolay yönlendirilecek ve ulusal kaynakların daha kısa sürede ele geçirilmesinin önü açılacaktır. Tasarıyla merkezin vesayetine son verilirken, yerel yönetimlerin, hem idarî hem siyasî karar odaklarının ve sermaye çevrelerinin kontrol ve denetimi altına geçmesinin ortamı yaratılacaktır.

Yasa tasarılarını hazırlayanlar, umarım, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların ulusal çıkarlarımızı, ulusal kaynaklarımızı, ulusal egemenliğimizi olumsuz etkileyecekleri bu değişim sürecinin hukukî, idarî ve teknik altyapısını hazırladıklarının farkındadırlar.

Değerli arkadaşlarım, bu tasarılarla ülkemizin ulusal çıkarlarını öne çıkaran değişiklikler öngörülseydi, tasarılar daha anlamlı ve daha doğru olurdu.

Yerel yönetim yasa tasarılarıyla, bir yandan, uluslararası şirketlerin istekleri yerine getirilirken, diğer yandan, tasarının bu maddesi, Belediyeler Yasasının 70 inci maddesi ve İl Özel İdaresi Yasasının 52 nci maddesiyle, şirket kurma veya ortak olma yolunun açılmasıyla yeni KİT'ler ve BİT'ler yaratılmaktadır. Sermaye Piyasası Düzenleme Kurulu kararlarına da aykırı olan bu durum, AKP Hükümetinin, varlığını sürdürmek için, ülkemizin geleceğini olumsuz etkileyecek her türlü taviz ve küresel sermayenin istemi doğrultusunda ve tam bir ilkesizlik temelinde tasarılar hazırladığını göstermektedir.

Değerli arkadaşlarım, tasarılar, ulusal ve toplumsal çıkarlarımızı koruyacak şekilde hazırlanmak üzere geri çekilmeli ve katılımcı bir anlayışla, ulusal kaynaklarımızı koruyacak şekilde ve kamu ve toplum yararı gözetilerek, yeniden hazırlanmalıdır.

Bu duygu ve düşüncelerle, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Karademir.

Şahsı adına, Sayın Koç; buyurun.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sabrınızın sonuna geldiğini biliyorum. Bizler de, muhalefet olarak, son noktaya kadar, belli bir denetim görevini, belli bir uyarı görevini yapmak için gayret gösteriyoruz.

Bakın, tasarının 57 nci sayfasında -burada altkomisyon raporu var; elinizdeki tasarıdan takip edebilirsiniz- "Şirket kurulması" madde 27 olarak geçiyor ve "Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir ve kurulmuş olanlara ortak olabilir" deniliyor.

Daha sonra, hükümetin teklif ettiği metinde, 71 inci sayfada, madde 25 olarak geçiyor ve "Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir" deniliyor.

Plan ve Bütçe Komisyonunda, tartışmalardan sonra oybirliğiyle kabul edilen, belli bir uyum sağlanan şekli şu anda görüştüğümüz şekil ve buraya bir ek yapılıyor.

Değerli milletvekilleri, bakın, son derece önemli, belki, gecenin en önemli noktasındayız; o da şu: Demin söylediğim ifadelere ek olarak "belediye başkanı, genel sekreter ve diğer belediye üst yöneticileri, bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar" deniliyor. Gecenin sürprizi de bu; bir önerge; önerge biraz sonra okunulacak. Önergede "belediye başkanı, genel sekreter ve belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel, bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler" deniliyor.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye çok yolsuzluk yaşadı, Türkiye çok sıkıntı yaşadı. Lütfen, samimî olalım, birbirimizi son dakikada kandırmaya çalışmayalım. Bakın, çok açık söylüyorum -çok açık söylüyorum- bizim üyelerimizin Plan ve Bütçe Komisyonu raporundaki -sayfa 46, 3 üncü madde- karşıoy yazısında "Tasarıda, yerel yönetimlerin şirket kurma ya da kurulu şirketlere ortak olma yolu sonuna kadar açılmaktadır. Böyle bir düzenleme, açıkça, yolsuzluklara açık bir yapının oluşmasına yol açacaktır. Nitekim, bugün, yerel yönetimlerdeki BİT'ler, pek çok yolsuzluğun kaynağı durumundadır" denilmektedir. Bunlar hakkında kitaplar yazıldı; bunlar hakkında davalar var; bunlar hakkında görülmekte olan davalar var; bunlar gazetelere tefrika oldu.

Değerli milletvekilleri, aynı yolun yolcusu olmak şeklinde bir tutumu lütfen sergilemeyin; lütfen sergilemeyin... "Yolsuzlukla mücadele" dediniz, yaya kaldınız. Lütfen, son dakika değişikliğiyle "biz, aynı yolda yola devam edeceğiz" tarzında bir irade burada sergilemeyin. Sizden istirham ediyorum... Sizden istirham ediyorum; lütfen, söylemlerinizde samimî iseniz, bu önergeyi geri çekin. Bu önergeyi geri çekin... Bu önergeyi geri çekin... Lütfen...

Bu şekilde bir yasama görevi olmaz, birbirimizi aldatır tarzda; son dakikada kim geliyor kulise? İsim söylemek istemiyorum, bir belediye başkanıyla, yüzünü görmediğim bir insanla, burada üç defa karşılaştım bu yasa tasarısının görüşüldüğü hafta boyunca. Yapmayın... Samsun'daki mobil

santrallarla ilgili bir konuşmamda "aynı kene size yapışır" demiştim. Lütfen... Lütfen, bu önergeyi geri çekin.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Sayın Başkan, bir düzeltme yapabilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Sayın Başkan, CHP Grup Başkanvekili Sayın Haluk Koç Bey, 27 nci maddenin komisyonda oybirliğiyle kabul edildiğini söyledi. Oysaki, 27 nci madde üzerinde CHP Grubu tarafından arkadaşların vermiş olduğu bir önergeyle orada bir değişiklik yapıldı. Bu değişiklik neticesinde, belediye başkanı, belediye genel sekreteri ve üst düzey yöneticilerinin şirket yönetimine giremeyeceği kabul edilmiş oldu; fakat, şunu da söyleyeyim: Tabiî ki...

HALUK KOÇ (Samsun) - Oybirliğiyle kabul edildi.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Oybirliğiyle değil, oy çokluğuyla kabul edildi.

HALUK KOÇ (Samsun) - Oybirliğiyle...

KÂZIM TÜRKMEN (Ordu) - Hayır... Hayır... Ayıp bir kere... Arkadaşlar burada... Oybirliğiyle idi.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Lütfen... Oy çokluğuyla kabul edildi... Belediyelere ait şirketlerin, mutlaka, belediye yöneticileri tarafından yönetilmesi kadar tabiî hiçbir şey de olamaz Sayın Başkanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim.

HALUK KOÇ (Samsun)- Sayın Başkanım...

Bir samimiyet sınavına giriyorsunuz. Bakın, bir samimiyet olayıdır bu. Lütfen... Lütfen...

KÂZIM TÜRKMEN (Ordu)- Oybirliğiyle geçti karar.

ERDAL KARADEMİR (İzmir)- O zaman komisyonlarda çalışmayalım, görev almayalım arkadaşlar yani.

KÂZIM TÜRKMEN (Ordu)- Arkadaşımız oradadır, ben güveniyorum doğru söyleyeceğine. O karar oybirliğiyle alındı.

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri, madde üzerinde verilmiş 1 adet önerge vardır.

HALUK KOÇ (Samsun)- Efendim, bu önergeyi çekin lütfen.

Yani, bakın, sizi Türk kamuoyuna yarından itibaren şikâyet edeceğim ve hiçbir yasama görevinde bu son dakika önergelerine karşı hiçbir şekilde bir samimiyet sergilemeyeceğiz. Lütfen!.. Yapmayın!.. Lütfen yapmayın!..

BAŞKAN- Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının 26 ncı maddesindeki "Belediye Başkanı, genel sekreter ve diğer belediye üst yöneticileri, bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar" cümlesinin kanun metninden çıkarılmasını ve yerine aşağıdaki metnin ilavesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	Yahya Baş	Nusret Bayraktar
Ankara	İstanbul	İstanbul
Recep Yıldırım		Sabri Varan
Sakarya		Gümüşhane

"Genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatına haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler.

Büyükşehir belediyesi, kendine ait büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden

fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir."

HALUK KOÇ (Samsun)- Değerli arkadaşlarım, bu kadar mahkûm olmayın. Lütfen!.. Çok acı bir şey bu. Nasıl kabul ediyorsunuz bunu?

Devlet İhale Kanunu bir kere daha deliniyor. Bu İhale Kanununu da siz çıkardınız arkadaşlar.

BAŞKAN- Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş)- Takdire bırakıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN- Hükümet katılıyor mu?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul)- Katılıyoruz.

HALUK KOÇ (Samsun)- Peş peşe rant kapısı açılıyor burada. Lütfen yapmayın!.. Lütfen yapmayın!..

BAŞKAN- Sayın Kapusuz, gerekçeyi okutacağım.

SALİH KAPUSUZ (Ankara)- Gerekçeyi izah etmek istiyorum.

BAŞKAN- Buyurun.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; çok yoğun bir çalışma ve saatin ilerlediği bir anda belki bazı hususları anlatmakta, anlaşılmasında veyahut da farklı düşünülmesinde elbette farklılıkların olmasını doğal karşılıyoruz.

Şimdi, bu önerge... Değerli arkadaşlarımız haklı olarak çıkmasını istiyorlar, olmamasını istiyorlar; düşüncelerine saygı duyarız. Bir defa, belediyeleri, büyükşehir belediyelerini ve şirketlerini, bağlı kuruluşlarını değerlendirmeye alınca, buralarda yöneticilik yapacak insanların vasıfları çok önemli. Elbette, bir partinin, seçilmiş bir belediye başkanının, teşkilatları var, birçok talepleri de söz konusu olur. Eğer buralarda çok aşırı bir siyasallaşmanın önünü tıkamak istiyorsanız, belediyede devlet memuru veyahut da yöneticilik vasfını taşıyan, belirli seviyede birikimi olan insanların bu şirketlerde yönetici vasfıyla bulunmuş olmasında, zannedersem büyük faydalar ve katkılar vardır. Dolayısıyla, arkadaşlarımız haklı olarak "belediye başkanlarının meşguliyetleri çoktur, belediye başkanları burada görev almasın, zaten ilgilenemezler" dediler; biz de arkadaşlarımızla istişare ettik. Zaten hükümet tasarısında böyle bir engel yoktu; ama, Plan ve Bütçe Komisyonunda konulmuş olan hususu burada yeniden gözden geçirdik. Belediye başkanlarının dışında, genel sekreter, belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel, bu şirketlerin yönetim ve denetimlerinde görev alabilmeli. Birincisi...

HALUK KOÇ (Samsun) - "Hiçbiri görev alamaz" diyor orada.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Alabilmeli; şundan dolayı: Aksi takdirde, siz, orada istediğiniz başarılı bir çalışmayı sergileyemezsiniz.

İkinci bir hususu söylemek istiyorum o da şu: Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz ki, belediyelerin birçok sosyal alan ve sosyal hizmetler statüsünde bazı hizmetleri var. Bunlardan bir tanesi, hepiniz biliyorsunuz ki, otopark mafyası olarak yazılan çizilen, birtakım yaşanılan sıkıntılar var. Bir anlamda, ihaleye herkes girebiliyor, meşru yollarla para kazananlar da giriyor, gayrimeşru yollarla para kazananlar da girebiliyorlar. Bunun yolu, bir yerde bakıyorsunuz, (A) sokağındaki bir otoparkın fiyatı 5 000 000 lira, bir başkasındaki 10 000 000 lira. Peki bunu, ne yapacaksınız? Siz, bunu, bir dengeye, millete hizmet noktasında bir noktaya taşıyacaksınız. Sizin burada amacınız hizmetse, vatandaşın en ucuz, bir de çok ayırımcılığa tabi tutulmayacak şekilde hizmet alabilmesinin önünü açacaksınız.

HALUK KOÇ (Samsun) - Efendim, bu gerekçe değil...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Eğer, sizin belediyeniz bunu işletmek istiyorsa, diliyorsa, işletilmesi konusunda, işlettirilmesi konusunda bir yol olarak bunu kullanabilmeli; mecburî değil.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Kapusuz, felsefeyi bozuyorsunuz; yapmayın!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Ancak, şayet bunu regüle etmezseniz, bunu dengelemezseniz, birtakım sıkıntıları bundan sonra da yürütmeye devam edersiniz. Dolayısıyla, bu amaçla düzenlenmiş olan ve hükümetin göndermiş olduğu tasarıda olmayan, komisyonda konulan hususu, burada yeni şekli olarak bir noktaya taşıdık. Bununla beraber, önergemiz açık ve net olarak bunları ihtiva etmektedir.

HALUK KOÇ (Samsun) - Yapmayın!.. Bunu yapmayın Sayın Kapusuz!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Yoksa, 2886'nın değiştirilmesi konusunda, şu anda bile, birçok çevre, artık, 2886 sayılı İhale Yasasının bazı tıkayıcı hususlarını, uluslararası çevreler bile dillendirmeye kalktılar. Dolayısıyla, bizden önce çıkmış olan, bizim de destek vermiş olduğumuz bir yasanın aksayan bir yeri varsa, oranın düzeltilmesi konusunda, elbette, bu Meclis, iradesini orta yere koyacaktır.

HALUK KOÇ (Samsun) - Yapmayın!.. Bunu yapmayın!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Ben bunu arz etmek istiyorum.

Teşekkür ederim arkadaşlar.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kapusuz.

HALUK KOÇ (Samsun) - Yapmayın bunu!... Bakın arkadaşlar, elinizde önerge yok. Lütfen, önergenin fotokopisine bakın. Lütfen efendim, yapmayın!.. Yanlış yapıyorsunuz!..

ZAFER HIDIROĞLU (Bursa) - Tamam, yeter yahu!

HALUK KOÇ (Samsun) - Karşı çıkmayacak mıyız yani?! Görüşlerimizi ifade etmeyecek miyiz?! Bu şekilde bir şey yapmayın! (AK Parti sıralarından gürültüler)

KÂZIM TÜRKMEN (Ordu) - Siz, Devlet İhale Kanununu deldiniz; yapmayın bunu!..

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

HALUK KOÇ (Samsun) - Yapmayın!..

Bakın, 72 saattir görüşmeler devam ediyor, son dakikalara geldik; ne saygısızlığımızı gördünüz?!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 26 ncı maddeyi kabul edilen önerge doğrultusunda oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

27 nci maddeyi okutuyorum:

HALUK KOÇ (Samsun) - Bu şartlarda çalışmamız mümkün değil!

(CHP milletvekilleri Genel Kurul Salonunu terk ettiler)

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon

MADDE 27.- Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon, büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

Yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümü büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, 7 nci maddede sayılan hizmetleri, malî ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe veya ilk kademe

belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla, büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir. Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 3'ünü aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe ve ilk kademe belediyelerine malî ve aynî yardım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz.

Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı kuruluşlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz talebi?.. Yok.

Önerge de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

28 inci maddeyi okutuyorum:

Diğer hükümler

MADDE 28.- Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz talebi?.. Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

29 uncu maddeyi okutuyorum:

Değiştirilen hükümler

MADDE 29.- 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 4.- Büyükşehir belediye başkanının seçiminde, seçim çevresi büyükşehir belediye sınırları içidir.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyeleriyle büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir."

BAŞKAN - Madde üzerinde 1 adet önerge vardır; önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 29 uncu maddesiyle değiştirilen 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin tasarıdaki metninin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	Yahya Baş	Nusret Bayraktar
Ankara	İstanbul	İstanbul
Recep Yıldırım	Vahit Kiler	Recep Koral
Sakarya	Bitlis	İstanbul

"Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

TBMM'ye gönderilen tasarı metninde büyükşehir belediye meclislerinin doğrudan seçilmesi öngörülmekteyken komisyonlardaki görüşmelerde bu husus tasarı metninden çıkarılarak mevcut halin devamına karar verilmiştir. Ancak, tasarıyla büyükşehir belediye meclislerinin doğrudan seçilmesi için Seçim Kanununda yapılan değişiklik çıkarılmamıştır. Madde değişikliği ile bu husus düzeltilmektedir.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 29 uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

30 uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 30.- 2972 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin (a) bendindeki "her ilçe" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve ilk kademe belediyesi" ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz talebi?.. Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

31 inci maddeyi okutuyorum.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 31.- 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile aynı Kanunun ek ve değişiklikleri; 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN - 31 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici madde 1'i okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 1.- Büyükşehir belediyeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde büyükşehirin 1/25.000 ölçekli nazım imar plânlarını yapar veya yaptırır.

BAŞKAN - Geçici madde 1'i oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici madde 2'yi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 2.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülkî sınırıdır. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülkî sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu ikimilyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde, yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur.

Bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline gelir. Bu belediyeler hakkında Belediye Kanununun 11 inci maddesi uygulanmaz. İlçelerin mülkî sınırları ile beldelerin belediye ve mücavir alan sınırları büyükşehir belediye sınırıdır.

Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür. Bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe

belediyesi, büyükşehir belediye meclisince belirlenir. Orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir.

Birinci fıkrada belirtilen mesafeler içerisinde büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülkî sınırları ile ilk kademe belediyelerinin mücavir alan sınırları içerisinde kalan köyler, bu mesafelerin dışında kalsa bile büyükşehir belediye sınırları içine alınır. Bağlı bulunduğu ilçe veya belde merkezinin birinci fıkrada belirtilen mesafelerin dışında kalması halinde, bu ilçe ve beldelerin büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan köyleri büyükşehir belediye sınırları dışında bırakılır.

Büyükşehir belediye sınırlarına alınan belediyelerin organları büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi organları; köy muhtar ve ihtiyar heyeti ise mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler genel seçimine kadar görevlerine devam ederler.

Tüzel kişiliği kalkan köylerin malvarlıkları hak, alacak ve borçları mahalle olarak katıldıkları belediyeye devredilir.

Büyükşehir belediye kapsamına alınma nedeniyle meydana gelecek mülki sınır değişiklikleri katılma durumuna uygun olarak 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre çözülür.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, İzmir Milletvekili Erdal Karademir?.. Yok.

Şahsı adına, Ankara Milletvekili Sayın Ersönmez Yarbay; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşülmekte olan kanun tasarısının geçici 2 nci maddesi üzerinde söz almış bulunuyorum.

Bu kanun tasarısının geçici 2 nci maddesi, hükümetin sevk etmiş olduğu tasarıda yok; şu ibare de yok: "Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli İlinde, il mülkî sınırıdır..." İçişleri Komisyonunda görüşülmesi sırasında bu madde yine yok, daha sonra Avrupa Birliği Uyum Komisyonunun görüşmelerinde bu madde yine yok, Plan ve Bütçe Komisyonunun altkomisyonunda görüşülen metinde bu madde yine yok, nasılsa, Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerde bu madde girmiş.

Şimdi, bu, Türkiye'yi çok büyük bir belaya sokar. Bir defa, iller arasında ayırım yapılamaz. Bütün dünyada, iller arasında ayırım sadece başkentler için yapılır. Yani, diğer illerden farklı olarak, sadece başkentlere bir hak, imtiyaz tanınabilir; ama, diğer illere, diğer yerlere herhangi bir hak ve imtiyaz tanınamaz. O nedenle, Ankara başkent olduğu için belki böyle bir imtiyaz söz konusu olabilir, tartışılabilir; fakat, İstanbul ve Kocaeli'ne böyle bir hak verildiği zaman iller arasında ayırımcılık yapılmış olur ve ileride Türkiye'nin başına daha büyük problemler açar.

Bunun neticesi ne olacaktır Sayın Bakanım; bir müddet sonra terör... Bir müddet sonra İstanbul Kocaeli'ni yutacaktır ve bir iki sene sonra, belki beş sene sonra "Kocaeli İstanbul'a bağlansın" diye görüşmeler yapacağız. Yani, bu haliyle İstanbul ve Kocaeli birleşerek bir büyükşehir belediyesi olacak ve Türkiye'de de iki başlı bir yönetim meydana gelecek. Birisi Ankara'daki Başbakan, diğeri de İstanbul'daki büyükşehir belediye başkanı. İstanbul'daki büyükşehir belediye başkanlığının zaman içerisinde gelirleri daha da artacak ve Türkiye'ye gelen resmî heyetler iki başbakanı ziyaret etmek zorunda kalacaklar; birisi eyalet başbakanı; ama, Türkiye'de, çok önemli, söz sahibi bir eyalet başbakanı, öbürü de Türkiye Cumhuriyetinin Ankara'daki Başbakanı. Bu şekildeki bir ayırım... Bu bir hayalcilik falan değildir. Türkiye, güneydoğudan bölünmez; yani, Türkiye Diyarbakır'dan falan bölünmez, Türkiye, İstanbul'dan bölünür. Biz hep İstanbul'a, Kocaeli'ne yatırım yapmışız; bütün fabrikalar, her şey orada. Şimdi, bu kanunla birlikte, İstanbul çok dev bir metropol, kent haline dönüşecek ve Türkiye, ileride bütçesiyle personeliye

yatırımlarıyla Ankara, bu İstanbul'un gölgesinde kalacaktır ve çok ileride onarılması güç yaralar meydana getirecektir.

Bu kanunla birlikte, bu sefer, İstanbul'un köyleri -zaten, taşı toprağı altın- Kocaeli'nin köyleri, dağları, her taraf belediye hizmetleriyle donatılacak; artık, kimse Muş, Van, Haymana vesaireye yatırım yapmaya gitmeyecek ve bütün yatırımlar İstanbul'da ve Kocaeli'nde yoğunlaşacaktır; büyük bir göç akını başlayacak ve Anadolu boşalacaktır. Terör, yolsuzluk, mafya İstanbul ve Kocaeli'nde yoğunlaşacaktır. Dolayısıyla, Türkiye Cumhuriyeti, ileride büyük bir güvenlik problemiyle, mafyayla karşı karşıya kalacaktır. Onun için, hükümetin tasarısında olmayan, İçişleri Komisyonunun tasarısında olmayan, Plan ve Bütçe Komisyonunun altkomisyon tasarısında olmayan bu "büyükşehir belediye sınırları İstanbul ve Kocaeli İlinde il mülkî sınırıdır" konusunun geri çekilmesini talep ediyorum, arz ediyorum. Bu madde çekilmediği takdirde, ileride, dediğim gibi, Türkiye çok büyük sorunlarla karşı karşıya kalacaktır; hizmette fırsat eşitliği ortadan kalkacaktır, iller arasındaki eşitlik ortadan kalkacaktır.

Sayın Bakanım, insanlar, Ankara'da Emniyet Genel Müdürü olmaya çalışmayacaklardır, İstanbul Emniyet Müdürü olmaya çalışacaklardır; çünkü, rant orada, bütün rant orada toplanacaktır. (AK Parti sıralarından "zaten orada toplanıyor" sesleri) Evet...

Onun için, bu konuda hükümetimizi hassasiyete davet ediyor; hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Yarbay.

Madde üzerinde 2 adet önerge vardır; önergeleri önce geliş sıralarına göre okutup, sonra aykırılık derecelerine göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının geçici 2 nci maddesinin 1 inci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli İlinde, il mülkî sınırıdır. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülkî sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu 1 000 000'a kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 20 kilometre, nüfusu 1 000 000'dan 2 000 000'a kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 30 kilometre, nüfusu 2 000 000'dan fazla olan büyükşehirlerde, yarıçapı 50 kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur."

Faruk Çelik	Recep Koral	Recep Yıldırım
Bursa	İstanbul	Sakarya
Nusret Bayraktar		Adem Baştürk
İstanbul		Kayseri

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının geçici 2 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinin "Bu belediyeler hakkında bu Kanun ile Belediye Kanununun belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına veya başka bir belediyeye katılmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz" şeklinde değiştirilmesini; son cümlesinin madde metninden çıkarılmasını, aynı maddenin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve talep ederiz.

"Birinci fıkra gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülkî sınırları içinde kalan belediye ve köyler ile, büyükşehir belediyesi kapsamına alınan belediyelerin mücavir alan sınırları içerisinde bulunan köylerden; birinci fıkrada belirtilen mesafelerin dışında kalan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 6 ay içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı

ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir."

"Birinci fıkra gereğince büyükşehir kapsamına alınan belediyelerin sınırlarında yerleşim düzeni gerekleri dikkate alınarak bu kanunun yayımı tarihinden itibaren bir sene içinde büyükşehir belediye meclisinin talebi üzerine İçişleri Bakanlığınca gerekli değişiklikler yapılabilir."

Salih Kapusuz Nusret Bayraktar Halil İbrahim Yılmaz
Ankara İstanbul Kütahya
Yahya Baş Recep Yıldırım Tevfik Ziyaeddin Akbulut
İstanbul Sakarya Tekirdağ

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet katılıyor mu?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Büyükşehir sınırları dışında kalan belediye ve köylerin durumu düzenlenmektedir. İstekleri halinde büyükşehre katılmalarına olanak sağlanmaktadır.

Büyükşehir kapsamına alınan belediyelerin sınırlarında ihtiyaç halinde değişiklik yapma imkânı getirilmektedir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli İlinde, il mülkî sınırıdır, diğer büyükşehir belediyelerinde mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülkî sınırları içinde kalmak şartıyla nüfusu 1 000 000'a kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 20 kilometre, nüfusu 1 000 000'dan 2 000 000'a kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 30 kilometre, nüfusu 2 000 000'dan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı 50 kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur."

Faruk Çelik (Bursa) ve arkadaşları

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Nüfuslar ile alan arasında denge sağlanması amaçlanmıştır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önergeler doğrultusunda, geçici 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici madde 3'ü okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 3.- Büyükşehir belediyeleri ve bunlara bağlı kuruluşları ile sermayesinin % 50'den fazlası büyükşehir belediyelerine ait şirketlerin; 31.5.2004 tarihi itibariyle diğer belediyeler ile kamu kurum ve kuruluşlarından olan kamu hukuku ve özel hukuka tabi alacakları, bunların diğer belediyeler ile kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere bu Kanunun yayımını izleyen altı ay içinde mahsup edilir.

Yukarıdaki fıkra uyarınca mahsup işlemleri yapıldıktan sonra büyükşehir belediyelerinin, kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının % 40'ını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir. Mahsup sonucu kalan bu tutarlara zam ve faiz uygulanmaz. Bu maddedeki alacak ve borçlar fer'ilerini de kapsar.

Bu maddeye göre yapılacak mahsup ve kesinti işlemleri, yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili büyükşehir belediyesi ve uzlaşma komisyonu tarafından karara bağlanır. Uzlaşma komisyonu, Hazine Müsteşarlığından sorumlu bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı ve İller Bankasından birer temsilciden oluşur.

BAŞKAN - Madde üzerinde, şahsı adına, Samsun Milletvekili Haluk Koç?.. Yok.

Madde üzerinde 1 adet önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısının geçici 3 üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sadullah Ergin	Mustafa Demir	Adem Baştürk
Hatay	Samsun	Kayseri
Asım Kulak	Taner Yıldız	Cahit Can
Bartın	Kayseri	Sinop

"Geçici Madde 3 - Büyükşehir Belediyeleri ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sermayesinin yüzde 50'sinden fazlası büyükşehir belediyelerine ait şirketlerin; 30.6.2004 tarihi itibariyle kamu kurum ve kuruluşlarından olan kamu ve özel hukuka tabi alacakları, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere bu Kanunun yayımını izleyen altı ay içinde mahsup edilir. Bu madde kapsamındaki alacak ve borç ifadesi bu alacak ve borçlara ilişkin fer'îleri ve cezaları da kapsar.

Yukarıdaki fıkra kapsamında yer alan kuruluşların mahsup işlemine konu olan veya olmayan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının yüzde 40'ını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir.

Bu maddeye göre yapılacak mahsup ve kesinti işlemleri yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili kuruluş ile uzlaşma komisyonu tarafından belirlenir; Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanır. Bakanlar Kurulu, ilgili kuruluşların borç ödeme kapasitelerini de dikkate alarak ödenecek tutarları taksitlendirmeye, taksitlendirilen kısma kanunun yayımını izleyen günden itibaren zam ve faiz uygulatmamaya, bu borçların fer'i ve cezalarını geçmemek üzere indirim yapmaya yetkilidir.

Uzlaşma komisyonu Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı ile İller Bankasından birer temsilciden oluşur. Büyükşehir belediyeleri için ayrıca uzlaşma komisyonu kurulmaz. Belediyeler için kurulan komisyon büyükşehir belediyeleri için de görev yapar.

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş)- Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet katılıyor mu?

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe: Büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile sermayesinin yüzde 50'sinden fazlası büyükşehir belediyelerine ait şirketlerin 30.6.2004 tarihi itibariyle diğer belediyeler ile kamu kurum ve kuruluşlarından olan kamu ve özel hukuka tabi alacakları ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçları konusunda yapılan düzenlemede uygulamaya açıklık getirmek üzere bu değişikliğin yapılması gerekli görülmüştür.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, kabul edilen önerge doğrultusunda geçici madde 3'ü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yeni bir geçici madde 4 ilave edilmesine ilişkin önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 619 sıra sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısına aşağıdaki geçici maddenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	Nusret Bayraktar	Recep Yıldırım
Ankara	İstanbul	Sakarya
Sabri Varan		Vahit Kiler
Gümüşhane		Bitlis

"Geçici Madde 4.- Bu Kanunun yayımı tarihinde profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapan veya yönetiminde bulunan belediye başkanları, en geç 1.1.2005 tarihine kadar bu kulüplerin başkanlığından ve yönetimindeki görevlerinden ayrılırlar."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SABAHATTİN YILDIZ (Muş) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet?..

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Tasarının 17 nci maddesiyle belediye başkanlarının profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamayacakları ve yönetiminde bulunamayacakları hükme bağlanmaktadır. Ancak, kanunun yayımlandığı tarihte bu tür görevlerde bulunanlara yürüttükleri kulüp görevlerini devredebilmeleri için bir süre tanınması uygun olacaktır.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin katıldığı geçici madde 4 olarak ilave edilmesine ilişkin önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir; geçici madde 4 olarak metne ilave edilmiştir.

32 nci maddeyi okutuyorum:

Yürürlük

MADDE 32.- Bu Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi 1.1.2005 tarihinde, aynı maddenin ikinci fıkrası yayımını izleyen ay başında, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Bilecik Milletvekili Sayın Yaşar Tüzün; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Sayın Başkan, Adalet ve Kalkınma Partisinin değerli milletvekilleri; 32 nci madde hakkında, şahsım adına söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, salı gününden bu yana yerel yönetimler müzakeresini - biz de Başkanlık Divanı olarak- hep birlikte yapıyoruz. ve hem Cumhuriyet Halk Partisinin düşüncelerini hem de şahsî düşüncelerimi aktarmak üzere ben de birçok maddede söz aldım. Hepinizin bildiği gibi, az önce, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlar, 26 ncı maddede verilen önergeyle ilgili düşüncelerini söylediler; bunların yanlış olduğunu söylediler; bugüne kadar yapılmış yolsuzluk ve yoksulluğun önünü tıkamaya çalışıyoruz, bu önergeyle tekrar açılır dediler ve siz de, tabiî ki, vermiş olduğunuz önergeyi kabul ettiniz. Dolayısıyla, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlar bu müzakereden çekildi.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bu Parlamentoda üçte 2 çoğunluğu sağlayan, iktidarı tek başına elinde bulunduran İktidar Partisi ve bunu denetleyen, bunu kontrol eden, bu yasama yetkisini kullanan bir tek de Anamuhalefet Partisi vardı. Eğer bu muhalefet partisi bu müzakerelerden çekildiyse, sizin de 26 ncı maddede, müzakereleri bekletmeniz gerekiyordu. Önümüzde 8 madde var...

RESUL TOSUN (Tokat) - Çekilmedi, sen buradasın.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Lütfen Sayın Tosun...

RESUL TOSUN (Tokat) - Sen buradasın, çekilmedi.

YAŞAR TÜZÜN (Devamla) - Lütfen...

Önümüzde 8 madde vardı, önümüzde kalan 8 maddeyi salı günü, oturur, değerlendirirdik ve çok kısa bir sürede bunu kanunlaştırırdık. Şunu söylemeye çalışıyorum: Açıkçası, bu kadar güzel müzakerelerden sonra, bunun, siyasî nezakete, siyasî etiğe sığmadığını ifade ediyorum değerli arkadaşlar.

Yine, benim şahsen Divanda maddeler üzerinde yapmış olduğum incelemelerde geçici 3 üncü madde af niteliği taşıyor; nitelikli çoğunluk aranılması gerekiyor. Bunun da zabıtlara geçmesini istiyorum. Geçici 3 üncü madde af niteliğini taşıyor, nitelikli çoğunluk aranılması gerekiyor. Zannediyorum, Sayın Başkanımız, nitelikli çoğunluğu arayacaktır. Bunu da zabıtlara geçirmek için düşüncelerimi söylüyorum.

Değerli arkadaşlarım, son 6 maddedeki bütün bu yaşanan tatsızlığa rağmen, çıkan, başta İl Özel İdaresi Yasası, Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu tüm ulusumuza hayırlı olsun diyor; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Tüzün.

Sayın milletvekilleri, 32 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

33 üncü maddeyi okutuyorum:

Yürütme

MADDE 33.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 33 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, İçtüzüğün 86 ncı maddesine göre, aleyhte olmak üzere, Mersin Milletvekili Sayın Mustafa Özyürek'in söz talebi vardır.

Sayın Özyürek?.. Yok.

Sayın milletvekilleri, tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır; hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakanın bir teşekkür konuşması olacak.

Sayın Bakan, buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; yerel yönetimler reformu kapsamında hazırladığımız İl Özel İdaresi Kanunundan sonra, Belediyeler ve Büyükşehir Belediyeleri Kanunlarının Yüce Meclisimizce kabulü üzerine söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce Meclisin siz saygıdeğer üyelerini selamlıyorum.

Malumunuz, dün tasvibinizi alan Belediye Kanunu ile bugün görüşmelerini tamamladığımız Büyükşehir Belediyesi Kanunu, kamu yönetimimizin en temel yasalarındandır. Bu özellikleri nedeniyle, gerek hazırlık sürecinde ve gerekse Parlamentoya sevk edildikten sonra ilgili komisyonlarında üzerinde yoğun mesai harcanmıştır.

Bu çalışmalarda temel yaklaşım, dünyada gelişmekte olan yerel yönetim anlayışı çerçevesinde bir model oluşturmak biçiminde ortaya konulmuştur. Dolayısıyla, cumhuriyet tarihinde ilk kez bu çapta ve köklü değişiklikler yapılması söz konusu olmuştur. Bu modelde, palyatif tedbirler yerini bütüncül bir bakış açısına ve esaslı çözümlere bırakmıştır. Kamuoyunun ve Yüce Meclisin önüne bir reform paketiyle çıkılmış, bugüne kadar neredeyse birbirinin rakibi ve hatta alternatifi gibi gösterilmeye çalışılan yerel yönetimler ile merkezî idare "idarenin bütünlüğü ilkesi" ışığında, birbirini tamamlayan üniteler olarak kamu hizmet ve yetkilerini paylaşır duruma gelmişlerdir.

Bu çerçevede, mahallî idare anlayışı bütünüyle değiştirilmiştir. Mahallî ihtiyaçlar, kanunla başka idarelere verilmedikçe, mahallî idarelerce yürütülecek biçimde yerel yönetimler yetkilendirilmişlerdir. Bu anlamda, belediyeler de, yeni yetki ve görevlerle teçhiz edilmiştir. Belediyeler, kamu yönetimimizin öncü müesseseleri haline getirilmiştir. Doğrusu, bu değişim, 1855 yılında İstanbul Şehremaneti olarak başlayan yolculuğun önemli bir kilometretaşı olarak tarihe kayıtlanacak düzeyde önemli bir aşamadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; malum, belediyeler, demokrasinin beşiği diye adlandırıldı. Türk demokrasi tarihi ve demokratik kültürümüz belediyecilikten çok yararlanmıştır. Öte yandan, dünyada demokratik kültür kabuk değiştirmekte, temsil, katılım ve kamuoyu denetimi gibi hususlar yeni formlar almaktadır. İşte bu gerçekten hareketle, Belediye ve Büyükşehir Belediyesi Kanunlarımızla, belediyelerin demokratik nitelikleri ve etkinliklerini artıracak hükümler konulmuştur. Bu bağlamda, katılıma, açıklığa, denetime ilişkin hususların yanında halka etkin ve verimli hizmet sunulmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Böylece, belediyelerimizi demokrasinin beşiği mertebesinden, demokrasinin okulu noktasına taşıyacağımızı umuyorum; çünkü, artık, ülkemizde demokrasi belediyelerin de sayesinde kökleşmiş, derinlik kazanmıştır. Bundan böyle, Türk belediyeciliği, bir ekol olarak yalnız ülkemizde değil, aynı zamanda bölgemizde demokrasinin yerleşmesine öncülük edecek bir okul fonksiyonu icra edecektir.

Kanunumuzda benim çok önemsediğim bir başka temel nokta da, etkin bir belediyecilik için ölçeğin büyütülmesi olgusudur. Nitekim, 5 000 kişinin yaşadığı alanların belediyeler için gerekli şart olarak ortaya konulması kaynak israfını engelleyecek, gerçek kent yaklaşımını destekleyecek bir öğe olarak kanunda yerini almıştır.

Burada hemen şunu da ifade edeyim ki, biraz önce konuşan Sayın Ersönmez Yarbay arkadaşımın endişelerine katılmıyoruz, katılmamız mümkün değil. Büyükşehirlerin asıl kuruluş amacına bakarsanız, modern, metropol kentlere doğru bir adım atılmasıydı. Burada ben takdim konuşması yaparken de arz etmiştim, belediyecilik kabuk değiştirdi, metropol kentlere doğru gidiş hızlandı ve bugün, bizde en uygun metropol kent, İstanbul ve Kocaeli'dir. İstanbul'a bakın, Kocaeli'nin yapısını bir inceleyin. Artık, İstanbul'un tümü de, Kocaeli'nin tümü de, bir kent, bir şehir haline gelmişti; buna hak ettiği yönetimi vermemiz lazımdı. İşte, bu yasayla, bu iki kentimizin belediye sınırı ile mülkî sınırı birleştirilirken, diğer büyükşehirlerde de bu gelişmeyi yakalayabilmemiz için, diğer büyükşehirlerimizin sınırları da genişletilmiş ve birçok yeni beldeler, ilçeler, köyler, o büyükşehirlerin kapsamına alınmıştır. İnşallah, hedefimiz, ileride bütün illerde bu uygulamanın yapılması olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; bu denli geniş bir bakış açısını, modern bir yapılanmayı, sizlerin katkılarıyla gerçekleştiriyoruz. Üstelik, neredeyse elli yıldır konuşulup, bir türlü icra edilmeyen reformu realize ediyoruz. Bu şeref, Parlamentonun 22 nci Dönem mensuplarına, yani, siz değerli arkadaşlarıma nasip olmuştur. 57 nci ve 58 inci cumhuriyet hükümetleri döneminde başlanılan, son birkaç aydır komisyonlarda, altkomisyonlarda ve Genel Kurulda, hummalı çalışmalar yapan siz değerli arkadaşlarımın bu şerefe sahip çıkmak, elbette hakkıdır.

On yılların birikmiş sorunlarına çözüm bulan yasaları kabul eden Yüce Meclisimizin siz değerli üyelerini yeniden saygıyla selamlıyor ve şükranlarımı sunuyorum. Keşke, Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna mensup arkadaşlarımız da, şimdi, burada olsalardı ve bu konuşmamı izleyebilselerdi.

Ben, tekrar, bu kadar yoğun çalışmalar sonucunda kabul edilen bu yasaların, aziz vatandaşlarımıza kaliteli hizmet getirilmesine yardımcı olmasını, ülkemizdeki demokratik rejimin kökleşmesine katkı sağlamasını diliyor; başta Değerli Başkanımıza, Başkanlık Divanımıza, siz değerli milletvekillerimize, komisyon başkanı ve üyelerine, altkomisyon başkanı ve üyelerine, katkısı olan bütün arkadaşlarıma, bürokratlara, teknisyenlere, bu toplantıları izleyen bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum...

AHMET IŞIK (Konya) - Stenograflara...

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Devamla) - Evet, katılan arkadaşlarımız dedik; onlar da dahil.

Hepinize en derin saygılarımı sunuyorum; hayırlı ve uğurlu olsun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, eski Başbakan Ahmet Mesut Yılmaz ve Devlet eski Bakanı Güneş Taner haklarındaki (9/5,6) esas numaralı ve Enerji ve Tabiî Kaynaklar eski Bakanları Mustafa Cumhur Ersümer ve Zeki Çakan haklarındaki (9/4,7) esas numaralı Meclis Soruşturması Komisyonlarının raporlarını sırasıyla görüşmek için, 13 Temmuz 2004 salı günü saat 14.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 01.09